

Година XX
Уторак, 17. маја 2016. године

Број/Broj

36

Година XX
Уторак, 17. маја/свибња 2016. године

ISSN 1512-7508 - српски језик

ISSN 1512-7486 - босански језик

ISSN 1512-7494 - хрватски језик

**ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

567

На основу члана 2.5 ст. (2) и (6) Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 и 7/14) и члана 85. став (1) Пословника Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 79/14, 81/15 и 97/15), Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, након расправе о листи кандидата за члана Централне изборне комисије Босне и Херцеговине из реда осталих, на 28. сједници одржаној 27. априла 2016. године, донио је

ОДЛУКУ

**О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНА ЦЕНТРАЛНЕ ИЗБОРНЕ
КОМИСИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

I

Ирена Хаџиабдић именује се за члана Централне изборне комисије Босне и Херцеговине из реда осталих.

II

Ова одлука ступа на снагу даном објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-34-1-1079/16
27. априла 2016. године
Сарајево

Предсједavajuћи
Представничког дома
Младен Босић, с. р.

На основу члана 2.5 став (2) и (6) Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06,

24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 и 7/14) и члана 85. став (1) Пословника Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 79/14, 81/15 и 97/15), Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, након расправе о листи кандидата за члана Централне изборне комисије Босне и Херцеговине из реда осталих, на 28. сједници одржаној 27. априла 2016. године, донио је

ОДЛУКУ

**О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНА ЦЕНТРАЛНЕ ИЗБОРНЕ
КОМИСИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

I

Ирена Хаџиабдић именује се за члана Централне изборне комисије Босне и Херцеговине из реда осталих.

II

Ова одлука ступа на снагу даном објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-34-1-1079/16
27. априла 2016. године
Сарајево

Предсједavajuћи
Представничког дома
Младен Босић, с. р.

На основу члана 2.5. ст. (2) и (6) Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 и 7/14) и члана 85. став (1) Пословника Заступничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 79/14, 81/15 и 97/15), Заступнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, након расправе о листи кандидата за члана Сређијег изборног повјеренства Босне и Херцеговине из реда осталих, на 28. сједници одржаној 27. травња 2016. године, донио је

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализовање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро рачун Градске организације породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Приједор.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Градска организација породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Приједор да достави извјештај о намјенском утрошку додијељених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-629-50/16

26. априла 2016. године

Сарајево

Члан Предсједништва БиХ

Др Младен Иванић, с. р.

Na osnovu člana 16. stava (3) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2016. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 101/15) i člana 4. stava (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće rezerve od 10.2.2016. godine, broj 01-50-1-441-12/16, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU**O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
TEKUĆE REZERVE**

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно кориштење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2016. годину, у износу од 2.000,00 КМ Градској организацији породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Приједор, као помоћ за израду документарно-играног филма.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализирање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро рачун Градске организације породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Приједор.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Градска организација породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Приједор да достави извјештај о намјенском утрошку додијељених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-629-50/16

26. априла 2016. године

Сарајево

Члан Предсједништва БиХ

Др Младен Иванић, с. р.

Temeljem članka 16. stavak (3) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i

Hercegovine za 2016. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 101/15) i članka 4. stavak (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće pričuve od 10.2.2016. godine, broj 01-50-1-441-12/16, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU**O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
TEKUĆE PRIČUVE**

Чланак 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно кориштење текуће прорачунске причуве Прорачуна институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2016. годину, у износу од 2.000,00 КМ Градској организацији обitelji заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Приједор, као помоћ за израду документарно-играног филма.

Чланак 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализирање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро рачун Градске организације обitelji заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Приједор.

Чланак 3.

(Извјешће о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Градска организација обitelji заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Приједор да достави извјешће о намјенском утрошку додијељених средстава.

Чланак 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-629-50/16

26. травња 2016. године

Сарајево

Члан Предсједништва БиХ

Др Младен Иванић, в. р.

570

На основу члана 16. става (3) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2016. годину ("Службени гласник БиХ", број 101/15) и члана 4. става (1) и (2) Правилника о дојели средстава интервентне текуће резерве од 10.02.2016. године, број 01-50-1-441-12/16, члан Предсједништва Босне и Херцеговине доноси

ODLUKU**O INTERVENTNOM KORIŠTEЊU SREDSTAVA
TEKUĆE REZERVE**

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно кориштење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2016. годину, у износу од 1.500,00 КМ Удружењу пољопривредних произвођача Спреча из Осмака, као подршка и помоћ за набавку репроматерија.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализовање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро рачун Удружења пољопривредних произвођача Спреча из Осмака.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)
Обавезује се Удружење пољопривредних произвођача
Спреча да достави извјештај о намјенском утрошку
додијелених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује
се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-629-51/16

26. априла 2016. године

Сарајево

Члан Предсједништва БиХ

Др **Младен Иванић**, с. р.

На основу члана 16. става (3) Закона о Budžetu institucija
Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i
Hercegovine за 2016. godinu ("Службени гласник БиХ", број
101/15) i члана 4. става (1) i (2) Правилника о dodjeli sredstava
interventne tekuće rezerve од 10.2.2016. године, број 01-50-1-
441-12/16, члан Предсједништва Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU**O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
TEKUĆE REZERVE**

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравaju се средства за интервентно кориштење текуће
budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i
međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine за 2016. godinu, u
iznosu од 1.500,00 KM Udruženju poljoprivrednih proizvođača
Spreča iz Osmaka као подршка i помоћ за nabavku
repromaterija.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализирање ове одлуке задужено је Министарство
finansija i trezora Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom о
finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti
na žiro račun Udruženja poljoprivrednih proizvođača Spreča iz
Osmaka.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Удружење пољопривредних произвођача
Спреча да достави извјештај о намјенском утрошку додijелjenih
sredstava.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се
у "Службеном гласнику БиХ"

Број 04-02-2-629-51/16

26. априла 2016. године

Сарајево

Члан Предсједништва БиХ

Др **Младен Иванић**, с. р.

Темeljem чланка 16. stavak (3) Закона о Proračunu
institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i
Hercegovine за 2016. godinu ("Службени гласник БиХ", број
101/15) i чланка 4. stavak (1) i (2) Правилника о dodjeli sredstava
interventne tekuće pričuve од 10.2.2016. године, број 01-50-1-
441-12/16, члан Предсједништва Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU**O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
TEKUĆE PRIČUVE**

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравaju се средства за интервентно кориштење текуће
proračunske pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i
međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine за 2016. godinu, u
iznosu од 1.500,00 KM Udruzi poljoprivrednih proizvođača
Spreča iz Osmaka, као potpora i pomoć за nabavu repromaterija.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализирање ове одлуке задужено је Министарство
finansija i trezora Bosne i Hercegovine sukladno Zakonu о
finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti
na žiro račun Udruge poljoprivrednih proizvođača Spreča iz
Osmaka.

Члан 3.

(Извјешће о намјенском утрошку средстава)

Обвезује се Удруга пољопривредних произвођача Spreча да
dostavi извјешће о намјенском утрошку додijелjenih sredstava.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се
у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-629-51/16

26. travnja 2016. године

Сарајево

Члан Предсједништва БиХ

Др **Младен Иванић**, в. р.

571

На основу члана 16. става (3) Закона о Буџету
институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза
Босне и Херцеговине за 2016. годину ("Службени гласник
БиХ", број 101/15) и члана 4. става (1) и (2) Правилника о
додјели средстава интервентне текуће резерве од 10.02.2016.
године, број 01-50-1-441-12/16, члан Предсједништва Босне
и Херцеговине доноси

ODLUKU**O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
TEKUĆE REZERVE**

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравaju се средства за интервентно кориштење
текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и
Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине
за 2016. годину, у износу од 1.500,00 KM Удружењу ратних
војних инвалида из Рогатице, као подршка и помоћ за рад
Удружења.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализовање ове одлуке задужено је Министарство
finansija i trezora Bosne i Hercegovine у складу са
Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а
уплату ће извршити на жиро рачун Удружења ратних војних
инвалида Рогатица.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Удружење ратних војних инвалида
Рогатица да достави извјештај о намјенском утрошку
додијелених средстава.

interventne текуће резерве од 10.2.2016. године, број 01-50-1-441-12/16, члан Предсједништва Босне и Херцеговине доноси

ODLUKU O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE REZERVE

Члан 1.
(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2016. годину, у износу од 5.000,00 КМ Удружењу "Институт за друштвено-политичка истраживања" Мостар за подршку у даљем раду.

Члан 2.
(Надлежност за реализацију)

За реализирање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на žиро рачун Удружења "Институт за друштвено-политичка истраживања" Мостар.

Члан 3.
(Извјештај о намјенском трошку средстава)
Обавезује се Удружење "Институт за друштвено-политичка истраживања" Мостар да достави извјештај о намјенском трошку додјелjenih средстава.

Члан 4.
(Ступање на снагу)
Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 03-02-2-629-54/16
29. априла 2016. године
Сарајево

Члан Предсједништва БиХ
Др. **Dragan Čović**, с. г.

Темелјем чланка 16. став (3) Закона о Прорачуну институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2016. годину ("Службени гласник БиХ", број 101/15), и чланка 4. став (1) и (2) Правилника о додјели средстава интервентне текуће причуве од 10.2.2016. године, број 01-50-1-441-12/16, члан Предсједништва Босне и Херцеговине доноси

ODLUKU O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE PRIČUVE

Чланак 1.
(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће прорачунске причуве Прорачуна институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2016. годину, у износу од 5.000,00 КМ Удрузу "Институт за друштвено-политичка истраживања" Мостар за потпору у даљњем раду.

Чланак 2.
(Надлежност за реализацију)

За реализирање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине сукладно Закону о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на žиро рачун Удруге "Институт за друштвено-политичка истраживања" Мостар.

Чланак 3.
(Извјешће о намјенском трошку средстава)
Обавезује се Удруга "Институт за друштвено-политичка истраживања" Мостар, да достави извјешће о намјенском трошку додјелjenih средстава.

Чланак 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 03-02-2-629-54/16
29. травња 2016. године
Сарајево

Члан Предсједништва БиХ
Др. **Dragan Čović**, в. г.

МИНИСТАРСТВО КОМУНИКАЦИЈА И ТРАНСПОРТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

573

На основу члана 15. став (3) Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 24/08 и 94/07), у вези са чланом 61. став (2), чланом 62. став (2) и чланом 63. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02 и 102/09), чланом 28. став (2) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10 и 40/12), те члана 11. Закона о платама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12 и 32/13), по претходно прибављеном Мишљењу Агенције за државну службу Босне и Херцеговине, број: 03-34-2-388-16/10 од 13.12.2010. године, у поновном поступку именовања помоћника министра, замјеник министра комуникација и транспорта Босне и Херцеговине доноси

РЈЕШЕЊЕ

O IMENOVANJU POMOĆNIKA MINISTRA

1. Зоран Андрић, именује се за помоћника министра у Сектору за транспорт Министарства комуникација и транспорта Босне и Херцеговине, почевши од 01.01.2011. године.
2. Именованом руководећем државном службенику из тачке 1. диспозитива овог рјешења припада плата из платног разреда Б6 државних службеника, с припадајућим коефицијентом за обрачун плате 4,20.
3. Жалба на ово рјешење не одгађа његово извршење.
4. Ово рјешење се објављује у "Службеном гласнику БиХ".

Број 02-34-2-470/16
12. фебруара 2016. године
Сарајево

Замјеник министра
Саша Далипагић, с. р.

На основу члана 15. став (3) Закона о Вјећу министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 24/08 и 94/07), у вези са чланом 61. став (2), чланом 62. став (2) и чланом 63. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02 и 102/09), чланом 28. став (2) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10 и 40/12), те члана 11. Закона о платама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12 и 32/13), по претходно прибављеном Мишљењу Агенције за државну службу Босне и Херцеговине, број: 03-34-2-388-16/10 од 13.12.2010. године, у поновном поступку именовања помоћника министра, замјеник министра комуникација и промета Босне и Херцеговине доноси

РЈЕШЕЊЕ**О ИМЕНОВАЊУ ПОМОЋНИКА МИНИСТРА**

1. Zoran Andrić, именује се за помоћника министра у Сектору за промет Министарства комуникација и промета Босне и Херцеговине, počevši од 01.01.2011. године.
2. Именованом руководећем државном службенику из тоčke 1. диспозитива овог рјешења припада плата из платног разреда Б6 државних службеника, са припадајућим коефицијентом за обрачун плате 4,20.
3. Жалба на ово рјешење не одгађа његово извршење.
4. Ово рјешење се објављује у "Службеном гласнику БиХ".

Број 02-34-2-470/16
12. фебруара 2016. године
Сарајево

Замјеник министра
Saša Dalipagić, s. r.

Темелјем чланка 15. ставак (3) Закона о Вјећу министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 24/08 и 94/07), у свежи с чланком 61. ставак (2), чланком 62. ставак (2) и чланком 63. ставак (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02 и 102/09), чланком 28. ставак (2) Закона о државној служби у Институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10 и 40/12), те чланка 11. Закона о плаћама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12 и 32/13), по претходно прибављеном Мишљењу Агенције за државну службу Босне и Херцеговине, број: 03-34-2-388-16/10 од 13.12.2010. године, у поновном поступку именовања помоћника министра, замјеник министра комуникација и промета Босне и Херцеговине доноси

РЈЕШЕЊЕ**О ИМЕНОВАЊУ ПОМОЋНИКА МИНИСТРА**

1. Zoran Andrić, именује се за помоћника министра у Сектору за промет Министарства комуникација и промета Босне и Херцеговине, počevši од 01.01.2011. године.
2. Именованом руководећем државном службенику из тоčke 1. изреке овог рјешења припада плаћа из платног разреда Б6 државних службеника, с припадајућим коефицијентом за обрачун плаће 4,20.
3. Призив на ово рјешење не одгађа његово извршење.
4. Ово рјешење се објављује у "Службеном гласнику БиХ".

Број 02-34-2-470/16
12. вељае 2016. године
Сарајево

Замјеник министра
Saša Dalipagić, v. r.

**КОНКУРЕНЦИЈСКИ САВЈЕТ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ****574**

Конкуренијски савјет Босне и Херцеговине на основу члана 42. став (1) тачка д), у смислу члана 25. став (1) тачка е), а у вези са чл. 12., 14., 16., 17. и 18. Закона о конкуренцији ("Службени гласник БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09), рјешавајући по Пријави концентрације привредног субјекта *Duna-Drava Cement Kft., Köhidpart dűlő 2, 2600 Vác*, Република Мађарска, запримљеној дана 26. аугуста 2015. године под бројем: 03-26-1-031-II/15, на 120. (стотинудвасетом) сједници одржаној дана 16.02.2016. године, је донио

РЈЕШЕЊЕ

1. Оцјењује се допуштеном концентрација на тржишту продаје цемента на подручју Босне и Херцеговине, која

ће настати стицањем контроле привредног субјекта *Duna-Drava Cement Kft., Köhidpart dűlő 2, 2600 Vác*, Република Мађарска над привредним субјектом *CEMEX* Хрватска д.д., Фрање Туђмана 45, Каштел Суђурац, Република Хрватска, куповином 100% дионица.

2. Оцјењује се допуштеном концентрација на тржишту производње и продаје бетона на подручју Кантона Сарајево те Бања Луке, која ће настати стицањем контроле привредног субјекта *Duna-Drava Cement Kft., Köhidpart dűlő 2, 2600 Vác*, Република Мађарска над привредним субјектом *CEMEX* Хрватска д.д., Фрање Туђмана 45, Каштел Суђурац, Република Хрватска, куповином 100% дионица.
3. Ово Рјешење о концентрацији се уписује у Регистар концентрација.
4. Ово Рјешење је коначно и биће објављено у "Службеном гласнику БиХ", службеним гласницима ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Образложење

Конкуренијски савјет Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Конкуренијски савјет) је, дана 26. аугуста 2015. године под бројем: 03-26-1-031-II/15 запримilo Пријаву концентрације (у даљем тексту: Пријава) привредног субјекта *Duna-Drava Cement Kft., Köhidpart dűlő 2, 2600 Vác*, Република Мађарска (у даљем тексту: *DDC* или Подносилац пријаве), заступан по адвокату Мирни Милановић-Лалић, Фра Анђела Звиздовића 1, *BC UNITIC; Tower B/II, 71 000* Сарајево, којом намјерава стећи контролу над привредним субјектом *CEMEX* Хрватска д.д., Фрање Туђмана 45, Каштел Суђурац, Република Хрватска (у даљем тексту: *CEMEX* Хрватска) куповином 100% дионица.

Конкуренијски савјет, у складу са чланом 16. став (4) Закона, је издао Обавјештење о достављеној Пријави, број: 03-26-1-031-I-II/15 дана 09.09.2015. године (објављено дана 11.09.2015. године у Дневном авазу), и позвало све заинтересоване стране на достављање писаних коментара о намјераваној концентрацији. На Обавјештење нису достављени коментари заинтересованих страна.

Након анализе поднесене Пријаве, Конкуренијски савјет је дана 14.09.2015. године (акт број: 03-26-1-031-3-II/15) Подносиоцу пријаве издао Потврду о пријему комплетне и уредне пријаве, у смислу члана 30. став (3) Закона о конкуренцији (у даљем тексту: Закон).

Будући да реализација концентрације може имати негативан утицај на слободну тржишну конкуренцију, Конкуренијски савјет је оцијенио да није могуће безведеног поступка донијети коначно рјешење, те је донио Закључак о покретању поступка оцјене концентрације број: 03-26-1-031-5-II/15 дана 15.09.2015. године (у даљем тексту: Закључак) који је истог дана актом број: 03-26-1-031-9-II/15 достављен Подносиоцу пријаве.

Конкуренијски савјет је дана 23.09.2015. године под бројем: 03-26-1-031-16-II/15, путем пуномоћника Подносиоца пријаве, запримио Захтјев за спајање ствари у један поступак, у смислу члана 118. Закона о управном поступку БиХ (у даљем тексту: ЗУП), а у вези с чланом 26. Закона. Захтјев за спајање ствари се односио на спајање предметног поступка и поступка који се води по Закључку о покретању поступка број: 03-26-1-10-16-II/15 од 10.09.2015. године. Закључком број: 03-26-1-031-26-II/15 Конкуренијски савјет је на 110. (стотинудесетом) сједници одржаној дана 13.10.2015. године одбио наведени Захтјев као неоснован. Закључак којим се наведени Захтјев одбија као неоснован

достављен је пуномоћнику Подносиоца пријаве дана 14.10.2015. године у прилогу акта број: 03-26-1-10-27-И/15.

Конкуренијски савјет у поступку ојене допуштености концентрације је утврдио следеће:

Пријава је поднесена, у смислу члана 16. став (1) Закона (правни основ – Уговор о куповини дионица дана 11. августа 2015. године).

Подносилац пријаве је доставио поднеском број: 03-26-1-031-30-И/15 дана 22.12.2015. године, у смислу члана 30. став (2) Закона, (...) ¹ те навео да предметну концентрацију намјерава пријавити и (...).

1. Учесници концентрације

Учесници концентрације су привредни субјекат *Duna-Dráva Cement Kft., Köhidpart dűlő 2, 2600 Vác*, Република Мађарска и привредни субјекат *CEMEX* Хрватска д.д., Фрање Туђмана 45, Каштел Суђурац, Република Хрватска.

1.1. Привредни субјекат DDC, Подносилац пријаве

Привредни субјекат *Duna-Dráva Cement Kft., Köhidpart dűlő 2, 2600 Vác*, Мађарска, регистрован у Регистру компанија под бројем: 13-09-060842 дана 16.02.1990. године, један је од водећих произвођача грађевинског материјала у Републици Мађарској.

У власништву је привредних субјеката *HeidelbergCement Group* и *SCHWENK Zement Group* који имају по 50% власничког учешћа и врше заједничку контролу над привредним субјектом *DDC*.

Привредни субјекат *Heidelberg* је један од водећих произвођача грађевинског материјала који продају у више од 40 земаља свијета. Привредни субјекат *SCHWENK* је такође активан у индустрији грађевинског материјала, укључујући производњу и продају цемента и бетона.

Привредни субјекат *DDC* поред Мађарске продају грађевинског материјала обавља и у другим земљама регије укључујући и Босну и Херцеговину.

Претежна регистрована дјелатност привредног субјекта *DDC* је производња и продаја цемента и бетона.

1.1.1. Повезана друштва привредног субјекта DCC у Босни и Херцеговини

Привредни субјекат *DDC* на подручју Босне и Херцеговине има два повезана друштва и то Творницу цемента Какањ д.д. Какањ, Селима еф Мердановића 146, Какањ (у даљем тексту: Творница цемента Какањ) које је активно у области производње и продаје цемента и ТБГ БХ д.о.о. за производњу и дистрибуцију бетона Какањ, Селима еф Мердановића 146, Какањ (у даљем тексту: ТБГ БХ) активно у производњи и продаји бетона.

Привредни субјекат Творница цемента Какањ основан је у Општинском суду у Зеници под матичним бројем уписа: 43-02-0009-08 (стари број: 1-1731).

Претежна регистрована дјелатност привредног субјекта Творница цемента Какањ је производња цемента.

Привредни субјекат ТБГ БХ основан је у Општинском суду у Зеници под матичним бројем уписа: 43-01-0246-10 (стари број: 1-8373).

Претежна регистрована дјелатност привредног субјекта Творница цемента Какањ је производња бетона.

Творница цемента Какањ купцима на подручју Босне и Херцеговине цемент дистрибуише из погона у Какњу као и преко два терминала за отпрему цемента и то у Сарајеву и Бања Луци, а постоји и могућност да купци сами преузму цемент, односно да користе организовану услугу транспорта.

Привредни субјекат ТБГ БХ д.о.о. Какањ има четири бетонаре и то једну мобилну бетонару која се тренутно налази на локацији Дривуша (Зеница) као и бетонаре у Сарајеву, Лукавцу и Бања Луци.

У области цемента привредни субјекат *DDC* је путем Творнице цемента Какањ у Босни и Херцеговини активан на тржишту на националном нивоу док је, имајући у виду специфичности бетона, у области бетона присутан на подручјима које покривају његове бетонаре којима управља ТБГ БХ д.о.о. – Кантон Сарајево, Зеничко-добојски и Средњобосански кантон те подручје Бања Луке.

1.2. Привредни субјекат CEMEX, циљано друштво

Привредни субјекат *CEMEX* Хрватска д.д. за производњу и продају цемента и других грађевинских материјала, Фрање Туђмана 45, 21 212 Каштел Суђурац, Република Хрватска регистрован је при Судском регистру Трговачког суда у Сплиту под регистарским бројем: 060004593.

У власништву је привредног субјекта *CEMEX UK Operations Limited, CEMEX House Coldharbour Lane, Thorpe, Egham Surrey, TW20 8TD*, Уједињено Краљевство (у даљем тексту: *CEMEX UK Operations Limited*) обзиром да је 27. јула 2015. године закључен Уговор о преносу дионица на основу којег су дионице привредног субјекта *CEMEX* Хрватска које су биле у власништву привредног субјекта *CEMEX Investments Limited, CEMEX House Coldharbour Lane, Thorpe, Egham Surrey, TW20 8TD*, Уједињено Краљевство прешле у власништво привредног субјекта *CEMEX UK Operations Limited*.

Судска регистрација ове промјене, како се наводи у Пријави, је у току.

Дио је групације чије је сједиште у Мексику, а која је присутна у преко 50 земаља свијета. Након provedбе предметне концентрације привредни субјекат *CEMEX* Хрватска ће престати да буде дио матичне групације.

CEMEX Хрватска посједује три цементаре, при чему се све три налазе у Хрватској (у Каштелима, Солину и Клису).

Поред цемента привредни субјекат *CEMEX* Хрватска активан је и на тржишту производње и продаје бетона.

1.2.1. Повезана друштва привредног субјекта CEMEX Хрватска у Босни и Херцеговини

Привредни субјекат *CEMEX* Хрватска на подручју Босне и Херцеговине има повезано друштво *CEMEX БХ* д.о.о. за производњу и продају грађевинског материјала Мостар, Бискупа Чуле бб, Мостар (у даљем тексту: *CEMEX БХ*) путем којег врши продају како цемента тако и бетона.

Привредни субјекат *CEMEX БХ* основан је у Општинском суду у Мостару под матичним бројем уписа: 58-01-0107-10 (стари број: 1-25325).

У Босни и Херцеговини нема погоне за производњу цемента те стога продаје цемент произведен у Хрватској. Дистрибутивна мрежа привредног субјекта *CEMEX* Хрватска се састоји од шест терминала за цемент на локацијама Приједор, Блатна, Бања Лука, Томиславград, Купрес и Љубушки. Основни вид транспорта у погледу продаје цемента је путем камиона док се остатак транспортује путем жељезница. *CEMEX* Хрватска нема малопродајну дистрибутивну мрежу већ се велепродаја врши путем агената за продају.

CEMEX Хрватска у Босни и Херцеговини управља са двије бетонаре и то једном у околини Сарајева (код Кисељака) и другом у околини Бања Луке. Продаја бетона се врши директно из погона.

¹ (...) *подаци представљају пословну тајну

2. Правни оквир оцјене концентрације

Конкуренијски савјет у провођењу поступка оцјене допуштености концентрације примијенио је одредбе Закона, Одлуке о утврђивању релевантног тржишта ("Службени гласник БиХ", број 18/06 и 34/10), те Одлуке о начину подношења пријаве и критерија за оцјену концентрација привредних субјеката.

Конкуренијски савјет, на основу члана 43. став (7) Закона, може користити судску праксу Европског суда и одлуке Европске комисије, као и критерије и стандарде из Уредбе Савјета ЕК број 139/2004 о контроли концентрације између привредних субјеката, Обавјештење Европске Комисије о концепту концентрација привредних субјеката те Смјернице за оцјену хоризонталних/вертикалних концентрација.

3. Правни основ и облик концентрације

Као правни основ концентрације достављен је Уговор о куповини дионица, закључен дана 11. августа 2015. године између привредних субјеката *DDC* као купца и *CEMEX UK Operations Limited*, као продавца. Предметном трансакцијом ће привредни субјекат *DDC* стећи 100% дионица у привредном субјекту *CEMEX* Хрватска.

Сходно Уговору, куповину дионица у *CEMEX* Хрватска ће реализовати или (...). Конкуренијски савјет је прихватио Уговор о куповини акција као правни основ концентрације, у смислу члана 30. став (1) тачка а) Закона, а у вези члана 9. тачка ф) Одлуке о начину подношења пријаве и критеријима за оцјену концентрација привредних субјеката.

Правни облик концентрације је утврђен у члану 12. став (1) тачка б) под 1) Закона – стицање контроле или доминантног утицаја једног над другим привредним субјектом куповином већине акција.

4. Обавеза пријаве концентрације

Обавеза пријаве концентрације настаје, у смислу одредбе члана 14. став (1) Закона и члана 2 под б) Одлуке о начину подношења пријаве и критеријума за оцјену концентрација привредних субјеката, када укупни годишњи приходи сваког од најмање два привредна субјекта учесника концентрације остварени продајом роба и/или услуга на тржишту Босне и Херцеговине износе најмање 8 милиона КМ по завршном рачуну у години која је претходила концентрацији, или ако је њихово заједничко учешће на релевантном тржишту веће од 40,0%.

Укупни годишњи приходи привредних субјеката учесника концентрације на дан 31. децембра 2014. године, износе:

Табела 1.

Укупан приход	<i>DDC</i>		<i>CEMEX Hrvatska</i>	
	ЕУР мил	КМ мил	ЕУР мил	КМ мил
Свијет	(..)	(..)	(..)	(..)
Босна и Херцеговина	(..)	(..)	(..)	(..)

Извод: подаци из Пријаве

Укупни годишњи приход привредних субјеката Творница цемента Какањ, ТБГ БХ и *CEMEX* БХ на дан 31. децембра 2014. године:

Табела 2.

Укупан приход	Творница цемента Какањ	ТБГ БХ	<i>CEMEX</i> БХ
	КМ	КМ	КМ
Босна и Херцеговина	(..)*	(..)	(..)

* Укупни годишњи приход на основу консолидираног извјештаја групе износио је (...) КМ

Укупан годишњи приход учесника концентрације представља приход (без пореза на додану вриједност и других пореза који се директно односе на учеснике концентрације, на свјетском и на тржишту Босне и Херцеговине), у смислу члана 8. тачка х) Одлуке о начину подношења пријаве и критеријумима за оцјену концентрације привредних субјеката.

Конкуренијски савјет, у складу с чланом 43. став (7) Закона, при израчуна укупног годишњег прихода учесника концентрације може користити критеријуме и стандарде Обавјештења Европске комисије о израчуна укупног прихода у складу с Уредбом Савјета (ЕЕЗ) број: 4064/89 о контроли концентрације привредних субјеката.

Према подацима из Пријаве учесници концентрације су испунили услов укупног годишњег прихода из члана 14. став (1) Закона те су били у обавези поднијети пријаву концентрације Конкуренијском савјету.

5. Прикупљање података од странака и других правних и физичких лица

Конкуренијски савјет је током поступка оцјене концентрације тражио додатне податке и појашњења достављених података од Подносиоца пријаве и то актом број: 03-26-1-031-14-П/15 дана 22.09.2015. године.

Подносилац пријаве је тражене податке доставио дана 25.09.2015. године поднеском број: 03-26-1-031-17-П/15.

Током поступка ради утврђивања свих релевантних чињеница, у смислу члана 35. став (1) тачке а) и ц) Закона, Конкуренијски савјет је прикуписао податке и документацију и од других тијела/институција/привредних субјеката који нису странке у поступку.

У том смислу, Конкуренијски савјет се дана 22.09.2015. године обратио:

- привредном субјекту *Nexe* д.о.о. Сарајево актом број: 03-26-1-031-10-П/15 који је поднеском дана 05.10.2015. године број: 03-26-1-031-24-П/15 доставио одговор,
- привредном субјекту Фабрика цемента Лукавац д.д. актом број: 03-26-1-031-11-П/15 који је поднеском дана 01.10.2015. године број: 03-26-1-031-22-П/15 доставио одговор,
- Управи за индиректно опорезивање БиХ актом број: 03-26-1-031-12-П/15 која је поднеском дана 06.10.2015. године доставила одговор број: 03-26-1-031-25-П/15,
- Спољнотрговинској комори БиХ актом број: 03-26-1-031-13-П/15 која је поднеском дана 30.09.2015. године доставила одговор број: 03-26-1-031-20-П/15,
- Агенцији за статистику БиХ актом број: 03-26-1-031-15-П/15 која је поднеском дана 02.10.2015. године доставила одговор број: 03-26-1-031-23-П/15.

Подносилац пријаве је дана 25.09.2015. године поднио Захтјев за увид у спис поднеском заprimљеним под бројем: 03-26-1-031-18-П/15 који је одобрен актом Конкуренијског савјета број: 03-26-1-031-19-П/15 дана 30.09.2015. године. Увид у спис је извршен дана 01.10.2015. године (записник са увида у спис број: 03-26-1-031-21-П/15).

Обзиром да је провођењу предметног поступка претходио поступак који се водио по Закључку о покретању поступка број: 03-26-1-10-16-П/15 од 10.09.2015. године, а имајући у виду да су у оба поступка утврђени исти дијелови релевантног тржишта (производња и продаја бетона на подручју Кантона Сарајево) те да је ријеч о 2014. години као години релевантној за оба предметна поступка кориштени су

и подаци прикупљени током наведеног поступка као и анализе које су том приликом провођене.

6. Релевантно тржиште

Релевантно тржиште концентрације, у смислу члана 3. Закона, те чл. 4. и 5. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, чини тржиште одређених производа/услуга које су предмет обављања дјелатности на одређеном географском тржишту.

Према одредби члана 4. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, релевантно тржиште у производном смислу обухвата све производе и/или услуге које потрошачи и/или корисници сматрају међусобно замјенивим, под прихватљивим условима, имајући у виду посебице њихове битне особине, квалитет, уобичајену намјену, начин употребе, услове продаје и цијене.

Надаље, према члану 5. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, релевантно тржиште у географском смислу обухвата цјелокупну или дио територије Босне и Херцеговине на којој привредни субјекат дјелује у продаји и/или куповини релевантног производа под једнаким или довољно уједначеним условима и који то тржиште битно разликује од услова тржишне конкуренције на сусједним географским тржиштима.

Конкуренијски савјет је утврдио да у концентрацији постоје два релевантна тржишта производа/услуга и то тржиште продаје цемента и тржиште производње и продаје бетона.

Релевантним тржиштем у географском смислу на тржишту продаје цемента сматра се територија Босне и Херцеговине.

На тржишту производње и продаје бетона релевантно тржиште концентрације у географском смислу сматрају се подручја гдје је присутан привредни субјекта *CEMEX БХ* д.о.о. и то подручје Кантона Сарајево те Бања Луке.

Конкуренијски савјет је током поступка оцјене концентрације утврдио да се под релевантним тржиштем концентрације сматра тржиште продаје цемента на простору Босне и Херцеговине и тржиште производње и продаје бетона на подручју Кантона Сарајево и Бања Луке.

6.1. Анализа релевантних тржишта концентрације

Конкуренијски савјет је утврдио да у концентрацији постоје два релевантна тржишта производа/услуга и то тржиште продаје цемента и тржиште производње и продаје бетона.

У том смислу, релевантно географско тржиште на тржишту продаје цемента сматра се територија Босне и Херцеговине.

Релевантним географским тржиштима на тржишту производње и продаје бетона сматрају се подручја Кантона Сарајево те Бања Луке.

6.1.1. Анализа тржишта продаје цемента

Цемент је производ који може бити различитог састава при чему је његов неизоставни састојак међупроизвод под називом клинкер који настаје печењем на врло високим температурама у ротационој пећи мјешавине дробљеног кречњака и сировина од глине. Како би се добио цемент клинкер се меље са гипсом или другим адитивима док се не добије фини прах. Цемент као такав нема супститут међу грађевинским производима.

Конкуренијски савјет је проводећи предметни поступак извршио прикупљање података и информација како од Подносиоца пријаве тако и од главних конкурената те релевантних институција у циљу провјере података и анализе тржишта.

Имајући у виду наведено, Конкуренијски савјет је прикупио податке за 2013. и 2014. годину учесника концентрације, главних конкурената те Агенције за статистику БиХ и Управе за индиректно опорезивање БиХ о укупној произведеној, односно увезеној количини цемента која је као таква у посматраном периоду пласирана на тржиште Босне и Херцеговине.

Прикупљени су подаци и за прву половину 2015. године за учеснике концентрације и главне конкуренте те подаци о укупном увозу у Босну и Херцеговину али обзиром да Агенција за статистику БиХ у периоду провођења поступка оцјене концентрације не располаже подацима о укупној производњи цемента у Босни и Херцеговини за наведени шестомјесечни период исти нису узети у обраду.

Преглед тржишних учесника учесника концентрације на тржишту продаје цемента у 2013. и 2014. години:

Табела 3.

Ред број	Привредни субјекти	2013.		2014.	
		кг произведено/увезено	%	кг произведено/увезено	%
1.	<i>DDC</i> (Творница цемента <i>Какањ</i>)	(..)	(..)	(..)	(..)
2.	<i>CEMEX</i> Хрватска (<i>Cemex БХ</i> д.о.о. <i>Мостар</i>)	(..)	(..)	(..)	(..)
3.	Фабрика цемента Лукавац д.д.	(..)	(..)	(..)	(..)
4.	<i>NEXE</i> д.о.о.	(..)	(..)	(..)	(..)
5.	Остали	(..)	(..)	(..)	(..)
	Укупно (произведено + увоз)	(..)	100	(..)	100
	<i>DDC+CEMEX БХ (1+2)</i>	(..)	(..)	(..)	(..)

Подаци главних конкурената те Агенције за статистику БиХ и Управе за индиректно опорезивање БиХ

Конкуренијски савјет је анализом прикупљених података дошао до сазнања да се производњом цемента у Босни и Херцеговини баве учесник концентрације *DDC* и привредни субјекат Фабрика цемента Лукавац те да је њихова укупна производња у 2013. години износила (..) кг, односно (..) кг у 2014. години.

Агенција за статистику БиХ је Конкуренијском савјету доставила податак да је укупна производња цемента у 2013. години у Босни и Херцеговини износила (..) кг, односно (..) кг у 2014. години. Слиједом наведеног произилази да је приближно (..) % количине цемента која је пласирана на тржиште Босне и Херцеговине долази из производње у Босни и Херцеговини.

Учесник концентрације *CEMEX HR* не производи цемент у Босни и Херцеговини већ је путем свог повезаног друштва *CEMEX BH* присутан искључиво путем увоза цемента. Тако су привредни субјекат *CEMEX BH*, привредни субјекат *NEXE* д.о.о. као и још (..) привредних субјеката у 2013. години, односно (..) привредних субјеката у 2014. години, према подацима Управе за индиректно опорезивање БиХ, увозили цемент различитих произвођача и брендова на тржиште Босне и Херцеговине.

Укупна вриједност увоза цемента у 2013. години је износила (..) кг цемента, док је у 2014. години износила (..) кг. Имајући у виду укупну количину цемента у Босни и Херцеговини који је пласиран на тржиште у 2013. години и 2014. години, произилази да преосталих (..) % укупне количине цемента на тржишту Босне и Херцеговине чини цемент из увоза.

6.1.2. Анализа тржишта производње и продаје бетона

Бетон настаје мијешањем цемента и агрегата (ломљени камен, пијесак или шљунак), мијеша се или на лицу мјеста

или у одговарајућим погонима те транспортује на мјесто употребе путем специјализованих возила. Производ је чији је вијек употребе неколико сати те се мора употријебити у свјеже умјешаном стању. Из праксе Европске комисије, како се наводи у Пријави, слиједи да генерално гледано, тржиште бетона покрива радијус од око 40 км од мјеста производње (*Case COMP/M 3572 CEMEX/RMC* од 08.12.2004. године).

Имајући у виду провођење поступка који је покренут по Закључку о покретању поступка број: 03-26-1-10-16-11/15 од 10.09.2015. године Конкурентијски савјет је у дијелу релевантног тржишта који се односи на производњу и продају бетона у Кантону Сарајево узео у обзир анализе које су том приликом рађене обзиром да је предмет поступка број: 03-26-1-10-16-11/15 стицање контроле привредног субјекта ТБГ БХ д.о.о. за производњу и дистрибуцију бетона Какањ, Селима ефендије Мердановића 146, 72240 Какањ над дијеловима привредног субјекта W&П Бетон д.о.о. Илиџа, Блажуј 78, 71210 Илиџа, куповином његове три пословне цјелине (три бетонаре на локацији Сарајево, Зеница и Пљешевац/Киселав).

У том смислу, Конкурентијски савјет је у току provedбе поступка ојене предметне концентрације процијенио да је тржишно учешће учесника концентрације и њихових конкурената на релевантном тржишту производње и продаје бетона у 2014. години у Кантону Сарајево приближно једнако следећем:

Табела 4.

Ред број	Привредни субјекти	2014	
		тона произведено/продато	%
1.	DCC (ТБГ БХ)	(..)	(..)
2.	W&P БиХ - Бетонара Сарајево	(..)	(..)
3.	Almu д.о.о. Зеница	(..)	(..)
4.	Калварија Цоп д.о.о. Витез	(..)	(..)
5.	Хоризонт д.о.о. Витез	(..)	(..)
6.	Нехе Бетон д.о.о. Сарајево	(..)	(..)
7.	Хидроградња д.д. Сарајево	(..)	(..)
8.	Cemex Хрватска (Cemex БХ д.о.о. Мостар)	(..)	(..)
	Остали	(..)	(..)
	Укупно 1+8	(..)	(..)
	Укупно пца.	(..)	100,0

Извор: поступак Конкурентијског савјета покренут по Закључку о покретању поступка број: 03-26-1-10-16-11/15 од 10.09.2015. године

Напомена: приликом прерачуна m^3 у тоне узета је просјечна вриједност од $2,4 t = 1m^3$, при чему су узете у обзир произведене/продате количине за тржиште велепродаје, а нису узете у обзир количине произведене за властите пројекте привредних субјеката.

Анализом података Табеле 4. уочено је да је у 2014. години тржишно учешће привредног субјекта ТБГ БХ износио (..) % док је учешће привредног субјекта *Cemex BH* износио (..) %. У том смислу укупно тржишно учешће учесника концентрације је износило (..) %. Поред наведеног, привредни субјекти из Зенице и Витеза, привредни субјекти *Almu* д.о.о. те *Калварија Цоп* д.о.о. и *Хоризонт* д.о.о., (рангирани у Табели 4. од 3-5) су у 2014. години на подручју Кантона Сарајево на тржишту производње и предаје бетона учествовали у знатно малим количинама.

Након провођења концентрације учесници концентрације на подручју Бања Луке на тржишту производње и продаје бетона ће имати удио од (..) % из чега произилази да провођење предметне концентрације не може имати негативне ефекте који могу значајно нарушити ефикасну тржишну конкуренцију на дијелу релевантног тржишта. Обзиром на наведено, Конкурентијски савјет није

вршио даљу анализу тржишта производње и продаје бетона на подручју Бања Луке.

7. Оцјена концентрације

Конкурентијски савјет је анализом података, у смислу члана 17. Закона (посебно структуре релевантног тржишта, тржишних учешћа учесника концентрације и конкурената – Табела 3.), утврдио да ће provedбом концентрације на тржишту продаје цемента привредних субјеката *DDC* и *CEMEX HR* на подручју Босне и Херцеговине тржишно учешће учесника концентрације након провођења предметне концентрације износити (..) %.

Приликом доношења коначне одлуке Конкурентијски савјет је имао у виду да је производња цемента скуп и компликован технолошки посао који тражи велике инвестиције али и да су поред тога у најави отварања нових капацитета за производњу цемента у Босни и Херцеговини и то на локацијама Бановићи, Билећа, Угљевик, Турђевик, Приједор и Гацко (податак из Пријаве) као и чињенице да 2/3 у 2014. години укупне понуде, односно продаје отпада на продају цемента произведеног у Босни и Херцеговини ((..) кг према подацима Агенције за статистику Босне и Херцеговине). Конкурентијски савјет је такође узео у обзир да привредни субјекат *DDC* купује акције привредног субјекта *CEMEX HR* који је (..) по величини тржишног учешћа на тржишту продаје цемента док привредни субјекат Фабрика Цемента Лукавац д.д. остаје на тржишту са учешћем од (..) %.

Поред наведеног постоји знатан број увозника цемента чији је број у 2014. години већи од броја увозника у 2013. години као и да постоје планови за додатни увоз из сусједних земаља (податак из Пријаве) те да је тржишно учешће учесника концентрације са (..) % у 2013. години забиљежило благи пад од (..) % те је у 2014. години износило (..) % као и карактеристику релевантног производа, цемента, који је производ који може бити транспортован на велике удаљеност без могућности оштећења или смањења каквоће на основу чега се може утврдити да провођење предметне концентрације не може имати негативне ефекте који могу значајно нарушити ефикасну тржишну конкуренцију на дијелу релевантног тржишта.

Поред наведеног, погодности за купце које ће настати услед провођења концентрације када се узме у обзир оптимизација трошкова логистике су у погледу проширења асортимана производа, побољшање услуга према купцима кроз повећање броја продајних мјеста, побољшање логистике и снижавање транспортних трошкова.

У погледу тржишних учешћа учесника концентрације на тржишту производње и продаје бетона на подручју Кантона Сарајево Подносилац пријаве је у поступку који се води по Закључку о покретању поступка број: 03-26-1-10-16-11/15 од 10.09.2015. године навео да планира техничко и кадровско јачање централне лабораторије које ће омогућити истраживања интерно са сопственим ресурсима што треба резултирати бољом контролом квалитета производа и унапријеђењу самог квалитета производа у свим бетонарама које ће пословати у саставу Подносиоца пријаве.

Том приликом је истакао такође да *Heidelberg* Цемент Група кроз оптимизацију трошкова планира довести до повећања конкурентности и волумена производње, а све скупа у најбољем интересу потрошача из разлога очекиваног и планираног постепеног смањења цијена на бази оптимизације трошкова (заједничка администрација, набавка већих количина под повољнијим увјетима, смањење трошкова транспорта услед већег избора отпреме са повољније локације и т.д.), повећања квалитета производа и

повећање асортимана, квалитетније услуге, скраћења рока испоруке и могућности континуиране испоруке веће количине бетона.

Конкурентски савјет је приликом оцјене концентрације цијенио да не постоје правне и друге запрете за улазак других привредних субјеката на релевантно тржиште производње и продаје бетона, да улазак нових учесника на релевантно тржиште не изискује висока технолошка нити финансијска улагања обзиром да се исти прави мијешањем основних састојака и то цемента, воде, пијеска и зрње стијена те се може производити како у централним бетонарама тако и директно на градилиштима, да се тржиште развија и шири обзиром да данас бетон као грађевински материјал покрива преко 70% потреба грађевина и примјењује се у најразличитијим и све сложенијим и смјелијим конструкцијама, а производња и примјена бетона у грађевинарству постаје неминовна и неизбјежна.

Провођењем предметне концентрације Подносилац пријаве је истакао проширење лезе производа који сваки од учесника концентрације нуди на тржишту у смислу комбиноване понуде производа. Планирају, поред наведеног, повећати властите способности за развој и улагање али и унаприједити техничку подршку за производе који се пласирају на тржишту на више локација него што је тренутно случај, уз ниже трошкове услед оптимизације која се очекује провођењем концентрације.

Конкурентски савјет је анализом података утврдио да ће provedбом концентрације на тржишту производње и продаје бетона привредних субјеката *DDC* и *CEMEX HR* на подручју Бања Луке тржишна учешћа учесника концентрације након провођења предметне концентрације износити око (..) % што омогућава извођење закључка да се концентрацијом не ствара доминантни положај привредног субјекта *DDC* на подручју Бања Луке нити да провођење исте може утицати на спрјечавање, ограничавање или нарушавање тржишне конкуренције на овом дијелу релевантног тржишта посебно имајући у виду знатан број привредних субјеката који такође врше производњу и продају бетона.

Обзиром да производња бетона зависи од директне корелације са потражњом на тржишту тим је основанији диспозитив овог Рјешења.

Конкурентски савјет је анализом запримљених и прикупљених података, те анализом релевантних тржишта у смислу члана 17. Закона, оцијенио да не постоје правне и друге запрете за улазак других привредних субјеката на релевантно тржиште те да на истим постоји конкуренција као и да провођењем предметне концентрације неће доћи до искључења конкуренције нити до значајнијег слабљења функционисања слободне тржишне конкуренције на релевантним тржиштима посебно што ће Подносилац пријаве технолошки подићи ниво производње релевантних производа како у квалитативном, технолошком тако и у квантитативном смислу, што нужно води добробити односно бољитку корисника релевантног производа, како у смислу цијене тако и у смислу потицања тзв. технолошке конкуренције.

Слиједом наведеног, Конкурентски савјет је оцијенио концентрацију као у диспозитиву, у смислу члана 18. став (2) Закона.

8. Административна такса

Подносилац пријаве на ово Рјешење, у складу са чланом 2. став (1) тарифни број 107. тачка д) под 2) Одлуке о висини административних такси у вези с процесним радњама пред Конкурентским савјетом ("Службени

гласник БиХ", број 30/06), је дужан платити административну таксу у укупном износу од 25.000,00 КМ у корист Бюдета институција Босне и Херцеговине.

9. Поука о правном лијеку

Против овог Рјешења није дозвољена жалба.

Незадовољна страна може покренути управни спор пред Судом Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема, односно објављивања овог Рјешења.

Број 03-26-1-031-31-II/15

16. фебруара 2016. године

Сарајево

Предсједница

Мр **Аријана Регода -**

Дражић, с. р.

Конкурентско вјеће Босне и Херцеговине на основу члана 42. став (1) тачка д), у смислу члана 25. став (1) тачка е), а у вези са чл. 12., 14., 16., 17. и 18. Закона о конкуренцији ("Службени гласник БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09), рјешавајући по Пријави концентрације привредног субјекта *Duna-Dráva Cement Kft.*, *Kőhidpart dűlő 2, 2600 Vác*, Република Мађарска, запримљеној дана 26. августа 2015. године под бројем: 03-26-1-031-II/15, на 120. (стотиндвдесетој) сједници одржаној дана 16.02.2016. године, је донјело

РЈЕШЕЊЕ

1. Оцјењује се допуштеном концентрацијом на тржишту продаје цемента на подручју Босне и Херцеговине, која ће настати стичањем контроле привредног субјекта *Duna-Dráva Cement Kft.*, *Kőhidpart dűlő 2, 2600 Vác*, Република Мађарска над привредним субјектом *CEMEX Hrvatska d.d.*, *Franje Tuđmana 45, Kaštel Sućurac*, Република Хрватска, куповином 100% дioniца.
2. Оцјењује се допуштеном концентрацијом на тржишту производње и продаје бетона на подручју Кантона Сарајево те Бања Луке, која ће настати стичањем контроле привредног субјекта *Duna-Dráva Cement Kft.*, *Kőhidpart dűlő 2, 2600 Vác*, Република Мађарска над привредним субјектом *CEMEX Hrvatska d.d.*, *Franje Tuđmana 45, Kaštel Sućurac*, Република Хрватска, куповином 100% дioniца.
3. Ово Рјешење о концентрацији се уписује у Регистар концентрација.
4. Ово Рјешење је коначно и бит ће објављено у "Службеном гласнику БиХ", службеним гласилима ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Образложење

Конкурентско вјеће Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Конкурентско вјеће) је, дана 26. августа 2015. године под бројем: 03-26-1-031-II/15 запримilo Пријаву концентрације (у даљем тексту: Пријава) привредног субјекта *Duna-Dráva Cement Kft.*, *Kőhidpart dűlő 2, 2600 Vác*, Република Мађарска (у даљем тексту: *DDC* или *Podnosilac prijave*), заступан по адвокату *Mirni Milanović-Lalić, Fra Anđela Zvizdovića 1, BC UNITIC; Tower B/II, 71 000 Sarajevo*, којом намјерава стећи контролу над привредним субјектом *CEMEX Hrvatska d.d.*, *Franje Tuđmana 45, Kaštel Sućurac*, Република Хрватска (у даљем тексту: *CEMEX Hrvatska*) куповином 100% дioniца.

Конкурентско вјеће, у складу са чланом 16. став (4) Закона, је издало Обавјештење о достављеној Пријави, број: 03-26-1-031-1-II/15 дана 09.09.2015. године (објављено дана 11.09.2015. године у *Dnevnom avazu*), и позвало све заинтересоване стране на достављање писаних коментара о намјерavanoј концентрацији. На Обавјештење нису достављени коментари заинтересованих страна.

Након анализе поднесене Пријаве, Конкурентско вјеће је дана 14.09.2015. године (акт број: 03-26-1-031-3-II/15) *Podnosiocu prijave* издало Потврду о пријему kompletне и uredне

prijave, u smislu člana 30. stav (3) Zakona o konkurenciji (u daljem tekstu: Zakon).

Budući da realizacija koncentracije može imati negativan uticaj na slobodnu tržišnu konkurenciju, Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da nije moguće bez provedenog postupka donijeti konačno rješenje, te je donijelo Zaključak o pokretanju postupka ocjene koncentracije broj: 03-26-1-031-5-II/15 dana 15.09.2015. godine (u daljem tekstu: Zaključak) koji je istog dana aktom broj: 03-26-1-031-9-II/15 dostavljen Podnosiocu prijave.

Konkurencijsko vijeće je dana 23.09.2015. godine pod brojem: 03-26-1-031-16-II/15, putem punomoćnika Podnosioca prijave, zaprimilo Zahtjev za spajanje stvari u jedan postupak, u smislu člana 118. Zakona o upravnom postupku BiH (u daljem tekstu: ZUP), a u vezi s članom 26. Zakona. Zahtjev za spajanje stvari se odnosio na spajanje predmetnog postupka i postupka koji se vodi po Zaključku o pokretanju postupka broj: 03-26-1-10-16-II/15 od 10.09.2015. godine. Zaključkom broj: 03-26-1-031-26-II/15 Konkurencijsko vijeće je na 110. (stotinudesetoj) sjednici održanoj dana 13.10.2015. godine odbilo navedeni Zahtjev kao neosnovan. Zaključak kojim se navedeni Zahtjev odbija kao neosnovan dostavljen je punomoćniku Podnosioca prijave dana 14.10.2015. godine u prilogu akta broj: 03-26-1-10-27-II/15.

Konkurencijsko vijeće u postupku ocjene dopuštenosti koncentracije je utvrdilo slijedeće:

Prijava je podnesena, u smislu člana 16. stav (1) Zakona (pravni osnov – Ugovor o kupovini dionica dana 11. augusta 2015. godine).

Podnosilac prijave je dostavio podneskom broj: 03-26-1-031-30-II/15 dana 22.12.2015. godine, u smislu člana 30. stav (2) Zakona, (...)¹ te naveo da predmetnu koncentraciju namjerava prijaviti i (...).

1. Učesnici koncentracije

Učesnici koncentracije su privredni subjekt Duna-Dráva Cement Kft., Köhidpart dűlő 2, 2600 Vác, Republika Mađarska i privredni subjekt CEMEX Hrvatska d.d., Franje Tuđmana 45, Kaštel Sućurac, Republika Hrvatska.

1.1. Privredni subjekt DDC, Podnosilac prijave

Privredni subjekt Duna-Dráva Cement Kft., Köhidpart dűlő 2, 2600 Vác, Mađarska, registrovan u Registru kompanija pod brojem: 13-09-060842 dana 16.02.1990. godine, jedan je od vodećih proizvođača građevinskog materijala u Republici Mađarskoj.

U vlasništvu je privrednih subjekata HeidelbergCement Group i SCHWENK Zement Group koji imaju po 50% vlasničkog udjela i vrše zajedničku kontrolu nad privrednim subjektom DDC.

Privredni subjekt Heidelberg je jedan od vodećih proizvođača građevinskog materijala koji prodaju u više od 40 zemalja svijeta. Privredni subjekt SCHWENK je također aktivan u industriji građevinskog materijala, uključujući proizvodnju i prodaju cementa i betona.

Privredni subjekt DDC pored Mađarske prodaju građevinskog materijala obavlja i u drugim zemljama regije uključujući i Bosnu i Hercegovinu.

Pretežna registrovana djelatnost privrednog subjekta DDC je proizvodnja i prodaja cementa i betona.

1.1.1. Povezana društva privrednog subjekta DDC u Bosni i Hercegovini

Privredni subjekt DDC na području Bosne i Hercegovine ima dva povezana društva i to Tvornicu cementa Kakanj d.d. Kakanj, Selima ef Merdanovića 146, Kakanj (u daljem tekstu:

Tvornica cementa Kakanj) koje je aktivno u oblasti proizvodnje i prodaje cementa i TBG BH d.o.o. za proizvodnju i distribuciju betona Kakanj, Selima ef Merdanovića 146, Kakanj (u daljem tekstu: TBG BH) aktivno u proizvodnji i prodaji betona.

Privredni subjekt Tvornica cementa Kakanj osnovan je u Općinskom sudu u Zenici pod matičnim brojem upisa: 43-02-0009-08 (stari broj: 1-1731).

Pretežna registrovana djelatnost privrednog subjekta Tvornica cementa Kakanj je proizvodnja cementa.

Privredni subjekt TBG BH osnovan je u Općinskom sudu u Zenici pod matičnim brojem upisa: 43-01-0246-10 (stari broj: 1-8373).

Pretežna registrovana djelatnost privrednog subjekta Tvornica cementa Kakanj je proizvodnja betona.

Tvornica cementa Kakanj kupcima na području Bosne i Hercegovine cement distribuira iz pogona u Kakanju kao i preko dva terminala za otpremu cementa i to u Sarajevu i Banja Luci, a postoji i mogućnost da kupci sami preuzmu cement, odnosno da koriste organizovanu uslugu transporta.

Privredni subjekt TBG BH d.o.o. Kakanj ima četiri betonare i to jednu mobilnu betonaru koja se trenutno nalazi na lokaciji Drivuša (Zenica) kao i betonare u Sarajevu, Lukavcu i Banja Luci.

U oblasti cementa privredni subjekt DDC je putem Tvornice cementa Kakanj u Bosni i Hercegovini aktivan na tržištu na nacionalnom nivou dok je, imajući u vidu specifičnosti betona, u oblasti betona prisutan na područjima koje pokrivaju njegove betonare kojima upravlja TBG BH d.o.o. – Kanton Sarajevo, Zeničko-dobojski i Srednjobosanski kanton te područje Banja Luke.

1.2. Privredni subjekt CEMEX, ciljano društvo

Privredni subjekt CEMEX Hrvatska d.d. za proizvodnju i prodaju cementa i drugih građevinskih materijala, Franje Tuđmana 45, 21 212 Kaštel Sućurac, Republika Hrvatska registrovan je pri Sudskom registru Trgovačkog suda u Splitu pod registarskim brojem: 060004593.

U vlasništvu je privrednog subjekta CEMEX UK Operations Limited, CEMEX House Coldharbour Lane, Thorpe, Egham Surrey, TW20 8TD, Ujedinjeno Kraljevstvo (u daljem tekstu: CEMEX UK Operations Limited) obzirom da je 27. jula 2015. godine zaključen Ugovor o prenosu dionica na osnovu kojeg su dionice privrednog subjekta CEMEX Hrvatska koje su bile u vlasništvu privrednog subjekta CEMEX Investments Limited, CEMEX House Coldharbour Lane, Thorpe, Egham Surrey, TW20 8TD, Ujedinjeno Kraljevstvo prešle u vlasništvo privrednog subjekta CEMEX UK Operations Limited.

Sudska registracija ove promjene, kako se navodi u Prijavi, je u toku.

Dio je grupacije čije je sjedište u Meksiku, a koja je prisutna u preko 50 zemalja svijeta. Nakon provedbe predmetne koncentracije privredni subjekt CEMEX Hrvatska će prestati da bude dio matične grupacije.

CEMEX Hrvatska posjeduje tri cementare, pri čemu se sve tri nalaze u Hrvatskoj (u Kaštelima, Solinu i Klisu).

Pored cementa privredni subjekt CEMEX Hrvatska aktivan je i na tržištu proizvodnje i prodaje betona.

1.2.1. Povezana društva privrednog subjekta CEMEX Hrvatska u Bosni i Hercegovini

Privredni subjekt CEMEX Hrvatska na području Bosne i Hercegovine ima povezano društvo CEMEX BH d.o.o. za proizvodnju i prodaju građevinskog materijala Mostar, Biskupa Čule bb, Mostar (u daljem tekstu: CEMEX BH) putem kojeg vrši prodaju kako cementa tako i betona.

¹ (...) – podaci predstavljaju poslovnu tajnu

Privredni subjekt CEMEX BH osnovan je u Općinskom sudu u Mostaru pod matičnim brojem upisa: 58-01-0107-10 (stari broj: 1-25325).

U Bosni i Hercegovini nema pogone za proizvodnju cementa te stoga prodaje cement proizveden u Hrvatskoj. Distributivna mreža privrednog subjekta CEMEX Hrvatska se sastoji od šest terminala za cement na lokacijama Prijedor, Blatna, Banja Luka, Tomislavgrad, Kupres i Ljubuški. Osnovni vid transporta u pogledu prodaje cementa je putem kamiona dok se ostatak transportuje putem željeznica. CEMEX Hrvatska nema maloprodajnu distributivnu mrežu već se veleprodaja vrši putem agenata za prodaju.

CEMEX Hrvatska u Bosni i Hercegovini upravlja sa dvije betonare i to jednom u okolini Sarajeva (kod Kiseljaka) i drugom u okolini Banja Luke. Prodaja betona se vrši direktno iz pogona.

2. Pravni okvir ocjene koncentracije

Konkurencijsko vijeće u provođenju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije primjenilo je odredbe Zakona, Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta ("Službeni glasnik BiH", broj 18/06 i 34/10), te Odluke o načinu podnošenja prijave i kriterija za ocjenu koncentracija privrednih subjekata.

Konkurencijsko vijeće, na osnovu člana 43. stav (7) Zakona, može koristiti sudsku praksu Evropskog suda i odluke Evropske komisije, kao i kriterije i standarde iz Uredbe Vijeća EK broj 139/2004 o kontroli koncentracije između privrednih subjekata, Obavještenje Evropske Komisije o konceptu koncentracija privrednih subjekata te Smjernice za ocjenu horizontalnih/vertikalnih koncentracija.

3. Pravni osnov i oblik koncentracije

Kao pravni osnov koncentracije dostavljen je Ugovor o kupovini dionica, zaključen dana 11. augusta 2015. godine između privrednih subjekata DDC kao kupca i CEMEX UK Operations Limited, kao prodavca. Predmetnom transakcijom će privredni subjekt DDC steći 100 % dionica u privrednom subjektu CEMEX Hrvatska.

Shodno Ugovoru, kupovinu dionica u CEMEX Hrvatska će realizovati ili (...). Konkurencijsko vijeće je prihvatilo Ugovor o kupovini dionica kao pravni osnov koncentracije, u smislu člana 30. stav (1) tačka a) Zakona, a u vezi člana 9. tačka f) Odluke o načinu podnošenja prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija privrednih subjekata.

Pravni oblik koncentracije je utvrđen u članu 12. stav (1) tačka b) pod 1) Zakona – sticanje kontrole ili dominantnog uticaja jednog nad drugim privrednim subjektom kupovinom većine dionica.

4. Obaveza prijave koncentracije

Obaveza prijave koncentracije nastaje, u smislu odredbe člana 14. stav (1) Zakona i člana 2 pod b) Odluke o načinu podnošenja prijave i kriterija za ocjenu koncentracija privrednih subjekata, kada ukupni godišnji prihodi svakog od najmanje dva privredna subjekta učesnika koncentracije ostvareni prodajom roba i/ili usluga na tržištu Bosne i Hercegovine iznose najmanje 8 miliona KM po završnom računu u godini koja je prethodila koncentraciji, ili ako je njihov zajednički udio na relevantnom tržištu veći od 40,0%.

Ukupni godišnji prihodi privrednih subjekata učesnika koncentracije na dan 31. decembra 2014. godine, iznose:

Tabela 1.

Ukupan prihod	DDC		CEMEX Hrvatska	
	EUR mil	KM mil	EUR mil	KM mil
Svijet	(..)	(..)	(..)	(..)
Bosna i Hercegovina	(..)	(..)	(..)	(..)

Izvod: podaci iz Prijave

Ukupni godišnji prihod privrednih subjekata Tvornica cementa Kakanj, TBG BH i CEMEX BH na dan 31. decembra 2014. godine:

Tabela 2.

Ukupan prihod	Tvornica cementa Kakanj	TBG BH	CEMEX BH
	KM	KM	KM
Bosna i Hercegovina	(..)*	(..)	(..)

*Ukupni godišnji prihod na osnovu konsolidiranog izvještaja grupe iznosio je (..) KM

Ukupan godišnji prihod učesnika koncentracije predstavlja prihod (bez poreza na dodanu vrijednost i drugih poreza koji se direktno odnose na učesnike koncentracije, na svjetskom i na tržištu Bosne i Hercegovine), u smislu člana 8. tačka h) Odluke o načinu podnošenja prijave i kriterijima za ocjenu koncentracije privrednih subjekata.

Konkurencijsko vijeće, u skladu s članom 43. stav (7) Zakona, pri izračunu ukupnog godišnjeg prihoda učesnika koncentracije može koristiti kriterije i standarde Obavještenja Evropske komisije o izračunu ukupnog prihoda u skladu s Uredbom Vijeća (EEZ) broj: 4064/89 o kontroli koncentracije privrednih subjekata.

Prema podacima iz Prijave učesnici koncentracije su ispunili uslov ukupnog godišnjeg prihoda iz člana 14. stav (1) Zakona te su bili u obavezi podnijeti prijavu koncentracije Konkurencijskom vijeću.

5. Prikupljanje podataka od stranaka i drugih pravnih i fizičkih lica

Konkurencijsko vijeće je tokom postupka ocjene koncentracije tražilo dodatne podatke i pojašnjenja dostavljenih podataka od Podnosioca prijave i to aktom broj: 03-26-1-031-14-II/15 dana 22.09.2015. godine.

Podnosilac prijave je tražene podatke dostavio dana 25.09.2015. godine podneskom broj: 03-26-1-031-17-II/15.

Tokom postupka radi utvrđivanja svih relevantnih činjenica, u smislu člana 35. stav (1) tačke a) i c) Zakona, Konkurencijsko vijeće je prikupljalo podatke i dokumentaciju i od drugih tijela/institucija /privrednih subjekata koji nisu stranke u postupku.

U tom smislu, Konkurencijsko vijeće se dana 22.09.2015. godine obratilo:

- privrednom subjektu Nexa d.o.o. Sarajevo aktom broj: 03-26-1-031-10-II/15 koji je podneskom dana 05.10.2015. godine broj: 03-26-1-031-24-II/15 dostavio odgovor,
- privrednom subjektu Fabrika cementa Lukavac d.d. aktom broj: 03-26-1-031-11-II/15 koji je podneskom dana 01.10.2015. godine broj: 03-26-1-031-22-II/15 dostavio odgovor,
- Upravi za indirektno oporezivanje BiH aktom broj: 03-26-1-031-12-II/15 koja je podneskom dana 06.10.2015. godine dostavila odgovor broj: 03-26-1-031-25-II/15,
- Spoljnotrgovinskoj komori BiH aktom broj: 03-26-1-031-13-II/15 koja je podneskom dana 30.09.2015. godine dostavila odgovor broj: 03-26-1-031-20-II/15,
- Agenciji za statistiku BiH aktom broj: 03-26-1-031-15-II/15 koja je podneskom dana 02.10.2015. godine dostavila odgovor broj: 03-26-1-031-23-II/15.

Podnosilac prijave je dana 25.09.2015. godine podnio Zahtjev za uvid u spis podneskom zaprimljenim pod brojem: 03-26-1-031-18-II/15 koji je odobren aktom Konkurencijskog vijeća broj: 03-26-1-031-19-II/15 dana 30.09.2015. godine. Uvid u spis je izvršen dana 01.10.2015. godine (zapisnik sa uvida u spis broj: 03-26-1-031-21-II/15).

Obzirom da je provođenju predmetnog postupka prethodio postupak koji se vodio po Zaključku o pokretanju postupka broj: 03-26-1-10-16-II/15 od 10.09.2015. godine, a imajući u vidu da su u oba postupka utvrđeni isti dijelovi relevantnog tržišta (proizvodnja i prodaja betona na području Kantona Sarajevo) te da je riječ o 2014. godini kao godini relevantnoj za oba predmetna postupka korišteni su i podaci prikupljeni tokom navedenog postupka kao i analize koje su tom prilikom provedene.

6. Relevantno tržište

Relevantno tržište koncentracije, u smislu člana 3. Zakona, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, čini tržište određenih proizvoda/usluga koje su predmet obavljanja djelatnosti na određenom geografskom tržištu.

Prema odredbi člana 4. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno tržište u proizvodnom smislu obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači i/ili korisnici smatraju međusobno zamjenjivim, pod prihvatljivim uslovima, imajući u vidu posebice njihove bitne osobine, kvalitet, uobičajenu namjenu, način upotrebe, uslove prodaje i cijene.

Nadalje, prema članu 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno tržište u geografskom smislu obuhvata cjelokupnu ili dio teritorije Bosne i Hercegovine na kojoj privredni subjekt djeluje u prodaji i/ili kupovini relevantnog proizvoda pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uslovima i koji to tržište bitno razlikuje od uslova tržišne konkurencije na susjednim geografskim tržištima.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da u koncentraciji postoje dva relevantna tržišta proizvoda /usluga i to tržište prodaje cementa i tržište proizvodnje i prodaje betona.

Relevantnim tržištem u geografskom smislu na tržištu prodaje cementa smatra se teritorija Bosne i Hercegovine.

Na tržištu proizvodnje i prodaje betona relevantno tržište koncentracije u geografskom smislu smatraju se područja gdje je prisutan privredni subjekt CEMEX BH d.o.o. i to područje Kantona Sarajevo te Banja Luke.

Konkurencijsko vijeće je tokom postupka ocjene koncentracije utvrdilo da se pod relevantnim tržištem koncentracije smatra tržište prodaje cementa na prostoru Bosne i Hercegovine i tržište proizvodnje i prodaje betona na području Kantona Sarajevo i Banja Luke.

6.1. Analiza relevantnih tržišta koncentracije

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da u koncentraciji postoje dva relevantna tržišta proizvoda/usluga i to tržište prodaje cementa i tržište proizvodnje i prodaje betona.

U tom smislu, relevantno geografsko tržište na tržištu prodaje cementa smatra se teritorija Bosne i Hercegovine.

Relevantnim geografskim tržištima na tržištu proizvodnje i prodaje betona smatraju se područja Kantona Sarajevo te Banja Luke.

6.1.1. Analiza tržišta prodaje cementa

Cement je proizvod koji može biti različitog sastava pri čemu je njegov neizostavni sastojak međuproizvod pod nazivom klinker koji nastaje pečenjem na vrlo visokim temperaturama u rotacionoj peći mješavine drobljenog krečnjaka i sirovina od gline. Kako bi se dobio cement klinker se melje sa gipsom ili drugim aditivima dok se ne dobije fini prah. Cement kao takav nema supstitut među građevinskim proizvodima.

Konkurencijsko vijeće je provodeći predmetni postupak izvršilo prikupljanje podataka i informacija kako od Podnosioca prijave tako i od glavnih konkurenata te relevantnih institucija u cilju provjere podataka i analize tržišta.

Imajući u vidu navedeno, Konkurencijsko vijeće je prikupilo podatke za 2013. i 2014. godinu učesnika

koncentracije, glavnih konkurenata te Agencije za statistiku BiH i Uprave za indirektno oporezivanje BiH o ukupnoj proizvedenoj, odnosno uvezenoj količini cementa koja je kao takva u posmatranom periodu plasirana na tržište Bosne i Hercegovine.

Prikupljeni su podaci i za prvu polovinu 2015. godine za učesnike koncentracije i glavne konkurente te podaci o ukupnom uvozu u Bosnu i Hercegovinu ali obzirom da Agencija za statistiku BiH u periodu provođenja postupka ocjene koncentracije ne raspolaže podacima o ukupnoj proizvodnji cementa u Bosni i Hercegovini za navedeni šestomjesečni period isti nisu uzeti u obradu.

Pregled tržišnih udjela učesnika koncentracije na tržištu prodaje cementa u 2013. i 2014. godini:

Tabela 3.

Red broj	Privredni subjekti	2013		2014	
		kg proizvedeno/uvezeno	%	kg proizvedeno/uvezeno	%
1.	DDC (Tvornica cementa Kakanj)	(..)	(..)	(..)	(..)
2.	CEMEX Hrvatska (Cemex BH d.o.o. Mostar)	(..)	(..)	(..)	(..)
3.	Fabrika cementa Lukavac d.d.	(..)	(..)	(..)	(..)
4.	NEXE d.o.o.	(..)	(..)	(..)	(..)
5.	Ostali	(..)	(..)	(..)	(..)
	Ukupno (proizvedeno + uvoz)	(..)	100	(..)	100
	DDC+CEMEX BH (1+2)	(..)	(..)	(..)	(..)

Podaci glavnih konkurenata te Agencije za statistiku BiH i Uprave za indirektno oporezivanje BiH

Konkurencijsko vijeće je analizom prikupljenih podataka došlo do saznanja da se proizvodnjom cementa u Bosni i Hercegovini bave učesnik koncentracije DDC i privredni subjekt Fabrika cementa Lukavac te da je njihova ukupna proizvodnja u 2013. godini iznosila (..) kg, odnosno (..) kg u 2014. godini.

Agencija za statistiku BiH je Konkurencijskom vijeću dostavila podatak da je ukupna proizvodnja cementa u 2013. godini u Bosni i Hercegovini iznosila (..) kg, odnosno (..) kg u 2014. godini. Slijedom navedenog proizilazi da je približno (..) % količine cementa koja je plasirana na tržište Bosne i Hercegovine dolazi iz proizvodnje u Bosni i Hercegovini.

Učesnik koncentracije CEMEX HR ne proizvodi cement u Bosni i Hercegovini već je putem svog povezanog društva CEMEX BH prisutan isključivo putem uvoza cementa. Tako su privredni subjekt CEMEX BH, privredni subjekt NEXE d.o.o. kao i još (..) privrednih subjekata u 2013. godini, odnosno (..) privrednih subjekata u 2014. godini, prema podacima Uprave za indirektno oporezivanje BiH, uvozili cement različitih proizvođača i brendova na tržište Bosne i Hercegovine.

Ukupna vrijednost uvoza cementa u 2013. godini je iznosila (..) kg cementa, dok je u 2014. godini iznosila (..) kg. Imajući u vidu ukupnu količinu cementa u Bosni i Hercegovini koji je plasiran na tržište u 2013. godini i 2014. godini, proizilazi da preostalih (..) % ukupne količine cementa na tržištu Bosne i Hercegovine čini cement iz uvoza.

6.1.2. Analiza tržišta proizvodnje i prodaje betona

Beton nastaje mješanjem cementa i agregata (lomljeni kamen, pijesak ili šljunak), miješa se ili na licu mjesta ili u odgovarajućim pogonima te transportuje na mjesto upotrebe putem specijalizovanih vozila. Proizvod je čiji je vijek upotrebe nekoliko sati te se mora upotrijebiti u svježe umješanom stanju. Iz prakse Evropske komisije, kako se navodi u Prijavi, slijedi da generalno gledano, tržište betona pokriva radius od oko 40 km

od mjesta proizvodnje (Case COMP/M 3572 CEMEX/RMC od 08.12.2004. godine).

Imajući u vidu provođenje postupka koji je pokrenut po Zaključku o pokretanju postupka broj: 03-26-1-10-16-II/15 od 10.09.2015. godine Konkurencijsko vijeće je u dijelu relevantnog tržišta koji se odnosi na proizvodnju i prodaju betona u Kantonu Sarajevo uzelo u obzir analize koje su tom prilikom rađene obzirom da je predmet postupka broj: 03-26-1-10-16-II/15 sticanje kontrole privrednog subjekta TBG BH d.o.o. za proizvodnju i distribuciju betona Kakanj, Selima efendije Merdanovića 146, 72240 Kakanj nad dijelovima privrednog subjekta W&P Beton d.o.o. Ilidža, Blažuj 78, 71210 Ilidža, kupovinom njegove tri poslovne cjeline (tri betonare na lokaciji Sarajevo, Zenica i Plješevac/Kiseljak).

U tom smislu, Konkurencijsko vijeće je u toku provedbe postupka ocjene predmetne koncentracije procijenilo da je tržišno učešće učesnika koncentracije i njihovih konkurenata na relevantnom tržištu proizvodnje i prodaje betona u 2014. godini u Kantonu Sarajevo približno jednako sljedećem:

Tabela 4.

Red broj	Privredni subjekti	2014	
		tona proizvedeno/prodato	%
1.	DCC (TBG BH)	(..)	(..)
2.	W&P BiH - Betonara Sarajevo	(..)	(..)
3.	Almy d.o.o. Zenica	(..)	(..)
4.	Kalvarija Cop d.o.o. Vitez	(..)	(..)
5.	Horizont d.o.o. Vitez	(..)	(..)
6.	Nexe Beton d.o.o. Sarajevo	(..)	(..)
7.	Hidrogradnja d.d. Sarajevo	(..)	(..)
8.	Cemex Hrvatska (Cemex BH d.o.o. Mostar)	(..)	(..)
	Ostali	(..)	(..)
	Ukupno 1+8	(..)	(..)
	Ukupno cca.	(..)	100

Izvor: postupak Konkurencijskog vijeća pokrenut po Zaključku o pokretanju postupka broj: 03-26-1-10-16-II/15 od 10.09.2015. godine

Napomena: prilikom preračuna m³ u tone uzeta je prosječna vrijednost od 2,4 t = 1m³, pri čemu su uzete u obzir proizvedene/prodate količine za tržište veleprodaje, a nisu uzete u obzir količine proizvedene za vlastite projekte privrednih subjekata.

Analizom podataka Tabele 4. uočeno je da je u 2014. godini tržišni udio privrednog subjekta TBG BH iznosio (..) % dok je udio privrednog subjekta Cemex BH iznosio (..)%. U tom smislu ukupan tržišni udio učesnika koncentracije je iznosio (..)%. Pored navedenog, privredni subjekti iz Zenice i Viteza privredni subjekti Almy d.o.o. te Kalvarija Cop d.o.o. i Horizont d.o.o. (rangirani u Tabeli 4. od 3-5) su u 2014. godini na području Kantona Sarajevo na tržištu proizvodnje i prodaje betona učestvovali u znatno malim količinama.

Nakon provođenja koncentracije učesnici koncentracije na području Banja Luke na tržištu proizvodnje i prodaje betona će imati udio od (..) % iz čega proizilazi da provođenje predmetne koncentracije ne može imati negativne efekte koji mogu značajno narušiti efikasnu tržišnu konkurenciju na dijelu relevantnog tržišta. Obzirom na navedeno, Konkurencijsko vijeće nije vršilo dalju analizu tržišta proizvodnje i prodaje betona na području Banja Luke.

7. Ocjena koncentracije

Konkurencijsko vijeće je analizom podataka, u smislu člana 17. Zakona (posebno strukture relevantnog tržišta, tržišnih udjela učesnika koncentracije i konkurenata – Tabela 3.), utvrdilo da će provedbom koncentracije na tržištu prodaje cementa privrednih subjekata DDC i CEMEX HR na području Bosne i Hercegovine tržišni udio učesnika koncentracije nakon provođenja predmetne koncentracije iznositi (..) %.

Prilikom donošenja konačne odluke Konkurencijsko vijeće je imalo u vidu da je proizvodnja cementa skup i komplikovan tehnološki posao koji traži velike investicije ali i da su pored toga u najavi otvaranja novih kapaciteta za proizvodnju cementa u Bosni i Hercegovini i to na lokacijama Banovići, Bileća, Ugljevik, Đurđevik, Prijedor i Gacko (podatak iz Prijave) kao i činjenice da 2/3 u 2014. godini ukupne ponude, odnosno prodaje otpada na prodaju cementa proizvedenog u Bosni i Hercegovini (..) kg prema podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine). Konkurencijsko vijeće je također uzelo u obzir da privredni subjekt DDC kupuje dionice privrednog subjekta CEMEX HR koji je (..) po veličini tržišnog udjela na tržištu prodaje cementa dok privredni subjekt Fabrika Cementa Lukavac d.d. ostaje na tržištu sa udjelom od (..) %.

Pored navedenog postoji znatan broj uvoznika cementa čiji je broj u 2014. godini veći od broja uvoznika u 2013. godini kao i da postoje planovi za dodatni uvoz iz susjednih zemalja (podatak iz Prijave) te da je tržišni udio učesnika koncentracije sa (..) % u 2013. godini zabilježio blagi pad od (..) % te je u 2014. godini iznosio (..) % kao i karakteristiku relevantnog proizvoda, cementa, koji je proizvod koji može biti transportovan na velike udaljenost bez mogućnosti oštećenja ili smanjenja kakvoće na osnovu čega se može utvrditi da provođenje predmetne koncentracije ne može imati negativne efekte koji mogu značajno narušiti efikasnu tržišnu konkurenciju na dijelu relevantnog tržišta.

Pored navedenog, pogodnosti za kupce koje će nastati usljed provođenja koncentracije kada se uzme u obzir optimizacija troškova logistike su u pogledu proširenja asortimana proizvoda, poboljšanje usluga prema kupcima kroz povećanje broja prodajnih mjesta, poboljšanje logistike i snižavanje transportnih troškova.

U pogledu tržišnih udjela učesnika koncentracije na tržištu proizvodnje i prodaje betona na području Kantona Sarajevo Podnosilac prijave je u postupku koji se vodi po Zaključku o pokretanju postupka broj: 03-26-1-10-16-II/15 od 10.09.2015. godine naveo da planira tehničko i kadrovsko jačanje centralne laboratorije koje će omogućiti istraživanja interno sa sopstvenim resursima što treba rezultirati boljoj kontroli kvaliteta proizvoda i unaprijeđenju samog kvaliteta proizvoda u svim betonarama koje će posloovati u sastavu Podnosioca prijave.

Tom prilikom je istakao također da Heidelberg Cement Grupa kroz optimizaciju troškova planira dovesti do povećanja konkurentnosti i volumena proizvodnje, a sve skupa u najboljem interesu potrošača iz razloga očekivanog i planiranog postepenog smanjenja cijena na bazi optimizacije troškova (zajednička administracija, nabavka većih količina pod povoljnijim uvjetima, smanjenje troškova transporta usljed većeg izbora otpreme sa povoljnije lokacije i td.), povećanja kvaliteta proizvoda i povećanje asortimana, kvalitetnije usluge, skraćivanja roka isporuke i mogućnosti kontinuirane isporuke veće količine betona.

Konkurencijsko vijeće je prilikom ocjene koncentracije cijenilo da ne postoje pravne i druge zapreke za ulazak drugih privrednih subjekata na relevantno tržište proizvodnje i prodaje betona, da ulazak novih učesnika na relevantno tržište ne iziskuje visoka tehnološka niti finansijska ulaganja obzirom da se isti pravi miješanjem osnovnih sastojaka i to cementa, vode, pijeska i zrnje stijena te se može proizvoditi kako u centralnim betonarama tako i direktno na gradilištima, da se tržište razvija i širi obzirom da danas beton kao građevinski materijal pokriva preko 70% potreba građenja i primjenjuje se u najrazličitijim i sve složenijim i smjelijim konstrukcijama, a proizvodnja i primjena betona u građevinarstvu postaje neminovna i neizbježna.

Provođenjem predmetne koncentracije Podnosilac prijave je istakao proširenje lepeze proizvoda koji svaki od učesnika koncentracije nudi na tržištu u smislu kombinovane ponude

производа. Planiraju, pored navedenog, povećati vlastite sposobnosti za razvoj i ulaganje ali i unaprijediti tehničku podršku za proizvode koji se plasiraju na tržištu na više lokacija nego što je trenutno slučaj, uz niže troškove usljed optimizacije koja se očekuje provođenjem koncentracije.

Konkurencijsko vijeće je analizom podataka utvrdilo da će provedbom koncentracije na tržištu proizvodnje i prodaje betona privrednih subjekata DDC i CEMEX HR na području Banja Luke tržišni udjeli učesnika koncentracije nakon provođenja predmetne koncentracije iznositi oko (...) % što omogućava izvođenje zaključka da se koncentracijom ne stvara dominantni položaj privrednog subjekta DCC na području Banja Luke niti da provođenje iste može uticati na sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišne konkurencije na ovom dijelu relevantnog tržišta posebno imajući u vidu znatan broj privrednih subjekata koji također vrše proizvodnju i prodaju betona.

Obzirom da proizvodnja betona zavisi od direktne korelacije sa potražnjom na tržištu tim je osnovaniji dispozitiv ovog Rješenja.

Konkurencijsko vijeće je analizom zaprimljenih i prikupljenih podataka, te analizom relevantnih tržišta u smislu člana 17. Zakona, ocijenilo da ne postoje pravne i druge zapreke za ulazak drugih privrednih subjekata na relevantna tržišta te da na istim postoji konkurencija kao i da provođenjem predmetne koncentracije neće doći do isključenja konkurencije niti do značajnijeg slabljenja funkcioniranja slobodne tržišne konkurencije na relevantnim tržištima posebice što će Podnosilac prijave tehnološki podići nivo proizvodnje relevantnih proizvoda kako u kvalitativnom, tehnološkom tako i u kvantitativnom smislu, što nužno vodi dobrobiti odnosno boljitku korisnika relevantnog proizvoda, kako u smislu cijene tako i u smislu poticanja tzv. tehnološke konkurencije.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je ocijenilo koncentraciju kao u dispozitivu, u smislu člana 18. stav (2) Zakona.

8. Administrativna taksa

Podnosilac prijave na ovo Rješenje, u skladu sa članom 2. stav (1) tarifni broj 107. tačka d) pod 2) Odluke o visini administrativnih taksi u vezi s procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem ("Službeni glasnik BiH", broj 30/06), je dužan platiti administrativnu taksu u ukupnom iznosu od 25.000,00 KM u korist Budžeta institucija Bosne i Hercegovine.

9. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Rješenja nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema, odnosno objavljivanja ovog Rješenja.

Broj 03-26-1-031-31-II/15
16. februara 2016. godine
Sarajevo

Predsjednica
Mr. **Arijana Regoda –
Dražić**, s. r.

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine na temelju članka 42. stavak (1) točka d), u smislu članka 25. stavak (1) točka e), a u svezi sa čl. 12., 14., 16., 17. i 18. Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), rješavajući po Prijavi koncentracije gospodarskog subjekta Duna-Dráva Cement Kft., Köhidpart dűlő 2, 2600 Vác, Republika Mađarska, zaprimljenoj dana 26. augusta 2015. godine pod brojem: 03-26-1-031-II/15, na 120. (stotinudvadesetoj) sjednici održanoj dana 16.02.2016. godine, je donijelo

RJEŠENJE

1. Ocjenjuje se dopuštenom koncentracija na tržištu prodaje cementa na području Bosne i Hercegovine, koja će nastati

stjecanjem kontrole gospodarskog subjekta Duna-Dráva Cement Kft., Köhidpart dűlő 2, 2600 Vác, Republika Mađarska nad gospodarskim subjektom CEMEX Hrvatska d.d., Franje Tuđmana 45, Kaštel Sućurac, Republika Hrvatska, kupovinom 100% dionica.

2. Ocjenjuje se dopuštenom koncentracija na tržištu proizvodnje i prodaje betona na području Županije Sarajevo te Banja Luke, koja će nastati stjecanjem kontrole gospodarskog subjekta Duna-Dráva Cement Kft., Köhidpart dűlő 2, 2600 Vác, Republika Mađarska nad gospodarskim subjektom CEMEX Hrvatska d.d., Franje Tuđmana 45, Kaštel Sućurac, Republika Hrvatska, kupovinom 100% dionica.
3. Ovo Rješenje o koncentraciji se upisuje u Registar koncentracija.
4. Ovo Rješenje je konačno i bit će objavljeno u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je, dana 26. kolovoza 2015. godine pod brojem: 03-26-1-031-II/15 zaprimilo Prijavu koncentracije (u daljnjem tekstu: Prijava) gospodarskog subjekta Duna-Dráva Cement Kft., Köhidpart dűlő 2, 2600 Vác, Republika Mađarska (u daljnjem tekstu: DDC ili Podnositelj prijave), zastupan po odvjetnici Mirni Milanović-Lalić, Fra Andela Zvizdovića 1, BC UNITIC; Tower B/II, 71 000 Sarajevo, kojom namjerava steći kontrolu nad gospodarskim subjektom CEMEX Hrvatska d.d., Franje Tuđmana 45, Kaštel Sućurac, Republika Hrvatska (u daljnjem tekstu: CEMEX Hrvatska) kupovinom 100% dionica.

Konkurencijsko vijeće, sukladno članku 16. stavak (4) Zakona, je izdalo Obavijest o dostavljenoj Prijavi, broj: 03-26-1-031-1-II/15 dana 09.09.2015. godine (objavljeno dana 11.09.2015. godine u Dnevnom avazu), i pozvalo sve zainteresirane strane na dostavljanje pisanih komentara o namjeravanoj koncentraciji. Na Obavijest nisu dostavljeni komentari zainteresiranih strana.

Nakon analize podnesene Prijave, Konkurencijsko vijeće je dana 14.09.2015. godine (akt broj: 03-26-1-031-3-II/15) Podnositelju prijave izdalo Potvrdu o primitku kompletne i uredne prijave, u smislu članka 30. stavak (3) Zakona o konkurenciji (u daljnjem tekstu: Zakon).

Budući da realizacija koncentracije može imati negativan utjecaj na slobodnu tržišnu konkurenciju, Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da nije moguće bez provedenog postupka donijeti konačno rješenje, te je donijelo Zaključak o pokretanju postupka ocjene koncentracije broj: 03-26-1-031-5-II/15 dana 15.09.2015. godine (u daljnjem tekstu: Zaključak) koji je istog dana aktom broj: 03-26-1-031-9-II/15 dostavljen Podnositelju prijave.

Konkurencijsko vijeće je dana 23.09.2015. godine pod brojem: 03-26-1-031-16-II/15, putem punomoćnika Podnositelja prijave, zaprimilo Zahtjev za spajanje stvari u jedan postupak, u smislu članka 118. Zakona o upravnom postupku BiH (u daljnjem tekstu: ZUP), a u svezi s člankom 26. Zakona. Zahtjev za spajanje stvari se odnosio na spajanje predmetnog postupka i postupka koji se vodi po Zaključku o pokretanju postupka broj: 03-26-1-10-16-II/15 od 10.09.2015. godine. Zaključkom broj: 03-26-1-031-26-II/15 Konkurencijsko vijeće je na 110. (stotinudvadesetoj) sjednici održanoj dana 13.10.2015. godine odbilo navedeni Zahtjev kao neutemeljen. Zaključak kojim se navedeni Zahtjev odbija kao neutemeljen dostavljen je punomoćniku Podnositelja prijave dana 14.10.2015. godine u prilogu akta broj: 03-26-1-10-27-II/15.

Konkurencijsko vijeće u postupku ocjene dopuštenosti koncentracije je utvrdilo slijedeće:

Prijava je podnesena, u smislu članka 16. stavak (1) Zakona (pravni temelj– Ugovor o kupovini dionica dana 11. kolovoza 2015. godine).

Podnositelj prijave je dostavio podneskom broj: 03-26-1-031-30-II/15 dana 22.12.2015. godine, u smislu članka 30. stavak (2) Zakona, (...) ¹ te naveo da predmetnu koncentraciju namjerava prijaviti i (...).

1. Sudionici koncentracije

Sudionici koncentracije su gospodarski subjekt Duna-Dráva Cement Kft., Köhidpart dűlő 2, 2600 Vác, Republika Mađarska i gospodarski subjekt CEMEX Hrvatska d.d., Franje Tuđmana 45, Kaštel Sućurac, Republika Hrvatska.

1.1. Gospodarski subjekt DDC, Podnositelj prijave

Gospodarski subjekt Duna-Dráva Cement Kft., Köhidpart dűlő 2, 2600 Vác, Mađarska, registriran u Registru kompanija pod brojem: 13-09-060842 dana 16.02.1990. godine, jedan je od vodećih proizvođača građevinskog materijala u Republici Mađarskoj.

U vlasništvu je gospodarskih subjekata HeidelbergCement Group i SCHWENK Zement Group koji imaju po 50% vlasničkog udjela i vrše zajedničku kontrolu nad gospodarskim subjektom DDC.

Gospodarski subjekt Heidelberg je jedan od vodećih proizvođača građevinskog materijala koji prodaju u više od 40 zemalja svijeta. Gospodarski subjekt SCWENK je također aktivan u industriji građevinskog materijala, uključujući proizvodnju i prodaju cementa i betona.

Gospodarski subjekt DDC pored Mađarske prodaju građevinskog materijala obavlja i u drugim zemljama regije uključujući i Bosnu i Hercegovinu.

Pretežita registrirana djelatnost gospodarskog subjekta DDC je proizvodnja i prodaja cementa i betona.

1.1.1. Povezana društva gospodarskog subjekta DCC u Bosni i Hercegovini

Gospodarski subjekt DDC na području Bosne i Hercegovine ima dva povezana društva i to Tvornicu cementa Kakanj d.d. Kakanj, Selima ef Merdanovića 146, Kakanj (u daljnjem tekstu: Tvornica cementa Kakanj) koje je aktivno u oblasti proizvodnje i prodaje cementa i TBG BH d.o.o. za proizvodnju i distribuciju betona Kakanj, Selima ef Merdanovića 146, Kakanj (u daljnjem tekstu: TBG BH) aktivno u proizvodnji i prodaji betona.

Gospodarski subjekt Tvornica cementa Kakanj utemeljen je u Općinskom sudu u Zenici pod matičnim brojem upisa: 43-02-0009-08 (stari broj: 1-1731).

Pretežita registrirana djelatnost gospodarskog subjekta Tvornica cementa Kakanj je proizvodnja cementa.

Gospodarski subjekt TBG BH utemeljen je u Općinskom sudu u Zenici pod matičnim brojem upisa: 43-01-0246-10 (stari broj: 1-8373).

Pretežita registrirana djelatnost gospodarskog subjekta Tvornica cementa Kakanj je proizvodnja betona.

Tvornica cementa Kakanj kupcima na području Bosne i Hercegovine cement distribuira iz pogona u Kakanju kao i preko dva terminala za otpremu cementa i to u Sarajevu i Banja Luci, a postoji i mogućnost da kupci sami preuzmu cement, odnosno da koriste organizovanu uslugu transporta.

Gospodarski subjekt TBG BH d.o.o. Kakanj ima četiri betonare i to jednu mobilnu betonaru koja se trenutno nalazi na

lokaciji Drivuša (Zenica) kao i betonare u Sarajevu, Lukavcu i Banja Luci.

U oblasti cementa gospodarski subjekt DDC je putem Tvornice cementa Kakanj u Bosni i Hercegovini aktivan na tržištu na nacionalnoj razini dok je, imajući u vidu specifičnosti betona, u oblasti betona prisutan na područjima koje pokrivaju njegove betonare kojima upravlja TBG BH d.o.o. – Županija Sarajevo, Zeničko-dobojska i Srednjobosanska županija te područje Banja Luke.

1.2. Gospodarski subjekt CEMEX, ciljano društvo

Gospodarski subjekt CEMEX Hrvatska d.d. za proizvodnju i prodaju cementa i drugih građevinskih materijala, Franje Tuđmana 45, 21 212 Kaštel Sućurac, Republika Hrvatska registriran je pri Sudskom registru Trgovačkog suda u Splitu pod registarskim brojem: 060004593.

U vlasništvu je gospodarskog subjekta CEMEX UK Operations Limited, CEMEX House Coldharbour Lane, Thorpe, Egham Surrey, TW20 8TD, Ujedinjeno Kraljevstvo (u daljnjem tekstu: CEMEX UK Operations Limited) obzirom da je 27. srpnja 2015. godine zaključen Ugovor o prijenosu dionica na temelju kojeg su dionice gospodarskog subjekta CEMEX Hrvatska koje su bile u vlasništvu gospodarskog subjekta CEMEX Investments Limited, CEMEX House Coldharbour Lane, Thorpe, Egham Surrey, TW20 8TD, Ujedinjeno Kraljevstvo prešle u vlasništvo gospodarskog subjekta CEMEX UK Operations Limited.

Sudska registracija ove promjene, kako se navodi u Prijavi, je u tijeku.

Dio je grupacije čije je sjedište u Meksiku, a koja je prisutna u preko 50 zemalja svijeta. Nakon provedbe predmetne koncentracije gospodarski subjekt CEMEX Hrvatska će prestati da bude dio matične grupacije.

CEMEX Hrvatska posjeduje tri cementare, pri čemu se sve tri nalaze u Hrvatskoj (u Kaštelima, Solinu i Klisu).

Pored cementa gospodarski subjekt CEMEX Hrvatska aktivan je i na tržištu proizvodnje i prodaje betona.

1.2.1. Povezana društva gospodarskog subjekta CEMEX Hrvatska u Bosni i Hercegovini

Gospodarski subjekt CEMEX Hrvatska na području Bosne i Hercegovine ima povezano društvo CEMEX BH d.o.o. za proizvodnju i prodaju građevinskog materijala Mostar, Biskupa Čule bb, Mostar (u daljnjem tekstu: CEMEX BH) putem kojeg vrši prodaju kako cementa tako i betona.

Gospodarski subjekt CEMEX BH utemeljen je u Općinskom sudu u Mostaru pod matičnim brojem upisa: 58-01-0107-10 (stari broj: 1-25325).

U Bosni i Hercegovini nema pogone za proizvodnju cementa te stoga prodaje cement proizveden u Hrvatskoj. Distributivna mreža gospodarskog subjekta CEMEX Hrvatska se sastoji od šest terminala za cement na lokacijama Prijedor, Blatna, Banja Luka, Tomislavgrad, Kupres i Ljubuški. Temeljni vid transporta u pogledu prodaje cementa je putem kamiona dok se ostatak transportuje putem željeznica. CEMEX Hrvatska nema maloprodajnu distributivnu mrežu već se veleprodaja vrši putem agenata za prodaju.

CEMEX Hrvatska u Bosni i Hercegovini upravlja sa dvije betonare i to jednom u okolini Sarajeva (kod Kiseljaka) i drugom u okolini Banja Luke. Prodaja betona se vrši izravno iz pogona.

2. Pravni okvir ocjene koncentracije

Konkurencijsko vijeće u provođenju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije primijenilo je odredbe Zakona, Odluke o utvrđivanja mjerodavnog tržišta ("Službeni glasnik BiH", broj 18/06 i 34/10), te Odluke o načinu podnošenja prijave i kriterija za ocjenu koncentracija gospodarskih subjekata.

¹ (...) – podaci predstavljaju poslovnu tajnu

Konkurencijsko vijeće, na temelju članka 43. stavak (7) Zakona, može koristiti sudsku praksu Europskog suda i odluke Europske komisije, kao i kriterije i standarde iz Uredbe Vijeća EK broj 139/2004 o kontroli koncentracije između gospodarskih subjekata, Obavijest Europske Komisije o konceptu koncentracija gospodarskih subjekata te Smjernice za ocjenu horizontalnih/vertikalnih koncentracija.

3. Pravni temelj i oblik koncentracije

Kao pravni temelj koncentracije dostavljen je Ugovor o kupovini dionica, zaključen dana 11. kolovoza 2015. godine između gospodarskih subjekata DDC kao kupca i CEMEX UK Operations Limited, kao prodavatelja. Predmetnom transakcijom će gospodarski subjekt DDC steći 100% dionica u gospodarskom subjektu CEMEX Hrvatska.

Shodno Ugovoru, kupovinu dionica u CEMEX Hrvatska će realizirati ili (...). Konkurencijsko vijeće je prihvatilo Ugovor o kupovini dionica kao pravni temelj koncentracije, u smislu članka 30. stavak (1) točka a) Zakona, a u svezi članka 9. točka f) Odluke o načinu podnošenja prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija gospodarskih subjekata.

Pravni oblik koncentracije je utvrđen u članku 12. stavak (1) točka b) pod 1) Zakona – stjecanje kontrole ili vladajućeg utjecaja jednog nad drugim gospodarskim subjektom kupovinom većine dionica.

4. Obveza prijave koncentracije

Obveza prijave koncentracije nastaje, u smislu odredbe članka 14. stavak (1) Zakona i članka 2 pod b) Odluke o načinu podnošenja prijave i kriterija za ocjenu koncentracija gospodarskih subjekata, kada ukupni godišnji prihodi svakog od najmanje dva gospodarska subjekta sudionika koncentracije ostvareni prodajom roba i/ili usluga na tržištu Bosne i Hercegovine iznose najmanje 8 milijuna KM po završnom računu u godini koja je prethodila koncentraciji, ili ako je njihov zajednički udjel na mjerodavnom tržištu veći od 40,0%.

Ukupni godišnji prihodi gospodarskih subjekata sudionika koncentracije na dan 31. prosinca 2014. godine, iznose:

Tablica 1.

Ukupan prihod	DDC	CEMEX Hrvatska			
		EUR mil	KM mil	EUR mil	KM mil
Svijet	(..)	(..)	(..)	(..)	(..)
Bosna i Hercegovina	(..)	(..)	(..)	(..)	(..)

Izvod: podatci iz Prijave

Ukupni godišnji prihod gospodarskih subjekata Tvornica cementa Kakanj, TBG BH i CEMEX BH na dan 31. prosinca 2014. godine:

Tablica 2.

Ukupan prihod	Tvornica cementa Kakanj	TBG BH	CEMEX BH
	KM	KM	KM
Bosna i Hercegovina	(..)*	(..)	(..)

*Ukupni godišnji prihod na temelju konsolidiranog izvješća skupine iznosio je (...) KM

Ukupni godišnji prihod sudionika koncentracije predstavlja prihod (bez poreza na dodanu vrijednost i drugih poreza koji se izravno odnose na sudionike koncentracije, na svjetskom i na tržištu Bosne i Hercegovine), u smislu članka 8. točka h) Odluke o načinu podnošenja prijave i kriterijima za ocjenu koncentracije gospodarskih subjekata.

Konkurencijsko vijeće, sukladno članku 43. stavak (7) Zakona, pri izračunu ukupnog godišnjeg prihoda sudionika koncentracije može koristiti kriterije i standarde Obavijesti Europske komisije o izračunu ukupnog prihoda sukladno Uredbi

Vijeća (EEZ) broj: 4064/89 o kontroli koncentracije gospodarskih subjekata.

Prema podatcima iz Prijave sudionici koncentracije su ispunili uvjet ukupnog godišnjeg prihoda iz članka 14. stavak (1) Zakona te su bili u obvezi podnijeti prijavu koncentracije Konkurencijskom vijeću.

5. Prikupljanje podataka od stranaka i drugih pravnih i fizičkih osoba

Konkurencijsko vijeće je tijekom postupka ocjene koncentracije tražilo dodatne podatke i pojašnjenja dostavljenih podataka od Podnositelja prijave i to aktom broj: 03-26-1-031-14-II/15 dana 22.09.2015. godine.

Podnositelj prijave je tražene podatke dostavio dana 25.09.2015. godine podneskom broj: 03-26-1-031-17-II/15.

Tijekom postupka radi utvrđivanja svih mjerodavnih činjenica, u smislu članka 35. stavak (1) točke a) i c) Zakona, Konkurencijsko vijeće je prikupljalo podatke i dokumentaciju i od drugih tijela /institucija /gospodarskih subjekata koji nisu stranke u postupku.

U tom smislu, Konkurencijsko vijeće se dana 22.09.2015. godine obratilo:

- gospodarskom subjektu Nexxe d.o.o. Sarajevo aktom broj: 03-26-1-031-10-II/15 koji je podneskom dana 05.10.2015. godine broj: 03-26-1-031-24-II/15 dostavio odgovor,
- gospodarskom subjektu Fabrika cementa Lukavac d.d. aktom broj: 03-26-1-031-11-II/15 koji je podneskom dana 01.10.2015. godine broj: 03-26-1-031-22-II/15 dostavio odgovor,
- Upravi za neizravno oporezivanje BiH aktom broj: 03-26-1-031-12-II/15 koja je podneskom dana 06.10.2015. godine dostavila odgovor broj: 03-26-1-031-25-II/15,
- Spoljnotrgovinskoj komori BiH aktom broj: 03-26-1-031-13-II/15 koja je podneskom dana 30.09.2015. godine dostavila odgovor broj: 03-26-1-031-20-II/15,
- Agenciji za statistiku BiH aktom broj: 03-26-1-031-15-II/15 koja je podneskom dana 02.10.2015. godine dostavila odgovor broj: 03-26-1-031-23-II/15.

Podnositelj prijave je dana 25.09.2015. godine podnio Zahtjev za uvid u spis podneskom zaprimljenim pod brojem: 03-26-1-031-18-II/15 koji je odobren aktom Konkurencijskog vijeća broj: 03-26-1-031-19-II/15 dana 30.09.2015. godine. Uvid u spis je izvršen dana 01.10.2015. godine (zapisnik sa uvida u spis broj: 03-26-1-031-21-II/15).

Obzirom da je provođenju predmetnog postupka prethodio postupak koji se vodio po Zaključku o pokretanju postupka broj: 03-26-1-10-16-II/15 od 10.09.2015. godine, a imajući u vidu da su u oba postupka utvrđeni isti dijelovi mjerodavnog tržišta (proizvodnja i prodaja betona na području Županije Sarajevo) te da je riječ o 2014. godini kao godini mjerodavnoj za oba predmetna postupka korišteni su i podatci prikupljeni tokom navedenog postupka kao i analize koje su tom prilikom provedene.

6. Mjerodavno tržište

Mjerodavno tržište koncentracije, u smislu članka 3. Zakona, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, čini tržište određenih proizvoda/usluga koje su predmet obavljanja djelatnosti na određenom zemljopisnom tržištu.

Prema odredbi članka 4. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavno tržište u proizvodnom smislu obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači i/ili korisnici smatraju međusobno zamjenjivim, pod prihvatljivim uvjetima, imajući u vidu posebice njihove bitne značajke, kvalitetu, uobičajenu namjenu, način uporabe, uvjete prodaje i cijene.

Nadalje, prema članku 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavno tržište u zemljopisnom smislu obuhvata cjelokupan ili dio teritorija Bosne i Hercegovine na kojem gospodarski subjekt djeluje u prodaji i/ili kupovini mjerodavnog proizvoda pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uvjetima i koji to tržište bitno razlikuje od uvjeta tržišne konkurencije na susjednim zemljopisnim tržištima.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da u koncentraciji postoje dva mjerodavna tržišta proizvoda/usluga i to tržište prodaje cementa i tržište proizvodnje i prodaje betona.

Mjerodavnim tržištem u zemljopisnom smislu na tržištu prodaje cementa smatra se teritorij Bosne i Hercegovine.

Na tržištu proizvodnje i prodaje betona mjerodavno tržište koncentracije u zemljopisnom smislu smatraju se područja gdje je prisutan gospodarski subjekt CEMEX BH d.o.o. i to područje Županije Sarajevo te Banja Luke.

Konkurencijsko vijeće je tijekom postupka ocjene koncentracije utvrdilo da se pod mjerodavnim tržištem koncentracije smatra tržište prodaje cementa na prostoru Bosne i Hercegovine i tržište proizvodnje i prodaje betona na području Županije Sarajevo i Banja Luke.

6.1. Analiza relevantnih tržišta koncentracije

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da u koncentraciji postoje dva relevantna tržišta proizvoda/usluga i to tržište prodaje cementa i tržište proizvodnje i prodaje betona.

U tom smislu, relevantno geografsko tržište na tržištu prodaje cementa smatra se teritorija Bosne i Hercegovine.

Relevantnim geografskim tržištima na tržištu proizvodnje i prodaje betona smatraju se područja Kantona Sarajevo te Banja Luke.

6.1.1. Analiza tržišta prodaje cementa

Cement je proizvod koji može biti različitog sastava pri čemu je njegov neizostavni sastojak međuproizvod pod nazivom klinker koji nastaje pečenjem na vrlo visokim temperaturama u rotacionoj peći mješavine drobljenog krečnjaka i sirovina od gline. Kako bi se dobio cement klinker se melje sa gipsom ili drugim aditivima dok se ne dobije fini prah. Cement kao takav nema supstitut među građevinskim proizvodima.

Konkurencijsko vijeće je provodeći predmetni postupak izvršilo prikupljanje podataka i informacija kako od Podnosioca prijave tako i od glavnih konkurenata te mjerodavnih institucija u cilju provjere podataka i analize tržišta.

Imajući u vidu navedeno, Konkurencijsko vijeće je prikupilo podatke za 2013. i 2014. godinu sudionika koncentracije, glavnih konkurenata te Agencije za statistiku BiH i Uprave za neizravno oporezivanje BiH o ukupnoj proizvedenoj, odnosno uvezenoj količini cementa koja je kao takva u posmatranom razdoblju plasirana na tržište Bosne i Hercegovine.

Prikupljeni su podatci i za prvu polovinu 2015. godine za sudionike koncentracije i glavne konkurente te podatci o ukupnom uvozu u Bosnu i Hercegovinu ali obzirom da Agencija za statistiku BiH u razdoblju provođenja postupka ocjene koncentracije ne raspolaže podatcima o ukupnoj proizvodnji cementa u Bosni i Hercegovini za navedeno šestomesečno razdoblje isti nisu uzeti u obradu.

Pregled tržišnih udjela sudionika koncentracije na tržištu prodaje cementa u 2013. i 2014. godini:

Tablica 3.

Red broj	Gospodarski subjekti	2013		2014	
		kg proizvedeno/uvezeno	%	kg proizvedeno/uvezeno	%
1.	DDC (Tvornica cementa Kakanj)	(..)	(..)	(..)	(..)

2.	CEMEX Hrvatska (Cemex BH d.o.o. Mostar)	(..)	(..)	(..)	(..)
3.	Fabrika cementa Lukavac d.d.	(..)	(..)	(..)	(..)
4.	NEXE d.o.o.	(..)	(..)	(..)	(..)
5.	Ostali	(..)	(..)	(..)	(..)
	Ukupno (proizvedeno + uvoz)	(..)	100	(..)	100
	DDC+CEMEX BH (1+2)	(..)	(..)	(..)	(..)

Podatci glavnih konkurenata te Agencije za statistiku BiH i Uprave za neizravno oporezivanje BiH

Konkurencijsko vijeće je analizom prikupljenih podataka došlo do saznanja da se proizvodnjom cementa u Bosni i Hercegovini bave sudionik koncentracije DDC i gospodarski subjekt Fabrika cementa Lukavac te da je njihova ukupna proizvodnja u 2013. godini iznosila (..) kg, odnosno (..) kg u 2014. godini.

Agencija za statistiku BiH je Konkurencijskom vijeću dostavila podatak da je ukupna proizvodnja cementa u 2013. godini u Bosni i Hercegovini iznosila (..) kg, odnosno (..) kg u 2014. godini. Slijedom navedenog proizilazi da je približno (..) % količine cementa koja je plasirana na tržište Bosne i Hercegovine dolazi iz proizvodnje u Bosni i Hercegovini.

Sudionik koncentracije CEMEX HR ne proizvodi cement u Bosni i Hercegovini već je putem svog povezanog društva CEMEX BH prisutan isključivo putem uvoza cementa. Tako su gospodarski subjekt CEMEX BH, gospodarski subjekt NEXE d.o.o. kao i još (..) gospodarskih subjekata u 2013. godini, odnosno (..) gospodarskih subjekata u 2014. godini, prema podacima Uprave za neizravno oporezivanje BiH, uvozili cement različitih proizvođača i brendova na tržište Bosne i Hercegovine.

Ukupna vrijednost uvoza cementa u 2013. godini je iznosila (..) kg cementa, dok je u 2014. godini iznosila (..) kg. Imajući u vidu ukupnu količinu cementa u Bosni i Hercegovini koji je plasiran na tržište u 2013. godini i 2014. godini, proizilazi da preostalih (..) % ukupne količine cementa na tržištu Bosne i Hercegovine čini cement iz uvoza.

6.1.2. Analiza tržišta proizvodnje i prodaje betona

Beton nastaje miješanjem cementa i agregata (lomljeni kamen, pijesak ili šljunak), miješa se ili na licu mjesta ili u odgovarajućim pogonima te transportuje na mjesto upotrebe putem specijaliziranih vozila. Proizvod je čiji je vijek upotrebe nekoliko sati te se mora upotrijebiti u svježe umiješanom stanju. Iz prakse Europske komisije, kako se navodi u Prijavi, slijedi da generalno gledano, tržište betona pokriva radijus od oko 40 km od mjesta proizvodnje (Case COMP/M 3572 CEMEX/RMC od 08.12.2004. godine).

Imajući u vidu provođenje postupka koji je pokrenut po Zaključku o pokretanju postupka broj: 03-26-1-10-16-II/15 od 10.09.2015. godine Konkurencijsko vijeće je u dijelu mjerodavnog tržišta koji se odnosi na proizvodnju i prodaju betona u Županiji Sarajevo uzelo u obzir analize koje su tom prilikom rađene obzirom da je predmet postupka broj: 03-26-1-10-16-II/15 stjecanje kontrole gospodarskog subjekta TBG BH d.o.o. za proizvodnju i distribuciju betona Kakanj, Selima efendije Merdanovića 146, 72240 Kakanj nad dijelovima gospodarskog subjekta W&P Beton d.o.o. Ilidža, Blažuj 78, 71210 Ilidža, kupovinom njegove tri poslovne cjeline (tri betonare na lokaciji Sarajevo, Zenica i Plješevac/Kiseljak).

U tom smislu, Konkurencijsko vijeće je u tijeku provedbe postupka ocjene predmetne koncentracije procijenilo da je tržišni udjel sudionika koncentracije i njihovih konkurenata na mjerodavnom tržištu proizvodnje i prodaje betona u 2014. godini u Županiji Sarajevo približno jednako slijedećem:

Tablica 4.

Red broj	Gospodarski subjekti	2014	
		tona proizvedeno/prodato	%
1.	DCC (TBG BH)	(..)	(..)
2.	W&P BiH - Betonara Sarajevo	(..)	(..)
3.	Almy d.o.o. Zenica	(..)	(..)
4.	Kalvarija Cop d.o.o. Vitez	(..)	(..)
5.	Horizont d.o.o. Vitez	(..)	(..)
6.	Nexe Beton d.o.o. Sarajevo	(..)	(..)
7.	Hidrogradnja d.d. Sarajevo	(..)	(..)
8.	Cemex Hrvatska (Cemex BH d.o.o. Mostar)	(..)	(..)
	Ostali	(..)	(..)
	Ukupno 1+8	(..)	(..)
	Ukupno cca.	(..)	100,0

Izvor: postupak Konkurencijskog vijeća pokrenut po Zaključku o pokretanju postupka broj: 03-26-1-10-16-II/15 od 10.09.2015. godine

Napomena: prilikom preračuna m^3 u tone uzeta je prosječna vrijednost od $2,4 t = 1m^3$, pri čemu su uzete u obzir proizvedene/prodane količine za tržište veleprodaje, a nisu uzete u obzir količine proizvedene za vlastite projekte gospodarskih subjekata.

Analizom podataka Tablice 4. uočeno je da je u 2014. godini tržišni udjel gospodarskog subjekta TBG BH iznosio (..) % dok je udjel gospodarskog subjekta Cemex BH iznosio (..) %. U tom smislu ukupan tržišni udjel sudionika koncentracije je iznosio (..) %. Pored navedenog, gospodarski subjekti iz Zenice i Viteza gospodarski subjekti Almy d.o.o. te Kalvarija Cop d.o.o. i Horizont d.o.o. (rangirani u Tablici 4. od 3-5) su u 2014. godini na području Županije Sarajevo na tržištu proizvodnje i prodaje betona sudjelovali u znatno malim količinama.

Nakon provođenja koncentracije sudionici koncentracije na području Banja Luke na tržištu proizvodnje i prodaje betona će imati udjel od (..) % iz čega proizilazi da provođenje predmetne koncentracije ne može imati negativne učinke koji mogu značajno narušiti učinkovitu tržišnu konkurenciju na dijelu mjerodavnog tržišta. Obzirom na navedeno, Konkurencijsko vijeće nije vršilo daljnju analizu tržišta proizvodnje i prodaje betona na području Banja Luke.

7. Ocjena koncentracije

Konkurencijsko vijeće je analizom podataka, u smislu članka 17. Zakona (posebice strukture mjerodavnog tržišta, tržišnih udjela sudionika koncentracije i konkurenata – Tablica 3.), utvrdilo da će provedbom koncentracije na tržištu prodaje cementa gospodarskih subjekata DDC i CEMEX HR na području Bosne i Hercegovine tržišni udjel sudionika koncentracije nakon provođenja predmetne koncentracije iznositi (..) %.

Prilikom donošenja konačne odluke Konkurencijsko vijeće je imalo u vidu da je proizvodnja cementa skup i kompliciran tehnološki posao koji traži velike investicije ali i da su pored toga u najavi otvaranja novih kapaciteta za proizvodnju cementa u Bosni i Hercegovini i to na lokacijama Banovići, Bileća, Ugljevik, Đurdevik, Prijedor i Gacko (podatak iz Prijave) kao i činjenice da 2/3 u 2014. godini ukupne ponude, odnosno prodaje otpada na prodaju cementa proizvedenog u Bosni i Hercegovini ((..)) kg prema podatcima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine). Konkurencijsko vijeće je također uzelo u obzir da gospodarski subjekt DDC kupuje dionice gospodarskog subjekta CEMEX HR koji je (..) po veličini tržišnog udjela na tržištu prodaje cementa dok gospodarski subjekt Fabrika Cementa Lukavac d.d. ostaje na tržištu sa udjelom od (..) %.

Pored navedenog postoji znatan broj uvoznika cementa čiji je broj u 2014. godini veći od broja uvoznika u 2013. godini kao i da postoje planovi za dodatni uvoz iz susjednih zemalja (podatak iz Prijave) te da je tržišni udjel sudionika koncentracije sa (..) % u 2013. godini zabilježio blagi pad od (..) % te je u 2014. godini

iznosio (..) % kao i karakteristiku mjerodavnog proizvoda, cementa, koji je proizvod koji može biti transportovan na velike udaljenost bez mogućnosti oštećenja ili smanjenja kakvoće na temelju čega se može utvrditi da provođenje predmetne koncentracije ne može imati negativne učinke koji mogu značajno narušiti učinkovitu tržišnu konkurenciju na dijelu mjerodavnog tržišta.

Pored navedenog, pogodnosti za kupce koje će nastati usljed provođenja koncentracije kada se uzme u obzir optimizacija troškova logistike su u pogledu proširenja asortimana proizvoda, poboljšanje usluga prema kupcima kroz povećanje broja prodajnih mjesta, poboljšanje logistike i snižavanje transportnih troškova.

U pogledu tržišnih udjela sudionika koncentracije na tržištu proizvodnje i prodaje betona na području Županije Sarajevo Podnositelj prijave je u postupku koji se vodi po Zaključku o pokretanju postupka broj: 03-26-1-10-16-II/15 od 10.09.2015. godine naveo da planira tehničko i kadrovsko jačanje centralne laboratorije koje će omogućiti istraživanja interno sa sopstvenim resursima što treba rezultirati boljoj kontroli kvalitete proizvoda i unaprjeđenju same kvalitete proizvoda u svim betonarama koje će posloovati u sastavu Podnosioca prijave.

Tom prilikom je istakao također da Heidelberg Cement Grupa kroz optimizaciju troškova planira dovesti do povećanja konkurentnosti i volumena proizvodnje, a sve skupa u najboljem interesu potrošača iz razloga očekivanog i planiranog postepenog smanjenja cijena na bazi optimizacije troškova (zajednička administracija, nabavka većih količina pod povoljnijim uvjetima, smanjenje troškova transporta usljed većeg izbora otpreme sa povoljnije lokacije i td.), povećanja kvalitete proizvoda i povećanje asortimana, kvalitetnije usluge, skraćivanja roka isporuke i mogućnosti kontinuirane isporuke veće količine betona.

Konkurencijsko vijeće je prilikom ocjene koncentracije cijenilo da ne postoje pravne i druge zapreke za ulazak drugih gospodarskih subjekata na mjerodavno tržište proizvodnje i prodaje betona, da ulazak novih sudionika na mjerodavno tržište ne iziskuje visoka tehnološka niti finansijska ulaganja obzirom da se isti pravi miješanjem temeljnih sastojaka i to cementa, vode, pijeska i zrnje stijena te se može proizvoditi kako u centralnim betonarama tako i izravno na gradilištima, da se tržište razvija i širi obzirom da danas beton kao građevinski materijal pokriva preko 70% potreba građenja i primjenjuje se u najrazličitijim i sve složenijim i smjelijim konstrukcijama, a proizvodnja i primjena betona u građevinarstvu postaje neminovna i neizbježna.

Provođenjem predmetne koncentracije Podnositelj prijave je istakao proširenje lepeze proizvoda koji svaki od sudionika koncentracije nudi na tržištu u smislu kombinirane ponude proizvoda. Planiraju, pored navedenog, povećati vlastite sposobnosti za razvitak i ulaganje ali i unaprijediti tehničku podršku za proizvode koji se plasiraju na tržištu na više lokacija nego što je trenutno slučaj, uz niže troškove usljed optimizacije koja se očekuje provođenjem koncentracije.

Konkurencijsko vijeće je analizom podataka utvrdilo da će provedbom koncentracije na tržištu proizvodnje i prodaje betona gospodarskih subjekata DDC i CEMEX HR na području Banja Luke tržišni udjeli sudionika koncentracije nakon provođenja predmetne koncentracije iznositi oko (..) % što omogućava izvođenje zaključka da se koncentracijom ne stvara vladajući položaj gospodarskog subjekta DCC na području Banja Luke niti da provođenje iste može utjecati na sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišne konkurencije na ovom dijelu mjerodavnog tržišta posebno imajući u vidu znatan broj gospodarskih subjekata koji također vrše proizvodnju i prodaju betona.

Обзиром да производња бетона зависи од изравне корелације са потражном на тржишту тим је утемељенија изрека овог Рјешења.

Конкуренијско вијеће је анализом запријемљених и прикупљених података, те анализом мјеродавних тржишта у смислу чланка 17. Закона, оцијенило да не постоје правне и друге препреке за улазак других господарских субјеката на мјеродавна тржишта те да на истим постоји конкуренција као и да provoђењем предметне концентрације неће доћи до искључења конкуренције нити до значајнијег слабљења функционирања слободне тржишне конкуренције на мјеродавним тржиштима посебиче што ће Подносијелј пријаве технолошки подићи разину производње мјеродавних производа како у квалитативном, технолошком тако и у квантитативном смислу, што нужно води добробити односно бољитку корисника мјеродавног производа, како у смислу цијене тако и у смислу потицања тзв. технолошке конкуренције.

Слиједом наведеног, Конкуренијско вијеће је оцијенило концентрацију као у изреци, у смислу чланка 18. ставак (2) Закона.

8. Administrativna pristojba

Подносијелј пријаве на ово Рјешење, сукладно чланку 2. став (1) тарифни број 107. тачка d) под 2) Одлуке о висини административних пристобјаи у свези с процесним радњама пред Конкуренијским вијећем ("Службени гласник БиХ", број 30/06), је дужан платити административну пристобју у укупном износу од 25.000,00 КМ у корист Порачуна институција Босне и Херцеговине.

9. Pouka o pravnom lijeku

Против овога Рјешења није дозвољен прзив.

Незадовољна страна може покренути управни спор пред Судом Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана примитка, односно објављивања овог Рјешења.

Број 03-26-1-031-31-II/15
16. вељаће 2016. године
Сарајево

Предсједница
Мр. **Arijana Regoda –
Dražić**, v. г.

АГЕНЦИЈА ЗА ДРЖАВНУ СЛУЖБУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

575

На основу члана 29. став (4) Одлуке о начину полагања јавног и стручног испита ("Службени гласник БиХ", бр. 96/07, 43/10 и 103/12), а у вези са чланом 28. став (5) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 12/02, 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/06, 43/09, 8/10 и 40/12), Агенција за државну службу Босне и Херцеговине, по службеној дужности, објављује

ПРЕГЛЕД ПОСТАВЉЕНИХ ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА ПО ЈАВНИМ ОГЛАСИМА ЗА АПРИЛ 2016. ГОДИНЕ

1. Свијетлана Пајић поставља се на радно мјесто виши стручни сарадник-инспектор за странце у ТЦ Брчко, Служба за послове са странцима, почев од 01.04.2016. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б2 платног разреда државних службеника.
1. Стјепан Дујо поставља се на радно мјесто виши стручни сарадник-водителј поступка у ТЦ Травник, Служба за послове са странцима, почев од 01.04.2016. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б2 платног разреда државних службеника.

1. Бојана Зечевић поставља се на радно мјесто стручни сарадник за стандардизацију из подручја рада ИСО/ЦЕН у Одјељењу за стандардизацију из подручја рада ИСО/ЦЕН Сектора за стандарде, Институт за стандардизацију БиХ, почев од 04.05.2016. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б1 платног разреда државних службеника.
1. Горан Мркаја поставља се на радно мјесто стручни сарадник за оцјењивање усклађености у Одјељењу за оцјену усклађености Сектора за стандарде, Институт за стандардизацију БиХ, почев од 04.05.2016. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б1 платног разреда државних службеника.
1. Емин Танковић, поставља се на радно мјесто виши стручни сарадник - инспектор за странце у Теренском центру Сарајево - Служба за послове са странцима, почев од 01.05.2016. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б2 платног разреда државних службеника.
1. Фарук Хациомеровић, поставља се на радно мјесто стручни сарадник за обраду података у Одејку за статистику и анализу спољне трговине Сектора за међународне трговинске односе - Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, почев од 01.05.2016. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б1 платног разреда државних службеника.
1. Звјездана Марковић, поставља се на радно мјесто стручни сарадник за обраду података у Одејку за статистику и анализу спољне трговине Сектора за међународне трговинске односе - Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, почев од 09.05.2016. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б1 платног разреда државних службеника.
1. Алма Марић поставља се на радно мјесто стручни савјетник за питања јавних набавки - Филијала Бања Лука, Канцеларија за разматрање жалби БиХ, почев од 03.05.2016. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б3 платног разреда државних службеника.
1. Габријела Мартиновић поставља се на радно мјесто стручни савјетник за питања јавних набавки - Филијала Мостар, Канцеларија за разматрање жалби БиХ, почев од 03.05.2016. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б3 платног разреда државних службеника.

Број 03-34-2-125-6/16
10. маја 2016. године
Сарајево

Директор
Невен Акшампија, с. р.

На основу члана 29. став (4) Одлуке о начину полагања јавног и стручног испита ("Службени гласник БиХ", бр. 96/07, 43/10 и 103/12), а у вези са чланом 28. став (5) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 12/02, 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/06, 43/09, 8/10 и 40/12), Агенција за државну службу Босне и Херцеговине, по службеној дужности, објављује

PREGLED**POSTAVLJENIH DRŽAVNIH SLUŽBENIKA PO JAVNIM OGLASIMA ZA APRIL 2016. GODINE**

1. Svijetlana Pajić postavlja se na radno mjesto viši stručni saradnik-inspektor za strance u TC Brčko, Služba za poslove sa strancima, počev od 01.04.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B2 platnog razreda državnih službenika.
1. Stjepan Dujo postavlja se na radno mjesto viši stručni saradnik-voditelj postupka u TC Travnik, Služba za poslove sa strancima, počev od 01.04.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B2 platnog razreda državnih službenika.
1. Bojana Zečević postavlja se na radno mjesto stručni saradnik za standardizaciju iz područja rada ISO/CEN u Odjeljenju za standardizaciju iz područja rada ISO/CEN Sektora za standarde, Institut za standardizaciju BiH, počev od 04.05.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B1 platnog razreda državnih službenika.
1. Goran Mrkaja postavlja se na radno mjesto stručni saradnik za ocjenjivanje usklađenosti u Odjeljenju za ocjenu usklađenosti Sektora za standarde, Institut za standardizaciju BiH, počev od 04.05.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B1 platnog razreda državnih službenika.
1. Emin Tanković, postavlja se na radno mjesto viši stručni saradnik - inspektor za strance u Terenskom centru Sarajevo - Služba za poslove sa strancima, počev od 01.05.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B2 platnog razreda državnih službenika.
1. Faruk Hadžiomerović, postavlja se na radno mjesto stručni saradnik za obradu podataka u Odsjeku za statistiku i analizu vanjske trgovine Sektora za međunarodne trgovinske odnose - Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, počev od 01.05.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B1 platnog razreda državnih službenika.
1. Zvezdana Marković, postavlja se na radno mjesto stručni saradnik za obradu podataka u Odsjeku za statistiku i analizu vanjske trgovine Sektora za međunarodne trgovinske odnose - Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, počev od 09.05.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B1 platnog razreda državnih službenika.
1. Alma Marić postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik za pitanja javnih nabavki - Filijala Banja Luka, Ured za razmatranje žalbi BiH, počev od 03.05.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B3 platnog razreda državnih službenika.
1. Gabrijela Martinović postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik za pitanja javnih nabavki - Filijala Mostar, Ured za razmatranje žalbi BiH, počev od 03.05.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B3 platnog razreda državnih službenika.

Broj 03-34-2-125-6/16
10. maja 2016. godine
Sarajevo

Direktor
Neven Akšamija, s. r.

Na temelju članka 29. stavak (4) Odluke o načinu polaganja javnog i stručnog ispita ("Službeni glasnik BiH", br. 96/07, 43/10 i 103/12), a u svezi s člankom 28. stavak (5) Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 12/02, 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/06, 43/09, 8/10 i 40/12), Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine, po službenoj dužnosti, objavljuje

PREGLED**POSTAVLJENIH DRŽAVNIH SLUŽBENIKA PO JAVNIM NATJEČAJIMA ZA TRAVANJ 2016. GODINE**

1. Svijetlana Pajić postavlja se na radno mjesto viši stručni suradnik-inspektor za strance u TC Brčko, Služba za poslove sa strancima, počev od 01.04.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plaća iz B2 platnog razreda državnih službenika.
1. Stjepan Dujo postavlja se na radno mjesto viši stručni suradnik-voditelj postupka u TC Travnik, Služba za poslove sa strancima, počev od 01.04.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plaća iz B2 platnog razreda državnih službenika.
1. Bojana Zečević postavlja se na radno mjesto stručni suradnik za standardizaciju iz područja rada ISO/CEN u Odjeljenju za standardizaciju iz područja rada ISO/CEN Sektora za standarde, Institut za standardizaciju BiH, počev od 04.05.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plaća iz B1 platnog razreda državnih službenika.
1. Goran Mrkaja postavlja se na radno mjesto stručni suradnik za ocjenjivanje usklađenosti u Odjeljenju za ocjenu usklađenosti Sektora za standarde, Institut za standardizaciju BiH, počev od 04.05.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plaća iz B1 platnog razreda državnih službenika.
1. Emin Tanković, postavlja se na radno mjesto viši stručni suradnik - inspektor za strance u Terenskom centru Sarajevo - Služba za poslove sa strancima, počev od 01.05.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plaća iz B2 platnog razreda državnih službenika.
1. Faruk Hadžiomerović, postavlja se na radno mjesto stručni suradnik za obradu podataka u Odsjeku za statistiku i analizu vanjske trgovine Sektora za međunarodne trgovinske odnose - Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, počev od 01.05.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plaća iz B1 platnog razreda državnih službenika.
1. Zvezdana Marković, postavlja se na radno mjesto stručni suradnik za obradu podataka u Odsjeku za statistiku i analizu vanjske trgovine Sektora za međunarodne trgovinske odnose - Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, počev od 09.05.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plaća iz B1 platnog razreda državnih službenika.
1. Alma Marić postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik za pitanja javnih nabava - Podružnica Banja Luka, Ured za razmatranje žalbi BiH, počev od 03.05.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plaća iz B3 platnog razreda državnih službenika.

1. Gabrijela Martinović postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik za pitanja javnih nabava - Podružnica Mostar, Ured za razmatranje žalbi BiH, počev od 03.05.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz točke 1. pripada plaća iz B3 platnog razreda državnih službenika.

Broj 03-34-2-125-6/16
10. svibnja 2016. godine
Sarajevo

Direktor
Neven Akšamija, v. r.

576

На основу члана 28. став (5) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 12/02, 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/06, 43/09, 8/10 и 40/12) и члана 12. став (3) Правилника о условима и начину обављања интерних конкурса, интерних и екстерних премјештаја државних службеника у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 62/10 и 30/14), Агенција за државну службу Босне и Херцеговине, по службеној дужности, објављује

ПРЕГЛЕД ПОСТАВЉЕНИХ ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА ПО ИНТЕРНИМ ОГЛАСИМА ЗА АПРИЛ 2016. ГОДИНЕ

1. Соња Адуловски, поставља се на радно мјесто стручни савјетник Уставноправне комисије Дома народа Парламентарне скупштине БиХ, Канцеларија секретара Уставноправне комисије Дома народа Парламентарне скупштине БиХ, Секретаријат Парламентарне скупштине БиХ, почев од 01.04.2016. године.
2. Државни службеник из тачке 1. разрјешава се дужности државног службеника на досадашњем радном мјесту.
3. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б3 платног разреда државних службеника.
1. Алма Моћић-Мујакић, поставља се на радно мјесто стручни савјетник у Одјелу за израду и објављивање правних аката, Секретаријат Парламентарне скупштине БиХ, почев од 01.04.2016. године.
2. Државни службеник из тачке 1. разрјешава се дужности државног службеника на досадашњем радном мјесту.
3. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б3 платног разреда државних службеника.
1. Асим Ахметагић, поставља се на радно мјесто стручни савјетник за сарадњу са Међународним судом у Хагу и Тужилаштво БиХ у Одсјеку за правне послове Одјељења за опште и заједничке послове, Министарство одбране БиХ, почев од 01.05.2016. године.
2. Државни службеник из тачке 1. разрјешава се дужности државног службеника на досадашњем радном мјесту.
3. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б3 платног разреда државних службеника.
1. Сенка Зељаја, поставља се на радно мјесто шеф Одсјека за билатералну и мултилатералну сарадњу у Сектору за међународну сарадњу, Министарство одбране БиХ, почев од 01.05.2016. године.
2. Државни службеник из тачке 1. разрјешава се дужности државног службеника на досадашњем радном мјесту.
3. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б4 платног разреда државних службеника.

1. Милијана Симић, поставља се на радно мјесто шеф Одсјека за подршку у Сектору за обавјештајно-безбједносне послове, Министарство одбране БиХ, почев од 01.05.2016. године.
2. Државни службеник из тачке 1. разрјешава се дужности државног службеника на досадашњем радном мјесту.
3. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б4 платног разреда државних службеника.
1. Зијад Ескић, поставља се на радно мјесто стручни савјетник за имплементацију и координацију усклађености политика у Одсјеку за политике Сектора за политику и планове, Министарство одбране БиХ, почев од 01.05.2016. године.
2. Државни службеник из тачке 1. разрјешава се дужности државног службеника на досадашњем радном мјесту.
3. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б3 платног разреда државних службеника.
1. Жарко Зеџ, поставља се на радно мјесто стручни савјетник за одржавање борбених и неборбених МТС у Одсјеку за одржавање Сектора за набавку и логистику, Министарство одбране БиХ, почев од 01.05.2016. године.
2. Државни службеник из тачке 1. разрјешава се дужности државног службеника на досадашњем радном мјесту.
3. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б3 платног разреда државних службеника.
1. Милка Гороња, поставља се на радно мјесто стручни савјетник за безбједност саобраћаја, регистрацију м/в и обуку у Одсјеку за саобраћај и транспорт Сектора за набавку и логистику, Министарство одбране БиХ, почев од 01.05.2016. године.
2. Државни службеник из тачке 1. разрјешава се дужности државног службеника на досадашњем радном мјесту.
3. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б3 платног разреда државних службеника.
1. Вера Благојевић, поставља се на радно мјесто стручни савјетник за финансијска и економска питања у Сектору за транспортну инфраструктуру, припрему и имплементацију пројеката - Јединица за припрему и имплементацију пројеката, Министарство комуникација и транспорта БиХ, почев од 20.04.2016. године.
2. Државни службеник из тачке 1. разрјешава се дужности државног службеника на досадашњем радном мјесту.
3. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б3 платног разреда државних службеника.
1. Ивана Лаловић, поставља се на радно мјесто шеф Одјела за припрему сједница Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ, Секретаријат Парламентарне скупштине БиХ, почев од 10.01.2017. године.
2. Државни службеник из тачке 1. разрјешава се дужности државног службеника на досадашњем радном мјесту.
3. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б4 платног разреда државних службеника.

Број 03-34-2-126-6/16
10. маја 2016. године
Сарајево

Директор
Невен Акшамија, с. р.

Na osnovu člana 28. stav (5) Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 12/02, 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06,

32/06, 43/09, 8/10 i 40/12) i člana 12. stav (3) Pravilnika o uslovima i načinu obavljanja internih konkursa, internih i eksternih premještaja državnih službenika u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 62/10 i 30/14), Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine, po službenoj dužnosti, objavljuje

**PREGLED
POSTAVLJENIH DRŽAVNIH SLUŽBENIKA PO
INTERNIM OGASIMA ZA APRIL 2016. GODINE**

1. Sonja Abdulovski, postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik Ustavnopravne komisije Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, Ured sekretara Ustavnopravne komisije Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, Sekretarijat Parlamentarne skupštine BiH, počev od 01.04.2016. godine.
2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B3 platnog razreda državnih službenika.

1. Alma Močić-Mujakić, postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik u Odjelu za izradu i objavljivanje pravnih akata, Sekretarijat Parlamentarne skupštine BiH, počev od 01.04.2016. godine.
2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B3 platnog razreda državnih službenika.

1. Asim Ahmetagić, postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik za saradnju sa Međunarodnim sudom u Hagu i Tužilaštvom BiH u Odsjeku za pravne poslove Odjeljenja za opće i zajedničke poslove, Ministarstvo odbrane BiH, počev od 01.05.2016. godine.
2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B3 platnog razreda državnih službenika.

1. Senka Zeljaja, postavlja se na radno mjesto šef Odsjeka za bilateralnu i multilateralnu saradnju u Sektoru za međunarodnu saradnju, Ministarstvo odbrane BiH, počev od 01.05.2016. godine.
2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B4 platnog razreda državnih službenika.

1. Milijana Simić, postavlja se na radno mjesto šef Odsjeka za podršku u Sektoru za obavještajno-sigurnosne poslove, Ministarstvo odbrane BiH, počev od 01.05.2016. godine.
2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B4 platnog razreda državnih službenika.

1. Zijad Eskić, postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik za implementaciju i koordinaciju usklađenosti politika u Odsjeku za politike Sektora za politiku i planove, Ministarstvo odbrane BiH, počev od 01.05.2016. godine.
2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B3 platnog razreda državnih službenika.

1. Žarko Zec, postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik za održavanje borbenih i neborbenih MTS u Odsjeku za

održavanje Sektora za nabavku i logistiku, Ministarstvo odbrane BiH, počev od 01.05.2016. godine.

2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B3 platnog razreda državnih službenika.

1. Milka Goronja, postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik za sigurnost saobraćaja, registraciju m/v i obuku u Odsjeku za saobraćaj i transport Sektora za nabavku i logistiku, Ministarstvo odbrane BiH, počev od 01.05.2016. godine.

2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B3 platnog razreda državnih službenika.

1. Vera Blagojević, postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik za finansijska i ekonomska pitanja u Sektoru za transportnu infrastrukturu, pripremu i implementaciju projekata - Jedinica za pripremu i implementaciju projekata, Ministarstvo komunikacija i prometa BiH, počev od 20.04.2016. godine.

2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B3 platnog razreda državnih službenika.

1. Ivana Lalović, postavlja se na radno mjesto šef Odjela za pripremu sjednica Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, Sekretarijat Parlamentarne skupštine BiH, počev od 10.01.2017. godine.

2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B4 platnog razreda državnih službenika.

Broj 03-34-2-126-6/16
10. maja 2016. godine
Sarajevo

Direktor
Neven Akšamija, s. r.

Na temelju članka 28. stavak (5) Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 12/02, 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/06, 43/09, 8/10 i 40/12) i članka 12. stavak (3) Pravilnika o uslovima i načinu obavljanja internih konkursa, internih i eksternih premještaja državnih službenika u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 62/10 i 30/14), Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine, po službenoj dužnosti, objavljuje

**PREGLED
POSTAVLJENIH DRŽAVNIH SLUŽBENIKA PO
INTERNIM NATJEČAJIMA ZA TRAVANJ
2016. GODINE**

1. Sonja Abdulovski, postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik Ustavnopravnog povjerenstva Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, Ured tajnika Ustavnopravnog povjerenstva Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, Tajništvo Parlamentarne skupštine BiH, počev od 01.04.2016. godine.

2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.

3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plaća iz B3 platnog razreda državnih službenika.

1. Alma Močić-Mujakić, postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik u Odjelu za izradu i objavljivanje pravnih akata, Tajništvo Parlamentarne skupštine BiH, počev od 01.04.2016. godine.
2. Državni službenik iz točke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz točke 1. pripada plaća iz B3 platnog razreda državnih službenika.

1. Asim Ahmetagić, postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik za suradnju sa Međunarodnim sudom u Hagu i Tužiteljstvom BiH u Odsjeku za pravne poslove Odjeljenja za opće i zajedničke poslove, Ministarstvo obrane BiH, počev od 01.05.2016. godine.
2. Državni službenik iz točke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz točke 1. pripada plaća iz B3 platnog razreda državnih službenika.

1. Senka Zeljaja, postavlja se na radno mjesto šef Odsjeka za bilateralnu i multilateralnu suradnju u Sektoru za međunarodnu suradnju, Ministarstvo obrane BiH, počev od 01.05.2016. godine.
2. Državni službenik iz točke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz točke 1. pripada plaća iz B4 platnog razreda državnih službenika.

1. Milijana Simić, postavlja se na radno mjesto šef Odsjeka za potporu u Sektoru za obavještajno-sigurnosne poslove, Ministarstvo obrane BiH, počev od 01.05.2016. godine.
2. Državni službenik iz točke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz točke 1. pripada plaća iz B4 platnog razreda državnih službenika.

1. Zijad Eskić, postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik za implementaciju i koordinaciju usklađenosti politika u Odsjeku za politike Sektora za politiku i planove, Ministarstvo obrane BiH, počev od 01.05.2016. godine.
2. Državni službenik iz točke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz točke 1. pripada plaća iz B3 platnog razreda državnih službenika.

1. Žarko Zec, postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik za održavanje borbenih i neborbenih MTS u Odsjeku za održavanje Sektora za nabavu i logistiku, Ministarstvo obrane BiH, počev od 01.05.2016. godine.
2. Državni službenik iz točke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz točke 1. pripada plaća iz B3 platnog razreda državnih službenika.

1. Milka Goronja, postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik za sigurnost prometa, registraciju m/v i obuku u Odsjeku za promet i transport Sektora za nabavu i logistiku, Ministarstvo obrane BiH, počev od 01.05.2016. godine.
2. Državni službenik iz točke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz točke 1. pripada plaća iz B3 platnog razreda državnih službenika.

1. Vera Blagojević, postavlja se na radno mjesto stručni savjetnik za finansijska i ekonomska pitanja u Sektoru za prometnu infrastrukturu, pripremu i implementaciju projekata - Jedinica za pripremu i implementaciju projekata, Ministarstvo komunikacija i prometa BiH, počev od 20.04.2016. godine.

2. Državni službenik iz točke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz točke 1. pripada plaća iz B3 platnog razreda državnih službenika.

1. Ivana Lalović, postavlja se na radno mjesto šef Odjela za pripremu sjednica Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, Tajništvo Parlamentarne skupštine BiH, počev od 10.01.2017. godine.
2. Državni službenik iz točke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz točke 1. pripada plaća iz B4 platnog razreda državnih službenika.

Broj 03-34-2-126-6/16
10. svibnja 2016. godine
Sarajevo

Direktor
Neven Akšamija, v. r.

АГЕНЦИЈА ЗА ОСИГУРАЊЕ ДЕПОЗИТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

577

На основу члана 12.1 и члана 18.4 став 1. тачка 8. Закона о осигурању депозита у банкама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 и 58/13) те члана 14. став 1. тачка 8. Статута Агенције за осигурање депозита Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 22/03, 79/09 и 75/13), Управни одбор Агенције за осигурање депозита доноси следећу

ОДЛУКУ

I

Престаје чланство у програму осигурања депозита код Агенције за осигурање депозита Босне и Херцеговине Банци Српске а.д. Бања Лука.

II

Ова одлука ступа на снагу даном доношења од 11.05.2016. године.

III

Ова одлука објавиће се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-1-01-1-162/3-16
11. маја 2016. године
Бања Лука

Председавајући
Управног одбора
Др **Сенад Софтић**, с. р.

На основу члана 12.1 и члана 18.4 став 1. тачка 8. Закона о осигурању депозита у банкама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 и 58/13) те члана 14. став 1. тачка 8. Статута Агенције за осигурање депозита Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 22/03, 79/09 и 75/13), Управни одбор Агенције за осигурање депозита доноси следећу

ОДЛУКУ

I

Престаје чланство у програму осигурања депозита код Агенције за осигурање депозита Босне и Херцеговине Банци Српске а.д. Бања Лука.

II

Ова одлука ступа на снагу даном доношења од 11.05.2016. године.

III

Ова одлука ће се објавити у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-1-01-1-162/3-16
11. маја 2016. године
Бања Лука

Председавајући
Управног одбора
Др **Сенад Софтић**, с. р.

Na osnovi članka 12.1 i članka 18.4 stavak 1. točka 8. Zakona o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 i 58/13) te članka 14. stavak 1. točka 8. Statuta Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 22/03, 79/09 i 75/13), Upravni odbor Agencije za osiguranje depozita donosi sljedeću

ODLUKU

I

Prestaje članstvo u programu osiguranja depozita kod Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine Banci Srpske a.d. Banja Luka.

II

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja od 11.05.2016. godine.

III

Ova odluka objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-1-01-1-162/3-16

Predsjedatelj

11. svibnja 2016. godine

Upravnog odbora

Banja Luka

Dr. Senad Softić, v. r.

(SI-579/16-G)

ДИРЕКЦИЈА ЗА ЦИВИЛНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

578

Na основу члана 16. и члана 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02 и 102/09) и члана 14. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 39/09), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК

О УСПОСТАВЉАЊУ СИСТЕМА ГАРАНЦИЈА БЕЗБЈЕДНОСТИ СОФТВЕРА КОЈИ КОРИСТЕ ПРУЖАОЦИ УСЛУГА ВАЗДУШНЕ ПЛОВИДБЕ

Члан 1.

(Предмет)

- (1) Овим правилником се утврђују захтјеви за успостављање система гаранција безбједности софтвера који користе пружаоци услуга контроле ваздушног саобраћаја (ATS), субјеката који обављају управљање протоком ваздушног саобраћаја (ATFM) и управљање ваздушним простором (ASM) у општем ваздушном саобраћају, као и код пружалаца услуга комуникације, навигације или надзора (CNS).
- (2) Овај правилник се примјењује на нови софтвер и на било какве измјене софтверског система за ATS, ASM, ATFM и CNS.
- (3) Овај правилник се не примјењује на софтвер који је саставни дио опреме ваздухоплова и свемирске опреме.

Члан 2.

(Дефиниције)

- (1) Дефиниције које се примјењују у овом правилнику имају следеће значење:
  - a) **Софтвер** - рачунарски програми и одговарајући конфигурациони подаци, укључујући неразвијени софтвер, али искључујући електронске елементе као што су интегрисани кругови специфични за апликацију, програмабилни склопови улаза ('gate array') или полупроводнички логички контролери;

- b) **Конфигурациони подаци** - подаци којима се генерички софтверски систем конфигурише за одређени случај његове употребе;
- c) **Неразвијени софтвер** - софтвер који није развијен посебно за текући уговор;
- d) **Безбједносне гаранције** - све планиране и систематичне мјере које су потребне да би се обезбједило повјерење у то да производ, услуга, организација или функционални систем постижу прихватљиву или толерантну безбједност;
- e) **Организација** - пружалац услуга ваздушне пловидбе или субјекат који обезбјеђује управљање протоком ваздушног саобраћаја или управљање ваздушним простором;
- f) **Функционални систем** - комбинација система, поступака и људских ресурса организованих ради извођења функције у оквиру управљања ваздушним саобраћајем;
- g) **Ризик** - комбинација опште вјероватноће или учесталости појављивања штетног утицаја изазваног опасношћу и озбиљношћу тог утицаја;
- h) **Опасност** - било које стање, догађај или околност који могу проузроковати несрећу;
- i) **Нови софтвер** - софтвер који је наручен или за који су потписани обавезујући уговори након ступања на снагу овог правилника;
- j) **Безбједносни циљ** - квалитативна или квантитативна изјава којом се дефинише највећа могућа учесталост или вјероватноћа очекиваног појављивања опасности;
- k) **Безбједносни захтјев** - средство за ублажавање ризика дефинисано стратегијом ублажавања ризика, које омогућује постизање посебног безбједносног циља; безбједносни захтјеви укључују организационе, оперативне, процедуралне, функционалне захтјеве, захтјеве у погледу успјешности дјеловања и интероперабилности или у погледу функција окружења;
- l) **Пребацивање или замјена у току рада система** (Cutover or Hotswapping) - техника замјене компонената или софтверског система Европске мреже за управљање ваздушним саобраћајем (EATMN) током рада система;
- m) **Софтверски безбједносни захтјев** - опис онога што софтвер мора произвести на основу датих улаза и ограничења и, ако је тај захтјев испуњен, обезбјеђује се сигурно извођење EATMN-a у складу са оперативном потребом;
- n) **EATMN софтвер** - софтвер који се користи у системима EATMN-a из члана 1;
- o) **Ваљаност захтјева** - потврђивање на основу прегледа и давање објективног доказа да су одређени захтјеви за специфичну употребу управо онакви како је било предвиђено;
- p) **Независност провјере** - значи (за активности поступка провјере софтвера) да је активности провјере софтвера извела нека друга особа, а не особа која је развила ставку која се провјерава;
- g) **Неправилност софтвера** - немогућност програма да исправно изведе тражену функцију;
- s) **Софтверска неисправност** - немогућност програма да изведе тражену функцију;
- t) **Софтверске компоненте** - основни блокови који се могу уградити или повезати са другим поново употребљивим блоковима софтвера са намјеном

- комбиновања и стварања програмске апликације по мјери;
- u) **Независне софтверске компоненте** - оне софтверске компоненте које не престају радити због кvara који је проузроковао опасност;
  - v) **Временска ефикасност софтвера** - вријеме које софтвер има за одговор на дате улазе или на периодичне догађаје, и/или ефикасност софтвера у смислу трансакција или порука које се обраде у јединици времена;
  - z) **Капацитет софтвера** - могућност софтвера да обради одређену количину протока података;
  - aa) **Тачност** - захтијевана прецизност резултата обраде;
  - bb) **Употреба софтверских ресурса** - количина ресурса унутар рачунарског система које може користити апликативни софтвер;
  - cc) **Отпорност софтвера** - понашање софтвера у случају неочекиваних улаза, хардверских грешака и прекида напајања енергијом, било у самом рачунарском систему или у повезаним уређајима;
  - dd) **Толеранција на преоптерећеност** је понашање система, а посебно његова толеранција, у случају улаза који се јављају већом брзином од оне која се очекује током уобичајеног рада система;
  - ee) **Исправна и потпуна провјера EATMN софтвера** - сви софтверски захтјеви за безбједност који исправно наводе шта се захтијева од софтверске компоненте у поступку процјене и ублажавања ризика и доказивања њиховог провођења на нивоу који захтијева ниво обезбјеђења софтвера;
  - ff) **Подаци о животном циклусу софтвера** - подаци који се производе током животног циклуса софтвера како би се планирале, усмјеравале, објашњавале, дефинисале, забиљежиле или доказале активности. Ови подаци омогућавају поступке током животног циклуса софтвера, одобрење система или опреме и промјену софтверског производа након одобрења;
  - gg) **Животни циклус софтвера** -
    - 1) Уређени скуп поступака за које организација утврди да су довољни и одговарајући за израду софтверског производа;
    - 2) Временски период који започиње одлуком о изради или промјенама софтверског производа, а завршава повлачењем тог производа из употребе;
  - hh) **Безбједносни захтјев за систем** - безбједносни захтјев изведен из функционални систем.
  - ii) **Критичност** - Утицај софтвера на безбједност EATMN система.
- (2) Скраћенице које се примјењују у овом правилнику имају следеће значење:
- a) **ATS** (Air Traffic Services) - услуге контроле ваздушног саобраћаја у ваздушној пловидби;
  - b) **ATFM** (Air Traffic Flow Management) - управљање протоком ваздушног саобраћаја;
  - c) **ASM** (Air Space Management) - управљање ваздушним простором;
  - d) **CNS** (Communication, Navigation or Surveillance) - услуге комуникације, навигације или надзора у ваздушној пловидби;
  - e) **COTS** (Commercial Off-The-Shelf) - комерцијално расположива апликација коју добављач продаје путем јавних каталога и која није намијењена за прилагођавање или побољшавање.
- Члан 3.**
(Општи захтјеви за безбједност)
- (1) Кад проводи поступак процјене и ублажавања ризика у складу са Законом о ваздухопловству Босне и Херцеговине и прописима донесеним на основу тог закона, организација дефинише и примјењује систем гаранција безбједности софтвера посебно у односу на EATMN софтвер, укључујући све on-line софтверске оперативне промјене, а посебно пребацивање или замјену у току рада система.
  - (2) Организација доказује да њен систем гаранција безбједности софтвера испуњава следеће захтјеве:
    - a) да захтјеви за безбједност софтвера садрже захтјеве за софтвер да би се испунили безбједносни циљеви и безбједносни захтјеви, на начин утврђен поступком процјене и ублажавања ризика;
    - b) досљедност у погледу свих захтјева за безбједност;
    - c) да примјена софтвера не садржи функције које негативно утичу на безбједност;
    - d) да EATMN софтвер испуњава захтјеве у погледу нивоа поузданости који је у складу са утицајем софтвера на безбједност;
    - e) да предвиђене гаранције безбједности потврђују да су испуњени општи захтјеви за безбједност из тачака a) - d), а аргументи који доказују гаранције безбједности изводе се увијек из:
      - 1) познате примијењене верзије софтвера;
      - 2) познатог распона конфигурационих података;
      - 3) познатог скупа софтверских производа и описа, укључујући спецификације које су употријебљене приликом израде те верзије.
  - (3) Организација ставља на располагање БХДЦА потребне гаранције безбједности које доказују да су испуњени захтјеви предвиђени у ставу (2).
- Члан 4.**
(Захтјеви који се односе на систем гаранција безбједности софтвера)
- (1) Организација обезбјеђује да систем гаранција безбједности софтвера:
    - a) буде документован, нарочито као дио укупне документације о процјени и ублажавању ризика;
    - b) додјељује нивое безбједности софтвера за сав оперативни EATMN софтвер у складу са захтјевима наведеним у Додатку I;
    - c) укључује гаранције безбједности за:
      - 1) ваљаност софтверских безбједносних захтјева у складу са захтјевима наведеним у Додатку II, дијелу А;
      - 2) провјеру софтвера у складу са захтјевима наведеним у Додатку II, дијелу Б;
      - 3) управљање софтверском конфигурацијом у складу са захтјевима наведеним у Додатку II, дијелу Ц;
      - 4) слједивост софтверских безбједносних захтјева у складу са захтјевима наведеним у Додатку II, дијелу Д.
    - d) утврђује озбиљност у односу на коју су успостављене гаранције безбједности софтвера, а озбиљност се мора утврдити за сваки ниво

безбједности софтвера, и повећава се како се повећава критичност софтвера, и у ту сврху:

- 1) нивои озбиљности у односу на ниво гаранција безбједности софтвера укључују критеријуме из става (2) овог члана,
  - 2) гаранције безбједности које одговарају сваком нивоу безбједности софтвера пружају довољно поузданости да ЕАТМН софтвер може радити безбједно;
- е) да искуствено користи повратне информације ЕАТМН софтвера ради потврђивања да су систем гаранција безбједности софтвера и додијељени ниво безбједности одговарајући. У ту сврху утицај погрешног функционисања софтвера или софтверске грешке у складу са одговарајућим захтјевима за извјештавање о догађајима процјењују се у односу на шему класификације озбиљности која је утврђена у поглављу 3.2.4. Додатка II Правилника о утврђивању општих и посебних захтјева за пружање услуга ваздушне пловидбе.
- (2) Нивои озбиљности у односу на ниво гаранција безбједности софтвера морају укључити следеће критеријуме:
- а) морају се достићи независном провјером;
  - б) морају се достићи;
  - с) није потребно.

Члан 5.

(Захтјеви који се односе на измјене софтвера и на одређени софтвер)

- (1) Организација обезбјеђује да систем гаранција безбједности софтвера, употребом других средстава одабраних и договорених са БХДЦА, омогућава једнак ниво поузданости софтвера као ниво безбједности софтвера, за било какве измјене софтвера или за одређене врсте софтвера, као што су COTS, неразвијени софтвер или раније употребљавани софтвер, на које се не могу примјенити неки од захтјева из члана 3. става (2) тачке d) или е) или члана 4. става (2), става (3), става (4) или става (5).
- (2) Средства из става (1) морају пружати довољну поузданост да софтвер испуњава циљеве за безбједност и захтјеве за безбједност, како је утврђено поступком процјене и ублажавања ризика.
- (3) БХДЦА може користити признату организацију или квалификовано тијело приликом процјене средстава из става (1) овог члана.

Члан 6.

(Додаци)

Додаци уз овај правилник чине његов саставни дио и свака њихова измјена сматра се измјеном самог правилника.

Члан 7.

(Престанак важења прописа)

Ступањем на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о утврђивању заједничких захтјева за пружање услуга ваздушне пловидбе ("Службени гласник БиХ", број 5/11).

Члан 8.

(Ступање на снагу)

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-02-2-358-1/16

25. априла 2016. године

Бања Лука

Генерални директор
Ђорђе Ратковица, с. р.

ДОДАТАК I

Захтјеви који се односе на ниво гаранција безбједности софтвера

1. Ниво гаранција безбједности софтвера повезује озбиљност гаранција безбједности софтвера са критичношћу ЕАТМН софтвера употребом шеме класификације озбиљности наведене у поглављу 3.2.4 Додатка II Правилника о утврђивању општих и посебних захтјева за пружање услуга ваздушне пловидбе у комбинацији са вјероватноћом појаве одређеног негативног дејства. Морају се утврдити најмање четири нивоа обезбјеђења софтвера, при чему ниво 1 обезбјеђења софтвера означава најкритичнији ниво.
2. Додијељени ниво гаранција безбједности софтвера мора бити сразмјеран најтежем утицају које погрешно функционисање софтвера или грешка софтвера могу прузроковати, како је наведено у одјељку 3.2.4 Додатка II Правилника о утврђивању општих и посебних захтјева за пружање услуга ваздушне пловидбе. При томе се посебно узимају у обзир ризици повезани са погрешним функционисањем софтвера или са грешкама софтвера и утврђена архитектура и/или процедурална заштита.
3. За компоненте ЕАТМН софтвера за које се не може доказати да су међусобно независне додјељује се најкритичнији ниво гаранција безбједности софтвера од свих међусобно зависних компонената.

ДОДАТАК II

Захтјеви који се односе на гаранцију безбједности

Дио А: Захтјеви који се примјењују на гаранцију безбједности за ваљаност захтјева за безбједност софтвера из члана 4. став (1) тачка с) алинеја 1)

1. Захтјевима за безбједност софтвера се по потреби одређује функционално понашање ЕАТМН софтвера код нормалног и нарушеног рада, временска ефикасност, капацитет, тачност, искоришћавање софтверских ресурса на циљном хардверу, отпорност на неуобичајене оперативне услове и толеранција на преоптерећеност.
2. Захтјеви за безбједност софтвера морају бити потпуни и исправни и у складу са системским захтјевима за безбједност.

Дио Б: Захтјеви који се примјењују на гаранцију безбједности за провјеру софтвера из члана 4. став (1) тачка с) алинеја 2)

1. Функционално понашање ЕАТМН софтвера, временска ефикасност, капацитет, тачност, искоришћавање софтверских ресурса на циљном хардверу, отпорност у односу на неуобичајене оперативне услове и толеранција на преоптерећеност морају бити у складу са софтверским захтјевима.
2. ЕАТМН софтвер се мора на одговарајући начин провјерити анализом и/или тестирањем и/или еквивалентним средствима, према договору са БХДЦА.
3. Провјера ЕАТМН софтвера мора бити исправна и потпуна.

Дио Ц: Захтјеви који се примјењују на гаранцију безбједности за управљање софтверском конфигурацијом из члана 4. став (1) тачка с) алинеја 3)

1. Морају постојати идентификација конфигурације, слједивост и записивање стања, тако да се може доказати да су подаци о животном циклусу

- софтвера под надзором конфигурације током цијелог животног циклуса EATMN софтвера.
2. Морају постојати извјештавања о проблемима, праћење и корективне акције, тако да се може доказати да су безбједносни проблеми повезани са софтвером ублажени.
  3. Морају постојати поступци прикупљања и давања података, тако да се подаци о животном циклусу софтвера могу обнављати и давати током животног циклуса EATMN софтвера.

Дио Д: Захтјеви који се примјењују на гаранцију безбједности за слједивост захтјева за безбједност софтвера из члана 4. став (1) тачка с) алинеја 4)

1. Сваки захтјев за безбједност софтвера се мора пратити до оног нивоа на коме је показано удовољавање захтјеву.
2. Сваки захтјев за безбједност софтвера, на сваком нивоу на коме је показано удовољавање захтјеву, мора се пратити до системског захтјева за безбједност.

Na osnovu člana 16. i člana 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09) i člana 14. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK O USPOSTAVLJANJU SISTEMA GARANCIJA SIGURNOSTI SOFTVERA KOJI KORISTE PRUŽATELJI USLUGA ZRAČNE PLOVIDBE

Član 1. (Predmet)

- (1) Ovim pravilnikom se utvrđuju zahtjevi za uspostavljanje sistema garancija sigurnosti softvera koji koriste pružatelji usluga kontrole zračnog prometa (ATS), subjekata koji obavljaju upravljanje protokom zračnog prometa (ATFM) i upravljanje zračnim prostorom (ASM) u općem zračnom prometu, kao i kod pružatelja usluga komunikacije, navigacije ili nadzora (CNS).
- (2) Ovaj pravilnik se primjenjuje na novi softver i na bilo kakve izmjene softverskog sistema za ATS, ASM, ATFM i CNS.
- (3) Ovaj pravilnik se ne primjenjuje na softver koji je sastavni dio opreme zrakoplova i svemirske opreme.

Član 2. (Definicije)

- (1) Definicije koje se primjenjuju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
  - a) **Softver** - računarski programi i odgovarajući konfiguracijski podaci, uključujući nerazvojni softver, ali isključujući elektronske elemente kao što su integrirani krugovi specifični za aplikaciju, programabilni sklopovi ulaza ('gate array') ili poluprovodnički logički kontroleri;
  - b) **Konfiguracijski podaci** - podaci kojima se generički softverski sistem konfigurira za određeni slučaj njegove upotrebe;
  - c) **Nerazvojni softver** - softver koji nije razvijen posebno za tekući ugovor;
  - d) **Sigurnosne garancije** - sve planirane i sistematične mjere koje su potrebne da bi se osiguralo povjerenje u to da proizvod, usluga, organizacija ili funkcionalni sistem postižu prihvatljivu ili tolerantnu sigurnost;

- e) **Organizacija** - pružatelj usluga zračne plovide ili subjekat koji osigurava upravljanje protokom zračnog prometa ili upravljanje zračnim prostorom;
- f) **Funkcionalni sistem** - kombinacija sistema, postupaka i ljudskih resursa organiziranih radi izvođenja funkcije u okviru upravljanja zračnim prometom;
- g) **Rizik** - kombinacija opće vjerovatnoće ili učestalosti pojavljivanja štetnog uticaja izazvanog opasnošću i ozbiljnošću tog uticaja;
- h) **Opasnost** - bilo koje stanje, događaj ili okolnost koji mogu prouzrokovati nesreću;
- i) **Novi softver** - softver koji je naručen ili za koji su potpisani obavezujući ugovori nakon stupanja na snagu ovog pravilnika;
- j) **Sigurnosni cilj** - kvalitativna ili kvantitativna izjava kojom se definira najveća moguća učestalost ili vjerovatnoća očekivanog pojavljivanja opasnosti;
- k) **Sigurnosni zahtjev** - sredstvo za ublažavanje rizika definirano strategijom ublažavanja rizika, koje omogućuje postizanje posebnog sigurnosnog cilja; sigurnosni zahtjevi uključuju organizacijske, operativne, proceduralne, funkcionalne zahtjeve, zahtjeve u pogledu uspješnosti djelovanja i interoperabilnosti ili u pogledu funkcija okruženja;
- l) **Prebacivanje ili zamjena u toku rada sistema** (Cutover or Hotswapping) - tehnika zamjene komponenata ili softverskog sistema Evropske mreže za upravljanje zračnim prometom (EATMN) tokom rada sistema;
- m) **Softverski sigurnosni zahtjev** - opis onoga što softver mora proizvesti na osnovu datih ulaza i ograničenja i, ako je taj zahtjev ispunjen, osigurava se sigurno izvođenje EATMN-a u skladu sa operativnom potrebom;
- n) **EATMN softver** - softver koji se koristi u sistemima EATMN-a iz člana 1;
- o) **Valjanost zahtjeva** - potvrđivanje na osnovu pregleda i davanje objektivnog dokaza da su određeni zahtjevi za specifičnu upotrebu upravo onakvi kako je bilo predviđeno;
- p) **Nezavisnost provjere** - znači (za aktivnosti postupka provjere softvera) da je aktivnosti provjere softvera izvela neka druga osoba, a ne osoba koja je razvila stavku koja se provjerava;
- r) **Nepravilnost softvera** - nemogućnost programa da ispravno izvede traženu funkciju;
- s) **Softverska neispravnost** - nemogućnost programa da izvede traženu funkciju;
- t) **Softverske komponente** - osnovni blokovi koji se mogu ugraditi ili povezati sa drugim ponovo upotrebljivim blokovima softvera sa namjenom kombiniranja i stvaranja programske aplikacije po mjeri;
- u) **Nezavisne softverske komponente** - one softverske komponente koje ne prestaju raditi zbog kvara koji je prouzročio opasnost;
- v) **Vremenska efikasnost softvera** - vrijeme koje softver ima za odgovor na date ulaze ili na periodične događaje, i/ili efikasnost softvera u smislu transakcija ili poruka koje se obrade u jedinici vremena;
- z) **Kapacitet softvera** - mogućnost softvera da obradi određenu količinu protoka podataka;
- aa) **Tačnost** - zahtijevana preciznost rezultata obrade;

- bb) **Upotreba softverskih resursa** - količina resursa unutar računarskog sistema koje može koristiti aplikativni softver;
- cc) **Otpornost softvera** - ponašanje softvera u slučaju neočekivanih ulaza, hardverskih grešaka i prekida napajanja energijom, bilo u samom računarskom sistemu ili u povezanim uređajima;
- dd) **Tolerancija na preopterećenost** je ponašanje sistema, a posebno njegova tolerancija, u slučaju ulaza koji se javljaju većom brzinom od one koja se očekuje tokom uobičajenog rada sistema;
- ee) **Ispravna i potpuna provjera EATMN softvera** - svi softverski zahtjevi za sigurnost koji ispravno navode šta se zahtijeva od softverske komponente u postupku procjene i ublažavanja rizika i dokazivanja njihovog provođenja na nivou koji zahtijeva nivo osiguravanja softvera;
- ff) **Podaci o životnom ciklusu softvera** - podaci koji se proizvode tokom životnog ciklusa softvera kako bi se planirale, usmjeravale, objašnjavale, definirale, zabilježile ili dokazale aktivnosti. Ovi podaci omogućuju postupke tokom životnog ciklusa softvera, odobrenje sistema ili opreme i promjenu softverskog proizvoda nakon odobrenja;
- gg) **Životni ciklus softvera** -
- 1) Uređeni skup postupaka za koje organizacija utvrdi da su dovoljni i odgovarajući za izradu softverskog proizvoda;
  - 2) Vremenski period koji započinje odlukom o izradi ili promjenama softverskog proizvoda, a završava povlačenjem tog proizvoda iz upotrebe;
- hh) **Sigurnosni zahtjev za sistem** - sigurnosni zahtjev izveden za funkcionalni sistem.
- ii) **Kritičnost** - Uticaj softvera na sigurnost EATMN sistema.
- (2) Skraćenice koje se primjenjuju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
- a) **ATS** (Air Traffic Services) - usluge kontrole zračnog prometa u zračnoj plovidbi;
  - b) **ATFM** (Air Traffic Flow Management) - upravljanje protokom zračnog prometa;
  - c) **ASM** (Air Space Management) - upravljanje zračnim prostorom;
  - d) **CNS** (Communication, Navigation or Surveillance) - usluge komunikacije, navigacije ili nadzora u zračnoj plovidbi;
  - e) **COTS** (Commercial Off-The-Shelf) - komercijalno raspoloživa aplikacija koju dobavljač prodaje putem javnih kataloga i koja nije namijenjena za prilagođavanje ili poboljšavanje.
- Član 3.
- (Opći zahtjevi za sigurnost)
- (1) Kad provodi postupak procjene i ublažavanja rizika u skladu sa Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine i propisima donesenim na osnovu tog zakona, organizacija definira i primjenjuje sistem garancija sigurnosti softvera posebno u odnosu na EATMN softver, uključujući sve on-line softverske operative promjene, a posebno prebacivanje ili zamjenu u toku rada sistema.
- (2) Organizacija dokazuje da njen sistem garancija sigurnosti softvera ispunjava sljedeće zahtjeve:
- a) da zahtjevi za sigurnost softvera sadrže zahtjeve za softver kako bi se ispunili sigurnosni ciljevi i sigurnosni zahtjevi, na način utvrđen postupkom procjene i ublažavanja rizika;
  - b) dosljednost u pogledu svih zahtjeva za sigurnost;
  - c) da primjena softvera ne sadrži funkcije koje negativno utiču na sigurnost;
  - d) da EATMN softver ispunjava zahtjeve u pogledu nivoa pouzdanosti koji je u skladu sa uticajem softvera na sigurnost;
  - e) da predviđene garancije sigurnosti potvrđuju da su ispunjeni opći zahtjevi za sigurnost iz tačaka a) - d), a argumenti koji dokazuju garancije sigurnosti izvede se uvijek iz:
    - 1) poznate primijenjene verzije softvera;
    - 2) poznatog raspona konfiguracijskih podataka;
    - 3) poznatog skupa softverskih proizvoda i opisa, uključujući specifikacije koje su upotrijebljene prilikom izrade te verzije.
- (3) Organizacija stavlja na raspolaganje BHDCA potrebne garancije sigurnosti koje dokazuju da su ispunjeni zahtjevi predviđeni u stavu (2).
- Član 4.
- (Zahtjevi koji se odnose na sistem garancija sigurnosti softvera)
- (1) Organizacija osigurava da sistem garancija sigurnosti softvera:
- a) bude dokumentiran, naročito kao dio ukupne dokumentacije o procjeni i ublažavanju rizika;
  - b) dodjeljuje nivo sigurnosti softvera za sav operativni EATMN softver u skladu sa zahtjevima navedenim u Dodatku I;
  - c) uključuje garancije sigurnosti za:
    - 1) valjanost softverskih sigurnosnih zahtjeva u skladu sa zahtjevima navedenim u Dodatku II, dijelu A;
    - 2) provjeru softvera u skladu sa zahtjevima navedenim u Dodatku II, dijelu B;
    - 3) upravljanje softverskom konfiguracijom u skladu sa zahtjevima navedenim u Dodatku II, dijelu C;
    - 4) sljedivost softverskih sigurnosnih zahtjeva u skladu sa zahtjevima navedenim u Dodatku II, dijelu D.
  - d) utvrđuje ozbiljnost u odnosu na koju su uspostavljene garancije sigurnosti softvera, a ozbiljnost se mora utvrditi za svaki nivo sigurnosti softvera, i povećava se kako se povećava kritičnost softvera, i u tu svrhu:
    - 1) nivoi ozbiljnosti u odnosu na nivo garancija sigurnosti softvera uključuju kriterije iz stava (2) ovog člana,
    - 2) garancije sigurnosti koje odgovaraju svakom nivou sigurnosti softvera pružaju dovoljno pouzdanosti da EATMN softver može raditi sigurno;
  - e) da iskustveno koristi povratne informacije EATMN softvera radi potvrđivanja da su sistem garancija sigurnosti softvera i dodijeljeni nivo sigurnosti odgovarajući. U tu svrhu uticaj pogrešnog funkcioniranja softvera ili softverske greške u skladu sa odgovarajućim zahtjevima za izvještavanje o događajima procjenjuju se u odnosu na šemu klasifikacije ozbiljnosti koja je utvrđena u poglavlju 3.2.4. Dodatka II Pravilnika o utvrđivanju općih i posebnih zahtjeva za pružanje usluga zračne plovidbe.
- (2) Nivoi ozbiljnosti u odnosu na nivo garancija sigurnosti softvera moraju uključiti sljedeće kriterije:
- a) moraju se dostići nezavisnom provjerom;
  - b) moraju se dostići;
  - c) nije potrebno.

Član 5.

(Zahtjevi koji se odnose na izmjene softvera i na određeni softver)

- (1) Organizacija osigurava da sistem garancija sigurnosti softvera, upotrebom drugih sredstava odabranih i dogovorenih sa BHDCA, omogućuje jednak nivo pouzdanosti softvera kao nivo sigurnosti softvera, za bilo kakve izmjene softvera ili za određene vrste softvera, kao što su COTS, nerazvojni softver ili ranije upotrebljavani softver, na koje se ne mogu primijeniti neki od zahtjeva iz člana 3. stava (2) tačke d) ili e) ili člana 4. stava (2), stava (3), stava (4) ili stava (5).
- (2) Sredstva iz stava (1) moraju pružiti dovoljnu pouzdanost da softver ispunjava ciljeve za sigurnost i zahtjeve za sigurnost, kako je utvrđeno postupkom procjene i ublažavanja rizika.
- (3) BHDCA može koristiti priznatu organizaciju ili kvalificirano tijelo prilikom procjene sredstava iz stava (1) ovog člana.

Član 6.

(Dodaci)

Dodaci uz ovaj pravilnik čine njegov sastavni dio i svaka njihova izmjena smatra se izmjenom samog pravilnika.

Član 7.

(Prestanak važenja propisa)

Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o utvrđivanju zajedničkih zahtjeva za pružanje usluga zračne plovidbe ("Službeni glasnik BiH", broj 5/11).

Član 8.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-358-1/16

25. aprila 2016. godine

Banja Luka

Generalni direktor

Đorđe Ratkovića, s. r.

DODATAK I**Zahtjevi koji se odnose na nivo garancija sigurnosti softvera**

1. Nivo garancija sigurnosti softvera povezuje ozbiljnost garancija sigurnosti softvera sa kritičnošću EATMN softvera upotrebom šeme klasifikacije ozbiljnosti navedene u poglavlju 3.2.4 Dodatka II Pravilnika o utvrđivanju općih i posebnih zahtjeva za pružanje usluga zračne plovidbe u kombinaciji sa vjerovatnoćom pojave određenog negativnog dejstva. Moraju se utvrditi najmanje četiri nivoa osiguranja softvera, pri čemu nivo 1 osiguranja softvera označava najkritičniji nivo.
2. Dodijeljeni nivo garancija sigurnosti softvera mora biti srazmjeran najtežem uticaju koje pogrešno funkcioniranje softvera ili greška softvera mogu prouzročiti, kako je navedeno u odjeljku 3.2.4 Dodatka II Pravilnika o utvrđivanju općih i posebnih zahtjeva za pružanje usluga zračne plovidbe. Pri tome se posebno uzimaju u obzir rizici povezani sa pogrešnim funkcioniranjem softvera ili sa greškama softvera i utvrđena arhitektura i/ili proceduralna zaštita.
3. Za komponente EATMN softvera za koje se ne može dokazati da su međusobno nezavisne dodjeljuje se najkritičniji nivo garancija sigurnosti softvera od svih međusobno zavisnih komponenta.

DODATAK II**Zahtjevi koji se odnose na garanciju sigurnosti**

Dio A: Zahtjevi koji se primjenjuju na garanciju sigurnosti za valjanost zahtjeva za sigurnost softvera iz člana 4. stav (1) tačka c) alineja 1)

1. Zahtjevima za sigurnost softvera se po potrebi određuje funkcionalno ponašanje EATMN softvera kod normalnog i narušenog rada, vremenska efikasnost, kapacitet, tačnost, iskorištavanje softverskih resursa na ciljnom hardveru, otpornost na neuobičajene operativne uslove i tolerancija na preopterećenost.
2. Zahtjevi za sigurnost softvera moraju biti potpuni i ispravni i u skladu sa sistemskim zahtjevima za sigurnost.

Dio B: Zahtjevi koji se primjenjuju na garanciju sigurnosti za provjeru softvera iz člana 4. stav (1) tačka c) alineja 2)

1. Funkcionalno ponašanje EATMN softvera, vremenska efikasnost, kapacitet, tačnost, iskorištavanje softverskih resursa na ciljnom hardveru, otpornost u odnosu na neuobičajene operativne uslove i tolerancija na preopterećenost moraju biti u skladu sa softverskim zahtjevima.
2. EATMN softver se mora na odgovarajući način provjeriti analizom i/ili testiranjem i/ili ekvivalentnim sredstvima, prema dogovoru sa BHDCA.
3. Provjera EATMN softvera mora biti ispravna i potpuna.

Dio C: Zahtjevi koji se primjenjuju na garanciju sigurnosti za upravljanje softverskom konfiguracijom iz člana 4. stav (1) tačka c) alineja 3)

1. Moraju postojati identifikacija konfiguracije, sljedivost i zapisivanje stanja, tako da se može dokazati da su podaci o životnom ciklusu softvera pod nadzorom konfiguracije tokom cijelog životnog ciklusa EATMN softvera.
2. Moraju postojati izvještavanje o problemima, praćenje i korektivne akcije, tako da se može dokazati da su sigurnosni problemi povezani sa softverom ublaženi.
3. Moraju postojati postupci prikupljanja i davanja podataka, tako da se podaci o životnom ciklusu softvera mogu obnavljati i davati tokom životnog ciklusa EATMN softvera.

Dio D: Zahtjevi koji se primjenjuju na garanciju sigurnosti za sljedivost zahtjeva za sigurnost softvera iz člana 4. stav (1) tačka c) alineja 4)

1. Svaki zahtjev za sigurnost softvera se mora pratiti do onog nivoa na kome je pokazano udovoljavanje zahtjevu.
2. Svaki zahtjev za sigurnost softvera, na svakom nivou na kome je pokazano udovoljavanje zahtjevu, mora se pratiti do sistemskog zahtjeva za sigurnost.

Na temelju članka 16. i članka 61. stavak (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09) i članka 14. stavak (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK
O USPOSTAVI SUSTAVA GARANCIJA SIGURNOSTI
SOFTVERA KOJI KORISTE PRUŽATELJI USLUGA
ZRAČNE PLOVIDBE

Članak 1.

(Predmet)

- (1) Ovim pravilnikom se utvrđuju zahtjevi za uspostavu sustava garancija sigurnosti softvera koji koriste pružatelji usluga kontrole zračnog prometa (ATS), subjekata koji obavljaju upravljanje protokom zračnog prometa (ATFM) i upravljanje zračnim prostorom (ASM) u općem zračnom prometu, kao i kod pružatelja usluga komunikacije, navigacije ili nadzora (CNS).
- (2) Ovaj pravilnik se primjenjuje na novi softver i na bilo kakve izmjene softverskog sustava za ATS, ASM, ATFM i CNS.
- (3) Ovaj pravilnik se ne primjenjuje na softver koji je sastavni dio opreme zrakoplova i svemirske opreme.

Članak 2.

(Definicije)

- (1) Definicije koje se primjenjuju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
  - a) **Softver** - računalni programi i odgovarajući konfiguracijski podaci, uključujući nerazvojni softver, ali isključujući elektroničke elemente kao što su integrirani krugovi specifični za aplikaciju, programabilni sklopovi ulaza ('gate array') ili poluvodički logički kontroleri;
  - b) **Konfiguracijski podaci** - podaci kojima se generički softverski sustav konfigurira za određeni slučaj njegove upotrebe;
  - c) **Nerazvojni softver** - softver koji nije razvijen posebno za tekući ugovor;
  - d) **Sigurnosne garancije** - sve planirane i sistematske mjere koje su potrebne kako bi se osiguralo povjerenje u to da proizvod, usluga, organizacija ili funkcionalni sustav postižu prihvatljivu ili tolerantnu sigurnost;
  - e) **Organizacija** - pružatelj usluga zračne plovide ili subjekat koji osigurava upravljanje protokom zračnog prometa ili upravljanje zračnim prostorom;
  - f) **Funkcionalni sustav** - kombinacija sustava, postupaka i ljudskih resursa organiziranih radi izvođenja funkcije u okviru upravljanja zračnim prometom;
  - g) **Rizik** - kombinacija opće vjerojatnosti ili učestalosti pojavljivanja štetnog utjecaja izazvanog opasnošću i ozbiljnošću tog utjecaja;
  - h) **Opasnost** - bilo koje stanje, događaj ili okolnost koji mogu prouzročiti nesreću;
  - i) **Novi softver** - softver koji je naručen ili za koji su potpisani obvezujući ugovori nakon stupanja na snagu ovog pravilnika;
  - j) **Sigurnosni cilj** - kvalitativna ili kvantitativna izjava kojom se definira najveća moguća učestalost ili vjerojatnost očekivanog pojavljivanja opasnosti;
  - k) **Sigurnosni zahtjev** - sredstvo za ublažavanje rizika definirano strategijom ublažavanja rizika, koje omogućuje postizanje posebnog sigurnosnog cilja; sigurnosni zahtjevi uključuju organizacijske, operativne, postupovne, funkcionalne zahtjeve, izvedbene i interoperabilne zahtjeve ili zahtjeve glede funkcija okoliša;
  - l) **Prebacivanje ili zamjena u toku rada sustava** (Cutover or Hotswapping) - tehnika zamjene

komponentata ili softverskog sustava Evropske mreže za upravljanje zračnim prometom (EATMN) tijekom rada sustava;

- m) **Softverski sigurnosni zahtjev** - opis onoga što softver mora proizvesti na temelju danih ulaza i ograničenja i, ako je taj zahtjev ispunjen, osigurava se sigurna izvedba EATMN-a u skladu s operativnom potrebom;
- n) **EATMN softver** - softver koji se koristi u sustavima EATMN-a iz članka 1;
- o) **Valjanost zahtjeva** - potvrđivanje na temelju pregleda i davanje objektivnog dokaza da su određeni zahtjevi za specifičnu upotrebu upravo onakvi kako je bilo predviđeno;
- p) **Neovisnost provjere** - znači (za aktivnosti postupka provjere softvera) da je aktivnosti provjere softvera izvela neka druga osoba, a ne osoba koja je razvila stavku koja se provjerava;
- r) **Nepravilnost softvera** - nemogućnost programa da ispravno izvede traženu funkciju;
- s) **Softverska neispravnost** - nemogućnost programa da izvede traženu funkciju;
- t) **Softverske komponente** - osnovni blokovi koji se mogu ugraditi ili povezati sa drugim ponovo upotrebljivim blokovima softvera sa namjenom kombiniranja i stvaranja programske aplikacije po mjeri;
- u) **Neovisne softverske komponente** - one softverske komponente koje ne prestaju raditi zbog kvara koji je prouzročio opasnost;
- v) **Vremenska efikasnost softvera** - vrijeme koje softver ima za odgovor na dane ulaze ili na periodične događaje, i/ili efikasnost softvera u smislu transakcija ili poruka koje se obrade u jedinici vremena;
- z) **Kapacitet softvera** - mogućnost softvera da obradi određenu količinu protoka podataka;
- aa) **Točnost** - zahtijevana preciznost rezultata obrade;
- bb) **Upotreba softverskih resursa** - količina resursa unutar računalnog sustava koje može koristiti aplikativni softver;
- cc) **Otpornost softvera** - ponašanje softvera u slučaju neočekivanih ulaza, hardverskih grešaka i prekida napajanja energijom, bilo u samom računalnom sustavu ili u povezanim uređajima;
- dd) **Tolerancija na preopterećenost** je ponašanje sustava, a posebno njegova tolerancija, u slučaju ulaza koji se javljaju većom brzinom od one koja se očekuje tijekom uobičajenog rada sustava;
- ee) **Ispravna i potpuna provjera EATMN softvera** - svi softverski zahtjevi za sigurnost koji ispravno navode što se zahtijeva od softverske komponente u postupku procjene i ublažavanja rizika i dokazivanja njihove provedbe na razini koju zahtijeva razina osiguranja softvera;
- ff) **Podaci o životnom ciklusu softvera** - podaci koji se proizvode tijekom životnog ciklusa softvera kako bi se planirale, usmjeravale, objašnjavale, definirale, zabilježile ili dokazale aktivnosti. Ovi podaci omogućuju postupke tijekom životnog ciklusa softvera, odobrenje sustava ili opreme i promjenu softverskog proizvoda nakon odobrenja;
- gg) **Životni ciklus softvera** -
  - 1) Uređeni skup postupaka za koje organizacija utvrdi da su dostatni i odgovarajući za izradu softverskog proizvoda;

- 2) Vremensko razdoblje koje započinje odlukom o izradi ili promjenama softverskog proizvoda, a završava povlačenjem tog proizvoda iz upotrebe;
- hh) **Sigurnosni zahtjev za sustav** - sigurnosni zahtjev izveden za funkcionalni sustav.
- ii) **Kritičnost** - utjecaj softvera na sigurnost EATMN sustava.
- (2) Kratice koje se primjenjuju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
  - a) **ATS** (Air Traffic Services) - usluge kontrole zračnog prometa u zračnoj plovidbi;
  - b) **ATFM** (Air Traffic Flow Management) - upravljanje protokom zračnog prometa;
  - c) **ASM** (Air Space Management) - upravljanje zračnim prostorom;
  - d) **CNS** (Communication, Navigation or Surveillance) - usluge komunikacije, navigacije ili nadzora u zračnoj plovidbi;
  - e) **COTS** (Commercial Off-The-Shelf) - komercijalno raspoloživa aplikacija koju dobavljač prodaje putem javnih kataloga i koja nije namijenjena za prilagođavanje ili poboljšavanje.

Članak 3.

(Opći sigurnosni zahtjevi)

- (1) Kad provodi postupak procjene i ublažavanja rizika sukladno Zakonu o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine i propisima donesenim na temelju tog zakona, organizacija definira i primjenjuje sustav garancija sigurnosti softvera posebno u odnosu na EATMN softver, uključujući sve on-line softverske operativne promjene, a posebno prebacivanje ili zamjenu u tijeku rada sustava.
- (2) Organizacija dokazuje da njen sustav garancija sigurnosti softvera ispunjava sljedeće zahtjeve:
  - a) da zahtjevi za sigurnost softvera sadrže zahtjeve za softver kako bi se ispunili sigurnosni ciljevi i sigurnosni zahtjevi, na način utvrđen postupkom procjene i ublažavanja rizika;
  - b) dosljednost u pogledu svih sigurnosnih zahtjeva;
  - c) da primjena softvera ne sadrži funkcije koje negativno utječu na sigurnost;
  - d) da EATMN softver ispunjava zahtjeve u pogledu razine pouzdanosti koja je sukladna utjecaju softvera na sigurnost;
  - e) da predviđene garancije sigurnosti potvrđuju da su ispunjeni opći sigurnosni zahtjevi iz točaka a) - d), a argumenti koji dokazuju garancije sigurnosti izvede se uvijek iz:
    - 1) poznate primijenjene verzije softvera;
    - 2) poznatog raspona konfiguracijskih podataka;
    - 3) poznatog skupa softverskih proizvoda i opisa, uključujući specifikacije koje su upotrijebljene prilikom izrade te verzije.
- (3) Organizacija stavlja na raspolaganje BHDCA potrebne garancije sigurnosti koje dokazuju da su ispunjeni zahtjevi predviđeni u stavku (2).

Članak 4.

(Zahtjevi koji se odnose na sustav garancija sigurnosti softvera)

- (1) Organizacija osigurava da sustav garancija sigurnosti softvera:
  - a) bude dokumentiran, posebno kao dio ukupne dokumentacije o procjeni i ublažavanju rizika;

- b) dodjeljuje razine sigurnosti softvera za cjelokupni operativni EATMN softver sukladno zahtjevima navedenim u Dodatku I;
- c) uključuje garancije sigurnosti za:
  - 1) valjanost softverskih sigurnosnih zahtjeva sukladno zahtjevima navedenim u Dodatku II, dijelu A;
  - 2) provjeru softvera sukladno zahtjevima navedenim u Dodatku II, dijelu B;
  - 3) upravljanje softverskom konfiguracijom sukladno zahtjevima navedenim u Dodatku II, dijelu C;
  - 4) sljedivost softverskih sigurnosnih zahtjeva sukladno zahtjevima navedenim u Dodatku II, dijelu D.
- d) utvrđuje ozbiljnost u odnosu na koju su utvrđene garancije sigurnosti softvera, a ozbiljnost se mora utvrditi za svaku razinu sigurnosti softvera, i povećava se kako se povećava kritičnost softvera, i u tu svrhu:
  - 1) razine ozbiljnosti u odnosu na razinu garancija sigurnosti softvera uključuju kriterije iz stavka (2) ovog članka,
  - 2) garancije sigurnosti koje odgovaraju svakoj razini sigurnosti softvera pružaju dovoljno pouzdanosti da EATMN softver može raditi sigurno;
- e) da iskustveno koristi povratne informacije EATMN softvera radi potvrđivanja da su sustav garancija sigurnosti softvera i dodijeljena razina sigurnosti odgovarajući. U tu svrhu utjecaj pogrešnog funkcioniranja softvera ili softverske greške sukladno odgovarajućim zahtjevima za izvješćivanje o događajima procjenjuju se u odnosu na shemu klasifikacije ozbiljnosti koja je utvrđena u poglavlju 3.2.4. Dodatka II Pravilnika o utvrđivanju općih i posebnih zahtjeva za pružanje usluga zračne plovidbe.
- (2) Razine ozbiljnosti u odnosu na razinu garancija sigurnosti softvera moraju uključiti sljedeće kriterije:
  - a) moraju se dostići neovisnom provjerom;
  - b) moraju se dostići;
  - c) nije potrebno.

Članak 5.

(Zahtjevi koji se odnose na izmjene softvera i na određeni softver)

- (1) Organizacija osigurava da sustav garancija sigurnosti softvera, upotrebom drugih sredstava odabranih i dogovorenih sa BHDCA, omogućuje jednaku razinu pouzdanosti softvera kao razina sigurnosti softvera, za bilo kakve izmjene softvera ili za određene vrste softvera, kao što su COTS, nerazvojni softver ili ranije upotrebljavani softver, na koje se ne mogu primijeniti neki od zahtjeva iz članka 3. stavka (2) točke d) ili e) ili članka 4. stavka (2), stavka (3), stavka (4) ili stavka (5).
- (2) Sredstva iz stavka (1) moraju pružati dovoljnu pouzdanost da softver ispunjava ciljeve za sigurnost i zahtjeve za sigurnost, kako je utvrđeno postupkom procjene i ublažavanja rizika.
- (3) BHDCA može koristiti priznatu organizaciju ili kvalificirano tijelo prilikom procjene sredstava iz stavka (1) ovog članka.

Članak 6.

(Dodaci)

Dodaci uz ovaj pravilnik čine njegov sastavni dio i svaka njihova izmjena smatra se izmjenom samog pravilnika.

Чланак 7.

(Престанак важења прописа)

Ступањем на снагу овог правилника престaje важити Правилник о утврђивању заједничких захтјева за пружање услуга зрачне пловидбе ("Службени гласник БиХ", број 5/11).

Чланак 8.

(Ступање на снагу)

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-02-2-358-1/16

25. травња 2016. године

Банја Лука

Генерални директор

Ђорђе Ратковица, в. р.

DODATAK I

Захтјеви који се односе на разину гаранција сигурности софтвера

1. Разина гаранција сигурности софтвера повезује озбиљност гаранција сигурности софтвера са критичношћу EATMN софтвера употребом шеме класификације озбиљности наведене у поглављу 3.2.4 Додатка II Правилника о утврђивању опћих и посебних захтјева за пружање услуга зрачне пловидбе у комбинацији са вјероватношћу појаве одређеног негативног утицаја. Морaju се утврдити најмање четири разине осигурања софтвера, при чему разина 1 осигурања софтвера означава најкритичнију разину.
2. Додijелена разина гаранција сигурности софтвера мора бити сразмјерна најтежем утицају које погрешно функционирање софтвера или грешка софтвера могу проузрочити, како је наведено у одjeljку 3.2.4 Додатка II Правилника о утврђивању опћих и посебних захтјева за пружање услуга зрачне пловидбе. При том се посебно узимају у обзир ризици повезани с погрешним функционирањем софтвера или са грешкама софтвера те утврђена архитектура и/или поступовна заштита.
3. За компоненте EATMN софтвера за које се не може доказати да су међусобно неовисне додijелује се најкритичнија разина гаранција сигурности софтвера од свих међусобно овисних компонената.

DODATAK II

Захтјеви који се односе на гаранцију сигурности

Дio А: Захтјеви који се примjenjuју на гаранцију сигурности за ваљаност захтјева за сигурност софтвера из чланка 4. ставак (1) тачка c) алинеја 1)

1. Захтјевима за сигурност софтвера се по потреби одређује функционално понашање EATMN софтвера код нормалног и нарушеног рада, вremenska ефикасност, капацитет, тачност, искористивост софтверских ресурса на циљном хардверу, отпорност на неубицајене оперативне увјете и толеранција на преоптерећеност.
2. Захтјеви за сигурност софтвера морају бити потпуни и исправни те суkladни системним захтјевима за сигурност.

Дio В: Захтјеви који се примjenjuју на гаранцију сигурности за проверу софтвера из чланка 4. ставак (1) тачка c) алинеја 2)

1. Функционално понашање EATMN софтвера, вremenska ефикасност, капацитет, тачност, искористивост софтверских ресурса на циљном хардверу, отпорност у односу на неубицајене оперативне увјете и толеранција на преоптерећеност морају бити суkladни софтверским захтјевима.
2. EATMN софтвер се мора на одговарајући начин проверити анализом и/или тестирањем и/или

једнаковриједним средствима, према договору са BHDCA.

3. Провера EATMN софтвера мора бити исправна и потпуна.

Дio С: Захтјеви који се примjenjuју на гаранцију сигурности за управљање софтверском конфигурацијом из чланка 4. ставак (1) тачка c) алинеја 3)

1. Морaju постојати идентификација конфигурације, слjедивост и записивање стања, тако да се може доказати да су подаци о животном циклусу софтвера под надзором конфигурације током цијелог животног циклуса EATMN софтвера.
2. Морaju постојати извјешћавање о проблемима, праћење и корективне мјере, тако да се може доказати да су сигурносни проблеми повезани са софтвером ублажени.
3. Морaju постојати поступци прикупљања и давања података, тако да се подаци о животном циклусу софтвера могу обнављати и давати током животног циклуса EATMN софтвера.

Дio Д: Захтјеви који се примjenjuју на гаранцију сигурности за слjедивост захтјева за сигурност софтвера из чланка 4. ставак (1) тачка c) алинеја 4)

1. Сваки се захтјев за сигурност софтвера мора пратити до оне разине на којој је показано удовољјавање захтјеву.
2. Сваки захтјев за сигурност софтвера, на свакој разини на којој је показано удовољјавање захтјеву, мора се пратити до системног захтјева за сигурност.

ИНСТИТУТ ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНУ
СВОЈИНУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

579

На основу члана 119. Закона о патенту ("Службени гласник БиХ", број 53/10), члана 101. Закона о жигу ("Службени гласник БиХ", број 53/10), члана 100. Закона о индустријском дизајну ("Службени гласник БиХ", број 53/10) и члана 89. Закона о заштити ознака географског поријекла ("Службени гласник БиХ", број 53/10), директор Института за интелектуалну својину Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК

О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О
СТРУЧНОМ ИСПИТУ ЗА ПРЕДСТАВНИКЕ ЗА
ЗАШТИТУ ИНДУСТРИЈСКЕ СВОЈИНЕ

Члан 1.

У члану 6. Правилника о стручном испиту за представнике за заштиту индустријске својине ("Службени гласник БиХ", бр. 22/11 и 14/03) став (2) мијења се и гласи:

"(2) Комисију из става (1) овог члана сачињавају четири члана, стално запослена у Институту, стручно оспособљена у областима програма стручног испита." Став (5) и став (6) се бришу.

Члан 2.

Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

в. д. директора

Института

Број 04-02-3-293/16СД

27. априла 2016. године

Мостар

за интелектуалну својину

Босне и Херцеговине

Јосип Мерић, с. р.

На основу члана 119. Закона о патенту ("Службени гласник БиХ", број 53/10), члана 101. Закона о жигу ("Службени гласник

БиХ, број 53/10), члана 100. Закона о индустријском дизајну ("Службени гласник БиХ", број, 53/10) и члана 89. Закона о заштити ознака географског поријекла ("Службени гласник БиХ", број 53/10), директор Института за интелектуално власништво Босне и Херцеговине donosi

ПРАВИЛНИК О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О СТРУЧНОМЕ ИСПИТУ ЗА ПРЕДСТАВНИКЕ ЗА ЗАШТИТУ ИНДУСТРИЈСКОГА ВЛАСНИШТВА

Члан 1.

У члану 6. Правилника о стручном испиту за представнике за заштиту индустријскога власништва ("Службени гласник БиХ", бр. 22/11 и 14/03) став (2) мијенја се и гласи:

"(2) Комисију из става (1) овог члана саčinjavaju четри члана, стално запослена у Институту, стручно осposobljena у подручјима програма стручног испита."

Став (5) и став (6) се бришу.

Члан 2.

Овај Правилник ступа на снагу осмога дана од дана објаве у "Службеном гласнику БиХ".

Broj 04-02-3-293/16SD
27. aprila 2016. godine
Mostar

v.d. direktora
Instituta
za intelektualno vlasništvo
Bosne i Hercegovine
Josip Merdžo, s. r.

Na temelju članka 119. Zakona o patentu ("Службени гласник БиХ", број 53/10), članka 101. Zakona o žigu ("Службени гласник БиХ", број 53/10), članka 100. Zakona o industriјском дизајну ("Службени гласник БиХ", број 53/10) и члана 89. Закона о заштити ознака земљописног подријетла ("Службени гласник БиХ", број 53/10), ravnatelj Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine donosi

ПРАВИЛНИК О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О СТРУЧНОМЕ ИСПИТУ ЗА ЗАСТУПНИКЕ ЗА ЗАШТИТУ ИНДУСТРИЈСКОГА ВЛАСНИШТВА

Чланак 1.

У чланку 6. Правилника о стручном испиту за заступнике за заштиту индустријскога власништва ("Службени гласник БиХ", бр. 22/11 и 14/03) ставак (2) мијенја се и гласи:

"(2) Повјеренство из ставка (1) овог чланка саčinjavaju четри члана, стално uposlena у Институту, стручно осposobljena у подручјима програма стручног испита."

Ставак (5) и ставак (6) се бришу.

Чланак 2.

Овај Правилник ступа на снагу осмога дана од дана објаве у "Службеном гласнику БиХ".

Broj 04-02-3-293/16SD
27. travnja 2016. godine
Mostar

v.d. ravnatelja
Instituta
za intelektualno vlasništvo
Bosne i Hercegovine
Josip Merdžo, v. r.

УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

580

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **АП 4218/12**, рјешавајући апелацију **Ахмета Бербића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2)

и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, председник
Мато Тадић, потпредседник
Златко М. Кнежевић, потпредседник
Маргарита Цаца Николовска, потпредседница
Tudor Pantiru, судија
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Constance Grewe, судија
Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 6. априла 2016. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација **Ахмета Бербића**.

Утврђује се повреда члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Окружног суда у Добоју број 13 0 У 002163 12 У од 14. септембра 2012. године.

Предмет се враћа Окружном суду у Добоју који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу с чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Окружном суду у Добоју да, у складу с чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од 90 дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Ахмет Бербић (у даљњем тексту: апелант) из Дервенте, којег заступа Јозо Баришић, адвокат из Дервенте, поднио је 1. децембра 2012. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Окружног суда у Добоју (у даљњем тексту: Окружни суд) број 13 0 У 002163 12 У од 14. септембра 2012. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Окружног суда и Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске (у даљњем тексту: Фонд ПИО) затражено је 22. септембра 2015. године да доставе одговор на апелацију. Од Фонда ПИО је, такође, 19. и 26. октобра 2015. године затражено да достави рјешење којим је апеланту признато право на пензију, као и додатне информације у вези с његовим статусом код Фонда ПИО. Од Фонда МИО/ПИО ФБиХ је 29. октобра 2015. године такође затражено да достави додатне информације у вези са апелантовим статусом код наведеног фонда.

3. Окружни суд је 10. јула 2015. године доставио одговор на апелацију. Фонд ПИО је 2. и 13. новембра 2015. године доставио додатне информације у вези с апелантовим статусом код Фонда ПИО, а Фонд МИО/ПИО ФБиХ је одговор на упит Уставног суда доставио 8. децембра 2012. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

5. Рјешењем Фонда ПИО-Филијале Добој (у даљњем тексту: Филијала) број 112488282836 од 22. марта 2005. године апеланту је признато право на старосну пензију, почев од 26. јула 2004. године у износу од 152,27 КМ мјесечно.

6. Рјешењем Филијале број 112488282836 од 8. априла 2011. године је утврђено да апеланту престаје право на старосну пензију. Даље се наводи да је апелант пензије исплаћене на терет средстава Фонда ПИО у периоду од 26. јула 2004. године до 30. априла 2011. године дужан вратити Фонду у складу с одредбама члана 219 Закона о пензијском и инвалидском осигурању ("Службени гласник Републике Српске" број 106/05 - пречишћени текст, те бр. 20/07, 33/08, 1/09, 71/09, 106/09 и 118/09; у даљњем тексту: Закон о ПИО).

7. У образложењу рјешења је наведено да је поступак за престанак права на старосну пензију покренут по службеној дужности 8. новембра 2011. године и да је том приликом утврђено: да је Рјешењем Филијале број 112488282836 од 22. марта 2005. године апеланту признато право на старосну пензију, почев од 26. јула 2005. године, а по апелантовом захтјеву поднесеном 26. јула 2004. године; да апелант, уз захтјев и приложену документацију, није доставио доказ да је био припадник ОСХВО-а у периоду од 1992. до 1995. године; да је апелант 4. априла 2011. године, посредством Пословнице ПИО Дервента, поднио захтјев за прерачун старосне пензије на основу нових чињеница због учешћа у ОСХВО-а; да је апелант, уз захтјев за прерачун старосне пензије, приложио Увјерење Федералног министарства за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата (у даљњем тексту: Федерално министарство) број 07/60-03-3-123/08 од 28. марта 2008. године у којем је наведено да је апелант био припадник ОС Армије БиХ у ОСХВО-а од 4. априла 1992. године до 23. децембра 1995. године; да је апелант приликом подношења захтјева за остваривање права на пензију код Фонда ПИО прикрио чињеницу учешћа у ОСХВО која је од утицаја за рјешавање питања надлежности између Фонда ПИОРС и Федералног завода за ПИО/МИО сходно одредбама члана 12 став 2 Споразума о међусобним правима и обавезама у спровођењу пензијског и инвалидског осигурања (у даљњем тексту: Споразум); да, имајући у виду наведено, Фонд ПИО није био надлежан за поступање по апелантовом захтјеву, те да је, коначно, исплаћене износе на терет средстава Фонда ПИО у периоду од датума остваривања права до датума престанка права апелант дужан вратити Фонду ПИО.

8. На наведено рјешење апелант је поднио жалбу, након чега је Закључком Филијале број 05-8875/11 од 9. септембра 2011. године апелантова жалба одбачена као неблагоприятна.

9. Међутим, рјешавајући о апелантовој жалби поднесеној против закључка Филијале, Фонд ПИО је Рјешењем број 112488282836 од 7. марта 2012. године уважио апелантову жалбу, поништио закључак Филијале од 9. септембра 2011. године, те утврдио да се жалба уложена на рјешење Филијале од 8. априла 2011. године (о престанку права на старосну пензију) сматра благовременом (став I изреке рјешења). Ставом II изреке рјешења је одлучено да се жалба уложена на рјешење Филијале од 8. априла 2011. године одбија као неоснована.

10. Даље се, истим рјешењем, наводи да је апелант пензије исплаћене на терет средстава Фонда ПИО у периоду од 26. јула 2004. године до 30. априла 2011. године дужан да

врати Фонду у складу с одредбама члана 219 Закона о ПИО. Констатовано је да је наведено рјешење апеланту уручено 21. августа 2011. године и на њега је уложена жалба 1. септембра 2011. године. Такође се наводи да је Закључком Филијале број 1124882836 од 9. септембра 2011. године жалба одбачена као неблагоприятна, уз констатацију да је рјешење против кога је поднесена жалба странци достављено 16. априла 2011. године, али због промјене адресе апеланта није могло да буде уручено лично, већ је извршено достављање путем огласне табле.

11. Против Рјешења Фонда ПИО број 112488282836 од 7. марта 2012. године апелант је покренуо управни спор, па је Пресудом Окружног суда број 13 0 У 002163 12 У од 14. септембра 2012. године апелантова тужба одбијена.

12. Како наводи Окружни суд, из предметне управне ствари произлази да је апеланту Рјешењем туженог број 1124882836 од 22. марта 2004. године признато право на старосну пензију, почев од 26. јула 2004. године у износу од 152,27 КМ мјесечно, да је поводом апелантовог захтјева за прерачун старосне пензије, поднесеног 4. априла 2011. године Пословници ПИО Дервента, по основу нових чињеница због учешћа у ОСХВО-а, по службеној дужности покренут поступак за престанак права на старосну пензију апеланта 8. априла 2011. године. Надаље, како наводи Окружни суд, у истом поступку је утврђено да апелант, уз захтјев и документацију за признавање права на старосну пензију, није доставио доказ да је био припадник оружаних снага ХВО-а у периоду од 1992. до 1995. године, а да је из Увјерења Федералног министарства број 07/60-03-3-123/08 од 28. марта 2008. године неспорно утврђено да је апелант био припадник Оружаних снага Армије БиХ у ОСХВО-а од 4. априла 1992. године до 23. децембра 1995. године.

13. Окружни суд даље наводи да је апелант, приликом подношења захтјева за остваривање права на пензију код туженог, прикрио чињеницу учешћа у ОСХВО-а, која је од утицаја за рјешавање питања надлежности између туженог и Федералног завода за ПИО, а у смислу одредбе члана 12 став 2 Споразума. Наводи се да је том одредбом прописано да осигураник који послје 30. априла 1992. године није био осигуран ни код једног носиоца осигурања, али има посебног стажа, захтјев подноси носиоцу осигурања који је признао посебан стаж, а што је случај код апеланта, из чега произлази да тужени и није био надлежан да поступа по апелантовом захтјеву. Окружни суд даље наводи да је првостепени орган туженог правилно поступио када је Рјешењем број 1124882836 од 8. априла 2011. године апеланту утврдио престанак права на старосну пензију с 1. мајем 2011. године. Даље се наводи да је апелант обавезан да врати исплаћене пензије, и то од датума остваривања права па до датума престанка права, те да је апелант против цитираног рјешења изјавио жалбу која је актом туженог органа одбијена уз образложење да је Споразумом прописан начин и поступак остваривања права из ПИО осигураника који је послје 30. априла 1992. године радио код више носилаца осигурања (учесника Споразума). Наведено је да утврђена надлежност одлучивања на право на пензију у случају када осигураник послје 30. априла 1992. године није био осигуран ни код једног носиоца осигурања и који има посебног стажа који је остварио учешћем у оружаним снагама налаже да захтјев за пензију подноси носиоцу осигурања који му је признао пензијски стаж. Како наводи Окружни суд, апелант је приликом подношења захтјева за признавање права на старосну пензију прикрио чињеницу учешћа у оружаним снагама, а која је одлучна за утврђивање надлежности за одлучивање о праву на пензију.

14. Код оваквог стања ствари, Окружни суд налази да је првостепени орган правилно поступио када је апеланту утврдио престанак права на старосну пензију с 1. мајем 2011. године, као и тужени орган када је апелантову жалбу одбио као неосновану. По оцјени Окружног суда, наводи тужбе да је побијано рјешење неправилно и незаконито, да се право апеланта који је цијели радни вијек провео у РС не може ускратити, да је апелант радни стаж као услов за остварење права на пензију имао и прије наступања ратних дејстава и да се ради о повреди права на имовину према Европској конвенцији о заштити људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) указују се неоснованим и немају упориште у одредби члана 12 став 2 Споразума којим је регулисана надлежност рјешавања о правима из основа пензијског и инвалидског осигурања. У конкретном случају, Окружни суд наводи да није нашао да постоје разлози због којих се по одредби члана 10 Закона о управним споровима (у даљњем тексту: ЗУС) може побијати предметни управни акт, па је на основу члана 31 ст. 1 и 2 ЗУС-а тужбу одбио као неосновану, тј. одлучио као у диспозитиву.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

15. Апелант наводи да му је оспореном пресудом повријеђено право на правичан поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

16. С обзиром на право на пензију које му је признато Рјешењем Фонда ПИОРС број 1124882836 од 22. марта 2004. године, с почетком примања пензије од 26. јуна 2004. године, апелант сматра да му то исто рјешење није могло да буде укинато 1. маја 2011. године, уз обавезу поврата свих до тада примљених пензија само из разлога јер је почетком 2011. године затражио да му се пензија поново обрачуна с посебним стажом оствареним у рату. Апелант сматра да му се због наведене чињенице оствареног посебног стажа, коју приликом подношења захтјева 2004. године није прикрио јер му тај податак нико није тражио, а с обзиром на раније стечено право на пензију и радни стаж остварен само у РС, није могло ускратити већ утврђено право на пензију. Надлежни орган је његов захтјев за прерачун пензије евентуално могао да одбаци због закашњелости захтјева или одбије због неоснованости или проследи надлежном пензијском органу у Федерацији Босне и Херцеговине. На тај начин апелант је остао без икаквих примања јер му то право на пензију није признао ни Федерални МИО/ПИО.

17. Апелант је стекао услове за право на старосну пензију у РС на основу оствареног радног стажа у РС и то стечено право на пензију му, како закључује, није могло да буде укинато ретроактивно након седам година исплате на основу постојећег закона о ПИО, те позивањем на одредбе Споразума које су супротне Закону о ПИО.

б) Одговор на апелацију

18. Окружни суд наводи да су разлози за доношење оспорене пресуде наведени у образложењу одлуке, па суд предлаже да се апелација одбије као неоснована.

19. У дописима које је Фонд ПИО доставио Уставном суду се наводи "да је 15. маја 2014. године град Добој задесила елементарна непогода-поплава, у којој је уништена комплетна документација Фонда ПИО РС-Филијала Добој, самим тим и комплетан спис апеланта". Фонд ПИО је такође навео да апелант није пријављен на пензијско-инвалидско осигурање РС после 30. априла 1992. године, те да је

апелант корисник старосне пензије Фонда ПИОРС од 26. јула 2004. године.

V. Релевантни прописи

20. У **Закону о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске - пречишћени текст** ("Службени гласник Републике Српске" број 106/05 - пречишћени текст, те бр. 20/07, 33/08, 1/09, 71/09, 106/09 и 118/09) релевантне одредбе гласе:

Члан 3.

Права из пензијског и инвалидског осигурања стичу се и остварују под условима утврђеним овим законом, а обим права зависи, по правилу, од дужине пензијског стажа и висине плата које је осигурано лице остварило у току радног вијека, односно од основица на које је уплаћиван допринос за пензијско и инвалидско осигурање.

Члан 147.

Права из пензијског и инвалидског осигурања престају у случају кад се накнадно утврди да нису били испуњени услови за остваривање права.

5. Престанак права

Члан 184.

[...] Права из пензијског и инвалидског осигурања престају и у случају кад се накнадно утврди да нису били испуњени услови за стицање права.

Поступак за престанак права у смислу става 2. овог члана покреће се по службеној дужности, без обзира на рок који је протекао од дана доношења рјешења којим је признато право.

Права из става 2. овог члана престају првог дана наредног мјесеца у односу на мјесец у којем је донесено рјешење о престанку права. [...]

21. У **Споразуму о међусобним правима и обавезама у спровођењу пензијског и инвалидског осигурања** ("Службени гласник РС" број 15/00) релевантне одредбе гласе:

НАДЛЕЖНОСТ ЗА РЕШАВАЊЕ О ПРАВИМА

Члан 12.

Осигураник који је после 30. априла 1992. године навршио пензијски стаж код једног или више Носилаца осигурања, захтев за остваривање права подноси Носиоцу осигурања код којег је последњи пут био осигуран.

Осигураник који после 30. априла 1992. године није био осигуран ни код једног Носиоца осигурања, али има посебног стажа, захтев подноси Носиоцу осигурања који је признао посебан стаж.

Носилац осигурања који је запримио захтев у смислу става 1. овог члана, обавезан је да захтев, након што одлучи о праву, заједно са документацијом достави другом Носиоцу осигурања код којег осигураник има навршен пензијски стаж, на надлежни поступак.

Осигураник који после 30. априла 1992. године нема пензијског стажа ни код једног Носиоца осигурања, али је до 30. априла 1992. године био осигуран код бившег Фонда, захтев за остваривање права подноси Носиоцу осигурања на чијем садашњем подручју је био последњи пут осигуран.

Лице које после 30. априла 1992. године нема пензијског стажа ни код једног Носиоца осигурања, нити код бившег Фонда пре 30. априла 1992. године, а има пензијског стажа из члана 5. став 1. овог споразума, захтев за остваривање права подноси Носиоцу осигурања који је надлежан према месту његовог пребивалишта или, ако је у питању расељено лице, према месту боравка на дан испуњења услова за признавање права на старосну или породичну пензију,

односно на дан подношења захтева за остваривање права на инвалидску пензију.

VI. Допустивост

22. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

23. У складу с чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

24. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Окружног суда број 13 0 У 002163 12 У од 14. септембра 2012. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 2. октобра 2012. године, а апелација је поднесена 1. децембра 2012. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

25. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

26. Апелант оспорава наведену пресуду тврдећи да су му повријеђена права из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, те члана 6 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на имовину

27. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

к) Право на имовину.

Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Свако физичко или правно лице има право на мирно уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не умањују право државе да примјењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересом, или да би обезбиједила плаћање пореза или других доприноса или казни.

28. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију обухвата три различита правила. Прво правило, наведено у првом ставу, јесте опште природе и исказује принцип мирног уживања имовине. Друго правило, садржано у другој реченици истог става, обухвата лишавање имовине и чини га подложним одређеним условима. Треће правило, које се налази у другом ставу, признаје да државе чланице имају право, између осталог, да надзиру коришћење имовине у складу с јавним интересом. Ова три правила нису "различита" у смислу да су неповезана: друго и треће правило се односе на појединачне случајеве ометања права

на мирно уживање имовине те их, стога, треба тумачити у свјетлу општег принципа исказаног у првом правилу (види, између осталих, Европски суд за људска права, *James и др. против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1986. године, серија А, број 98, стр. 29-30, став 37).

29. Свако мијешање у право на имовину према другом или трећем правилу мора да буде предвиђено законом, мора да служи легитимном циљу и мора да успоставља правичну равнотежу између јавног или општег интереса и појединачних права. Другим ријечима, оправдано мијешање се не може наметнути само законском одредбом која испуњава критеријум "законитости" и служи легитимном циљу у јавном интересу, него мора, такође, одржати разуман однос "пропорционалности" између употребљених средстава и циља који се жели остварити. Мијешање у право на имовину не смије ићи даље од потребног да би се постигао легитиман циљ, а носиоци имовинских права не смију да буду подвргнути произвољном третману и од њих се не смије тражити да носе превелик терет да би био остварен легитиман циљ (види Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине број У 83/03 од 22. септембра 2004. године, "Службени гласник Босне и Херцеговине" број 60/04, тачка 49).

30. Према пракси Европског суда за људска права, концепт "имовине" у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију има аутономно значење које засигурно није ограничено на појам својине или посједовања физичких ствари. И нека друга права и интереси који представљају одређена добра се, такође, могу сматрати "имовинским правима" и могу да представљају "имовину" у смислу наведене одредбе (види пресуду Европског суда за људска права, *Gasus Dosier und Fordertechnik GmbH против Холандије* од 23. фебруара 1995. године, серија А, број 306-Б, страна 46, став 53). Према раније усвојеном становишту Уставног суда, право на пензију за одређени период представља имовину у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију (види Уставни суд, Одлука о меритуму број АП 639/04 од 23. септембра 2005. године, став 20).

31. Апелант је навео да му рјешење којим му је утврђено право на пензију није могло бити укинута 1. маја 2011. године нити је могао бити обавезан да врати све до тада примљене пензије само из разлога јер је почетком 2011. године затражио да му се пензија поново обрачуна с посебним стажом оствареним у рату. Апелант сматра да му се због наведене чињенице оствареног посебног стажа, коју приликом подношења захтјева 2004. године није прикрио јер му тај податак нико није тражио, а с обзиром на раније стечено право на пензију и радни стаж остварен само у РС, није могло ускратити већ утврђено право на пензију. Надлежни орган је његов захтјев за прерачун пензије евентуално могао да одбаци због закашњелости захтјева или одбити због неоснованости или прослиједи надлежном пензијском органу у Федерацији Босне и Херцеговине. На тај начин апелант је остао без икаквих примања јер му то право на пензију није признао ни Федерални МИО/ПНО.

32. Апелант неспорно има имовину која ужива заштиту члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер је апеланту рјешењем Филијале од 22. марта 2004. године признато право на старосну пензију, почев од 26. јула 2004. године. Стога је за Уставни суд неспорно да стечено право на пензију у смислу релевантне праксе Европског суда (*mutatis mutandis*, пресуда *Грудић против Србије* од 17. априла 2012. године, тачка 77) представља апелантову имовину у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Надаље, евидентно је да оспорена одлука којом је утврђено да апеланту престаје право на старосну пензију,

те којом је апелант обавезан да већ исплаћене пензије (за период од 26. јула 2004. године до 30. априла 2011. године) врати Фонду представља мијешања у апелантово право на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Стога ће Уставни суд у даљњој елаборацији утврдити да ли је мијешање у апелантову "имовину" било у складу са законом.

33. Уставни суд подсјећа да је према пракси Европског суда за људска права први и најважнији захтјев из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију онај који тражи да мијешање јавних власти у право на имовину буде "законито". Наиме, друга реченица првог става члана 1 Протокола број 1 допушта лишавање права на имовину само "под условима предвиђеним законом", а други став члана 1 признаје државама право да контролишу коришћење имовине "доношењем закона". Принцип правне сигурности је присутан у цијелој Европској конвенцији и мора да буде испоштован без обзира на то које се од три правила из члана 1 Протокола број 1 примјењује. Овај принцип подразумијева постојање и поштовање адекватно доступних и довољно прецизних домаћих закона који задовољавају основне захтјеве појма "закон" (види Европски суд за људска права, *Iatridis против Грчке*, пресуда од 25. марта 1999. године, Извјештаји о пресудама и одлукама 1999-II, тачка 58). Тек када је овај захтјев испуњен, може се разматрати да ли постоји правична равнотежа између захтјева од општег или јавног интереса и захтјева за заштиту појединачног права на имовину.

34. У образложењу оспорене пресуде је наведено да се Окружни суд позвао на одредбе става 2 члана 12 Споразума који је представљао основ мијешања у апелантово право на имовину, па ће Уставни суд размотрити ове одредбе у оквиру анализе да ли их је суд правилно примјенио у конкретном случају. С тим у вези, Уставни суд запажа да је *ratio* доношења Споразума било регулисање одређених спорних питања у вези с остварењем права из пензијског и инвалидског осигурања с обзиром на то да постоје три пензијска фонда који у Босни и Херцеговини егзистирају од 1992. године, независно један од другог, односно трећег. Споразумом су јасно дефинисани услови за остварење права на пензију за лица која су била у ситуацији да о овом њиховом праву одлучује више фондова у Босни и Херцеговини, а посебно је уређен и начин подјеле обавеза постојећих фондова при исплати остварених пензија. Уставни суд се, као релевантно за даљњу анализу, жели позвати на своје раније изнесено становиште да није довољно да законска одредба испуњава критеријум законитости како би се закључило да је мијешање у право на имовину оправдано, него је потребно и да служи легитимном циљу у јавном интересу, те да одржава разуман однос пропорционалности између средстава и циља. У ситуацији када постоје три фонда/завода за пензијско и инвалидско осигурање, чији су међусобни односи били недефинисани, а што је непосредно утицало на остварење права из пензионог и инвалидског осигурања бројних грађана, било је нужно да се ово питање уреди тако да се свакоме ко је испуњавао законске услове омогући остварење ових права. То је и довело до закључивања Споразума и за Уставни суд ово представља легитиман циљ који је служио јавном интересу (види одлуку Уставног суда број *АП 2213/06* од 10. јануара 2008. године, тачка 25, која је доступна на www.ustavnisud.ba).

35. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је у конкретном случају Окружни суд, као и надлежни орган, доношењем Рјешења број 112488282836 од 8. априла 2011. године којим је утврђено да апеланту престаје право на

старосну пензију, извршио законито мијешање у апелантово право на већ стечену имовину у смислу стандарда Европске конвенције. С обзиром на то, као даље се поставља питање да ли је у конкретном случају лишавање апелантове имовине пропорционално том легитимном циљу који се жели постићи, односно да ли успоставља правичну равнотежу између апелантовог права и општег интереса с обзиром да се ради о апелантовом стеченом праву. У вези с тим Уставни суд, слиједећи сопствену праксу и праксу Европског суда, указује на то да у сваком поједином случају мора да постоји правичан однос између захтјева јавног интереса који се жели постићи и заштите основних права појединаца, што није могуће постићи ако апелант мора да сноси посебан и претјеран терет (види Европски суд, *James и други против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1986. године, серија А, број 98, ст. 46. и 50). Надаље, у вези са сљедећим питањем, да ли мијешање у право на апелантову имовину има легитиман циљ од јавног интереса, Уставни суд указује на то да је Европски суд установио да домаће власти уживају широко поље процјене приликом доношења одлука које су везане за мијешање у имовинска права појединаца због непосредног познавања друштва и његових потреба. Одлука да се изврши мијешање у нечију имовину често укључује разматрање политичких, економских и социјалних питања о којима ће се мишљења у оквиру демократског друштва битно разликовати. Стога ће се пресуда домаћих власти поштовати, осим ако је очигледно без оправданог основа (види Европски суд, *James и др. против Велике Британије*, пресуда од 21. фебруара 1986. године, серија А, број 98, став 46). У вези с тим, Уставни суд указује на то да је циљ доношења Закона о пензијском и инвалидском осигурању остваривање социјалне и имовинске сигурности оних појединаца који су остварили та права у законом прописаном поступку и којима је то право признато, у конкретном случају за случај старости (старосна пензија). С обзиром на то, Уставни суд сматра да право лица, носилаца права на старосну пензију, те заштита права тих лица и досљедна примјена релевантних одредаба Закона о пензијском осигурању несумњиво представљају легитиман циљ од јавног интереса.

36. Међутим, поставља се питање да ли је у конкретном случају лишавање апелантове имовине пропорционално том легитимном циљу који се жели постићи, односно да ли успоставља правичну равнотежу између апелантовог права и општег интереса. У вези с тим, Уставни суд, слиједећи сопствену праксу и праксу Европског суда, указује на то да у сваком поједином случају мора да постоји правичан однос између захтјева јавног интереса који се жели постићи и заштите основних права појединаца, што није могуће постићи ако апелант мора да сноси посебан и претјеран терет (види Европски суд, *James и други против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1986. године, серија А, број 98, ст. 46. и 50). Наравно, питање да ли је правична равнотежа заиста постигнута постаје релевантно само ако се и када утврди да је мијешање у питању задовољило наведени услов законитости и да није било произвољно (види Европски суд, *Iatridis против Грчке* [VV], број 31107/96, став 58, ECHR 1999-II). С обзиром на то, Уставни суд треба даље да утврди да ли је успостављена правична равнотежа између апелантовог права и општег интереса.

37. Уставни суд се, као релевантно за даљњу анализу, жели позвати на своје раније изнесено становиште да није довољно да законска одредба испуњава критеријум законитости како би се закључило да је мијешање у право на имовину оправдано, него је потребно и да служи легитимном циљу у јавном интересу, те да одржава разуман однос

пропорционалности између средстава и циља. Надаље, у ситуацији када постоје три фонда/завода за пензијско и инвалидско осигурање, чији су међусобни односи били недефинисани, а што је непосредно утицало на остварење права из пензионог и инвалидског осигурања бројних грађана, било је нужно да се ово питање уреди тако да се свакоме ко је испуњавао законске услове омогући безусловно остварење ових права.

38. У контексту наведеног, Уставни суд примјећује да Закон о ПИО не садржи одредбе којима би било регулисано питање шта се дешава с новчаним износима који кориснику несумњиво припадају, а који су му оспорени приликом његовог захтјева да му се прерачуна пензија. Такође, Уставни суд сматра да остварење легитимног циља - осигурање правне сигурности и очување ликвидности пензијског фонда - не може да буде оправдање за потпуни губитак већ стеченог права појединца у одређеном периоду. Стога, такво законско рјешење не може, према мишљењу Уставног суда, да успостави правичну равнотежу између захтјева од општег или јавног интереса и захтјева да се заштити право појединца на имовину, већ представља претежак терет за корисника осигурања, због чега није задовољен принцип пропорционалности из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. С обзиром на то, Уставни суд закључује да је у конкретном случају дошло до непропорционалног мијешања у апелантову имовину јер апелант, укидањем права на пензију, те посебно враћањем већ исплаћених износа по основу пензије, мора да сноси претјеран терет који нарушава правичан баланс између јавног интереса и апелантовог интереса, што је супротно стандардима заштите права на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

39. Стога, Уставни суд закључује да је у конкретном случају прекршено апелантово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

40. Уставни суд сматра да је потребно, у циљу заштите апелантових уставних права, укинути одлуку Окружног суда као коначну одлуку у овом предмету, те предмет вратити Окружном суду како би тај суд донио нову одлуку у складу с гаранцијама из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Остали наводи

41. С обзиром на закључак у погледу повреде члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд сматра да није потребно посебно разматрати наводне повреде члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

42. Уставни суд је закључио да је повријеђен члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер је у конкретном случају дошло до непропорционалног мијешања у апелантову имовину услед чега апелант, укидањем права на пензију, као и враћањем до сада исплаћених износа по основу пензије, мора да сноси претјеран терет који нарушава правичан баланс између јавног интереса и апелантовог интереса.

43. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

44. Анекс ове одлуке у смислу члана 43 Правила Уставног суда чини издвојено мишљење судије Миодрага Симића супротно одлуци.

45. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ђеман, с. р.

Издвојено мишљење

судије Миодрага Симића супротно одлуци

Нажалост, не могу се сложити с мишљењем већине судија да је предметна апелација основана и да је у конкретном предмету повријеђено апелантово право на имовину. Сматрам да је Окружни суд у Добоју донио правилну и на закону засновану одлуку.

(1) У овом предмету кључно питање је примјена Споразума о међусобним правима и обавезама у спровођењу пензијског и инвалидског осигурања ("Службени гласник Републике Српске" број 15/00; у даљем тексту: Споразум) и Закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 134/11 и 82/13). Из чињеница које су презентоване Уставном суду произлази да је апеланту Рјешењем туженог (Фонд пензијског и инвалидског осигурања Републике Српске) број 1124882836 од 22. марта 2004. године признато право на старосну пензију, почев од 26. јула 2004. године у износу од 152,27 КМ мјесечно, те да је поводом апелантовог захтјева за прерачун старосне пензије (поднесеног 4. априла 2011. године Пословници овог фонда у Дервенти), по основу нових чињеница због учешћа у Хрватском вијећу одбране (ХВО), покренут поступак за престанак права на старосну пензију апеланта, и то по службеној дужности (8. априла 2011. године). Надаље, у истом поступку је утврђено да апелант, уз први захтјев и документацију за признавање права на старосну пензију, није доставио доказ да је био припадник ХВО-а, те да је из Увјерења надлежног федералног министарства број 07/60-03-3-123/08 од 28. марта 2008. године неспорно да је апелант био припадник ХВО-а од 4. априла 1992. до 23. децембра 1995. године.

(2) Апелант је, дакле, приликом подношења захтјева за остваривање права на пензију код туженог прикрио чињеницу учешћа у ХВО-у, која је од утицаја за рјешавање питања надлежности између туженог и Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање (МИО/ПИО), у смислу одредбе члана 12 став 2 Споразума. Том одредбом је прописано да осигураник који послје 30. априла 1992. године није био осигуран ни код једног носиоца осигурања, али има посебног стажа, захтјев подноси носиоцу осигурања који је признао посебан стаж, а што је случај код апеланта. Произлази да тужени орган није био надлежан за поступање по апелантовом захтјеву.

(3) Окружни суд је утврдио да је првостепени орган апеланту правилно утврдио престанак права на старосну пензију од 1. маја 2011. године. Исто важи и за тужени орган када је жалбу апеланта одбио као неосновану. По оцјени Окружног суда, наводи тужбе да је побијано рјешење неправилно и незаконито показују се неоснованим и немају упориште у одредби члана 12 став 2 Споразума. Зато је Окружни суд, на основу члана 31 ст. 1 и 2 Закона о управним споровима Републике Српске, одбио тужбу као неосновану.

(4) Имајући у виду одредбу члана 12 став 2 Споразума, нема произвољности у пресуди Окружног суда да је апелант своја права требало да остварује код Федералног завода МИО/ПИО. Окружни суд је у образложењу оспорене одлуке дао јасне и аргументоване разлоге у вези с примјеном материјалног права, конкретно одредби Закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске и Споразума и

на тај начин испоштовао гаранције права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције (види и Одлуку Уставног суда број *АП 759/08* од 9. фебруара 2011. године, тачка 53, објављена на интернет-страници Уставног суда www.ccbh.ba). Стога, није дошло до кршења апелантовог права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, па је због тога апелацију требало одбити као неосновану.

(5) У конкретном случају је примјењив члан 6 став 1 Европске конвенције јер се одлучивало о апелантовом праву на остваривање права на старосну пензију, што представља грађанско право. Стога је Уставни суд, најприје, прије одлуке о евентуалној повреди права на имовину, морао да испита да ли је тај поступак био правичан, а не да само рјешава питање пензије као имовине.

(6) И коначно, у погледу апелантових навода о повреди права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, апелантови наводи се, у суштини, заснивају на наводним повредама правила парничног поступка и погрешној примјени материјалног права, што је већ образложено у претходним тачкама нашег мишљења. С обзиром на то, сматрам да су и апелантови наводи о кршењу права на имовину неосновани.

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **АП 4218/12**, рјешавајући апелацију **Ahmata Berbića**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 57. став (2) тачка b), члана 59. ст. (1) и (2) и члана 62. став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - преčiшчени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Ćaca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, судија
Valerija Galić, судкиња
Miodrag Simović, судија
Constance Grewe, судкиња
Seada Palavrić, судкиња
на сједници одржаној 6. априла 2016. године donio је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Ahmata Berbića**.

Utvrdjuje se povreda члана II/3.k) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Ukida se Presuda Okružnog суда u Doboju број 13 0 U 002163 12 U од 14. септембра 2012. године.

Predmet се враћа Okružnom суду u Doboju који је дужан да по hitnom поступку donese novu одлуку u складу s чланом II/3.k) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Nalaže se Okružnom суду u Doboju да, u складу s чланом 72. став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, u року од 90 дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама s циљем извршења ове одлуке.

Odluku објавити u "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и u "Службеном гласнику Брчко дистrikта Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Ahmet Berbić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Dervente, kojeg zastupa Jozo Barišić, advokat iz Dervente, podnio je 1. decembra 2012. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog суда u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 13 0 U 002163 12 U od 14. септембра 2012. године.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu члана 23. Pravila Ustavnog суда, od Okružnog суда i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Fond PIO) zatraženo je 22. септембра 2015. године da dostave odgovor na apelaciju. Od Fonda PIO je, također, 19. i 26. oktobra 2015. године zatraženo da dostavi rješenje kojim je apelantu priznato pravo na penziju, kao i dodatne informacije u vezi s njegovim statusom kod Fonda PIO. Od Fonda MIO/PIO FBiH je 29. oktobra 2015. године također zatraženo da dostavi dodatne informacije u vezi s apelantovim statusom kod navedenog fonda.

3. Okružni sud je 10. jula 2015. године dostavio odgovor na apelaciju. Fond PIO je 2. i 13. novembra 2015. године dostavio dodatne informacije u vezi s apelantovim statusom kod Fonda PIO, a Fond MIO/PIO FBiH je odgovor na upit Ustavnog суда dostavio 8. decembra 2012. године.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom суду mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Rješenjem Fonda PIO-Filijala Doboj (u daljnjem tekstu: Filijala) broj 112488282836 od 22. marta 2005. године apelantu je priznato pravo na starosnu penziju, počev od 26. jula 2004. године u iznosu od 152,27 KM mjesečno.

6. Rješenjem Filijale broj 112488282836 od 8. aprila 2011. године je utvrđeno da apelantu prestaje pravo na starosnu penziju. Dalje se navodi da je apelant penzije isplaćene na teret sredstava Fonda PIO u periodu od 26. jula 2004. године do 30. aprila 2011. године dužan vratiti Fondu u skladu s odredbama члана 219. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Службени гласник Републике Српске" број 106/05 - преčiшчени текст, te br. 20/07, 33/08, 1/09, 71/09, 106/09 i 118/09; u daljnjem tekstu: Zakon o PIO).

7. U obrazloženju rješenja je navedeno da je postupak za prestanak prava na starosnu penziju pokrenut po službenoj dužnosti 8. novembra 2011. године i da je tom prilikom utvrđeno: da je Rješenjem Filijale broj 112488282836 od 22. marta 2005. године apelantu priznato pravo na starosnu penziju, počev od 26. jula 2005. године, a po apelantovom zahtjevu podnesenom 26. jula 2004. године; da apelant, uz zahtjev i priloženu dokumentaciju, nije dostavio dokaz da je bio pripadnik OSHVO-a u periodu od 1992. do 1995. године; da je apelant 4. aprila 2011. године, posredstvom Poslovnice PIO Derventa, podnio zahtjev za preračun starosne penzije na osnovu novih činjenica zbog učešća u OSHVO-a; da je apelant, uz zahtjev za preračun starosne penzije, priložio Uvjerenje Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata (u daljnjem tekstu: Federalno ministarstvo) broj 07/60-03-3-123/08 od 28. marta 2008. године u kojem je navedeno da je apelant bio pripadnik OS Armije BiH u OSHVO-a od 4. aprila 1992. године do 23. decembra 1995. године; da je apelant prilikom podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava na penziju kod Fonda PIO prikrivao činjenicu učešća u OSHVO-a koja je od utjecaja za rješavanje pitanja nadležnosti između Fonda PIO i Federalnog zavoda za PIO/MIO shodno odredbama члана 12. став 2. Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u provođenju penzijskog i

invalidskog osiguranja (u daljnjem tekstu: Sporazum); da, imajući u vidu navedeno, Fond PIO nije bio nadležan za postupanje po apelantovom zahtjevu, te da je, konačno, isplaćene iznose na teret sredstava Fonda PIO u periodu od datuma ostvarivanja prava do datuma prestanka prava apelant dužan vratiti Fondu PIO.

8. Na navedeno rješenje apelant je podnio žalbu, nakon čega je Zaključkom Filijale broj 05-8875/11 od 9. septembra 2011. godine apelantova žalba odbačena kao neblagovremena.

9. Međutim, rješavajući o apelantovoj žalbi podnesenoj protiv zaključka Filijale, Fond PIO je Rješenjem broj 112488282836 od 7. marta 2012. godine uvažio apelantovu žalbu, poništio zaključak Filijale od 9. septembra 2011. godine, te utvrdio da se žalba uložena na rješenje Filijale od 8. aprila 2011. godine (o prestanku prava na starosnu penziju) smatra blagovremenom (stav I izreke rješenja). Stavom II izreke rješenja je odlučeno da se žalba uložena na rješenje Filijale od 8. aprila 2011. godine odbija kao neosnovana.

10. Dalje se, istim rješenjem, navodi da je apelant penzije isplaćene na teret sredstava Fonda PIO u periodu od 26. jula 2004. godine do 30. aprila 2011. godine dužan vratiti Fondu u skladu s odredbama člana 219. Zakona o PIO. Konstatirano je da je navedeno rješenje apelantu uručeno 21. augusta 2011. godine i na njega je uložena žalba 1. septembra 2011. godine. Također se navodi da je Zaključkom Filijale broj 1124882836 od 9. septembra 2011. godine žalba odbačena kao neblagovremena, uz konstataciju da je rješenje protiv koga je podnesena žalba stranci dostavljeno 16. aprila 2011. godine, ali zbog promjene adrese apelanta nije moglo biti uručeno lično, već je izvršeno dostavljanje putem oglasne table.

11. Protiv Rješenja Fonda PIO broj 112488282836 od 7. marta 2012. godine apelant je pokrenuo upravni spor, pa je Presudom Okružnog suda broj 13 0 U 002163 12 U od 14. septembra 2012. godine apelantova tužba odbijena.

12. Kako navodi Okružni sud, iz predmetne upravne stvari proizlazi da je apelantu, Rješenjem tuženog broj 1124882836 od 22. marta 2004. godine, priznato pravo na starosnu penziju, počev od 26. jula 2004. godine u iznosu od 152,27 KM mjesečno, da je povodom apelantovog zahtjeva za preračun starosne penzije, podnesenog 4. aprila 2011. godine Poslovnicu PIO Derventa, po osnovu novih činjenica zbog učešća u OSHVO-a, po službenoj dužnosti pokrenut postupak za prestanak prava na starosnu penziju apelanta 8. aprila 2011. godine. Nadalje, kako navodi Okružni sud, u istom postupku je utvrđeno da apelant, uz zahtjev i dokumentaciju za priznavanje prava na starosnu penziju, nije dostavio dokaz da je bio pripadnik oružanih snaga HVO-a u periodu od 1992. do 1995. godine, a da je iz Uvjerenja Federalnog ministarstva broj 07/60-03-3-123/08 od 28. marta 2008. godine nesporno utvrđeno da je apelant bio pripadnik Oružanih snaga Armije BiH u OSHVO-a od 4. aprila 1992. godine do 23. decembra 1995. godine.

13. Okružni sud dalje navodi da je apelant, prilikom podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava na penziju kod tuženog, prikrrio činjenicu učešća u OSHVO-a, koja je od utjecaja za rješavanje pitanja nadležnosti između tuženog i Federalnog zavoda za PIO, a u smislu odredbe člana 12. stav 2. Sporazuma. Navodi se da je tom odredbom propisano da osiguranik koji poslije 30. aprila 1992. godine nije bio osiguran ni kod jednog nosioca osiguranja, ali ima posebnog staža, zahtjev podnosi nosiocu osiguranja koji je priznao poseban staž, a što je slučaj kod apelanta, iz čega proizlazi da tuženi i nije bio nadležan da postupa po apelantovom zahtjevu. Okružni sud dalje navodi da je prvostepeni organ tuženog pravilno postupio kada je Rješenjem broj 1124882836 od 8. aprila 2011. godine apelantu utvrdio prestanak prava na starosnu penziju s 1. majem 2011. godine. Dalje se navodi da je apelant obavezan da vrati isplaćene penzije,

i to od datuma ostvarivanja prava pa do datuma prestanka prava, te da je apelant protiv citiranog rješenja izjavio žalbu koja je aktom tuženog organa odbijena, uz obrazloženje da je Sporazumom propisan način i postupak ostvarivanja prava iz PIO osiguranika koji je poslije 30. aprila 1992. godine radio kod više nosilaca osiguranja (učesnika Sporazuma). Navedeno je da utvrđena nadležnost odlučivanja na pravo na penziju u slučaju kada osiguranik poslije 30. aprila 1992. godine nije bio osiguran ni kod jednog nosioca osiguranja i koji ima posebnog staža koji je ostvario učešćem u oružanim snagama nalaže da zahtjev za penziju podnosi nosiocu osiguranja koji mu je priznao penzijski staž. Kako navodi Okružni sud, apelant je prilikom podnošenja zahtjeva za priznavanje prava na starosnu penziju prikrrio činjenicu učešća u oružanim snagama, a koja je odlučna za utvrđivanje nadležnosti za odlučivanje o pravu na penziju.

14. Kod ovakvog stanja stvari, Okružni sud nalazi da je prvostepeni organ pravilno postupio kada je apelantu utvrdio prestanak prava na starosnu penziju s 1. majem 2011. godine, kao i tuženi organ kada je apelantovu žalbu odbio kao neosnovanu. Po ocjeni Okružnog suda, navodi tužbe da je pobijano rješenje nepravilno i nezakonito, da se pravo apelanta koji je cijeli radni vijek proveo u RS ne može uskratiti, da je apelant radni staž kao uvjet za ostvarenje prava na penziju imao i prije nastupanja ratnih dejstava i da se radi o povredi prava na imovinu prema Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) ukazuju se neosnovanim i nemaju uporište u odredbi člana 12. stav 2. Sporazuma kojim je regulirana nadležnost rješavanja o pravima iz osnova penzijskog i invalidskog osiguranja. U konkretnom slučaju, Okružni sud navodi da nije našao da postoje razlozi zbog kojih se po odredbi člana 10. Zakona o upravnim sporovima (u daljnjem tekstu: ZUS) može pobijati predmetni upravni akt, pa je na osnovu člana 31. st. 1. i 2. ZUS-a tužbu odbio kao neosnovanu, tj. odlučio kao u dispozitivu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelant navodi da mu je osporenom presudom povrijeđeno pravo na pravičan postupak iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

16. S obzirom na pravo na penziju koje mu je priznato Rješenjem Fonda PIORS broj 1124882836 od 22. marta 2004. godine, s početkom primanja penzije od 26. juna 2004. godine, apelant smatra da mu to isto rješenje nije moglo biti ukinuto 1. maja 2011. godine, uz obavezu povrata svih do tada primljenih penzija, samo iz razloga jer je početkom 2011. godine zatražio da mu se penzija ponovo obračuna s posebnim stažom ostvarenim u ratu. Apelant smatra da mu se zbog navedene činjenice ostvarenog posebnog staža koju prilikom podnošenja zahtjeva 2004. godine nije prikrrio jer mu taj podatak niko nije tražio, a s obzirom na ranije stečeno pravo na penziju i radni staž ostvaren samo u RS, nije moglo uskratiti već utvrđeno pravo na penziju. Nadležni organ je njegov zahtjev za preračun penzije eventualno mogao odbaciti zbog zakašnjelosti zahtjeva ili odbiti zbog neosnovanosti ili proslijediti nadležnom penzijskom organu u Federaciji Bosne i Hercegovine. Na taj način apelant je ostao bez ikakvih primanja jer mu to pravo na penziju nije priznao ni Federalni MIO/PIO.

17. Apelant je stekao uvjete za pravo na starosnu penziju u RS na osnovu ostvarenog radnog staža u RS i to stečeno pravo na penziju mu, kako zaključuje, nije moglo biti ukinuto retroaktivno nakon sedam godina isplate na osnovu postojećeg zakona o PIO, te pozivanjem na odredbe Sporazuma koje su suprotne Zakonu o PIO.

б) Одговор на апелацију

18. Okružni sud navodi da su razlozi za donošenje osporene presude navedeni u obrazloženju odluke, pa sud predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

19. U dopisima koje je Fond PIO dostavio Ustavnom sudu se navodi "da je 15. maja 2014. godine grad Doboj zadesila elementarna nepogoda-poplava, u kojoj je uništena kompletna dokumentacija Fonda PIO RS-Filijala Doboj, samim tim i kompletan spis apelanta". Fond PIO je takoder naveo da apelant nije prijavljen na penzijsko-invalidsko osiguranje RS poslije 30. aprila 1992. godine, te da je apelant korisnik starosne penzije Fonda PIORS od 26. jula 2004. godine.

V. Relevantni propisi

20. U **Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske - prečišćeni tekst** ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 106/05 - prečišćeni tekst, te br. 20/07, 33/08, 1/09, 71/09, 106/09 i 118/09) relevantne odredbe glase:

Član 3.

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja stiču se i ostvaruju pod uslovima utvrđenim ovim zakonom, a obim prava zavisi, po pravilu, od dužine penzijskog staža i visine plata koje je osigurano lice ostvarilo u toku radnog vijeka, odnosno od osnovica na koje je uplaćivan doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Član 147.

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja prestaju u slučaju kad se naknadno utvrdi da nisu bili ispunjeni uslovi za ostvarivanje prava.

5. Prestanak prava

Član 184.

[...] Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja prestaju i u slučaju kad se naknadno utvrdi da nisu bili ispunjeni uslovi za sticanje prava.

Postupak za prestanak prava u smislu stava 2. ovog člana pokreće se po službenoj dužnosti, bez obzira na rok koji je protekao od dana donošenja rješenja kojim je priznato pravo.

Prava iz stava 2. ovog člana prestaju prvog dana narednog mjeseca u odnosu na mjesec u kojem je doneseno rješenje o prestanku prava. [...]

21. U **Sporazumu o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju penzijskog i invalidskog osiguranja** ("Službeni glasnik RS" broj 15/00) relevantne odredbe glase:

NADLEŽNOST ZA REŠAVANJE O PRAVIMA

Član 12.

Osiguranik koji je posle 30. aprila 1992. godine navršio penzijski staž kod jednog ili više Nosilaca osiguranja, zahtev za ostvarivanje prava podnosi Nosiocu osiguranja kod kojeg je poslednji put bio osiguran.

Osiguranik koji posle 30. aprila 1992. godine nije bio osiguran ni kod jednog Nosioca osiguranja, ali ima posebnog staža, zahtev podnosi Nosiocu osiguranja koji je priznao poseban staž.

Nosilac osiguranja koji je zaprimio zahtev u smislu stava 1. ovog člana, obavezan je da zahtev, nakon što odluči o pravu, zajedno sa dokumentacijom dostavi drugom Nosiocu osiguranja kod kojeg osiguranik ima navršen penzijski staž, na nadležni postupak.

Osiguranik koji posle 30. aprila 1992. godine nema penzijskog staža ni kod jednog Nosioca osiguranja, ali je do 30. aprila 1992. godine bio osiguran kod bivšeg Fonda, zahtev za ostvarivanje prava podnosi Nosiocu osiguranja na čijem sadašnjem području je bio poslednji put osiguran.

Lice koje posle 30. aprila 1992. godine nema penzijskog staža ni kod jednog Nosioca osiguranja, niti kod bivšeg Fonda

pre 30. aprila 1992. godine, a ima penzijskog staža iz člana 5. stav 1. ovog sporazuma, zahtev za ostvarivanje prava podnosi Nosiocu osiguranja koji je nadležan prema mestu njegovog prebivališta ili, ako je u pitanju raseljeno lice, prema mestu boravka na dan ispunjenja uslova za priznavanje prava na starosnu ili porodičnu penziju, odnosno na dan podnošenja zahteva za ostvarivanje prava na invalidsku penziju.

VI. Dopustivost

22. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, takoder, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. U skladu s članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

24. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Okružnog suda broj 13 0 U 002163 12 U od 14. septembra 2012. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 2. oktobra 2012. godine, a apelacija je podnesena 1. decembra 2012. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

25. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

26. Apelant osporava navedenu presudu tvrdeći da su mu povrijeđena prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 6. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na imovinu

27. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

k) Pravo na imovinu.

Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulirala korištenje imovine u skladu s općim interesom, ili da bi osigurala plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

28. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvaća tri različita pravila. Prvo pravilo, navedeno u prvom stavu, jeste opće prirode i iskazuje načelo mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stava, obuhvaća lišavanje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima. Treće pravilo, koje se nalazi u drugom stavu, priznaje da države članice imaju pravo, između ostalog, da nadziru korištenje imovine u skladu s javnim interesom. Ova tri pravila nisu "različita" u smislu da su nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedinačne slučajeve ometanja prava na mirno

uživanje imovine te ih, stoga, treba tumačiti u svjetlu općeg načela iskazanog u prvom pravilu (vidi, između ostalih, Evropski sud za ljudska prava, *James i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. februara 1986. godine, serija A, broj 98, str. 29-30, stav 37).

29. Svako miješanje u pravo na imovinu prema drugom ili trećem pravilu mora biti predviđeno zakonom, mora služiti legitimnom cilju i mora uspostavljati pravičnu ravnotežu između javnog ili općeg interesa i pojedinačnih prava. Drugim riječima, opravdano miješanje se ne može nametnuti samo zakonskom odredbom koja ispunjava kriterij "zakonitosti" i služi legitimnom cilju u javnom interesu, nego mora, također, održati razuman odnos "proporcionalnosti" između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Miješanje u pravo na imovinu ne smije ići dalje od potrebnog da bi se postigao legitiman cilj, a nosioci imovinskih prava ne smiju biti podvrgnuti proizvoljnom tretmanu i od njih se ne smije tražiti da snose prevelik teret da bi bio ostvaren legitiman cilj (vidi Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj U 83/03 od 22. septembra 2004. godine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/04, tačka 49).

30. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, koncept "imovine" u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju ima autonomno značenje koje zasigurno nije ograničeno na pojam vlasništva ili posjedovanja fizičkih stvari. I neka druga prava i interesi koji predstavljaju određena dobra se, također, mogu smatrati "imovinskim pravima" i mogu predstavljati "imovinu" u smislu navedene odredbe (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Gasus Dosier und Fordertechnik GmbH protiv Holandije* od 23. februara 1995. godine, serija A, broj 306-B, strana 46, stav 53). Prema ranije usvojenom stavu Ustavnog suda, pravo na penziju za određeni period predstavlja imovinu u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju (vidi Ustavni sud, Odluka o meritumu broj AP 639/04 od 23. septembra 2005. godine, stav 20).

31. Apelant je naveo da mu rješenje kojim mu je utvrđeno pravo na penziju nije moglo biti ukinuto 1. maja 2011. godine niti je mogao biti obavezan da vrati sve do tada primljene penzije samo iz razloga jer je početkom 2011. godine zatražio da mu se penzija ponovo obračuna s posebnim stažom ostvarenim u ratu. Apelant smatra da mu se zbog navedene činjenice ostvarenog posebnog staža, koju prilikom podnošenja zahtjeva 2004. godine nije prikrilo jer mu taj podatak niko nije tražio, a s obzirom na ranije stečeno pravo na penziju i radni staž ostvaren samo u RS, nije moglo uskratiti već utvrđeno pravo na penziju. Nadležni organ je njegov zahtjev za preračun penzije eventualno mogao odbaciti zbog zakašnjelosti zahtjeva ili odbiti zbog neosnovanosti ili prosljediti nadležnom penzijskom organu u Federaciji Bosne i Hercegovine. Na taj način apelant je ostao bez ikakvih primanja jer mu to pravo na penziju nije priznao ni Federalni MIO/PIO.

32. Apelant nesporno ima imovinu koja uživa zaštitu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju jer je apelantu rješenjem Filijale od 22. marta 2004. godine priznato pravo na starosnu penziju, počev od 26. jula 2004. godine. Stoga je za Ustavni sud nesporno da stečeno pravo na penziju u smislu relevantne prakse Evropskog suda (*mutatis mutandis*, presuda *Grudić protiv Srbije* od 17. aprila 2012. godine, tačka 77) predstavlja apelantovu imovinu u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Nadalje, evidentno je da osporena odluka kojom je utvrđeno da apelantu prestaje pravo na starosnu penziju, te kojom je apelant obavezan da već isplaćene penzije (za period od 26. jula 2004. godine do 30. aprila 2011. godine) vrati Fondu predstavlja miješanje u apelantovo pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Stoga će Ustavni sud u daljnjoj elaboraciji utvrditi da li je miješanje u apelantovu "imovinu" bilo u skladu sa zakonom.

33. Ustavni sud podsjeća da je prema praksi Evropskog suda za ljudska prava prvi i najvažniji zahtjev iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju onaj koji traži da miješanje javnih vlasti u pravo na imovinu bude "zakonito". Naime, druga rečenica prvog stava člana 1. Protokola broj 1 dopušta lišavanje prava na imovinu samo "pod uvjetima predviđenim zakonom", a drugi stav člana 1. priznaje državama pravo da kontroliraju korištenje imovine "donošenjem zakona". Načelo pravne sigurnosti je prisutno u cijeloj Evropskoj konvenciji i mora biti ispoštovano bez obzira na to koje se od tri pravila iz člana 1. Protokola broj 1 primjenjuje. Ovo načelo podrazumijeva postojanje i poštovanje adekvatno dostupnih i dovoljno preciznih domaćih zakona koji zadovoljavaju osnovne zahtjeve pojma "zakon" (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Iatridis protiv Grčke*, presuda od 25. marta 1999. godine, Izvještaji o presudama i odlukama 1999-II, tačka 58). Tek kada je ovaj zahtjev ispunjen, može se razmatrati da li postoji pravična ravnoteža između zahtjeva od općeg ili javnog interesa i zahtjeva za zaštitu pojedinačnih prava na imovinu.

34. U obrazloženju osporene presude je navedeno da se Okružni sud pozvao na odredbe stava 2. člana 12. Sporazuma koji je predstavljao osnov miješanja u apelantovo pravo na imovinu, pa će Ustavni sud razmotriti ove odredbe u okviru analize da li ih je sud pravilno primijenio u konkretnom slučaju. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je *ratio* donošenja Sporazuma bilo reguliranje određenih spornih pitanja u vezi s ostvarenjem prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja s obzirom na to da postoje tri penzijska fonda koji u Bosni i Hercegovini egzistiraju od 1992. godine, nezavisno jedan od drugog, odnosno trećeg. Sporazumom su jasno definirani uvjeti za ostvarenje prava na penziju za osobe koje su bile u situaciji da o ovom njihovom pravu odlučuje više fondova u Bosni i Hercegovini, a posebno je uređen i način podjele obaveza postojećih fondova pri isplati ostvarenih penzija. Ustavni sud se, kao relevantno za daljnju analizu, želi pozvati na svoj ranije iznesen stav da nije dovoljno da zakonska odredba ispunjava kriterij zakonitosti kako bi se zaključilo da je miješanje u pravo na imovinu opravdano, nego je potrebno i da služi legitimnom cilju u javnom interesu, te da održava razuman odnos proporcionalnosti između sredstava i cilja. U situaciji kada postoje tri fonda/zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje, čiji su međusobni odnosi bili nedefinirani, a što je neposredno utjecalo na ostvarenje prava iz penzionog i invalidskog osiguranja brojnih građana, bilo je nužno da se ovo pitanje uredi tako da se svakome ko je ispunjavao zakonske uvjete omoguću ostvarenje ovih prava. To je i dovelo do zaključivanja Sporazuma i za Ustavni sud ovo predstavlja legitiman cilj koji je služio javnom interesu (vidi odluku Ustavnog suda broj AP 2213/06 od 10. januara 2008. godine, tačka 25, koja je dostupna na www.ustavnisud.ba).

35. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju Okružni sud, kao i nadležni organ, donošenjem Rješenja broj 112488282836 od 8. aprila 2011. godine kojim je utvrđeno da apelantu prestaje pravo na starosnu penziju, izvršio zakonito miješanje u apelantovo pravo na već stečenu imovinu u smislu standarda Evropske konvencije. S obzirom na to, kao daljnje se postavlja pitanje da li je u konkretnom slučaju lišavanje apelantove imovine proporcionalno tom legitimnom cilju koji se želi postići, odnosno da li uspostavlja pravičnu ravnotežu između apelantovog prava i općeg interesa s obzirom da se radi o apelantovom stečenom pravu. U vezi s tim Ustavni sud, slijedeći vlastitu praksu i praksu Evropskog suda, ukazuje na to da u svakom pojedinom slučaju mora postojati pravičan odnos između zahtjeva javnog interesa koji se želi postići i zaštite osnovnih prava pojedinaca, što nije moguće postići ako apelant mora snositi poseban i pretjeran teret

(vidi Evropski sud, *James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. februara 1986. godine, serija A, broj 98, st. 46. i 50). Nadalje, u vezi sa sljedećim pitanjem, da li miješanje u pravo na apelantovu imovinu ima legitiman cilj od javnog interesa, Ustavni sud ukazuje na to da je Evropski sud ustanovio da domaće vlasti uživaju široko polje procjene prilikom donošenja odluka koje su vezane za miješanje u imovinska prava pojedinaca zbog neposrednog poznavanja društva i njegovih potreba. Odluka da se izvrši miješanje u nečiju imovinu često uključuje razmatranje političkih, ekonomskih i socijalnih pitanja o kojima će se mišljenja u okviru demokratskog društva bitno razlikovati. Stoga će se presuda domaćih vlasti poštovati, osim ako je očigledno bez opravdanog osnova (vidi Evropski sud, *James i dr. protiv Velike Britanije*, presuda od 21. februara 1986. godine, serija A, broj 98, stav 46). U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje na to da je cilj donošenja Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ostvarivanje socijalne i imovinske sigurnosti onih pojedinaca koji su ostvarili ta prava u zakonom propisanom postupku i kojima je to pravo priznato, u konkretnom slučaju za slučaj starosti (starosna penzija). S obzirom na to, Ustavni sud smatra da pravo osoba, nosilaca prava na starosnu penziju, te zaštita prava tih osoba i dosljedna primjena relevantnih odredaba Zakona o penzijskom osiguranju nesumnjivo predstavljaju legitiman cilj od javnog interesa.

36. Međutim, postavlja se pitanje da li je u konkretnom slučaju lišavanje apelantove imovine proporcionalno tom legitimnom cilju koji se želi postići, odnosno da li uspostavlja pravičnu ravnotežu između apelantovog prava i općeg interesa. U vezi s tim, Ustavni sud, slijedeći vlastitu praksu i praksu Evropskog suda, ukazuje na to da u svakom pojedinom slučaju mora postojati pravičan odnos između zahtjeva javnog interesa koji se želi postići i zaštite osnovnih prava pojedinaca, što nije moguće postići ako apelant mora snositi poseban i pretjeran teret (vidi Evropski sud, *James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. februara 1986. godine, serija A, broj 98, st. 46. i 50). Naravno, pitanje da li je pravična ravnoteža zaista postignuta postaje relevantno samo ako se i kada utvrdi da je miješanje u pitanju zadovoljilo navedeni uvjet zakonitosti i da nije bilo proizvoljno (vidi Evropski sud, *Iatridis protiv Grčke* [VV], broj 31107/96, stav 58, ECHR 1999-II). S obzirom na to, Ustavni sud treba dalje utvrditi da li je uspostavljena pravična ravnoteža između apelantovog prava i općeg interesa.

37. Ustavni sud se, kao relevantno za daljnju analizu, želi pozvati na svoj ranije iznesen stav da nije dovoljno da zakonska odredba ispunjava kriterij zakonitosti kako bi se zaključilo da je miješanje u pravo na imovinu opravdano, nego je potrebno i da služi legitimnom cilju u javnom interesu, te da održava razuman odnos proporcionalnosti između sredstava i cilja. Nadalje, u situaciji kada postoje tri fonda/zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje, čiji su međusobni odnosi bili nedefinirani, a što je neposredno utjecalo na ostvarenje prava iz penzionog i invalidskog osiguranja brojnih građana, bilo je nužno da se ovo pitanje uredi tako da se svakome ko je ispunjavao zakonske uvjete omoguću bezuvjetno ostvarenje ovih prava.

38. U kontekstu navedenog, Ustavni sud primjećuje da Zakon o PIO ne sadrži odredbe kojima bi bilo regulirano pitanje šta se dešava s novčanim iznosima koji korisniku nesumnjivo pripadaju, a koji su mu osporeni prilikom njegovog zahtjeva da mu se preračuna penzija. Također, Ustavni sud smatra da ostvarenje legitimnog cilja - osiguranje pravne sigurnosti i očuvanje likvidnosti penzijskog fonda - ne može biti opravdanje za potpuni gubitak već stečenog prava pojedinca u određenom periodu. Stoga, takvo zakonsko rješenje ne može, prema mišljenju Ustavnog suda, uspostaviti pravičnu ravnotežu između zahtjeva od općeg ili javnog interesa i zahtjeva da se zaštiti pravo pojedinca na imovinu, već predstavlja pretežak teret za korisnika

osiguranja, zbog čega nije zadovoljeno načelo proporcionalnosti iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. S obzirom na to, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju došlo do neproporcionalnog miješanja u apelantovu imovinu jer apelant, ukidanjem prava na penziju, te posebno vraćanjem već isplaćenih iznosa po osnovu penzije, mora snositi pretjeran teret koji narušava pravičan balans između javnog interesa i apelantovog interesa, što je suprotno standardima zaštite prava na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

39. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju prekršeno apelantovo pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

40. Ustavni sud smatra da je potrebno, u cilju zaštite apelantovih ustavnih prava, ukinuti odluku Okružnog suda kao konačnu odluku u ovom predmetu, te predmet vratiti Okružnom sudu kako bi taj sud donio novu odluku u skladu s garancijama iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Ostali navodi

41. S obzirom na zaključak u pogledu povrede člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno razmatrati navodne povrede člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

42. Ustavni sud je zaključio da je povrijeđen član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju jer je u konkretnom slučaju došlo do neproporcionalnog miješanja u apelantovu imovinu usljed čega apelant, ukidanjem prava na penziju, kao i vraćanjem od sada isplaćenih iznosa po osnovu penzije, mora snositi pretjeran teret koji narušava pravičan balans između javnog interesa i apelantovog interesa.

43. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

44. Aneks ove odluke u smislu člana 43. Pravila Ustavnog suda čini izdvojeno mišljenje sudije Miodraga Simovića suprotno odluci.

45. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman, s. r.

Izdvojeno mišljenje sudije Miodraga Simovića suprotno odluci

Nažalost, ne mogu se složiti s mišljenjem većine sudija da je predmetna apelacija osnovana i da je u konkretnom predmetu povrijeđeno apelantovo pravo na imovinu. Smatram da je Okružni sud u Doboju donio pravilnu i na zakonu zasnovanu odluku.

(1) U ovom predmetu ključno pitanje je primjena Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 15/00; u daljnjem tekstu: Sporazum) i Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 134/11 i 82/13). Iz činjenica koje su prezentirane Ustavnom sudu proizlazi da je apelantu Rješenjem tuženog (Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Republike Srpske) broj 1124882836 od 22. marta 2004. godine priznato pravo na starosnu penziju, počev od 26. jula 2004. godine u iznosu od 152,27 KM mjesečno, te da je

povodom apelantovog zahtjeva za preračun starosne penzije (podnesenog 4. aprila 2011. godine Poslovnici ovog fonda u Derventi), po osnovu novih činjenica zbog učešća u Hrvatskom vijeću odbrane (HVO), pokrenut postupak za prestanak prava na starosnu penziju apelanta, i to po službenoj dužnosti (8. aprila 2011. godine). Nadalje, u istom postupku je utvrđeno da apelant, uz prvi zahtjev i dokumentaciju za priznavanje prava na starosnu penziju, nije dostavio dokaz da je bio pripadnik HVO-a, te da je iz Uvjerenja nadležnog federalnog ministarstva broj 07/60-03-3-123/08 od 28. marta 2008. godine nesporno da je apelant bio pripadnik HVO-a od 4. aprila 1992. do 23. decembra 1995. godine.

(2) Apelant je, dakle, prilikom podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava na penziju kod tuženog prikrrio činjenicu učešća u HVO-u, koja je od utjecaja za rješavanje pitanja nadležnosti između tuženog i Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje (MIO/PIO), u smislu odredbe člana 12. stav 2. Sporazuma. Tom odredbom je propisano da osiguranik koji poslije 30. aprila 1992. godine nije bio osiguran ni kod jednog nosioca osiguranja, ali ima posebnog staža, zahtjev podnosi nosiocu osiguranja koji je priznao poseban staž, a što je slučaj kod apelanta. Proizlazi da tuženi organ nije bio nadležan za postupanje po apelantovom zahtjevu.

(3) Okružni sud je utvrdio da je prvostepeni organ apelantu pravilno utvrdio prestanak prava na starosnu penziju od 1. maja 2011. godine. Isto važi i za tuženi organ kada je žalbu apelanta odbio kao neosnovanu. Po ocjeni Okružnog suda, navodi tužbe da je pobijano rješenje nepravilno i nezakonito pokazuju se neosnovanim i nemaju uporište u odredbi člana 12. stav 2. Sporazuma. Zato je Okružni sud, na osnovu člana 31. st. 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima Republike Srpske, odbio tužbu kao neosnovanu.

(4) Imajući u vidu odredbu člana 12. stav 2. Sporazuma, nema proizvoljnosti u presudi Okružnog suda da je apelant svoja prava trebalo da ostvaruje kod Federalnog zavoda MIO/PIO. Okružni sud je u obrazloženju osporene odluke dao jasne i argumentirane razloge u vezi s primjenom materijalnog prava, konkretno odredbi Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske i Sporazuma i na taj način ispoštovao garancije prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi i Odluku Ustavnog suda broj AP 759/08 od 9. februara 2011. godine, tačka 53, objavljena na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ccbh.ba). Stoga, nije došlo do kršenja apelantovog prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pa je zbog toga apelaciju trebalo odbiti kao neosnovanu.

(5) U konkretnom slučaju je primjenjiv član 6. stav 1. Evropske konvencije jer se odlučivalo o apelantovom pravu na ostvarivanje prava na starosnu penziju, što predstavlja građansko pravo. Stoga je Ustavni sud, najprije, prije odluke o eventualnoj povredi prava na imovinu, morao ispitati da li je taj postupak bio pravičan, a ne da samo rješava pitanje penzije kao imovine.

(6) I konačno, u pogledu apelantovih navoda o povredi prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, apelantovi navodi se, u suštini, zasnivaju na navodnim povredama pravila pamičnog postupka i pogrešnoj primjeni materijalnog prava, što je već obrazloženo u prethodnim tačkama našeg mišljenja. S obzirom na to, smatram da su i apelantovi navodi o kršenju prava na imovinu neosnovani.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj AP 4218/12, rješavajući apelaciju **Ahmata Berbića**, na temelju članka VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 62.

stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Constance Grewe, sutkinja
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 6. travnja 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Ahmata Berbića**.

Utvrđuje se povreda članka II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Okružnog suda u Doboju broj 13 0 U 002163 12 U od 14. rujna 2012. godine.

Predmet se vraća Okružnom sudu u Doboju koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku u skladu s člankom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Okružnom sudu u Doboju da, u skladu s člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 90 dana od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Ahmet Berbić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Dervente, kojeg zastupa Jozo Barišić, odvjetnik iz Dervente, podnio je 1. prosinca 2012. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog suda u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 13 0 U 002163 12 U od 14. rujna 2012. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda i Fonda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Fond MIO) zatraženo je 22. rujna 2015. godine da dostave odgovor na apelaciju. Od Fonda MIO je, također, 19. i 26. listopada 2015. godine zatraženo da dostavi rješenje kojim je apelantu priznato pravo na mirovinu, kao i dodatne informacije u svezi s njegovim statusom kod Fonda MIO. Od Fonda MIO/PIO FBiH je 29. listopada 2015. godine također zatraženo da dostavi dodatne informacije u svezi s apelantovim statusom kod navedenog fonda.

3. Okružni sud je 10. srpnja 2015. godine dostavio odgovor na apelaciju. Fond MIO je 2. i 13. studenog 2015. godine dostavio dodatne informacije u svezi s apelantovim statusom kod Fonda MIO, a Fond MIO/PIO FBiH je odgovor na upit Ustavnog suda dostavio 8. prosinca 2012. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Rješenjem Fonda MIO-Filijala Doboj (u daljnjem tekstu: Filijala) broj 112488282836 od 22. ožujka 2005. godine apelantu

je priznato pravo na starosnu mirovinu, počev od 26. srpnja 2004. godine u iznosu od 152,27 KM mjesečno.

6. Rješenjem Filijale broj 112488282836 od 8. travnja 2011. godine je utvrđeno da apelantu prestaje pravo na starosnu mirovinu. Dalje se navodi da je apelant mirovine isplaćene na teret sredstava Fonda MIO u razdoblju od 26. srpnja 2004. godine do 30. travnja 2011. godine dužan vratiti Fondu u skladu s odredbama članka 219. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 106/05 - prečišćeni tekst, te br. 20/07, 33/08, 1/09, 71/09, 106/09 i 118/09; u daljnjem tekstu: Zakon o MIO).

7. U obrazloženju rješenja je navedeno da je postupak za prestanak prava na starosnu mirovinu pokrenut po službenoj dužnosti 8. studenog 2011. godine i da je tom prilikom utvrđeno: da je Rješenjem Filijale broj 112488282836 od 22. ožujka 2005. godine apelantu priznato pravo na starosnu mirovinu, počev od 26. srpnja 2005. godine, a po apelantovu zahtjevu podnesenom 26. srpnja 2004. godine; da apelant, uz zahtjev i priloženu dokumentaciju, nije dostavio dokaz da je bio pripadnik OSHVO-a u razdoblju od 1992. do 1995. godine; da je apelant 4. travnja 2011. godine, posredstvom Poslovnice MIO Derventa, podnio zahtjev za preračun starosne mirovine na temelju novih činjenica zbog sudjelovanja u OSHVO-a; da je apelant, uz zahtjev za preračun starosne mirovine, priložio Uvjerenje Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida obrambeno-oslobodilačkog rata (u daljnjem tekstu: Federalno ministarstvo) broj 07/60-03-3-123/08 od 28. ožujka 2008. godine u kojem je navedeno da je apelant bio pripadnik OS Armije BiH u OSHVO-a od 4. travnja 1992. godine do 23. prosinca 1995. godine; da je apelant prilikom podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava na mirovinu kod Fonda MIO prikrivao činjenicu sudjelovanja u OSHVO-a koja je od utjecaja za rješavanje pitanja nadležnosti između Fonda MIO i Federalnog zavoda za PIO/MIO shodno odredbama članka 12. stavak 2. Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju penzijskog i invalidskog osiguranja (u daljnjem tekstu: Sporazum); da, imajući u vidu navedeno, Fond MIO nije bio nadležan za postupanje po apelantovu zahtjevu, te da je, konačno, isplaćene iznose na teret sredstava Fonda MIO u razdoblju od datuma ostvarivanja prava do datuma prestanka prava apelant dužan vratiti Fondu MIO.

8. Na navedeno rješenje apelant je podnio priziv, nakon čega je Zaključkom Filijale broj 05-8875/11 od 9. rujna 2011. godine apelantov priziv odbačen kao nepravodoban.

9. Međutim, rješavajući o apelantovu prizivu podnesenom protiv zaključka Filijale, Fond MIO je Rješenjem broj 112488282836 od 7. ožujka 2012. godine uvažio apelantov priziv, poništio zaključak Filijale od 9. rujna 2011. godine, te utvrdio da se priziv uložen na rješenje Filijale od 8. travnja 2011. godine (o prestanku prava na starosnu mirovinu) smatra pravodobnim (stavak I izreke rješenja). Stavkom II izreke rješenja je odlučeno da se priziv uložen na rješenje Filijale od 8. travnja 2011. godine odbija kao neutemeljen.

10. Dalje se, istim rješenjem, navodi da je apelant mirovine isplaćene na teret sredstava Fonda MIO u razdoblju od 26. srpnja 2004. godine do 30. travnja 2011. godine dužan vratiti Fondu u skladu s odredbama članka 219. Zakona o MIO. Konstatirano je da je navedeno rješenje apelantu uručeno 21. kolovoza 2011. godine i na njega je uložen priziv 1. rujna 2011. godine. Također se navodi da je Zaključkom Filijale broj 112488282836 od 9. rujna 2011. godine priziv odbačen kao nepravodoban, uz konstataciju da je rješenje protiv koga je podnesen priziv stranci dostavljeno 16. travnja 2011. godine, ali zbog promjene adrese apelanta nije moglo biti uručeno osobno, već je izvršena dostava putem oglasne ploče.

11. Protiv Rješenja Fonda MIO broj 112488282836 od 7. ožujka 2012. godine apelant je pokrenuo upravni spor, pa je

Presudom Okružnog suda broj 13 0 U 002163 12 U od 14. rujna 2012. godine apelantova tužba odbijena.

12. Kako navodi Okružni sud, iz predmetne upravne stvari proizlazi da je apelantu Rješenjem tuženog broj 112488282836 od 22. ožujka 2004. godine priznato pravo na starosnu mirovinu, počev od 26. srpnja 2004. godine u iznosu od 152,27 KM mjesečno; da je povodom apelantova zahtjeva za preračun starosne mirovine, podnesenog 4. travnja 2011. godine Poslovnici MIO Derventa, po osnovi novih činjenica zbog sudjelovanja u OSHVO-a, po službenoj dužnosti pokrenut postupak za prestanak prava na starosnu mirovinu apelanta 8. travnja 2011. godine. Nadalje, kako navodi Okružni sud, u istom postupku je utvrđeno da apelant, uz zahtjev i dokumentaciju za priznavanje prava na starosnu mirovinu, nije dostavio dokaz da je bio pripadnik oružanih snaga HVO-a u razdoblju od 1992. do 1995. godine, a da je iz Uvjerenja Federalnog ministarstva broj 07/60-03-3-123/08 od 28. ožujka 2008. godine nesporno utvrđeno da je apelant bio pripadnik Oružanih snaga Armije BiH u OSHVO-a od 4. travnja 1992. godine do 23. prosinca 1995. godine.

13. Okružni sud dalje navodi da je apelant, prilikom podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava na mirovinu kod tuženog, prikrivao činjenicu sudjelovanja u OSHVO-a, koja je od utjecaja za rješavanje pitanja nadležnosti između tuženog i Federalnog zavoda za MIO, a u smislu odredbe članka 12. stavak 2. Sporazuma. Navodi se da je tom odredbom propisano da osiguranik koji poslije 30. travnja 1992. godine nije bio osiguran ni kod jednog nositelja osiguranja, ali ima posebnog staža, zahtjev podnosi nositelju osiguranja koji je priznao poseban staž, a što je slučaj kod apelanta, iz čega proizlazi da tuženi i nije bio nadležan postupati po apelantovu zahtjevu. Okružni sud dalje navodi da je prvostupanjski organ tuženog pravilno postupio kada je Rješenjem broj 112488282836 od 8. travnja 2011. godine apelantu utvrdio prestanak prava na starosnu mirovinu s 1. svibnja 2011. godine. Dalje se navodi da je apelant obavezan vratiti isplaćene mirovine, i to od datuma ostvarivanja prava pa do datuma prestanka prava, te da je apelant protiv citiranog rješenja izjavio priziv koji je aktom tuženog organa odbijen uz obrazloženje da je Sporazumom propisan način i postupak ostvarivanja prava iz MIO osiguranika koji je poslije 30. travnja 1992. godine radio kod više nositelja osiguranja (sudionika Sporazuma). Navedeno je da utvrđena nadležnost odlučivanja na pravo na mirovinu u slučaju kada osiguranik poslije 30. travnja 1992. godine nije bio osiguran ni kod jednog nositelja osiguranja i koji ima posebnog staža koji je ostvario sudjelovanjem u oružanim snagama nalaže da zahtjev za mirovinu podnosi nositelju osiguranja koji mu je priznao mirovinski staž. Kako navodi Okružni sud, apelant je prilikom podnošenja zahtjeva za priznavanje prava na starosnu mirovinu prikrivao činjenicu sudjelovanja u oružanim snagama, a koja je odlučna za utvrđivanje nadležnosti za odlučivanje o pravu na mirovinu.

14. Kod ovakvog stanja stvari, Okružni sud nalazi da je prvostupanjski organ pravilno postupio kada je apelantu utvrdio prestanak prava na starosnu mirovinu s 1. svibnja 2011. godine, kao i tuženi organ kada je apelantov priziv odbio kao neutemeljen. Po ocjeni Okružnog suda, navodi tužbe da je pobijano rješenje nepravilno i nezakonito, da se pravo apelanta koji je cijeli radni vijek proveo u RS ne može uskratiti, da je apelant radni staž kao uvjet za ostvarenje prava na mirovinu imao i prije nastupanja ratnih dejstava i da se radi o povredi prava na imovinu prema Europskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) ukazuju se neutemeljenim i nemaju uporište u odredbi članka 12. stavak 2. Sporazuma kojim je regulirana nadležnost rješavanja o pravima iz osnova mirovinskog i invalidskog osiguranja. U konkretnom slučaju, Okružni sud navodi da nije našao da postoje razlozi zbog kojih se po odredbi članka 10. Zakona o upravnim

sporovima (u daljnjem tekstu: ZUS) može pobijati predmetni upravni akt, pa je na temelju članka 31. st. 1. i 2. ZUS-a tužbu odbio kao neutemeljenu, tj. odlučio kao u dispozitivu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelant navodi da mu je osporenom presudom povrijeđeno pravo na pravičan postupak iz članka II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

16. S obzirom na pravo na mirovinu koje mu je priznato Rješenjem Fonda MIORS broj 1124882836 od 22. ožujka 2004. godine, s početkom primanja mirovine od 26. lipnja 2004. godine, apelant smatra da mu to isto rješenje nije moglo biti ukinuto 1. svibnja 2011. godine, uz obvezu povrata svih do tada primljenih mirovina samo iz razloga jer je početkom 2011. godine zatražio da mu se mirovina ponovo obračuna s posebnim stažom ostvarenim u ratu. Apelant smatra da mu se zbog navedene činjenice ostvarenog posebnog staža, koju prilikom podnošenja zahtjeva 2004. godine nije prikrpio jer mu taj podatak nitko nije tražio, a s obzirom na ranije stečeno pravo na mirovinu i radni staž ostvaren samo u RS, nije moglo uskratiti već utvrđeno pravo na mirovinu. Nadležni organ je njegov zahtjev za preračun mirovine eventualno mogao odbaciti zbog zakašnjelosti zahtjeva ili odbiti zbog neutemeljenosti ili proslijediti nadležnom mirovinskom organu u Federaciji Bosne i Hercegovine. Na taj način apelant je ostao bez ikakvih primanja jer mu to pravo na mirovinu nije priznao ni Federalni MIO/PIO.

17. Apelant je stekao uvjete za pravo na starosnu mirovinu u RS na temelju ostvarenog radnog staža u RS i to stečeno pravo na mirovinu mu, kako zaključuje, nije moglo biti ukinuto retroaktivno nakon sedam godina isplate na temelju postojećeg zakona o MIO, te pozivanjem na odredbe Sporazuma koje su suprotne Zakonu o MIO.

b) Odgovor na apelaciju

18. Okružni sud navodi da su razlozi za donošenje osporene presude navedeni u obrazloženju odluke, pa sud predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

19. U dopisima koje je Fond MIO dostavio Ustavnom sudu se navodi "da je 15. maja 2014. godine grad Doboj zadesila elementarna nepogoda-poplava, u kojoj je uništena kompletna dokumentacija Fonda PIO RS-Filijala Doboj, samim tim i kompletan spis apelanta". Fond MIO je također naveo da apelant nije prijavljen na mirovinsko-invalidsko osiguranje RS poslije 30. travnja 1992. godine, te da je apelant korisnik starosne mirovine Fonda MIORS od 26. srpnja 2004. godine.

V. Relevantni propisi

20. U **Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske - prečišćeni tekst** ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 106/05 - prečišćeni tekst, te br. 20/07, 33/08, 1/09, 71/09, 106/09 i 118/09) relevantne odredbe glase:

Član 3.

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja stiču se i ostvaruju pod uslovima utvrđenim ovim zakonom, a obim prava zavisi, po pravilu, od dužine penzijskog staža i visine plata koje je osigurano lice ostvarilo u toku radnog vijeka, odnosno od osnovica na koje je uplaćivan doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Član 147.

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja prestaju u slučaju kad se naknadno utvrdi da nisu bili ispunjeni uslovi za ostvarivanje prava.

5. Prestanak prava

Član 184.

[...] Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja prestaju i u slučaju kad se naknadno utvrdi da nisu bili ispunjeni uslovi za sticanje prava.

Postupak za prestanak prava u smislu stava 2. ovog člana pokreće se po službenoj dužnosti, bez obzira na rok koji je protekao od dana donošenja rješenja kojim je priznato pravo.

Prava iz stava 2. ovog člana prestaju prvog dana narednog mjeseca u odnosu na mjesec u kojem je doneseno rješenje o prestanku prava. [...]

21. U **Sporazumu o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju penzijskog i invalidskog osiguranja** ("Službeni glasnik RS" broj 15/00) relevantne odredbe glase:

NADLEŽNOST ZA REŠAVANJE O PRAVIMA

Član 12.

Osiguranik koji je posle 30. aprila 1992. godine navršio penzijski staž kod jednog ili više Nosilaca osiguranja, zahtev za ostvarivanje prava podnosi Nosiocu osiguranja kod kojeg je poslednji put bio osiguran.

Osiguranik koji posle 30. aprila 1992. godine nije bio osiguran ni kod jednog Nosioca osiguranja, ali ima posebnog staža, zahtev podnosi Nosiocu osiguranja koji je priznao poseban staž.

Nosilac osiguranja koji je zaprimio zahtev u smislu stava 1. ovog člana, obavezan je da zahtev, nakon što odluči o pravu, zajedno sa dokumentacijom dostavi drugom Nosiocu osiguranja kod kojeg osiguranik ima navršen penzijski staž, na nadležni postupak.

Osiguranik koji posle 30. aprila 1992. godine nema penzijskog staža ni kod jednog Nosioca osiguranja, ali je do 30. aprila 1992. godine bio osiguran kod bivšeg Fonda, zahtev za ostvarivanje prava podnosi Nosiocu osiguranja na čijem sadašnjem području je bio poslednji put osiguran.

Lice koje posle 30. aprila 1992. godine nema penzijskog staža ni kod jednog Nosioca osiguranja, niti kod bivšeg Fonda pre 30. aprila 1992. godine, a ima penzijskog staža iz člana 5. stav 1. ovog sporazuma, zahtev za ostvarivanje prava podnosi Nosiocu osiguranja koji je nadležan prema mestu njegovog prebivališta ili, ako je u pitanju raseljeno lice, prema mestu boravka na dan ispunjenja uslova za priznavanje prava na starosnu ili porodičnu penziju, odnosno na dan podnošenja zahteva za ostvarivanje prava na invalidsku penziju.

VI. Dopustivost

22. U skladu s člankom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. U skladu s člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

24. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Okružnog suda broj 13 0 U 002163 12 U od 14. rujna 2012. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 2. listopada 2012. godine, a apelacija je podnesena 1. prosinca 2012. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog

kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

25. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

26. Apelant osporava navedenu presudu tvrdeći da su mu povrijeđena prava iz članka II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 6. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na imovinu

27. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

k) Pravo na imovinu.

Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulirala korištenje imovine sukladno općem interesu, ili da bi osigurala plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

28. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju obuhvaća tri različita pravila. Prvo pravilo, navedeno u prvom stavku, jeste opće prirode i iskazuje načelo mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stavka, obuhvaća lišavanje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima. Treće pravilo, koje se nalazi u drugom stavku, priznaje da države članice imaju pravo, između ostalog, nadzirati korištenje imovine u skladu s javnim interesom. Ova tri pravila nisu "različita" u smislu da su nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedinačne slučajeve ometanja prava na mirno uživanje imovine te ih, stoga, treba tumačiti u svjetlu općeg načela iskazanog u prvom pravilu (vidi, između ostalih, Europski sud za ljudska prava, *James i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. veljače 1986. godine, serija A, broj 98, str. 29.-30., stavak 37.).

29. Svako miješanje u pravo na imovinu prema drugom ili trećem pravilu mora biti predviđeno zakonom, mora služiti legitimnom cilju i mora uspostavljati pravičnu ravnotežu između javnog ili općeg interesa i pojedinačnih prava. Drugim riječima, opravdano miješanje se ne može nametnuti samo zakonskom odredbom koja ispunjava kriterij "zakonitosti" i služi legitimnom cilju u javnom interesu, nego mora, također, održati razuman odnos "proporcionalnosti" između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Miješanje u pravo na imovinu ne smije ići dalje od potrebnog da bi se postigao legitiman cilj, a nositelji imovinskih prava ne smiju biti podvrgnuti proizvoljnom tretmanu i od njih se ne smije tražiti da snose prevelik teret da bi bio ostvaren legitiman cilj (vidi Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj *U 83/03* od 22. rujna 2004. godine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/04, točka 49.).

30. Prema praksi Europskog suda za ljudska prava, koncept "imovine" u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju ima autonomno značenje koje zasigurno nije ograničeno na pojam vlasništva ili posjedovanja fizičkih stvari. I neka druga prava i interesi koji predstavljaju određena dobra se, također, mogu smatrati "imovinskim pravima" i mogu predstavljati "imovinu" u smislu navedene odredbe (vidi presudu Europskog suda za ljudska prava, *Gasus Dossier und Fordertechnik GmbH protiv Nizozemske* od 23. veljače 1995.

godine, serija A, broj 306-B, strana 46., stavak 53.). Prema ranije usvojenom stajalištu Ustavnog suda, pravo na mirovinu za određeno razdoblje predstavlja imovinu u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju (vidi Ustavni sud, Odluka o meritumu broj *AP 639/04* od 23. rujna 2005. godine, stavak 20.).

31. Apelant je naveo da mu rješenje kojim mu je utvrđeno pravo na mirovinu nije moglo biti ukinuto 1. svibnja 2011. godine niti je mogao biti obavezan vratiti sve do tada primljene mirovine samo iz razloga jer je početkom 2011. godine zatražio da mu se mirovina ponovo obračuna s posebnim stažom ostvarenim u ratu. Apelant smatra da mu se zbog navedene činjenice ostvarenog posebnog staža, koju prilikom podnošenja zahtjeva 2004. godine nije prikrpio jer mu taj podatak nitko nije tražio, a s obzirom na ranije stečeno pravo na mirovinu i radni staž ostvaren samo u RS, nije moglo uskratiti već utvrđeno pravo na mirovinu. Nadležni organ je njegov zahtjev za preračun mirovine eventualno mogao odbaciti zbog zakašnjelosti zahtjeva ili odbiti zbog neutemeljenosti ili proslijediti nadležnom mirovinskom organu u Federaciji Bosne i Hercegovine. Na taj način apelant je ostao bez ikakvih primanja jer mu to pravo na mirovinu nije priznao ni Federalni MIO/PIO.

32. Apelant nesporno ima imovinu koja uživa zaštitu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju jer je apelantu rješenjem Filijale od 22. ožujka 2004. godine priznato pravo na starosnu mirovinu, počev od 26. srpnja 2004. godine. Stoga je za Ustavni sud nesporno da stečeno pravo na mirovinu u smislu relevantne prakse Europskog suda (*mutatis mutandis*, presuda *Grudić protiv Srbije* od 17. travnja 2012. godine, točka 77.) predstavlja apelantovu imovinu u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Nadalje, evidentno je da osporena odluka kojom je utvrđeno da apelantu prestaje pravo na starosnu mirovinu, te kojom je apelant obavezan da već isplaćene mirovine (za razdoblje od 26. srpnja 2004. godine do 30. travnja 2011. godine) vrati Fondu predstavlja miješanja u apelantovo pravo na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Stoga će Ustavni sud u daljnjoj elaboraciji utvrditi je li miješanje u apelantovu "imovinu" bilo u skladu sa zakonom.

33. Ustavni sud podsjeća da je prema praksi Europskog suda za ljudska prava prvi i najvažniji zahtjev iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju onaj koji traži da miješanje javnih vlasti u pravo na imovinu bude "zakonito". Naime, druga rečenica prvog stavka članka 1. Protokola broj 1 dopušta lišavanje prava na imovinu samo "pod uvjetima predviđenim zakonom", a drugi stavak članka 1. priznaje državama pravo kontrolirati korištenje imovine "donošenjem zakona". Načelo pravne sigurnosti je prisutno u cijeloj Europskoj konvenciji i mora biti ispoštovano bez obzira na to koje se od tri pravila iz članka 1. Protokola broj 1 primjenjuje. Ovo načelo podrazumijeva postojanje i poštovanje adekvatno dostupnih i dovoljno preciznih domaćih zakona koji zadovoljavaju temeljne zahtjeve pojma "zakon" (vidi Europski sud za ljudska prava, *Iatridis protiv Grčke*, presuda od 25. ožujka 1999. godine, Izvještaji o presudama i odlukama 1999-II, točka 58.). Tek kada je ovaj zahtjev ispunjen, može se razmatrati postoji li pravična ravnoteža između zahtjeva od općeg ili javnog interesa i zahtjeva za zaštitu pojedinačnog prava na imovinu.

34. U obrazloženju osporene presude je navedeno da se Okružni sud pozvao na odredbe stavka 2. članka 12. Sporazuma koji je predstavljao osnovu miješanja u apelantovo pravo na imovinu, pa će Ustavni sud razmotriti ove odredbe u okviru analize je li ih sud pravilno primijenio u konkretnom slučaju. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da je *ratio* donošenja Sporazuma bilo reguliranje određenih spornih pitanja u svezi s ostvarenjem prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja s obzirom na to da postoje tri mirovinska fonda koji u Bosni i Hercegovini

egzistiraju od 1992. godine, neovisno jedan o drugom, odnosno trećem. Sporazumom su jasno definirani uvjeti za ostvarenje prava na mirovinu za osobe koje su bile u situaciji da s ovom njihovom pravu odlučuje više fondova u Bosni i Hercegovini, a posebno je uređen i način podjele obveza postojećih fondova pri isplati ostvarenih mirovina. Ustavni sud se, kao relevantno za daljnju analizu, želi pozvati na svoje ranije izneseno stajalište da nije dovoljno da zakonska odredba ispunjava kriterij zakonitosti kako bi se zaključilo da je miješanje u pravo na imovinu opravdano, nego je potrebno i da služi legitimnom cilju u javnom interesu, te da održava razuman odnos proporcionalnosti između sredstava i cilja. U situaciji kada postoje tri fonda/zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje, čiji su međusobni odnosi bili nedefinirani, a što je neposredno utjecalo na ostvarenje prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja brojnih građana, bilo je nužno da se ovo pitanje uredi tako da se svakome tko je ispunjavao zakonske uvjete omogućiti ostvarenje ovih prava. To je i dovelo do zaključivanja Sporazuma i za Ustavni sud ovo predstavlja legitiman cilj koji je služio javnom interesu (vidi odluku Ustavnog suda broj *AP 2213/06* od 10. siječnja 2008. godine, točka 25., koja je dostupna na www.ustavnisud.ba).

35. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju Okružni sud, kao i nadležni organ, donošenjem Rješenja broj 112488282836 od 8. travnja 2011. godine kojim je utvrđeno da apelantu prestaje pravo na starosnu mirovinu, izvršio zakonito miješanje u apelantovo pravo na već stečenu imovinu u smislu standarda Europske konvencije. S obzirom na to, kao daljnje se postavlja pitanje je li u konkretnom slučaju lišavanje apelantove imovine proporcionalno tom legitimnom cilju koji se želi postići, odnosno uspostavlja li pravičnu ravnotežu između apelantova prava i općeg interesa s obzirom da se radi o apelantovu stečenu pravu. U svezi s tim Ustavni sud, slijedeći vlastitu praksu i praksu Europskog suda, ukazuje na to da u svakom pojedinom slučaju mora postojati pravičan odnos između zahtjeva javnog interesa koji se želi postići i zaštite temeljnih prava pojedinaca, što nije moguće postići ako apelant mora snositi poseban i pretjeran teret (vidi Europski sud, *James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. veljače 1986. godine, serija A, broj 98, st. 46. i 50.). Nadalje, u svezi sa sljedećim pitanjem, ima li miješanje u pravo na apelantovu imovinu legitiman cilj od javnog interesa, Ustavni sud ukazuje na to da je Europski sud ustanovio da domaće vlasti uživaju široko polje procjene prilikom donošenja odluka koje su vezane za miješanje u imovinska prava pojedinaca zbog neposrednog poznavanja društva i njegovih potreba. Odluka da se izvrši miješanje u nečiju imovinu često uključuje razmatranje političkih, ekonomskih i socijalnih pitanja o kojima će se mišljenja u okviru demokratskog društva bitno razlikovati. Stoga će se presuda domaćih vlasti poštovati, osim ako je očigledno bez opravdane osnove (vidi Europski sud, *James i dr. protiv Velike Britanije*, presuda od 21. veljače 1986. godine, serija A, broj 98, stavak 46.). U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje na to da je cilj donošenja Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju ostvarivanje socijalne i imovinske sigurnosti onih pojedinaca koji su ostvarili ta prava u zakonom propisanom postupku i kojima je to pravo priznato, u konkretnom slučaju za slučaj starosti (starosna mirovina). S obzirom na to, Ustavni sud smatra da pravo osoba, nositelja prava na starosnu mirovinu, te zaštita prava tih osoba i dosljedna primjena relevantnih odredaba Zakona o mirovinskom osiguranju nesumnjivo predstavljaju legitiman cilj od javnog interesa.

36. Međutim, postavlja se pitanje je li u konkretnom slučaju lišavanje apelantove imovine proporcionalno tom legitimnom cilju koji se želi postići, odnosno uspostavlja li pravičnu ravnotežu između apelantova prava i općeg interesa. U svezi s tim, Ustavni sud, slijedeći vlastitu praksu i praksu Europskog

suda, ukazuje na to da u svakom pojedinom slučaju mora postojati pravičan odnos između zahtjeva javnog interesa koji se želi postići i zaštite temeljnih prava pojedinaca, što nije moguće postići ako apelant mora snositi poseban i pretjeran teret (vidi Europski sud, *James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. veljače 1986. godine, serija A, broj 98, st. 46. i 50.). Naravno, pitanje je li pravična ravnoteža doista postignuta postaje relevantno samo ako se i kada utvrdi da je miješanje u pitanju zadovoljilo navedeni uvjet zakonitosti i da nije bilo proizvoljno (vidi Europski sud, *Iatridis protiv Grčke* [VV], broj 31107/96, stavak 58., ECHR 1999-II). S obzirom na to, Ustavni sud treba dalje utvrditi je li uspostavljena pravična ravnoteža između apelantova prava i općeg interesa.

37. Ustavni sud se, kao relevantno za daljnju analizu, želi pozvati na svoje ranije izneseno stajalište da nije dovoljno da zakonska odredba ispunjava kriterij zakonitosti kako bi se zaključilo da je miješanje u pravo na imovinu opravdano, nego je potrebno i da služi legitimnom cilju u javnom interesu, te da održava razuman odnos proporcionalnosti između sredstava i cilja. Nadalje, u situaciji kada postoje tri fonda/zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje, čiji su međusobni odnosi bili nedefinirani, a što je neposredno utjecalo na ostvarenje prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja brojnih građana, bilo je nužno da se ovo pitanje uredi tako da se svakome tko je ispunjavao zakonske uvjete omogućiti bezuvjetno ostvarenje ovih prava.

38. U kontekstu navedenog, Ustavni sud primjećuje da Zakon o MIO ne sadrži odredbe kojima bi bilo regulirano pitanje što se dešava s novčanim iznosima koji korisniku nesumnjivo pripadaju, a koji su mu osporeni prilikom njegova zahtjeva da mu se preračuna mirovina. Također, Ustavni sud smatra da ostvarenje legitimnog cilja - osiguranje pravne sigurnosti i očuvanje likvidnosti mirovinskog fonda - ne može biti opravdanje za potpuni gubitak već stečenog prava pojedinca u određenom razdoblju. Stoga, takvo zakonsko rješenje ne može, prema mišljenju Ustavnog suda, uspostaviti pravičnu ravnotežu između zahtjeva od općeg ili javnog interesa i zahtjeva da se zaštiti pravo pojedinca na imovinu, već predstavlja pretežak teret za korisnika osiguranja, zbog čega nije zadovoljeno načelo proporcionalnosti iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. S obzirom na to, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju došlo do neproporcionalnog miješanja u apelantovu imovinu jer apelant, ukidanjem prava na mirovinu, te posebno vraćanjem već isplaćenih iznosa po osnovi mirovine, mora snositi pretjeran teret koji narušava pravičan balans između javnog interesa i apelantova interesa, što je suprotno standardima zaštite prava na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

39. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju prekršeno apelantovo pravo na imovinu iz članka II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

40. Ustavni sud smatra da je potrebno, u cilju zaštite apelantovih ustavnih prava, ukinuti odluku Okružnog suda kao konačnu odluku u ovom predmetu, te predmet vratiti Okružnom sudu kako bi taj sud donio novu odluku u skladu s garancijama iz članka II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Ostali navodi

41. S obzirom na zaključak glede povrede članka II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno razmatrati navodne povrede članka II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Налаже се Влади Кантона 10 да, у складу са чланом 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, апеланту **Анти Чули**, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, исплати износ од 1.800,00 KM на име накнаде нематеријалне штете због кршења права на доношење одлуке у разумном року уз обавезу да након истека овог рока плати законску

затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

Налаже се Влади Кантона 10 да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Анте Чуло из Томислав-Града (у даљњем тексту: апелант) поднио је 14. фебруара 2013. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију због тога што у разумном року није окончан поступак који је покренуо због сметања посједа пред Општинским судом у Ливну (у даљњем тексту: Општински суд) а који се, у тренутку подношења апелације, по апелантовој жалби налазио пред Кантоналним судом у Ливну (у даљњем тексту: Кантонални суд).

2. Апелант је допунио апелацију 6. маја 2013. године и доставио Рјешење Кантоналног суда број 10 0 П 001782 11 Гж од 4. марта 2013. године.

II. Поступак пред Уставним судом

3. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Кантоналног и Општинског суда затражено је 14. децембра 2015. године да доставе одговоре на апелацију.

4. Кантонални и Општински суд су доставили одговоре 21. децембра 2012. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

6. Апелант је 14. августа 2006. године Општинском суду поднио тужбу због сметања посједа против туженог духовног центра "Кармел св. Илије" на Бушком језеру (у даљњем тексту: тужени).

7. Општински суд је припремно рочиште одржао 31. августа 2010. године, а рочиште за главну расправу 28. априла 2011. године.

8. Општински суд је Рјешењем број 068 2 П 07 000 323 од 11. маја 2011. године усвојио апелантов тужбени захтјев у дијелу у којем је тражено да се одреди да постоји апелантово право стварне служности пролаза пјешнице и возилом, ближе означеним пољским-колским путем. Апелантов тужбени захтјев у дијелу којим је тражио да се утврди да је тужени извршио сметање посједа стварне служности пролаза пјешнице и возилом означеним колским путем, на начин ближе описан у изреци рјешења, као и да се утврди сметање апелантовог посједа, ближе означеног у изреци рјешења, одбио је као неоснован.

9. Апелант је на рјешење Општинског суда, које му је уручено 14. маја 2011. године, изјавио жалбу Кантоналном суду 30. маја 2011. године.

10. Кантонални суд је Рјешењем број 10 0 П 001782 11 Гж од 4. марта 2013. године апелантову жалбу дјелимично уважио и првостепено рјешење преиначио тако да је утврдио да је тужени, на ближе описани начин, апеланта сметао у посједу права пролаза и превоза, на ближе описани начин, па да се туженом налаже да се убудуће уздржи од оваквог или

сличног сметања. У преосталом дијелу апелантова жалба је одбијена и првостепено рјешење потврђено.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апелант тврди да му је, због тога што у разумном року није окончан поступак који је покренуо због сметања посједа, повријеђено право на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, те из члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

12. Апелант је у апелацији изнио хронологију поступка, указујући да он није допринио његовом трајању, да се у конкретном случају није радило о сложеном предмету, те, најзад, да су, у складу са законом, поступци због сметања посједа одређени као хитни. Апелант је затражио да се Кантоналном суду наложи да оконча поступак, тј. да одлучи о његовој жалби, те да му се на име накнаде нематеријалне штете одреди износ од 1.950,00 КМ, односно по 300,00 КМ за сваку годину трајања поступка.

13. У допуни апелације апелант је обавијестио Уставни суд да је Кантонални суд по његовој жалби одлучио рјешењем од 4. марта 2013. године, па да нема потребе да му се издаје налог у том смислу. Такође, апелант је остао при захтјеву да му се на име накнаде нематеријалне штете исплати новчани износ који би био усклађен са порастом БДП од 2004. године а према подацима из "Тематског билтена 01" из 2012. године, чији је издавач Агенција за статистику БиХ, тј. 3.632,20 КМ, односно у случају да овај приједлог не буде усвојен, износ који је означио у првобитно поднесеној апелацији.

б) Одговор на апелацију

14. Кантонални суд је истакао да у цијелости оспорава апелантов захтјев да му се исплати накнада нематеријалне штете због дужине трајања поступка, јер је овај суд апелантову жалбу рјешавао према хронолошком приливу предмета и старости иницијалног акта, а имајући у виду превелику оптерећеност овог суда при рјешавању старих предмета и велики прилив нових.

15. Општински суд је истакао да су апелантови наводи о датуму подношења тужбе, одржавању припремног рочишта и рочишта за главну расправу тачни, да је поступак пред овим судом спроведен у складу са законом, те, најзад, да у поступку пред овим судом није било кршења апелантових уставних права.

V. Релевантни прописи

16. Закон о парничном поступку Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине ФБиХ" бр. 53/03, 73/05 и 19/06) у релевантном дијелу гласи:

Члан 10.

Суд је дужан провести поступак без одуговлачења и са што мање трошкова, те онемогућити сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

Члан 424.

При одређивању рокова и рочишта по тужбама због сметања посједа суд ће увијек обраћати нарочиту пажњу на потребу хитног рјешавања према природи сваког појединог случаја. При томе, суд може одредити и рокове краће од оних предвиђених одредбама овог закона о редовном поступку.

Члан 425.

Расправљање о тужби због сметања посједа ограничит ће се само на расправљање и доказивање чињеница посљедњег стања посједа и насталог сметања.

Искључено је расправљање о праву на посјед, о правном основу, савјесности или несавјесности посједа или о захтјевима за накнаду штете.

VI. Допустивост

17. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

18. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о последњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

19. У складу са чланом 18 став (2) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију и када нема одлуке надлежног суда, уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода које штити Устав или међународна документа која се примјењују у Босни и Херцеговини.

20. Апелант сматра да му је у поступку који је покренуо због сметања посједа, а који се у тренутку подношења апелације Уставном суду налазио у поступку одлучивања по жалби пред Кантоналним судом, повријеђено право на доношење одлуке у разумном року.

21. Уставни суд сматра да је апелација, у смислу члана 18 став (2) Правила Уставног суда, допустива у односу на доношење одлуке у разумном року као једном од аспеката права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Најзад, имајући у виду цитирану одредбу, Уставни суд сматра да, иако је након подношења апелације, по апелантовој жалби Кантонални суд одлучио Рјешењем број 10 0 П 001782 11 Гж од 4. марта 2013. године, чиме је поступак правоснажно окончан, с обзиром на наводе о повреди права на одлучивање у разумном року, апелација би била допустива и у вријеме њеног подношења у овом дијелу.

22. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

23. Апелант тврди да му је у поступку пред редовним судовима који је покренуо због сметања посједа повријеђено право на доношење одлуке у разумном року као сегменту права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на правично суђење

24. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

25. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном

року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]

26. Уставни суд запажа да се у конкретном случају ради о спору грађанскоправне природе у којем је апелант тражио да се утврди да га је тужени ометао у посједу служности пролаза и превоза, па апелант у предметном поступку ужива гаранције права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Суђење у разумном року

а) Релевантни принципи

27. Према конзистентној пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, разумност дужине трајања поступка мора да се оцјењује у оквиру околности појединог предмета, водећи рачуна о критеријумима успостављеним праксом Европског суда, а нарочито о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти, те о значају који конкретна правна ствар има за апеланта (види, Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38).

б) Период који се узима у обзир

28. Апелант је у предметном поступку поднио тужбу Општинском суду 14. августа 2006. године а поступак је окончан рјешењем Кантоналног суда од 4. марта 2013. године. Дакле, релевантан период који Уставни суд треба узети при оцјени дужине поступка износи шест година, шест мјесеци и 20 дана.

ц) Анализа разумности трајања поступка

29. У поступку пред редовним судовима апелант је тражио да се утврди да постоји његово право служности пролаза и превоза, да је тужени извршио сметање посједа права служности, те да је извршено сметање посједа на његовој непокретности. Из докумената предочених Уставном суду не може да се закључи да су апелантовом тужбом покренута сложена питања која би ишла у прилог трајању поступка у конкретном случају тим прије што је, у складу са чланом 425 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП), расправљање о тужби због сметања посједа ограничено на расправљање и доказивање чињеница последњег стања посједа и насталог сметања, те је искључено расправљање о праву на посјед, о правном основу, савјесности или несавјесности посједа или о захтјевима за накнаду штете.

30. Даље, из докумената предочених уз апелацију, те из одговора Општинског и Кантоналног суда на апелацију не може да се закључи да је апелант својим понашањем допринио трајању поступка.

31. Даље, из предоченог Уставном суду произилази да је по тужби коју је апелант поднио 14. августа 2006. године припремно рочиште одржано 31. августа 2010. године, тј. након четири године од подношења тужбе, након непуних осам мјесеци, тј. 28. априла 2011. године рочиште за главну расправу, да би апеланту рјешење Општинског суда било уручено 14. маја 2011. године. У одговору на апелантове наводе Општински суд није понудио нити један разлог или образложење због ког је тек након четири године одржано припремно рочиште, односно да је у периоду од подношења тужбе па до заказивања припремног рочишта предузео било коју процесну радњу, односно указао на објективне потешкоће које су га у томе спријечиле или онемогућиле. Даље, Уставни суд примјећује да је Кантонални суд одлучио о апелантовој жалби након једне године и непуних 10 мјесеци од доношења првостепеног рјешења. При томе

Кантонални суд у одговору на апелацију није понудио релевантно образложење за своју пасивност (осим што се правдао великим бројем предмета, хронолошким поступањем), што само по себи није прихватљиво образложење које би могло да оправда дужину конкретног поступка. У вези с тим, Уставни суд, подржавајући праксу Европског суда, подсјећа на то да члан 6 став 1 Европске конвенције намеће државама уговорницама дужност да организују своје правосудне системе тако да судови могу да задовоље услове тог члана, укључујући и обавезу да поступају у предметима у разумном року (види, Европски суд, *Мариновић против Хрватске*, пресуда од 6. октобра 2005. године, став 23).

32. Најзад, у конкретном случају апелант је тужбом покренуо спор због сметања посједа који је, сходно члану 424 ЗПП, одређен као хитан. С тим у вези, Уставни суд подсјећа да је Европски суд указао да је потребна нарочита марљивост надлежних власти у свим предметима који се тичу личног статуса и својства, а да је овај захтјев нарочито важан у државама у којима домаћи закон прописује да одређени судски поступци имају хитан карактер (види, Европски суд, *Borgese против Италије*, пресуда од 26. фебруара 1992. године, Серија А број 228-Б, став 18). У конкретном случају трајање поступка због сметања, који је законом одређен као хитан, више од шест година и шест мјесеци, у недостатку разлога и образложења који би то могли да оправдају, очигледно не задовољава захтјев нарочите марљивости који се тражи од судова.

33. У конкретном случају Уставни суд сматра да је трајање поступка од шест година, шест мјесеци и 20 дана, који је законом одређен као хитан, у предмету који не може да се оцијени као сложен, када нема ништа што би упутило на закључак да је апелант допринио трајању поступка, те у недостатку било каквог образложења, односно конкретизовања објективних разлога, неразумно и да мора да се припише редовним судовима.

34. С обзиром на наведено, Уставни суд закључује да је повријеђено апелантово право на суђење у "разумном року" као сегменту права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

д) Питање накнаде нематеријалне штете

35. Апелант је затражио да му се на име нематеријалне штете, због дужине трајања поступка, додијели износ од 1.950,00 КМ.

36. Уставни суд подсјећа да је чланом 74 став (1) Правила Уставног суда одређено да у одлуци којом усваја апелацију Уставни суд може да одреди накнаду за нематеријалну штету која се, према ставу (2) истог члана, одређује на основу праведности, узимајући у обзир стандарде који произилазе из праксе Уставног суда.

37. Даље, Уставни суд подсјећа да је у досадашњој пракси утврђен принцип одређивања висине накнаде штете у оваквим случајевима (види, Уставни суд, Одлука број АП 938/04, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 20/06, ст. 48-51). Према утврђеном принципу, апелантима би за сваку годину одлагања да се донесе одлука требало исплатити износ од приближно 150,00 КМ, односно двоструки износ у предметима који захтијевају посебну хитност.

38. С обзиром на то да је поступак трајао шест година, шест мјесеци и 20 дана, те да се радило о поступку који је законом одређен као хитан, Уставни суд сматра да апеланту треба на име нематеријалне штете, због недоношења одлуке у разумном року, исплатити износ од 1.800,00 КМ. Наведени

износ апеланту је дужна да исплати Влада Кантона 10, с обзиром на сједиште Општинског и Кантоналног суда, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

VIII. Закључак

39. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када је поступак пред редовним судовима, у предмету који је законом одређен као хитан и који није покретао сложена питања, трајао више од шест година, што не може да буде оправдано ни пропустом странака, као ни сложености предмета, већ је искључиво последица начина на који су редовни судови водили поступак.

40. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

41. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник

Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ђеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj AP 708/13, rješavajući apelaciju Ante Čule, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (2) i člana 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ceman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 20. aprila 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Ante Čule.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u postupku koji je okončan Rješenjem Kantonalnog suda u Livnu broj 10 0 P 001782 11 Gž od 4. marta 2013. godine.

Nalaže se Vladi Kantona 10 da, u skladu sa članom 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, apelantu Anti Čuli, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, isplati iznos od 1.800,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku uz obavezu da nakon isteka ovog roka plati zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Nalaže se Vladi Kantona 10 da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE**I. Uvod**

1. Ante Čulo iz Tomislav-Grada (u daljnjem tekstu: apelant) podnio je 14. februara 2013. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju zbog toga što u razumnom roku nije okončan postupak koji je pokrenuo zbog smetanja posjeda pred Općinskim sudom u Livnu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) a koji se, u trenutku podnošenja apelacije, po apelantovoj žalbi nalazio pred Kantonalnim sudom u Livnu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud).

2. Apelant je dopunio apelaciju 6. maja 2013. godine i dostavio Rješenje Kantonalnog suda broj 10 0 P 001782 11 Gž od 4. marta 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog i Općinskog suda zatraženo je 14. decembra 2015. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Kantonalni i Općinski sud su dostavili odgovore 21. decembra 2012. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Apelant je 14. augusta 2006. godine Općinskom sudu podnio tužbu zbog smetanja posjeda protiv tuženog duhovnog centra "Karmel sv. Ilije" na Buškom jezeru (u daljnjem tekstu: tuženi).

7. Općinski sud je pripremno ročište održao 31. augusta 2010. godine, a ročište za glavnu raspravu 28. aprila 2011. godine.

8. Općinski sud je Rješenjem broj 068 2 P 07 000 323 od 11. maja 2011. godine usvojio apelantov tužbeni zahtjev u dijelu u kojem je traženo da se odredi da postoji apelantovo pravo stvarne služnosti prolaza pješice i vozilom, bliže označenim poljskim-kolskim putem. Apelantov tužbeni zahtjev u dijelu kojim je tražio da se utvrdi da je tuženi izvršio smetanje posjeda stvarne služnosti prolaza pješice i vozilom označenim kolskim putem, na način bliže opisan u izreci rješenja, kao i da se utvrdi smetanje apelantovog posjeda, bliže označenog u izreci rješenja, odbio je kao neosnovan.

9. Apelant je na rješenje Općinskog suda, koje mu je uručeno 14. maja 2011. godine, izjavio žalbu Kantonalnom sudu 30. maja 2011. godine.

10. Kantonalni sud je Rješenjem broj 10 0 P 001782 11 Gž od 4. marta 2013. godine apelantovu žalbu djelimično uvažio i prvostepeno rješenje preinačio tako da je utvrdio da je tuženi, na bliže opisani način, apelanta smetao u posjedu prava prolaza i prevoza, na bliže opisani način, pa da se tuženom nalaže da se ubuduće uzdrži od ovakvog ili sličnog smetanja. U preostalom dijelu apelantova žalba je odbijena i prvostepeno rješenje potvrđeno.

IV. Apelacija**a) Navodi iz apelacije**

11. Apelant tvrdi da mu je, zbog toga što u razumnom roku nije okončan postupak koji je pokrenuo zbog smetanja posjeda, povrijeđeno pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

12. Apelant je u apelaciji iznio hronologiju postupka, ukazujući da on nije doprinio njegovom trajanju, da se u konkretnom slučaju nije radilo o složenom predmetu, te, najzad, da su, u skladu sa zakonom, postupci zbog smetanja posjeda određeni kao hitni. Apelant je zatražio da se Kantonalnom sudu

naloži da okonča postupak, tj. da odluči o njegovoj žalbi, te da mu se na ime naknade nematerijalne štete odredi iznos od 1.950,00 KM, odnosno po 300,00 KM za svaku godinu trajanja postupka.

13. U dopuni apelacije apelant je obavijestio Ustavni sud da je Kantonalni sud po njegovoj žalbi odlučio rješenjem od 4. marta 2013. godine, pa da nema potrebe da mu se izdaje nalog u tom smislu. Također, apelant je ostao pri zahtjevu da mu se na ime naknade nematerijalne štete isplati novčani iznos koji bi bio usklađen sa porastom BDP od 2004. godine a prema podacima iz "Tematskog biltena 01" iz 2012. godine, čiji je izdavač Agencija za statistiku BiH, tj. 3.632,20 KM, odnosno u slučaju da ovaj prijedlog ne bude usvojen, iznos koji je označio u prvobitno podnesenoj apelaciji.

b) Odgovor na apelaciju

14. Kantonalni sud je istakao da u cijelosti osporava apelantov zahtjev da mu se isplati naknada nematerijalne štete zbog dužine trajanja postupka, jer je ovaj sud apelantovu žalbu rješavao prema hronološkom prilivu predmeta i starosti inicijalnog akta, a imajući u vidu preveliku opterećenost ovog suda pri rješavanju starih predmeta i veliki priliv novih.

15. Općinski sud je istakao da su apelantovi navodi o datumu podnošenja tužbe, održavanju pripremnog ročišta i ročišta za glavnu raspravu tačni, da je postupak pred ovim sudom proveden u skladu sa zakonom, te, najzad, da u postupku pred ovim sudom nije bilo kršenja apelantovih ustavnih prava.

V. Relevantni propisi

16. **Zakon o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine FBiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 10.

Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 424.

Pri određivanju rokova i ročišta po tužbama zbog smetanja posjeda sud će uvijek obraćati naročitu pažnju na potrebu hitnog rješavanja prema prirodi svakog pojedinog slučaja. Pri tome, sud može odrediti i rokove kraće od onih predviđenih odredbama ovog zakona o redovnom postupku.

Član 425.

Raspravljanje o tužbi zbog smetanja posjeda ograničit će se samo na raspravljanje i dokazivanje činjenica posljednjeg stanja posjeda i nastalog smetanja. Isključeno je raspravljanje o pravu na posjed, o pravnom osnovu, savjesnosti ili nesavjesnosti posjeda ili o zahtjevima za naknadu štete.

VI. Dopustivost

17. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

19. U skladu sa članom 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja

prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

20. Apelant smatra da mu je u postupku koji je pokrenuo zbog smetanja posjeda, a koji se u trenutku podnošenja apelacije Ustavnom sudu nalazio u postupku odlučivanja po žalbi pred Kantonalnim sudom, povrijeđeno pravo na donošenje odluke u razumnom roku.

21. Ustavni sud smatra da je apelacija, u smislu člana 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, dopustiva u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku kao jednom od aspekata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Najzad, imajući u vidu citiranu odredbu, Ustavni sud smatra da, iako je nakon podnošenja apelacije, po apelantovoj žalbi Kantonalni sud odlučio Rješenjem broj 10 0 P 001782 11 Gž od 4. marta 2013. godine, čime je postupak pravosnažno okončan, s obzirom na navode o povredi prava na odlučivanje u razumnom roku, apelacija bi bila dopustiva i u vrijeme njenog podnošenja u ovom dijelu.

22. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelant tvrdi da mu je u postupku pred redovnim sudovima koji je pokrenuo zbog smetanja posjeda povrijeđeno pravo na donošenje odluke u razumnom roku kao segmentu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

24. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

25. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

26. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o sporu građanskopravne prirode u kojem je apelant tražio da se utvrdi da ga je tuženi ometao u posjedu služnosti prolaza i prevoza, pa apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Suđenje u razumnom roku

a) Relevantni principi

27. Prema konzistentnoj praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora se ocjenjivati u okviru okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim praksom Evropskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38).

b) Period koji se uzima u obzir

28. Apelant je u predmetnom postupku podnio tužbu Općinskom sudu 14. augusta 2006. godine a postupak je okončan

rješenjem Kantonalnog suda od 4. marta 2013. godine. Dakle, relevantan period koji Ustavni sud treba uzeti pri ocjeni dužine postupka iznosi šest godina, šest mjeseci i 20 dana.

c) Analiza razumnosti trajanja postupka

29. U postupku pred redovnim sudovima apelant je tražio da se utvrdi da postoji njegovo pravo služnosti prolaza i prevoza, da je tuženi izvršio smetanje posjeda prava služnosti, te da je izvršeno smetanje posjeda na njegovoj nekretnini. Iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu ne može se zaključiti da su apelantovom tužbom pokrenuta složena pitanja koja bi išla u prilog trajanju postupka u konkretnom slučaju tim prije što je, u skladu sa članom 425. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), raspravljanje o tužbi zbog smetanja posjeda ograničeno na raspravljanje i dokazivanje činjenica posljednjeg stanja posjeda i nastalog smetanja, te je isključeno raspravljanje o pravu na posjed, o pravnom osnovu, savjesnosti ili nesavjesnosti posjeda ili o zahtjevima za naknadu štete.

30. Dalje, iz dokumenata predloženih uz apelaciju, te iz odgovora Općinskog i Kantonalnog suda na apelaciju ne može se zaključiti da je apelant svojim ponašanjem doprinio trajanju postupka.

31. Dalje, iz predloženog Ustavnom sudu proizlazi da je po tužbi koju je apelant podnio 14. augusta 2006. godine pripremno ročište održano 31. augusta 2010. godine, tj. nakon četiri godine od podnošenja tužbe, nakon nepunih osam mjeseci, tj. 28. aprila 2011. godine ročište za glavnu raspravu, da bi apelantu rješenje Općinskog suda bilo uručeno 14. maja 2011. godine. U odgovoru na apelantove navode Općinski sud nije ponudio niti jedan razlog ili obrazloženje zbog kog je tek nakon četiri godine održano pripremno ročište, odnosno da je u periodu od podnošenja tužbe pa do zakazivanja pripremnog ročišta preduzeo bilo koju procesnu radnju, odnosno ukazao na objektivne poteškoće koje su ga u tome spriječile ili onemogućile. Dalje, Ustavni sud primjećuje da je Kantonalni sud odlučio o apelantovoj žalbi nakon jedne godine i nepunih 10 mjeseci od donošenja prvostepenog rješenja. Pri tome Kantonalni sud u odgovoru na apelaciju nije ponudio relevantno obrazloženje za svoju pasivnost (osim što se pravdao velikim brojem predmeta, hronološkim postupanjem), što samo po sebi nije prihvatljivo obrazloženje koje bi moglo opravdati dužinu konkretnog postupka. U vezi s tim, Ustavni sud, podržavajući praksu Evropskog suda, podsjeća na to da član 6. stav 1. Evropske konvencije nameće državama ugovornicama dužnost da organiziraju svoje pravosudne sisteme tako da sudovi mogu zadovoljiti uvjete tog člana, uključujući i obavezu da postupaju u predmetima u razumnom roku (vidi, Evropski sud, *Marinović protiv Hrvatske*, presuda od 6. oktobra 2005. godine, stav 23).

32. Najzad, u konkretnom slučaju apelant je tužbom pokrenuo spor zbog smetanja posjeda koji je, shodno članu 424. ZPP, određen kao hitan. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud ukazao da je potrebna naročita marljivost nadležnih vlasti u svim predmetima koji se tiču ličnog statusa i svojstva, a da je ovaj zahtjev naročito važan u državama u kojima domaći zakon propisuje da određeni sudski postupci imaju hitan karakter (vidi, Evropski sud, *Borgese protiv Italije*, presuda od 26. februara 1992. godine, Serija A broj 228-B, stav 18). U konkretnom slučaju trajanje postupka zbog smetanja, koji je zakonom određen kao hitan, više od šest godina i šest mjeseci, u nedostatku razloga i obrazloženja koji bi to mogli opravdati, očigledno ne zadovoljava zahtjev naročite marljivosti koji se traži od sudova.

33. U konkretnom slučaju Ustavni sud smatra da je trajanje postupka od šest godina, šest mjeseci i 20 dana, koji je zakonom određen kao hitan, u predmetu koji se ne može ocijeniti kao složen, kada nema ništa što bi uputilo na zaključak da je apelant

doprinio trajanju postupka, te u nedostatku bilo kakvog obrazloženja, odnosno konkretiziranja objektivnih razloga, nerazumno i da se mora pripisati redovnim sudovima.

34. S obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo na suđenje u "razumnom roku" kao segmentu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

d) Pitanje naknade nematerijalne štete

35. Apelant je zatražio da mu se na ime nematerijalne štete, zbog dužine trajanja postupka, dodijeli iznos od 1.950,00 KM.

36. Ustavni sud podsjeća da je članom 74. stav (1) Pravila Ustavnog suda određeno da u odluci kojom usvaja apelaciju Ustavni sud može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu koja se, prema stavu (2) istog člana, određuje na osnovu pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda.

37. Dalje, Ustavni sud podsjeća da je u dosadašnjoj praksi utvrđen princip određivanja visine naknade štete u ovakvim slučajevima (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 938/04*, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 20/06, st. 48-51). Prema utvrđenom principu, apelantima bi za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo isplatiti iznos od približno 150,00 KM, odnosno dvostruki iznos u predmetima koji zahtijevaju posebnu hitnost.

38. S obzirom na to da je postupak trajao šest godina, šest mjeseci i 20 dana, te da se radilo o postupku koji je zakonom određen kao hitan, Ustavni sud smatra da apelantu treba na ime nematerijalne štete, zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, isplatiti iznos od 1.800,00 KM. Navedeni iznos apelantu je dužna da isplati Vlada Kantona 10, s obzirom na sjedište Općinskog i Kantonalnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

VIII. Zaključak

39. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada je postupak pred redovnim sudovima, u predmetu koji je zakonom određen kao hitan i koji nije pokretao složena pitanja, trajao više od šest godina, što ne može biti opravdano ni propustom stranaka, kao ni složenosti predmeta, već je isključivo posljedica načina na koji su redovni sudovi vodili postupak.

40. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

41. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 708/13**, rješavajući apelaciju **Ante Čule**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (2) i članka 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Čeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 20. travnja 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Ante Čule**.

Utvrdjuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u postupku koji je okončan Rješenjem Kantonalnog suda u Livnu broj 10 0 P 001782 11 Gž od 4. ožujka 2013. godine.

Nalaže se Vladi Kantona 10 da, sukladno članku 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, apelantu **Anti Čuli**, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, isplati iznos od 1.800,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku uz obvezu da nakon isteka ovog roka plati zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Nalaže se Vladi Kantona 10 da, sukladno članku 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Ante Čulo iz Tomislav Grada (u daljnjem tekstu: apelant) podnio je 14. veljače 2013. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju zbog toga što u razumnom roku nije okončan postupak koji je pokrenuo zbog smetanja posjeda pred Općinskim sudom u Livnu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) a koji se, u trenutku podnošenja apelacije, po apelantovom prizivu nalazio pred Kantonalnim sudom u Livnu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud).

2. Apelant je dopunio apelaciju 6. svibnja 2013. godine i dostavio Rješenje Kantonalnog suda broj 10 0 P 001782 11 Gž od 4. ožujka 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog i Općinskog suda zatraženo je 14. prosinca 2015. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Kantonalni i Općinski sud su dostavili odgovore 21. prosinca 2012. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Apelant je 14. kolovoza 2006. godine Općinskom sudu podnio tužbu zbog smetanja posjeda protiv tuženog duhovnog centra "Karmel sv. Ilije" na Buškom jezeru (u daljnjem tekstu: tuženi).

7. Općinski sud je pripremno ročište održao 31. kolovoza 2010. godine, a ročište za glavnu raspravu 28. travnja 2011. godine.

8. Općinski sud je Rješenjem broj 068 2 P 07 000 323 od 11. svibnja 2011. godine usvojio apelantov tužbeni zahtjev u dijelu u kojem je traženo da se odredi da postoji apelantovo pravo stvarne služnosti prolaza pješice i vozilom, bliže označenim poljskim-kolskim putem. Apelantov tužbeni zahtjev u dijelu kojim je tražio da se utvrdi da je tuženi izvršio smetanje posjeda stvarne služnosti prolaza pješice i vozilom označenim kolskim putem, na način bliže opisan u izreci rješenja, kao i da se utvrdi smetanje apelantovog posjeda, bliže označenog u izreci rješenja, odbio je kao neutemeljen.

9. Apelant je na rješenje Općinskog suda, koje mu je uručeno 14. svibnja 2011. godine, izjavio priziv Kantonalnom sudu 30. svibnja 2011. godine.

10. Kantonalni sud je Rješenjem broj 10 O P 001782 11 Gž od 4. ožujka 2013. godine apelantov priziv djelomično uvažio i prvostupanjsko rješenje preinačio tako da je utvrdio da je tuženi, na bliže opisani način, apelanta smetao u posjedu prava prolaza i prijevoza, na bliže opisani način, pa da se tuženom nalaže da se ubuduće uzdrži od ovakvog ili sličnog smetanja. U preostalom dijelu apelantov priziv je odbijen i prvostupanjsko rješenje potvrđeno.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelant tvrdi da mu je, zbog toga što u razumnom roku nije okončan postupak koji je pokrenuo zbog smetanja posjeda, povrijeđeno pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

12. Apelant je u apelaciji iznio kronologiju postupka, ukazujući da on nije doprinio njegovom trajanju, da se u konkretnom slučaju nije radilo o složenom predmetu, te, najзад, da su, sukladno zakonu, postupci zbog smetanja posjeda određeni kao žurni. Apelant je zatražio da se Kantonalnom sudu naloži da okonča postupak, tj. da odluči o njegovom prizivu, te da mu se na ime naknade nematerijalne štete odredi iznos od 1.950,00 KM, odnosno po 300,00 KM za svaku godinu trajanja postupka.

13. U dopuni apelacije apelant je obavijestio Ustavni sud da je Kantonalni sud po njegovom prizivu odlučio rješenjem od 4. ožujka 2013. godine, pa da nema potrebe da mu se izdaje nalog u tom smislu. Također, apelant je ostao pri zahtjevu da mu se na ime naknade nematerijalne štete isplati novčani iznos koji bi bio usklađen sa porastom BDP od 2004. godine a prema podacima iz "Tematskoga biltena 01" iz 2012. godine, čiji je nakladnik Agencija za statistiku BiH, tj. 3.632,20 KM, odnosno u slučaju da ovaj prijedlog ne bude usvojen, iznos koji je označio u prvobitno podnesenoj apelaciji.

b) Odgovor na apelaciju

14. Kantonalni sud je istaknuo da u cijelosti osporava apelantov zahtjev da mu se isplati naknada nematerijalne štete zbog duljine trajanja postupka, jer je ovaj sud apelantov priziv rješavao prema kronološkom prilivu predmeta i starosti inicijalnog akta, a imajući u vidu preveliku opterećenost ovog suda pri rješavanju starih predmeta i veliki priliv novih.

15. Općinski sud je istaknuo da su apelantovi navodi o nadnevku podnošenja tužbe, održavanju pripremnog ročišta i ročišta za glavnu raspravu točni, da je postupak pred ovim sudom proveden sukladno zakonu, te, najзад, da u postupku pred ovim sudom nije bilo kršenja apelantovih ustavnih prava.

V. Relevantni propisi

16. **Zakon o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine FBiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 10.

Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Članak 424.

Pri određivanju rokova i ročišta po tužbama zbog smetanja posjeda sud će uvijek obraćati naročitu pozornost na potrebu žurnog rješavanja prema prirodi svakog pojedinog slučaja. Pri tome, sud može odrediti i rokove kraće od onih predviđenih odredbama ovog zakona o redovnom postupku.

Članak 425.

Raspravljanje o tužbi zbog smetanja posjeda ograničit će se samo na raspravljanje i dokazivanje činjenica posljednjeg stanja posjeda i nastalog smetanja. Isključeno je raspravljanje o pravu na posjed, o pravnoj osnovi, savjesnosti ili nesavjesnosti posjeda ili o zahtjevima za naknadu štete.

VI. Dopustivost

17. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

19. Sukladno članku 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koje štiti Ustav ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

20. Apelant smatra da mu je u postupku koji je pokrenuo zbog smetanja posjeda, a koji se u trenutku podnošenja apelacije Ustavnom sudu nalazio u postupku odlučivanja po prizivu pred Kantonalnim sudom, povrijeđeno pravo na donošenje odluke u razumnom roku.

21. Ustavni sud smatra da je apelacija, u smislu članka 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, dopustiva u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku kao jednom od aspekata prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Najзад, imajući u vidu citiranu odredbu, Ustavni sud smatra da, iako je nakon podnošenja apelacije, po apelantovom prizivu Kantonalni sud odlučio Rješenjem broj 10 O P 001782 11 Gž od 4. ožujka 2013. godine, čime je postupak pravomoćno okončan, obzirom na navode o povredi prava na odlučivanje u razumnom roku, apelacija bi bila dopustiva i u vrijeme njezinog podnošenja u ovom dijelu.

22. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelant tvrdi da mu je u postupku pred redovitim sudovima koji je pokrenuo zbog smetanja posjeda povrijeđeno pravo na donošenje odluke u razumnom roku kao segmentu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

24. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

25. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

26. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o sporu građanskoopravne naravi u kojem je apelant tražio da se utvrdi da ga je tuženi ometao u posjedu služnosti prolaza i prijevoza, pa apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Suđenje u razumnom roku

a) Relevantna načela

27. Prema konzistentnoj praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, razumnoj duljine trajanja postupka mora se ocjenjivati u okviru okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim praksom Europskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Europski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38).

b) Razdoblje koje se uzima u obzir

28. Apelant je u predmetnom postupku podnio tužbu Općinskom sudu 14. kolovoza 2006. godine a postupak je okončan rješenjem Kantonalnog suda od 4. ožujka 2013. godine. Dakle, relevantno razdoblje koje Ustavni sud treba uzeti pri ocjeni duljine postupka iznosi šest godina, šest mjeseci i 20 dana.

c) Analiza razumnosti trajanja postupka

29. U postupku pred redovitim sudovima apelant je tražio da se utvrdi da postoji njegovo pravo služnosti prolaza i prijevoza, da je tuženi izvršio smetanje posjeda prava služnosti, te da je izvršeno smetanje posjeda na njegovoj nekretnini. Iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu ne može se zaključiti da su apelantovom tužbom pokrenuta složena pitanja koja bi išla u prilog trajanju postupka u konkretnom slučaju tim prije što je, sukladno članku 425. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), raspravljanje o tužbi zbog smetanja posjeda ograničeno na raspravljanje i dokazivanje činjenica posljednjeg stanja posjeda i nastalog smetanja, te je isključeno raspravljanje o pravu na posjed, o pravnoj osnovi, savjesnosti ili nesavjesnosti posjeda ili o zahtjevima za naknadu štete.

30. Dalje, iz dokumenata predloženih uz apelaciju, te iz odgovora Općinskog i Kantonalnog suda na apelaciju ne može se zaključiti da je apelant svojim ponašanjem doprinio trajanju postupka.

31. Dalje, iz predloženog Ustavnom sudu proizlazi da je po tužbi koju je apelant podnio 14. kolovoza 2006. godine pripremno ročište održano 31. kolovoza 2010. godine, tj. nakon četiri godine od podnošenja tužbe, nakon nepunih osam mjeseci, tj. 28. travnja 2011. godine ročište za glavnu raspravu, da bi apelantu rješenje Općinskog suda bilo uručeno 14. svibnja 2011. godine. U odgovoru na apelantove navode Općinski sud nije ponudio niti jedan razlog ili obrazloženje zbog kojeg je tek nakon četiri godine održano pripremno ročište, odnosno da je u razdoblju od podnošenja tužbe pa do zakazivanja pripremnog ročišta poduzeo bilo koju procesnu radnju, odnosno ukazao na objektivne poteškoće koje su ga u tome spriječile ili onemogućile. Dalje, Ustavni sud primjećuje da je Kantonalni sud odlučio o apelantovom prizivu nakon jedne godine i nepunih 10 mjeseci od donošenja prvostupanjskog rješenja. Pri tome Kantonalni sud u odgovoru na apelaciju nije ponudio relevantno obrazloženje za svoju pasivnost (osim što se pravdao velikim brojem predmeta, kronološkim postupanjem), što samo po sebi nije prihvatljivo obrazloženje koje bi moglo opravdati duljinu konkretnog postupka. U svezi s tim, Ustavni sud, podržavajući praksu Europskog suda, podsjeća na to da članak 6. stavak 1. Europske konvencije nameće državama ugovornicama dužnost

da organiziraju svoje pravosudne sustave tako da sudovi mogu zadovoljiti uvjete tog članka, uključujući i obvezu da postupaju u predmetima u razumnom roku (vidi, Europski sud, *Marinović protiv Hrvatske*, presuda od 6. listopada 2005. godine, stavak 23).

32. Najzad, u konkretnom slučaju apelant je tužbom pokrenuo spor zbog smetanja posjeda koji je, sukladno članku 424. ZPP, određen kao žuran. S tim u svezi, Ustavni sud podsjeća da je Europski sud ukazao da je potrebna naročita marljivost nadležnih vlasti u svim predmetima koji se tiču osobnog statusa i svojstva, a da je ovaj zahtjev naročito važan u državama u kojima domaći zakon propisuje da određeni sudski postupci imaju žuran karakter (vidi, Europski sud, *Borgese protiv Italije*, presuda od 26. veljače 1992. godine, Serija A broj 228-B, stavak 18). U konkretnom slučaju trajanje postupka zbog smetanja, koji je zakonom određen kao žuran, više od šest godina i šest mjeseci, u nedostatku razloga i obrazloženja koji bi to mogli opravdati, očigledno ne zadovoljava zahtjev naročite marljivosti koji se traži od sudova.

33. U konkretnom slučaju Ustavni sud smatra da je trajanje postupka od šest godina, šest mjeseci i 20 dana, koji je zakonom određen kao žuran, u predmetu koji se ne može ocijeniti kao složen, kada nema ništa što bi uputilo na zaključak da je apelant doprinio trajanju postupka, te u nedostatku bilo kakvog obrazloženja, odnosno konkretiziranja objektivnih razloga, nerazumno i da se mora pripisati redovitim sudovima.

34. Obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo na suđenje u "razumnom roku" kao segmentu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

d) Pitanje naknade nematerijalne štete

35. Apelant je zatražio da mu se na ime nematerijalne štete, zbog duljine trajanja postupka, dodijeli iznos od 1.950,00 KM.

36. Ustavni sud podsjeća da je člankom 74. stavak (1) Pravila Ustavnog suda određeno da u odluci kojom usvaja apelaciju Ustavni sud može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu koja se, prema stavku (2) istog članka, određuje na temelju pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda.

37. Dalje, Ustavni sud podsjeća da je u dosadašnjoj praksi utvrđeno načelo određivanja visine naknade štete u ovakvim slučajevima (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 938/04*, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 20/06, st. 48-51). Prema utvrđenom načelu, apelantima bi za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo isplatiti iznos od približno 150,00 KM, odnosno dvostruki iznos u predmetima koji zahtijevaju posebnu žurnost.

38. Obzirom na to da je postupak trajao šest godina, šest mjeseci i 20 dana, te da se radilo o postupku koji je zakonom određen kao žuran, Ustavni sud smatra da apelantu treba na ime nematerijalne štete, zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, isplatiti iznos od 1.800,00 KM. Navedeni iznos apelantu je dužna isplatiti Vlada Kantona 10, obzirom na sjedište Općinskog i Kantonalnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

VIII. Zaključak

39. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada je postupak pred redovitim sudovima, u predmetu koji je zakonom određen kao žuran i koji nije pokretao složena pitanja, trajao više od šest godina, što ne može biti opravdano ni propustom stranaka, kao ni složenosti predmeta, već je isključivo posljedica načina na koji su redoviti sudovi vodili postupak.

40. На основу члана 59. ст. (1) и (2) и члана 74. Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

41. Према члану VI/5. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обвезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Mirsad Ćeman, v. r.

582

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 15/14**, рјешавајући апелацију **Адисе Пењо**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 20. априла 2016. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација **Адисе Пењо**.

Утврђује се повреда права на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Рјешење Кантоналног суда у Зеници број 36 0 ИП 000075 13 Пжип од 15. новембра 2013. године.

Предмет се враћа Кантоналном суду у Зеници, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Кантоналном суду у Зеници да, у складу са чланом 72 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од 30 дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Адиса Пењо (у даљњем тексту: апеланткиња) из Какња, коју заступа Кемо Капур, адвокат из Сарајева, поднијела је 3. јануара 2014. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Рјешења Кантоналног суда у Зеници (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 36 0 ИП 000075 13 Пжип од 15. новембра 2013. године и Рјешења Општинског суда у Какњу (у даљњем тексту: Општински суд) број 36 0 ИП 000075 08 ИП од 26. јуна 2013. године. Апеланткиња је, такође, поднијела захтјев за доношење привремене мјере којом би Уставни суд прекинуо предметни извршни поступак до доношења одлуке о апелацији.

2. С обзиром на то да апелација није садржавала све елементе прописане чланом 19 став 2 алинеја 1 претходних Правила Уставног суда ("Службени гласник БиХ" бр. 60/05, 64/08 и 51/09), од апеланткиње је 27. фебруара 2014. године

затражено да допуни апелацију. Апеланткиња је 13. марта 2014. године доставила тражену допуну апелације.

3. Апеланткиња је 14. априла 2014. године доставила допуну апелације и ургенцију за рјешавање предмета, јер је, како је навела, Општински суд донио закључак број 36 0 ИП 000075 08 ИП од 10. априла 2014. године којим је за 7. мај 2014. године наложена предаја непокретности које су предмет извршног поступка тражиоцу извршења Нуро Алпе Адриа Банк (у даљњем тексту: тражилац извршења). Апеланткиња је доставила 30. априла 2014. године и 27. октобра 2015. године обавјештења да је деложација одложена.

4. Општински суд је обавијестио Уставни суд да је спровођење рјешења поново заказано за 6. април 2016. године.

II. Поступак пред Уставним судом

5. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда, Општинског суда и тражиоца извршења затражено је 24. априла 2014. године да доставе одговоре на апелацију.

6. Кантонални суд и Општински суд су доставили одговоре 30. априла 2014. године, а тражилац извршења 5. маја 2014. године. Општински суд је доставио и информације о стању предмета од 29. октобра 2015. године, 8. децембра 2015. године и 16. фебруара 2016. године.

III. Чињенично стање

7. Чињенице предмета које произилазе из апеланткињиних навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

8. Рјешењем о извршењу Општинског суда број 36 0 ИП 000075 08 ИП од 22. септембра 2008. године, које је донесено на приједлог тражиоца извршења, против "Пењо-експорта" д.о.о. Сарајево и Јасмине Пењо као извршеника (у даљњем тексту: извршеник), одређено је извршење забиљежбом, утврђивањем вриједности непокретности, означене као к.ч. број 1312/6, у нарави кућа, двориште и њива, звани Вина, површине 820 м², уписане у електронски зк. уложак број 433 к.о. СП Добој (у даљњем тексту: предметне непокретности), продајом непокретности у својини 1/1 извршеника и намирењем тражиоца извршења за износ од 259.102,21 КМ на име неотплаћеног кредита који је обезбијеђен хипотеком.

9. Закључком Општинског суда број 36 0 ИП 000075 08 ИП од 19. априла 2012. године оглашена је продаја предметних непокретности, и то тражиоцу извршења као најповољнијем понуђачу за цијену од 86.000,00 КМ.

10. Рјешењем Општинског суда о досуди број 36 0 ИП 000075 08 ИП од 1. јуна 2012. године предметна непокретност досуђена је тражиоцу извршења, те наложено Земљишнокњижном уреду Општинског суда да изврши упис промјене права својине на предметној непокретности у корист тражиоца извршења. Даље, рјешењем је наложено извршенику да предметне непокретности преда тражиоцу извршења, те одређено да тражилац извршења стиче право својине на досуђеној непокретности уписом права својине у његову корист, према одредбама Закона о земљишним књигама, односно након уплате пореске обавезе коју ће моћи испунити тек након правоснажности рјешења о досуди. Рјешењем је одређено и да ће то рјешење бити објављено на огласној табли суда. Истеком трећег дана од дана истицања на огласној табли сматраће се да је рјешење достављено свим лицима којима се доставља закључак о продаји, те свим учесницима у надметању. У образложењу је наведено да је на приједлог тражиоца извршења тај суд донио наведено рјешење о извршењу, те да је након утврђивања вриједности непокретности на одржаном трећем рочишту за јавну

продају непокретности 18. априла 2012. године закључком предметна непокретност продата тражиоцу извршења као најповољнијем понуђачу за 86.000,00 КМ. Наведено је да тражилац извршења није обавезан да уплати наведени износ, будући да је тај износ мањи од укупних потраживања чија је наплата предмет тог поступка и зато што нема лица чија се потраживања из продајне цијене намирују прије тражиоца извршења.

11. Рјешењем Општинског суда о намирењу број 36 0 Ип 000075 о8 Ип од 12. октобра 2012. године одређено је да се из износа од 86.000,00 КМ, добијеног продајом предметних непокретности извршеника, намирују потраживања тражиоца извршења према рјешењу о извршењу од 22. септембра 2008. године, које је правоснажно и извршно са 8. октобром 2008. године, и то трошкови извршног поступка у износу од 500,00 КМ, законска камата која тече од 23. августа 2006. године до дана исплате и главни дуг у износу од 259.102,21 КМ, а остатак главног дуга према рјешењу о извршењу од 173.102,21 КМ, као и остатак затезних камата до исплате остају неизмијени.

12. Оспореним Рјешењем Општинског суда број 36 0 ИП 000075 08 Ип од 26. јуна 2013. године одбачен је као неблаговремен апеланткињин приговор против Рјешења о извршењу тог суда број 36 0 ИП 000075 08 Ип од 12. октобра 2012. године. У образложењу је наведено да је против рјешења о извршењу тог суда од 12. октобра 2012. године апеланткиња, као треће лице, односно супруга извршеника, поднијела приговор 19. априла 2013. године, наводећи да је рјешење недопустиво и незаконито, јер је она сусопственица предметних непокретности за које није дала сагласност за стављање под хипотеку, те да је апелант само формално уписан у земљишне књиге као сопственик 1/1. Општински суд је образложио да је одредбом члана 51 став 2 Закона о извршном поступку прописан рок од 30 дана за подношење приговора против рјешења о извршењу, те да је неспорно да је у конкретном случају апеланткиња тај приговор поднијела након протекла рока, будући да је поднесен 19. априла 2013. године. Наведено је да је пред тим судом вођен извршни поступак у којем је тражиоцу извршења-купцу непокретности на којима је сопственик извршеник са дијелом 1/1, на основу хипотеке коју је извршеник на тим непокретностима засновао, предметна непокретност и додијељена. Општински суд је навео да апеланткиња у току цијелог извршног поступка ни у једном тренутку није оспорила чињеницу да је извршеник сопственик спорних непокретности 1/1, нити да јој је чињеница да је засновао хипотеку на тим непокретностима, које су, према апеланткињиној тврдњи, брачна стечевина, остала или могла да остану непозната. Због наведеног, Општински суд је донио рјешење као у диспозитиву.

13. Против наведеног рјешења апеланткиња је поднијела жалбу Кантоналном суду, који је Рјешењем број 36 0 ИП 000075 13 Пжип од 15. новембра 2013. године жалбу одбио као неосновану и потврдио првостепено рјешење. У образложењу је наведено да из стања списка произилази да је апеланткињин приговор, у смислу одредбе члана 51 став 2 Закона о извршном поступку, поднесен у року с обзиром на то да предметни извршни поступак још није окончан, јер тражилац извршења није намирен у цијелости. Наведено је да је првостепени суд доношењем оспореног рјешења којим је као неблаговремен одбачен апеланткињин приговор поступио погрешно, али да се не ради о повреди одредаба Закона о извршном поступку која је значајна за одлучивање у овој извршној ствари, у смислу одредаба члана 21 став 1 Закона о извршном поступку. Кантонални суд је навео да је одредбама члана 51 ст. 1 и 2 Закона о извршном поступку

прописано да лице које тврди да у погледу предмета извршења има такво право које спречава извршење може да поднесе приговор против извршења, тражећи да се извршење на том предмету прогласи недопуштеним у обиму у којем су права тог трећег лица захваћена извршењем, као и да приговор може да се поднесе до окончања извршног поступка с тим да подношење приговора не спречава спровођење извршења ако овим законом није другачије одређено.

14. Наведено је и да је одредбама члана 52 ст. 1 и 2 Закона о извршном поступку прописано да ће суд о приговору трећег лица одлучити у извршном поступку, или да ће подносиоца приговора закључком упутити да своја права оствари у парници, као и да ће извршни суд о приговору одлучити у извршном поступку када то околности случаја допуштају. У конкретном случају, према образложењу Кантоналног суда, рјешењем о извршењу од 22. септембра 2008. године, те рјешењем о досуди предметних непокретности тражиоцу извршења од 12. октобра 2012. године, које је апеланткиња неосновано побијала предметним приговором, одређено је да ће се тражилац извршења намирити продајом предметних непокретности на којима је сопственик извршеник са дијелом 1/1 (уписаних у зк. ул. број 2220 к.о. Добој у Земљишно-књижном уреду Општинског суда), које су и продате за износ од 86.000,00 КМ, али да је након тога потраживање тражиоца извршења остало ненамирено у односу на главни дуг и износ од 173.102,21 КМ, као и за остатак затезних камата. С обзиром на наведене законске одредбе, као и наведене чињенице предмета, Кантонални суд је закључио да је апеланткињина жалба неоснована, будући да ни из једног податка не произилази да апеланткиња има такво право на предметним непокретностима које би спречавало спровођење извршења на спорним непокретностима. Имајући у виду наведено, Кантонални суд је донио рјешење као у диспозитиву.

15. Закључком Општинског суда број 36 0 Ип 000075 08 Ип од 10. априла 2014. године, односно ставом 1 тог закључка, одређено је да ће се, ради спровођења радње извршења испражњењем и предајом у посјед предметне непокретности, својина извршеника 1/1 без терета и слободног од лица и ствари, тражиоцу рјешења одредити рочиште на лицу мјеста за 7. мај 2014. године у 12 часова, а у преосталим ставовима прецизиран је начин спровођења извршења. У закључку је назначено да против тог закључка нису допуштени правни лијекови.

16. Рјешењем истог суда број 36 0 Ип 000075 08 Ип од 17. септембра 2014. године наведено извршење је на приједлог тражиоца извршења одложено до 20. октобра 2014. године, али ни наведено извршење није спроведено, већ је, такође, одложено до октобра 2015. године, након чега је и рјешењем исти број од 26. октобра 2015. године извршење поново одложено све до 1. јануара 2016. године, а након тога и до 6. априла 2016. године уз образложења да је са извршеником и апеланткињом закључен уговор о закупу, због чега тражилац извршења сматра да је непотребно да улази у посјед предметних непокретности док закупни однос траје.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

17. Апеланткиња сматра да јој је оспореним рјешењима прекршено право на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Кршење наведеног права

апеланткиња види у погрешно утврђеним чињеницама и погрешној примјени материјалног права. Сматра да је "неспорно да се ради о идеалном дијелу непокретности у којем је апеланткиња са малодобном дјецом у посједу, јер они немају других непокретности нити могућности принудног смјештаја, иако им се свакодневно пријети деложацијом, са посебном напоменом да апеланткиња ничим није допринијела да дође до овако нежељене ситуације, стога је очигледно да је суд донио незакониту одлуку у смислу што није уважио жалбу, те предмет вратио првостепеном суду који би у парничном поступку утврдио правилно чињенично стање, чиме би заштитио апеланткињина основна људска права". Такође, апеланткиња наводи да је чињеница да је суопственица спорних непокретности које је са извршеником стекла у брачној заједници, те да није знала да их је извршеник zaloжио.

б) Одговор на апелацију

18. У одговору на апелацију Кантонални суд је навео да апеланткиња погрешно сматра да је поступак извршења на предметној непокретности спроведен на њену штету, те да се ради о идеалном дијелу непокретности који представља брачну стечевину, јер је, према оцјени тог суда, што произилази из зк. улошка, предметна непокретност својина извршеника, апеланткињиног супруга, у дијелу 1/1, тако да апеланткиња као треће лице нема право у смислу одредбе члана 51 став 1 Закона о извршном поступку које спречава предметно извршење.

19. У одговору на апелацију Општински суд је навео да је апелација неоснована, те поновно хронологију предметног поступка.

20. У одговору на апелацију тражилац извршења је навео да апеланткиња у току извршног поступка није доказала основаност свог захтјева, те да се о својим правима почела бринути тек након окончања извршног поступка, што указује да јој није могла да остане непозната чињеница да је предметна непокретност zaloжена, те да је тражилац извршења у доброј вјери и сходно важећим прописима стекао хипотеку.

V. Релевантни прописи

21. У **Закону о извршном поступку** ("Службене новине ФБиХ" бр. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09 и 35/12) релевантне одредбе гласе:

ПРИГОВОР ТРЕЋЕГ ЛИЦА

Члан 51.

Претпоставке за приговор

(1) Лице које тврди да у погледу предмета извршења има такво право које спречава извршење може поднијети приговор против извршења тражећи да се извршење на том предмету прогласи недозвољеним у обиму у којем су права тог трећег лица захваћена извршењем.

(2) Приговор се може поднијети до окончања извршног поступка. Подношење приговора не спречава провођење извршења и остварење потраживања тражиоца извршења, ако овим законом није друкчије одређено.

(3) Суд ће приговор доставити тражиоцу извршења и извршенику и позвати их да се у року од осам дана изјасне о приговору.

Члан 52.

Одлуке суда по приговору трећег лица

(1) Суд ће о приговору трећег лица одлучити у извршном поступку или ће подносиоца приговора закључком упутити да своја права остварује у парници.

(2) Извршни суд ће о приговору одлучити у извршном поступку када то околности случаја дозвољавају, а

нарочито ако подносилац приговора доказује оправданост свог приговора правоснажном пресудом, јавном исправом или према закону овјереним приватним документом.

Члан 53.

Упућивање на парницу

(1) Упућивање на парницу из става 1. члана 52. овог закона не спречава провођење извршења, нити остварење потраживања тражиоца извршења.

(2) У парници из става 1. члана 52. овог закона подносилац приговора из члана 51. овог закона може да тражи одлагање извршења при чему парнични суд на одговарајући начин примјењује одредбе парничног поступка о одређивању судских мјера обезбјеђења.

(3) Уколико донесе рјешење о одлагању извршења парнични суд одредиће и вријеме на које се оно одлаже, те га по службеној дужности доставити надлежном извршном суду на провођење.

(4) Извршни суд ће по пријему рјешења из става 3. овог члана закључком одгодити даљње извршење и наставиће га, на приједлог тражиоца извршења, након правоснажности одлуке којом парнични суд ставља ван снаге рјешење о одгоди извршења или одбацује тужбу подносиоца приговора, односно одбија његов тужбени захтјев. До наставка извршног поступка предузете извршне радње остају на снази.

(5) Ако првостепени парнични суд усвоји тужбени захтјев трећег лица да се извршење прогласи недозвољеним и укине рјешење о извршењу, наложиће и обустављање извршног поступка. Након правоснажности ове одлуке парничног суда, извршни суд ће рјешењем констатовати да је извршни поступак обустављен и њиме укинути све проведене радње.

(6) Одлуком о приговору трећег лица коју извршни суд донесе на основу става 2. члана 52. овог закона не дира се у права тог лица да и након те одлуке остварује своја права против тражиоца извршења, односно извршеника у посебној парници.

(7) Треће лице може се користити правима предвиђеним ставом 2. овог члана само ако је парница ради остварења његових права против тражиоца извршења, односно извршеника покренута на основу закључка о упућивању на парницу из става 1. члана 52. овог закона.

Члан 69.

(1) Уколико није друкчије одређено предмет извршења може бити само некретнина као цјелина одређена прописима који уређују власништво и друга стварна права.

(2) Сувласнички дио некретнине може бити самосталан предмет извршења у погледу којег се на одговарајући начин примјењују правила овог закона о извршењу над некретностима.

(3) У случају поступка извршења над сувласничким дијелом, а према захтјеву тражиоца извршења, извршеника или другог сувласника, суд ће у рјешењу о извршењу одредити да се на продају понуде како цјелокупна некретнина, тако и сувласнички дио који је предмет извршења. У рјешењу о извршењу суд ће назначити и да ће, зависно од испуњења услова из става 4. овог члана, својим закључком из става 3. члана 90. овог закона одлучити да ли је предмет продаје цјелокупна некретнина или само њен сувласнички дио. У истом рјешењу суд ће одредити да се убиљежавање извршења из члана 72. овог закона односи на цјелокупну некретнину.

(4) Ако би продајна цијена сувласничког дијела некретнине била знатно виша у случају продаје цјелокупне некретнине, суд ће одредити продају цјелокупне некретнине

поступајући као да се ради о захтјеву сувласника за диобу физички неједљиве ствари како је то предвиђено прописима који уређују сувласничке односе.

(5) У случају из става 4. овог члана сувласници који нису извршеници имају право на намирење у висини својих сувласничких дијелова из износа добијеног продајом ствари прије намирења тражиоца извршења и других лица која се намирују у извршном поступку, те прије накнаде трошкова извршног поступка.

(6) Сувласници који нису извршеници имају право да захтијевају да им се ствар која је предмет извршења уступи ако положи износ који одговара вриједности извршениковог удиола у тој ствари.

(7) Сувласника који није извршеник, а којем је оспорен удио у ствари која је предмет извршења, суд ће упутити на парницу против тражиоца извршења, а и против извршеника ако и он оспорава његово право да докаже своје право, осим ако у извршном поступку не може доказати своје право правоснажном пресудом, јавним документом или према закону овереним приватним документом. На покренуту парницу, као и на права сувласника да у њој траже одлагање поступка извршења сходно се примјењују одредбе овог закона којим се одређује поступање суда по приговору трећих лица.

(8) Ако сувласник из става 7. овог члана може да докаже своје право правоснажном пресудом, јавним документом или према закону овереним приватним документом, суд ће поступити као да његово право није оспорено.

(9) Околност да је суд у извршном поступку узео да право лица из става 7. овог члана није оспорено у смислу одредаба тог става или става 8. овог члана не утиче на право тражиоца извршења или извршеника да своја права против тог лица остварују у посебној парници.

(10) Одредбе ст. од 2. до 9. овог члана на одговарајући начин се примјењују и на власнике заједничке имовине (заједничари). Ако између извршеника и осталих власника заједничке имовине не постоји сагласност о њиховим правима у заједничкој ствари, суд ће власника заједничке имовине који оспорава извршеникова права на заједничку ствар закључком упутити да своја права доказује у парници. На покренуту парницу, као и на права власника заједничке имовине да у њој траже одлагање поступка извршења сходно се примјењују одредбе овог закона којим се уређује поступање суда по приговору трећих лица.

(11) Ако је у вези неке некретности или њеног идеалног дијела основано право плодоуживања, оно може бити самостални предмет извршења с тим да извршеник може намирити своје потраживање из плодова које то право даје на основу неког правног односа (најамнина, закупнина) у погледу чега се на одговарајући начин примјењују правила овог закона о извршењу на правима.

22. У Породичном закону ("Службене новине ФБиХ" бр. 35/05, 41/05 и 31/14) релевантне одредбе гласе:

Члан 250.

Брачни другови могу имати брачну тековину и посебну имовину.

а) Брачна тековина

Члан 251. став 1.

(1) Брачну тековину чини имовина коју су брачни другови стекли радом за вријеме трајања брачне заједнице, као и приходи из те имовине.

Члан 252.

(1) Брачни другови су у једнаким дијеловима сувласници у брачној тековини ако нису другачије уговорили.

(2) Будући брачни другови, односно брачни другови могу брачним уговором другачије уредити своје односе везане за брачну тековину.

(3) Уколико је у земљишне књиге као власник тековине уписан један брачни друг, други брачни друг може захтијевати исправку уписа, у складу са Законом о земљишним књигама Федерације Босне и Херцеговине.

б) Солидарна одговорност брачних другова

Члан 262.

За обавезе које је један брачни друг преузео ради подмирења текућих потреба брачне, односно породичне заједнице, као и за обавезе за које према закону одговарају заједнички оба брачна друга, одговарају брачни другови солидарно, како брачном тековином тако и својом посебном имовином.

23. У Закону о власничкоправним односима ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 6/98 и 29/03) релевантне одредбе гласе:

Члан 21.

Заједничко власништво постоји, у случајевима одређеним законом, када ствар припада двојема или више особа (заједничари) тако да њихови удиоли нису унапријед одређени, али су одредиви.

На заједничко власништво сходно се примјењују одредбе овог закона о сувласништву, ако законом није другачије одређено.

24. У Закону о земљишним књигама ФБиХ ("Службене новине ФБиХ" бр. 58/02, 19/03, 54/04) релевантне одредбе гласе:

Члан 9. ст. 1. и 2.

Јавно повјерење

(1) Уписано право у земљишној књизи сматра се тачним. Сматра се да брисано право из земљишне књиге не постоји.

(2) За треће особе, које у доброј вјери у постојање неке некретности или права на некој некретности, путем правног посла стекну такво једно право, садржај земљишне књиге се сматра тачним, уколико исправност земљишне књиге није оспорена путем уписа приговора или уколико је трећој особи позната нетачност земљишне књиге или због грубе непажње није позната.

VI. Допустивост

25. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

26. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

27. У конкретном случају Уставни суд запажа да апеланткиња оспорава одлуку донесене у извршном поступку. Уставни суд запажа и да је апеланткиња поднијела приговор против наведених одлука у својству трећег лица, што је омогућено сходно одредбама члана 51 Закона о извршном поступку, те да су редовни судови одлучивали о том њеном приговору из чега произилази да је апеланткиња била учесник предметног поступка. С обзиром на наведено, затим, да апеланткиња тврди да јој је, због погрешно утврђеног чињеничног стања и погрешне примјене

материјалног права, прекршено право на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, јер нема друго мјеста за становање осим предметних непокретности, што несумњиво представља ствар од посебног значаја за апеланткињу, те да предметна апелација испуњава све остале услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки формални разлог због којег апелација није допустива, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости, те ће испитати апеланткињине наводе о кршењу права на дом.

VII. Меритум

28. Апеланткиња побија наведене одлуке, тврдећи да је тим одлукама прекршено њено право на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

29. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

ф) Право на приватни и породични живот, дом и преписку.

30. Европска конвенција у релевантном дијелу гласи:

Члан 8.

Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

Јавна власт се не мијеша у вршење овог права, осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина, заштите здравља и морала, или заштите права и слобода других.

31. У конкретном случају Уставни суд подсјећа да је одредбама члана 51 Закона о извршном поступку, између осталог, прописано да лице које тврди да у погледу предмета извршења има такво право које спречава извршење може да поднесе приговор против извршења, тражећи да се извршење на том предмету прогласи недопуштеним у обиму у којем су права тог трећег лица захваћена извршењем, те да такав приговор може да се поднесе све до окончања извршног поступка. С тим у вези, Уставни суд запажа да је апеланткиња приговором у својству трећег лица оспоравала одлуке донесене у извршном поступку поводом захтјева тражиоца извршења за намирење неизмиреног кредита који је извршеник (који је, како је већ речено, апеланткињин супруг) подигао код тражиоца извршења на име приватног предузећа, чији је сопственик извршеник и који је обезбијеђен заложним правом-хипотеком на предметним непокретностима, тврдећи да су те непокретности брачна стечевина за чије располагање она није знала, нити је дала сагласност извршенику, те да су предметне непокретности њен дом у којем живи са дјецом (и извршеником) и да би њиховим напуштањем остала без дома. Осим тога, чланом 52 истог закона је прописано да судови о наведеном приговору могу да ријеше у оквиру извршног поступка, или да странке упуте да спорна питања ријеше у парничном поступку.

32. У конкретном случају редовни судови су одлучили да о апеланткињиним приговором ријеше у оквиру извршног поступка, без упућивања странака на парницу, те су одбили апеланткињин приговор уз образложење да апеланткиња није доказала да су предметне непокретности брачна стечевина, као и да није знала, нити дала сагласност за

њихово залагање, будући да је извршеник једини уписан као сопственик предметних непокретности.

33. Уставни суд, у вези с наведеним образложењем редовних судова, подсјећа да је, између осталих, одредбама чл. 250, 251 и 252 Породичног закона регулисано питање имовинских односа брачних партнера, односно прописано шта представља брачну стечевину, као и да у случају када је само један брачни партнер уписан у земљишне књиге као сопственик, други брачни партнер може да тражи исправку уписа. Такође, чланом 262 истог закона регулисано је питање солидарне одговорности брачних партнера за обавезе које су настале при предузимању радњи усмјерених на подмирење текућих потреба брачне, односно породичне заједнице. Осим тога, Уставни суд подсјећа и на одредбе члана 69 Закона о извршном поступку којим је прописано поступање у поступку извршења на непокретностима на којима постоји више сопственика (сусопственици и заједничари) и који нису сви извршеници. Наиме, у таквим случајевима ова законска одредба обавезује суд да лица која у току извршног поступка полажу право на дио имовине упуту да своја права доказују у посебној парници. Поред тога, чланом 9 Закона о земљишним књигама је, између осталог, прописано да се право уписано у земљишну књигу сматра тачним све док уписано право није оспорено приговором.

34. У вези са апеланткињиним наводима да је оспореним одлукама прекршено њено право на дом, Уставни суд указује на чињеницу да је битна сврха члана 8 Европске конвенције заштита појединаца од арбитрарних мијешања власти у њихова права гарантована овим чланом (види, Европски суд за људска права, *Kroon против Холандије*, пресуда од 27. октобра 1994. године, Серија А број 297-Ц). Да би се утврдило да ли се у сваком конкретном случају ради о кршењу (у предметном случају) права на дом из члана 8 Европске конвенције, прво мора да се утврди да ли предметне непокретности представљају апелантов "дом" у смислу значења става 1 члана 8 Европске конвенције, те ако је одговор на ово питање потврдан, да ли је одлукама које апелант оспорава дошло до мијешања јавне власти у апелантово право на поштивање дома и, ако је то случај, да ли је то мијешање било оправдано у смислу става 2 члана 8 Европске конвенције, односно да ли је оно било у складу са законом, да ли је то мијешање било "неопходна мјера у демократском друштву" и да ли је мијешање било пропорционално у вези с једним од циљева наведених у ставу 2 члана 8 Европске конвенције.

35. Сагледавајући образложење редовних судова у контексту наведених законских одредаба, те стандарда установљених чланом 8 Европске конвенције, Уставни суд сматра да су редовни судови, у ситуацији када су искористили своје дискреционо право и одабрали да о приговору одлуче у оквиру извршног поступка без упућивања странака на парницу, били обавезни да дају јасне и недвосмислене одговоре на питања која су се отворила у тренутку када је апеланткиња у својству трећег лица поднијела приговор, тврдећи да су предметне непокретности брачна стечевина, а не искључиво својина извршеника, те да она није дала сагласност за њихово залагање, нити је знала да су предметне непокретности заложене.

36. Уставни суд, наиме, запажа да је редовни суд, одбијајући апеланткињин приговор, истакао да оспорено рјешење није засновано на повредама одредаба Закона о извршном поступку, погрешно утврђеном чињеничном стању и погрешној примјени материјалног права, нити на повредама Европске конвенције на које апеланткиња неосновано указује. Након што је интерпретирао чињенично стање (наведено у првом дијелу ове одлуке), Уставни суд

запажа да је другостепени суд о свим апеланткињиним приговорима дао образложење према којем су неосновани наводи жалбе да је предметно извршење спроведено на штету апеланткиње као трећег лица, јер из садржине предметног списка јасно произилази да апеланткиња, као супруга извршеника, сходно одредби члана 51 став 1 Закона о извршном поступку, на предметним непокретностима извршеника нема такво право које спречава предметно извршење с обзиром на то да је извршеник, према приложеним доказима у спису, у вријеме уписа заложног права на предметним непокретностима у корист тражиоца извршења у Земљишнокњижном уреду Општинског суда био уписан као сопственик предметних непокретности са дијелом 1/1, како је правилно утврдио и првостепени суд, те закључио да је првостепени суд правилно поступио када је у складу са цитираним одредбама члана 52 Закона о извршном поступку одбио предметни приговор трећег лица - апеланткиње као неоснован.

37. Наведеним образложењем другостепеног суда, према мишљењу Уставног суда, уопште није одговорено на апеланткињине приговоре, односно образложење не садржи аргументе из којих би Уставни суд уопште могао да просуди да ли је мијешање у право на апеланткињин дом било законито, па ако јесте - да приступи оцјени осталих услова који морају да буду испуњени да би мијешање у апеланткињино право могло да буде оцијењено допуштеним у смислу става 2 члана 8 Европске конвенције. При томе Уставни суд подсјећа да је одредбом става 1 члана 52 ЗИП-а, као што је другостепени суд и навео, прописано да ће суд о приговору трећег лица одлучити у извршном поступку, или ће подносиоца приговора закључком упутити да своја права остварује у парници. Међутим, Уставни суд указује на одредбу става 2 члана 52 ЗИП-а према којој ће извршни суд о приговору одлучити у извршном поступку, када то околности случаја допуштају, а нарочито ако подносилац приговора доказује оправданост свог приговора правоснажном пресудом, јавном исправом или приватном исправом овјереном према закону. Уставни суд се неће мијешати у оцјену редовног суда да ли су околности случаја допуштале да извршни суд одлучи о апеланткињином приговору у извршном поступку, јер је то према закону његово дискреционо право, али биљежи да апеланткиња, као подносиатељка приговора, оправданост свог приговора није доказивала правоснажном пресудом, јавном исправом или приватном исправом овјереном према закону, што је значајно смањило могућност извршног суда да у извршном поступку одлучи о приговору.

38. Поред наведене процесне потешкоће са којом се сусрео извршни суд, Уставни суд запажа да је тај суд одлучио о апеланткињином приговору у извршном поступку тако да га је одбио при чему није имао у виду: да је ставом (1) члана 251 Породичног закона прописано да брачну стечевину чини имовина коју су брачни партнери стекли радом за вријеме трајања брачне заједнице, као и приходи из те имовине, а ставом (1) члана 252 Породичног закона прописано је да су брачни партнери у једнаким дијеловима суопственици у брачној стечевини ако нису друкчије уговорили, што, према мишљењу Уставног суда, значи да без обзира на то који је брачни друг уписан као сопственик у земљишним књигама - ако се утврди да је предметна непокретност брачна стечевина, брачни другови су суопственици са по ½ на непокретности изузев ако су они сами друкчије уговорили. Поред тога, наведено је да је ставом (3) члана 252 Породичног закона прописано да, уколико је у земљишне књиге као сопственик стечевине уписан један брачни партнер, други брачни партнер може да

захтијева исправку уписа у складу са Законом о земљишним књигама Федерације БиХ. Даље, Уставни суд запажа да из образложења оспорене одлуке којом је одбијен апеланткињин приговор произилази да извршни суд није имао у виду ни одредбу члана 262 Породичног закона према којој: за обавезе које је један брачни партнер преузео ради подмирења текућих потреба брачне, односно породичне заједнице, као и за обавезе за које, према закону, одговарају заједнички оба брачна партнера, одговарају брачни партнери солидарно како брачном стечевином, тако и својом посебном имовином. Дакле, извршни суд није дао одговор на питање да ли је у конкретном случају ријеч о солидарној одговорности извршеника и апеланткиње као брачних другова и ако јесте, да ли су за то испуњени услови из члана 262 Породичног закона.

39. Уставни суд, такође, запажа да извршни суд није имао у виду ни релевантне одредбе Закона о својинскоправним односима, међу којима одредбе члана 21 којима је прописано да заједничка својина постоји у случајевима одређеним законом, када ствар припада двама или више лица (заједничари), тако да њихови удјели нису унапријед одређени, али су одредиви, те да се на заједничку својину сходно примјењују одредбе овог закона о сувојини ако законом није другачије одређено. Такође, произилази да је извршни суд, пропустивши да апеланткињин приговор сагледа у свјетлу претходно наведених релевантних одредаба релевантних закона, пропустио да доведе чињенице конкретног предмета и наведене одредбе релевантних закона у везу и са чланом 9 Закона о земљишним књигама, према којем се уписано право у земљишној књизи сматра тачним, те да за трећа лица, која у доброј вјери у постојање неке непокретности или права на некој непокретности путем правног посла стекну такво једно право, садржина земљишне књиге се сматра тачном уколико исправност земљишне књиге није оспорена путем уписа приговора, или уколико је трећем лицу позната нетачност земљишне књиге, или због грубе непажње није позната. Дакле, извршни суд није утврдио да ли је тражилац извршења поступао у доброј вјери приликом заснивања заложног права, да ли му је могло да буде непознато да је земљишна књига евентуално нетачна с обзиром на то да апеланткиња тврди да је предметна непокретност брачна стечевина и да су и у вријеме заснивања заложног права извршеник и апеланткиња били у брачној заједници, те да ли је тражиоцу извршења податак да је земљишна књига евентуално нетачна остао непознат због грубе непажње.

40. Уставни суд поново подсјећа да је извршни суд, у односу на све апеланткињине приговоре и у односу на све одредбе материјалног права које је био дужан да тумачи и да примијени када је већ искористио своје право да о приговору одлучи у извршном поступку, усвојио становиште да из садржине предметног списка јасно произилази да апеланткиња као супруга извршеника, сходно одредби члана 51 став 1 Закона о извршном поступку, на предметним непокретностима извршеника нема такво право које спречава предметно извршење с обзиром на то да је извршеник, према приложеним доказима у спису, у вријеме уписа заложног права на предметним непокретностима у корист тражиоца извршења у Земљишнокњижном уреду Општинског суда био уписан као сопственик предметних непокретности са дијелом 1/1.

41. Уставни суд неће, умјесто извршног суда, утврђивати чињенице и на њих примјењивати материјално право, јер то, уосталом, и није задатак Уставног суда, већ је то првенствено задатак редовног суда. Исто тако, да би Уставни суд могао да врши своју надлежност и да одлучи да

ли је повријеђено апеланткињино уставно право на дом, Уставни суд мора да има пред собом такву одлуку редовног суда - било да је донесена у парничном, било у извршном поступку - из које ће моћи да закључи да ли су остварени услови из става 2 члана 8 Европске конвенције за мијешање јавних власти у апеланткињино право на дом. С обзиром на то да оспорена одлука не представља такву одлуку, Уставни суд сматра апеланткињине наводе основаним.

42. Због тога, Уставни суд сматра да је неопходно укинути оспорено рјешење и предмет вратити Кантоналном суду на поновно рјешавање при чему ће Кантонални суд имати у виду становишта наведена у овој одлуци.

43. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је прекршено апеланткињино право на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

VIII. Закључак

44. Уставни суд закључује да постоји кршење права на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције када редовни судови у оспореним одлукама нису дали образложење из којег би могло да се закључи да ли је мијешање јавних власти у апеланткињино уставно право на дом извршено у складу са ставом 2 члана 8 Европске конвенције.

45. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

46. У смислу члана 43 став 1 Правила Уставног суда, судија Валерија Галић је дала изјаву о неслагању са одлуком већине у овој одлуци.

47. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник

Уставног суда Босне и Херцеговине

Мирсад Ђеман, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вijeћу, у предмету број **AP 15/14**, рјешавајући апелацију **Adise Penjo**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 57. став (2) тачка b), члана 59. ст. (1) и (2) и члана 62. став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – преčiшћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ђеман, предсједник

Мато Тодић, потпредсједник

Златко М. Кнежевић, потпредсједник

Валерија Галић, судкиња

Мiodrag Simović, судија

Seada Palavrić, судкиња

на сједници одржаној 20. априла 2016. године донио је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Усваја се апелација **Adise Penjo**.

Утврђује се повреда права на дом из члана II/3.f) Устава Босне и Херцеговине и члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Рјешење Кантоналног суда у Zenici број 36 0 IP 000075 13 Pžip од 15. новембра 2013. године.

Предмет се враћа Кантоналном суду у Zenici, који је дужан да по hitnom поступку донесе нову одлуку, у складу са чланом II/3.f) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Кантоналном суду у Zenici да, у складу са чланом 72. став 5. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од 30 дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Adisa Penjo (у daljnjem tekstu: apelantica) iz Kaknja, koju zastupa Kemo Kapur, advokat iz Sarajeva, podnijela je 3. januara 2014. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (у daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici (у daljnjem tekstu: Kantonalni sud) број 36 0 IP 000075 13 Pžip од 15. новембра 2013. године и Рјешења Опćинског суда у Kaknju (у daljnjem tekstu: Опćински суд) број 36 0 IP 000075 08 Ip од 26. јуна 2013. године. Apelantica је, такођер, подnijela заhtjev за donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud prekinuo predmetni izvršni postupak до donošenja одлуке о apelaciji.

2. S obzirom на то да apelacija nije sadržavala sve elemente propisane чланом 19. став 2. alineja 1. prethodnih Pravila Ustavnog suda ("Службени гласник БиХ" br. 60/05, 64/08 и 51/09), од apelantice је 27. februara 2014. године затражено да dopuni apelaciju. Apelantica је 13. marta 2014. године dostavila traženu dopunu apelacije.

3. Apelantica је 14. aprila 2014. године dostavila dopunu apelacije i urgenciju за rješavanje predmeta, jer је, како је navela, Опćински суд donio zaključak број 36 0 Ip 000075 08 Ip од 10. aprila 2014. године kojim је за 7. maj 2014. године naložena predaja nekretnina које су предмет izvršnog postupka tražiocu izvršenja Hypo Alpe Adria Bank (у daljnjem tekstu: tražitelj izvršenja). Apelantica је dostavila 30. aprila 2014. године и 27. oktobra 2015. године obavještenja да је deložacija одgođena.

4. Опćински суд је obavijestio Ustavni sud да је provođenje rješenja ponovno zakazano за 6. april 2016. године.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

5. На основу члана 23. Правила Ustavnog suda, од Kantonalnog suda, Опćинског суда и tražioca izvršenja затражено је 24. aprila 2014. године да dostave odgovore на apelaciju.

6. Kantonalni sud и Опćински суд су dostavili odgovore 30. aprila 2014. године, а tražilac izvršenja 5. maja 2014. године. Опćински суд је dostavio и informacije о stanju predmeta од 29. oktobra 2015. године, 8. decembra 2015. године и 16. februara 2016. године.

III. Činjenično stanje

7. Činjenice predmeta које произлазе из apelantичних navoda и dokumenata predočenih Ustavnom sudu могу се sumirati на sljedeći način:

8. Рјешењем о извршењу Опćинског суда број 36 0 Ip 000075 08 Ip од 22. septembra 2008. године, које је doneseno на prijedlog tražitelja izvršenja, protiv "Penjo-eksporta" d.o.o. Sarajevo и Jasmine Penjo као izvršenika (у daljnjem tekstu: izvršenik), одređeno је извршење zabilježbom, utvrđivanjem vrijednosti nekretnine, označene као k.č. број 1312/6, у naravi kuća, dvorište и njiva, zvani Vina, površine 820 m2, upisane у elektronski zk. uložak број 433 k.o. SP Doboj (у daljnjem tekstu: predmetne nekretnine), prodajom nekretnine у vlasništvu 1/1 izvršenika и namirenjem tražioca izvršenja за iznos од 259.102,21 KM на име neotplaćenog kredita који је osiguran hipotekom.

9. Закључком Опćинског суда број 36 0 Ip 000075 08 Ip од 19. aprila 2012. године оглашена је prodaja predmetnih nekretnina, и то tražiocu izvršenja као najpovoljnijem ponuđaču за cijenu од 86.000,00 KM.

10. Rješenjem Općinskog suda o dosudi broj 36 0 Ip 000075 08 Ip od 1. juna 2012. godine predmetna nekretnina dosuđena je tražiocu izvršenja, te naloženo Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda da izvrši upis promjene prava vlasništva na predmetnoj nekretnini u korist tražioca izvršenja. Dalje, rješenjem je naloženo izvršeniku da predmetne nekretnine preda tražiocu izvršenja, te određeno da tražilac izvršenja stječe pravo vlasništva na dosuđenoj nekretnini upisom prava vlasništva u njegovu korist, prema odredbama Zakona o zemljišnim knjigama, odnosno nakon uplate porezne obaveze koju će moći ispuniti tek nakon pravosnažnosti rješenja o dosudi. Rješenjem je određeno i da će to rješenje biti objavljeno na oglasnoj tabli suda. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatrat će se da je rješenje dostavljeno svim licima kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim učesnicima u nadmetanju. U obrazloženju je navedeno da je na prijedlog tražioca izvršenja taj sud donio navedeno rješenje o izvršenju, te da je nakon utvrđivanja vrijednosti nekretnine na održanom trećem ročištu za javnu prodaju nekretnine 18. aprila 2012. godine zaključkom predmetna nekretnina prodana tražiocu izvršenja kao najpovoljnijem ponuđaču za 86.000,00 KM. Navedeno je da tražilac izvršenja nije obavezan uplatiti navedeni iznos, budući da je taj iznos manji od ukupnih potraživanja čija je naplata predmet tog postupka i zato što nema lica čija se potraživanja iz prodajne cijene namiruju prije tražioca izvršenja.

11. Rješenjem Općinskog suda o namirenju broj 36 0 Ip 000075 08 Ip od 12. oktobra 2012. godine određeno je da se iz iznosa od 86.000,00 KM, dobijenog prodajom predmetnih nekretnina izvršenika, namiruju potraživanja tražioca izvršenja prema rješenju o izvršenju od 22. septembra 2008. godine, koje je pravosnažno i izvršno sa 8. oktobrom 2008. godine, i to troškovi izvršnog postupka u iznosu od 500,00 KM, zakonska kamata koja teče od 23. augusta 2006. godine do dana isplate i glavni dug u iznosu od 259.102,21 KM, a ostatak glavnog duga prema rješenju o izvršenju od 173.102,21 KM, kao i ostatak zateznih kamata do isplate ostaju neizmireni.

12. Osporenim Rješenjem Općinskog suda broj 36 0 IP 000075 08 Ip od 26. juna 2013. godine odbačen je kao neblagovremen apelanticin prigovor protiv Rješenja o izvršenju tog suda broj 36 0 IP 000075 08 Ip od 12. oktobra 2012. godine. U obrazloženju je navedeno da je protiv rješenja o izvršenju tog suda od 12. oktobra 2012. godine apelantica, kao treće lice, odnosno supruga izvršenika, podnijela prigovor 19. aprila 2013. godine, navodeći da je rješenje nedopustivo i nezakonito, jer je ona suvlasnica predmetnih nekretnina za koje nije dala saglasnost za stavljanje pod hipoteku, te da je apelant samo formalno upisan u zemljišne knjige kao vlasnik 1/1. Općinski sud je obrazložio da je odredbom člana 51. stav 2. Zakona o izvršnom postupku propisan rok od 30 dana za podnošenje prigovora protiv rješenja o izvršenju, te da je nesporno da je u konkretnom slučaju apelantica taj prigovor podnijela nakon proteka roka, budući da je podnesen 19. aprila 2013. godine. Navedeno je da je pred tim sudom vođen izvršni postupak u kojem je tražitelju izvršenja-kupcu nekretnina na kojima je vlasnik izvršenik sa dijelom 1/1, na osnovu hipoteke koju je izvršenik na tim nekretninama zasnavao, predmetna nekretnina i dodijeljena. Općinski sud je naveo da apelantica u toku cijelog izvršnog postupka ni u jednom trenutku nije osporila činjenicu da je izvršenik vlasnik spornih nekretnina 1/1, niti da joj je činjenica da je zasnavao hipoteku na tim nekretninama, koje su, prema apelanticinoj tvrdnji, bračna stečevina, ostala ili mogla ostati nepoznata. Zbog navedenog, Općinski sud je donio rješenje kao u dispozitivu.

13. Protiv navedenog rješenja apelantica je podnijela žalbu Kantonalnom sudu, koji je Rješenjem broj 36 0 IP 000075 13 Pžip od 15. novembra 2013. godine žalbu odbio kao neosnovanu i potvrdio prvostepeno rješenje. U obrazloženju je navedeno da iz

stanja spisa proizlazi da je apelanticin prigovor, u smislu odredbe člana 51. stav 2. Zakona o izvršnom postupku, podnesen u roku s obzirom na to da predmetni izvršni postupak još nije okončan, jer tražitelj izvršenja nije namiren u cijelosti. Navedeno je da je prvostepeni sud donošenjem osporenog rješenja kojim je kao neblagovremen odbačen apelanticin prigovor postupio pogrešno, ali da se ne radi o povredi odredaba Zakona o izvršnom postupku koja je značajna za odlučivanje u ovoj izvršnoj stvari, u smislu odredaba člana 21. stav 1. Zakona o izvršnom postupku. Kantonalni sud je naveo da je odredbama člana 51. st. 1. i 2. Zakona o izvršnom postupku propisano da lice koje tvrdi da u pogledu predmeta izvršenja ima takvo pravo koje sprečava izvršenje može podnijeti prigovor protiv izvršenja, tražeći da se izvršenje na tom predmetu proglasi nedopuštenim u obimu u kojem su prava tog trećeg lica zahvaćena izvršenjem, kao i da se prigovor može podnijeti do okončanja izvršnog postupka s tim da podnošenje prigovora ne sprečava provođenje izvršenja ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

14. Navedeno je i da je odredbama člana 52. st. 1. i 2. Zakona o izvršnom postupku propisano da će sud o prigovoru trećeg lica odlučiti u izvršnom postupku, ili da će podnosioca prigovora zaključkom uputiti da svoja prava ostvari u parnici, kao i da će izvršni sud o prigovoru odlučiti u izvršnom postupku kada to okolnosti slučaja dopuštaju. U konkretnom slučaju, prema obrazloženju Kantonalnog suda, rješenjem o izvršenju od 22. septembra 2008. godine, te rješenjem o dosudi predmetnih nekretnina tražitelju izvršenja od 12. oktobra 2012. godine, koje je apelantica neosnovano pobijala predmetnim prigovorom, određeno je da će se tražitelj izvršenja namiriti prodajom predmetnih nekretnina na kojima je vlasnik izvršenik sa dijelom 1/1 (upisanih u zk. ul. broj 2220 k.o. Doboj u Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda), koje su i prodane za iznos od 86.000,00 KM, ali da je nakon toga potraživanje tražitelja izvršenja ostalo nenamireno u odnosu na glavni dug i iznos od 173.102,21 KM, kao i za ostatak zateznih kamata. S obzirom na navedene zakonske odredbe, kao i navedene činjenice predmeta, Kantonalni sud je zaključio da je apelanticina žalba neosnovana, budući da ni iz jednog podatka ne proizlazi da apelantica ima takvo pravo na predmetnim nekretninama koje bi sprečavalo provođenje izvršenja na spornim nekretninama. Imajući u vidu navedeno, Kantonalni sud je donio rješenje kao u dispozitivu.

15. Zaključkom Općinskog suda broj 36 0 Ip 000075 08 Ip od 10. aprila 2014. godine, odnosno stavom 1. tog zaključka, određeno je da će se, radi provođenja radnje izvršenja ispražnjenjem i predajom u posjed predmetne nekretnine, vlasništvo izvršenika 1/1 bez tereta i slobodnog od lica i stvari, tražiocu rješenja odrediti ročište na licu mjesta za 7. maj 2014. godine u 12 sati, a u preostalim stavovima preciziran je način provođenja izvršenja. U zaključku je naznačeno da protiv tog zaključka nisu dopušteni pravni lijekovi.

16. Rješenjem istog suda broj 36 0 Ip 000075 08 Ip od 17. septembra 2014. godine navedeno izvršenje je na prijedlog tražitelja izvršenja odgođeno do 20. oktobra 2014. godine, ali ni navedeno izvršenje nije provedeno, već je, također, odgođeno do oktobra 2015. godine, nakon čega je i rješenjem isti broj od 26. oktobra 2015. godine izvršenje ponovno odgođeno sve do 1. januara 2016. godine, a nakon toga i do 6. aprila 2016. godine uz obrazloženja da je sa izvršenikom i apelanticom zaključen ugovor o zakupu, zbog čega tražitelj izvršenja smatra da je nepotrebno da ulazi u posjed predmetnih nekretnina dok zakupni odnos traje.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelantica smatra da joj je osporenim rješenjima prekršeno pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih

prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Kršenje navedenog prava apelantica vidi u pogrešno utvrđenim činjenicama i pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Smatra da je "nesporno da se radi o idealnom dijelu nekretnine u kojem je apelantica sa malodobnom djecom u posjedu, jer oni nemaju drugih nekretnina niti mogućnosti prinudnog smještaja, iako im se svakodnevno prijeti deložacijom, sa posebnom napomenom da apelantica ničim nije doprinijela da dođe do ovako neželjene situacije, stoga je očigledno da je sud donio nezakonitu odluku u smislu što nije uvažio žalbu, te predmet vratio prvostepenom sudu koji bi u parničnom postupku utvrdio pravilno činjenično stanje, čime bi zaštitio apelanticina osnovna ljudska prava". Također, apelantica navodi da je činjenica da je suvlasnica spornih nekretnina koje je sa izvršenikom stekla u bračnoj zajednici, te da nije znala da ih je izvršenik založio.

b) Odgovor na apelaciju

18. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je naveo da apelantica pogrešno smatra da je postupak izvršenja na predmetnoj nekretnini proveden na njenu štetu, te da se radi o idealnom dijelu nekretnine koji predstavlja bračnu stečevinu, jer je, prema ocjeni tog suda, što proizlazi iz zk. uložka, predmetna nekretnina vlasništvo izvršenika, apelanticinog supruga, u dijelu 1/1, tako da apelantica kao treće lice nema pravo u smislu odredbe člana 51. stav 1. Zakona o izvršnom postupku koje sprečava predmetno izvršenje.

19. U odgovoru na apelaciju Općinski sud je naveo da je apelacija neosnovana, te ponovio hronologiju predmetnog postupka.

20. U odgovoru na apelaciju tražilac izvršenja je naveo da apelantica u toku izvršnog postupka nije dokazala osnovanost svog zahtjeva, te da se o svojim pravima počela brinuti tek nakon okončanja izvršnog postupka, što ukazuje da joj nije mogla ostati nepoznata činjenica da je predmetna nekretnina založena, te da je tražilac izvršenja u dobroj vjeri i shodno važećim propisima stekao hipoteku.

V. Relevantni propisi

21. U **Zakonu o izvršnom postupku** ("Službene novine FBiH" br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09 i 35/12) relevantne odredbe glase:

PRIGOVOR TREĆEG LICA

Član 51.

Pretpostavke za prigovor

(1) Lice koje tvrdi da u pogledu predmeta izvršenja ima takvo pravo koje sprečava izvršenje može podnijeti prigovor protiv izvršenja tražeći da se izvršenje na tom predmetu proglašeno nedopuštenim u obimu u kojem su prava tog trećeg lica zahvaćena izvršenjem.

(2) Prigovor se može podnijeti do okončanja izvršnog postupka. Podnošenje prigovora ne sprečava provedbu izvršenja i ostvarenje potraživanja tražioca izvršenja, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

(3) Sud će prigovor dostaviti tražiocu izvršenja i izvršeniku i pozvati ih da se u roku od osam dana izjasne o prigovoru.

Član 52.

Odluke suda po prigovoru trećeg lica

(1) Sud će o prigovoru trećeg lica odlučiti u izvršnom postupku ili će podnosioca prigovora zaključkom uputiti da svoja prava ostvaruje u parnici.

(2) Izvršni sud će o prigovoru odlučiti u izvršnom postupku kada to okolnosti slučaja dopuštaju, a naročito ako podnosilac prigovora dokazuje opravdanost svog prigovora pravosnažnom presudom, javnom ispravom ili prema zakonu ovjerenom privatnom ispravom.

Član 53.

Upućivanje na parnicu

(1) Upućivanje na parnicu iz stava 1. člana 52. ovog zakona ne sprečava provedbu izvršenja, niti ostvarenje potraživanja tražioca izvršenja.

(2) U parnici iz stava 1. člana 52. ovog zakona podnosilac prigovora iz člana 51. ovog zakona može tražiti odlaganje izvršenja pri čemu parnični sud na odgovarajući način primjenjuje odredbe parničnog postupka o određivanju sudskih mjera osiguranja.

(3) Ukoliko donese rješenje o odlaganju izvršenja parnični sud će odrediti i vrijeme na koje se ono odlaže, te ga po službenoj dužnosti dostaviti nadležnom izvršnom sudu na provođenje.

(4) Izvršni sud će po prijemu rješenja iz stava 3. ovog člana zaključkom odgoditi daljnje izvršenje i nastaviti će ga, na prijedlog tražioca izvršenja, nakon pravosnažnosti odluke kojom parnični sud stavlja van snage rješenje o odgodu izvršenja ili odbacuje tužbu podnosioca prigovora, odnosno odbija njegov tužbeni zahtjev. Do nastavka izvršnog postupka preduzete izvršne radnje ostaju na snazi.

(5) Ako prvostepeni parnični sud usvoji tužbeni zahtjev trećeg lica da se izvršenje proglašeno nedopuštenim i ukinu rješenje o izvršenju, naložit će i obustavu izvršnog postupka. Nakon pravosnažnosti ove odluke parničnog suda, izvršni sud će rješenjem konstatovati da je izvršni postupak obustavljen i njime ukinuti sve provedene radnje.

(6) Odlukom o prigovoru trećeg lica koju izvršni sud donese na osnovu stava 2. člana 52. ovog zakona ne dira se u prava tog lica da i nakon te odluke ostvaruje svoja prava protiv tražioca izvršenja, odnosno izvršenika u posebnoj parnici.

(7) Treće lice može se koristiti pravima predviđenim stavom 2. ovog člana samo ako je parnica radi ostvarenja njegovih prava protiv tražioca izvršenja, odnosno izvršenika pokrenuta na osnovu zaključka o upućivanju na parnicu iz stava 1. člana 52. ovog zakona.

Član 69.

(1) Ukoliko nije drukčije određeno predmet izvršenja može biti samo nepokretnost kao cjelina određena propisima koji uređuju vlasništvo i druga stvarna prava.

(2) Suvlasnički dio nepokretnosti može biti samostalan predmet izvršenja u pogledu kojeg se na odgovarajući način primjenjuju pravila ovog zakona o izvršenju na nepokretnostima.

(3) U slučaju postupka izvršenja na suvlasničkom dijelu, a prema zahtjevu tražioca izvršenja, izvršenika ili drugog suvlasnika, sud će u rješenju o izvršenju odrediti da se na prodaju ponude kako cjelokupna nepokretnost, tako i suvlasnički dio koji je predmet izvršenja. U rješenju o izvršenju sud će naznačiti i da će, zavisno od ispunjenja uvjeta iz stava 4. ovog člana, svojim zaključkom iz stava 3. člana 90. ovog zakona odlučiti da li je predmet prodaje cjelokupna nepokretnost ili samo njen suvlasnički dio. U istom rješenju sud će odrediti da se zabilježba izvršenja iz člana 72. ovog zakona odnosi na cjelokupnu nepokretnost.

(4) Ako bi prodajna cijena suvlasničkog dijela nepokretnosti bila znatno viša u slučaju prodaje cjelokupne nepokretnosti, sud će odrediti prodaju cjelokupne nepokretnosti postupajući kao da se radi o zahtjevu suvlasnika za diobu fizički nedjeljive stvari kako je to predviđeno propisima koji uređuju suvlasničke odnose.

(5) U slučaju iz stava 4. ovog člana suvlasnici koji nisu izvršenici imaju pravo na namirenje u visini svojih suvlasničkih dijelova iz iznosa dobijenog prodajom stvari prije namirenja tražioca izvršenja i drugih lica koja se namiruju u izvršnom postupku, te prije naknade troškova izvršnog postupka.

(6) Suvlasnici koji nisu izvršenici imaju pravo zahtijevati da im se stvar koja je predmet izvršenja ustupi ako položi iznos koji odgovara vrijednosti izvršenikova udjela u toj stvari.

(7) Suvlasnika koji nije izvršenik, a kojem je osporen udio u stvari koja je predmet izvršenja, sud će uputiti na parnicu protiv tražioca izvršenja, a i protiv izvršenika ako i on osporava njegovo pravo da dokaže svoje pravo, osim ako u izvršnom postupku ne može dokazati svoje pravo pravosnažnom presudom, javnom ispravom ili prema zakonu ovjerenom privatnom ispravom. Na pokrenutu parnicu, kao i na prava suvlasnika da u njoj traže odlaganje postupka izvršenja shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona kojim se uređuje postupanje suda po prigovoru trećih lica.

(8) Ako suvlasnik iz stava 7. ovog člana može dokazati svoje pravo pravosnažnom presudom, javnom ispravom ili prema zakonu ovjerenom privatnom ispravom, sud će postupiti kao da njegovo pravo nije osporeno.

(9) Okolnost da je sud u izvršnom postupku uzeo da pravo lica iz stava 7. ovog člana nije osporeno u smislu odredaba tog stava ili stava 8. ovog člana ne utiče na pravo tražioca izvršenja ili izvršenika da svoja prava protiv tog lica ostvaruju u posebnoj parnici.

(10) Odredbe st. od 2. do 9. ovog člana na odgovarajući način se primjenjuju i na vlasnike zajedničke imovine (zajedničari). Ako između izvršenika i ostalih vlasnika zajedničke imovine ne postoji saglasnost o njihovim pravima u zajedničkoj stvari, sud će vlasnika zajedničke imovine koji osporava izvršenikova prava na zajedničku stvar zaključkom uputiti da svoja prava dokazuje u parnici. Na pokrenutu parnicu, kao i na prava vlasnika zajedničke imovine da u njoj traže odlaganje postupka izvršenja shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona kojim se uređuje postupanje suda po prigovoru trećih lica.

(11) Ako je u vezi neke nepokretnosti ili njenog idealnog dijela osnovano pravo plodouživanja, ono može biti samostalni predmet izvršenja s tim da izvršenik može namiriti svoje potraživanje iz plodova koje to pravo daje na osnovu nekog pravnog odnosa (najamnina, zakupnina) u pogledu čega se na odgovarajući način primjenjuju pravila ovog zakona o izvršenju na pravima.

22. U **Porodičnom zakonu** ("Službene novine FBiH" br. 35/05, 41/05 i 31/14) relevantne odredbe glase:

Član 250.

Bračni partneri mogu imati bračnu stečevinu i posebnu imovinu.

a) Bračna stečevina

Član 251. stav 1.

(1) Bračnu stečevinu čini imovina koju su bračni partneri stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine.

Član 252.

(1) Bračni partneri su u jednaku dijelovima suvlasnici u bračnoj stečevini ako nisu drukčije ugovorili.

(2) Budući bračni partneri, odnosno bračni partneri mogu bračnim ugovorom drukčije urediti svoje odnose vezane za bračnu stečevinu.

(3) Ukoliko je u zemljišne knjige kao vlasnik stečevine upisan jedan bračni partner, drugi bračni partner može zahtijevati ispravku upisa, u skladu sa Zakonom o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine.

b) Solidarna odgovornost bračnih partnera

Član 262.

Za obaveze koje je jedan bračni partner preuzeo radi podmirenja tekućih potreba bračne, odnosno porodične zajednice, kao i za obaveze za koje prema zakonu odgovaraju zajednički oba bračna partnera, odgovaraju bračni partneri

solidarno, kako bračnom stečevinom tako i svojom posebnom imovinom.

23. U **Zakonu o vlasničkopравnim odnosima** ("Službene novine Federacije BiH" br. 6/98 i 29/03) relevantne odredbe glase:

Član 21.

Zajedničko vlasništvo postoji, u slučajevima određenim zakonom, kada stvar pripada dvjema ili više osoba (zajedničari) tako da njihovi udjeli nisu unaprijed određeni, ali su određivi.

Na zajedničko vlasništvo shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona o suvlasništvu, ako zakonom nije drugačije određeno.

24. U **Zakonu o zemljišnim knjigama FBiH** ("Službene novine FBiH" br. 58/02, 19/03, 54/04) relevantne odredbe glase:

Član 9. st. 1. i 2.

Javno povjerenje

(1) Upisano pravo u zemljišnoj knjizi smatra se tačnim. Smatra se da brisano pravo iz zemljišne knjige ne postoji.

(2) Za treće osobe, koje u dobroj vjeri u postojanje neke nekretnine ili prava na nekoj nekretnini, putem pravnog posla steknu takvo jedno pravo, sadržaj zemljišne knjige se smatra tačnim, ukoliko ispravnost zemljišne knjige nije osporena putem upisa prigovora ili ukoliko je trećoj osobi poznata netačnost zemljišne knjige ili zbog grube nepažnje nije poznata.

VI. Dopustivost

25. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

26. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

27. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da apelantica osporava odluku donesene u izvršnom postupku. Ustavni sud zapaža i da je apelantica podnijela prigovor protiv navedenih odluka u svojstvu trećeg lica, što je omogućeno shodno odredbama člana 51. Zakona o izvršnom postupku, te da su redovni sudovi odlučivali o tom njenom prigovoru iz čega proizlazi da je apelantica bila učesnik predmetnog postupka. S obzirom na navedeno, zatim, da apelantica tvrdi da joj je, zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, prekršeno pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, jer nema drugog mjesta za stanovanje osim predmetnih nekretnina, što nesumnjivo predstavlja stvar od posebnog značaja za apelanticu, te da predmetna apelacija ispunjava sve ostale uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti, te će ispitati apelanticine navode o kršenju prava na dom.

VII. Meritum

28. Apelantica pobija navedene odluke, tvrdeći da je tim odlukama prekršeno njeno pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

29. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.

30. Evropska konvencija u relevantnom dijelu glasi:

Član 8.

Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprečavanja nereda ili sprečavanja zločina radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.

31. U konkretnom slučaju Ustavni sud podsjeća da je odredbama člana 51. Zakona o izvršnom postupku, između ostalog, propisano da lice koje tvrdi da u pogledu predmeta izvršenja ima takvo pravo koje sprečava izvršenje može podnijeti prigovor protiv izvršenja, tražeći da se izvršenje na tom predmetu proglaši nedopuštenim u obimu u kojem su prava tog trećeg lica zahvaćena izvršenjem, te da se takav prigovor može podnijeti sve do okončanja izvršnog postupka. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je apelantica prigovorom u svojstvu trećeg lica osporavala odluke donesene u izvršnom postupku povodom zahtjeva tražioca izvršenja za namirenje neizmirenog kredita koji je izvršenik (koji je, kako je već rečeno, apelanticin suprug) podigao kod tražitelja izvršenja na ime privatnog preduzeća, čiji je vlasnik izvršenik i koji je osiguran založnim pravom-hipotekom na predmetnim nekretninama, tvrdeći da su te nekretnine bračna stečevina za čije raspolaganje ona nije znala, niti je dala saglasnost izvršeniku, te da su predmetne nekretnine njen dom u kojem živi sa djecom (i izvršenikom) i da bi njihovim napuštanjem ostala bez doma. Osim toga, članom 52. istog zakona je propisano da sudovi o navedenom prigovoru mogu riješiti u okviru izvršnog postupka, ili stranke uputiti da sporna pitanja riješe u parničnom postupku.

32. U konkretnom slučaju redovni sudovi su odlučili da o apelanticinom prigovoru riješe u okviru izvršnog postupka, bez upućivanja stranaka na parnicu, te su odbili apelanticin prigovor uz obrazloženje da apelantica nije dokazala da su predmetne nekretnine bračna stečevina, kao i da nije znala, niti dala saglasnost za njihovo zalaganje, budući da je izvršenik jedini upisan kao vlasnik predmetnih nekretnina.

33. Ustavni sud, u vezi s navedenim obrazloženjem redovnih sudova, podsjeća da je, između ostalih, odredbama čl. 250, 251. i 252. Porodičnog zakona regulirano pitanje imovinskih odnosa bračnih partnera, odnosno propisano šta predstavlja bračnu stečevinu, kao i da u slučaju kada je samo jedan bračni partner upisan u zemljišne knjige kao vlasnik, drugi bračni partner može tražiti ispravku upisa. Također, članom 262. istog zakona regulirano je pitanje solidarne odgovornosti bračnih partnera za obaveze koje su nastale pri poduzimanju radnji usmjerenih na podmirenje tekućih potreba bračne, odnosno porodične zajednice. Osim toga, Ustavni sud podsjeća i na odredbe člana 69. Zakona o izvršnom postupku kojim je propisano postupanje u postupku izvršenja na nekretninama na kojima postoji više vlasnika (suvlasnici i zajedničari) i koji nisu svi izvršenici. Naime, u takvim slučajevima ova zakonska odredba obavezuje sud da lica koja u toku izvršnog postupka polažu pravo na dio imovine uputi da svoja prava dokazuju u posebnoj parnici. Pored toga, članom 9. Zakona o zemljišnim knjigama je, između ostalog, propisano da se pravo upisano u zemljišnu knjigu smatra tačnim sve dok upisano pravo nije osporeno prigovorom.

34. U vezi sa apelanticinim navodima da je osporenim odlukama prekršeno njeno pravo na dom, Ustavni sud ukazuje na činjenicu da je bitna svrha člana 8. Evropske konvencije zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana ovim članom (vidi, Evropski sud za ljudska prava,

Kroon protiv Holandije, presuda od 27. oktobra 1994. godine, Serija A broj 297-C). Da bi se utvrdilo da li se u svakom konkretnom slučaju radi o kršenju (u predmetnom slučaju) prava na dom iz člana 8. Evropske konvencije, prvo se mora utvrditi da li predmetne nekretnine predstavljaju apelantov "dom" u smislu značenja stava 1. člana 8. Evropske konvencije, te ako je odgovor na ovo pitanje potvrđan, da li je odlukama koje apelant osporava došlo do miješanja javne vlasti u apelantovo pravo na poštivanje doma i, ako je to slučaj, da li je to miješanje bilo opravdano u smislu stava 2. člana 8. Evropske konvencije, odnosno da li je ono bilo u skladu sa zakonom, da li je to miješanje bilo "neophodna mjera u demokratskom društvu" i da li je miješanje bilo proporcionalno u vezi s jednim od ciljeva navedenih u stavu 2. člana 8. Evropske konvencije.

35. Sagledavajući obrazloženje redovnih sudova u kontekstu navedenih zakonskih odredaba, te standarda ustanovljenih članom 8. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi, u situaciji kada su iskoristili svoje diskreciono pravo i odabrali da o prigovoru odluče u okviru izvršnog postupka bez upućivanja stranaka na parnicu, bili obavezni da daju jasne i nedvosmislene odgovore na pitanja koja su se otvorila u trenutku kada je apelantica u svojstvu trećeg lica podnijela prigovor, tvrdeći da su predmetne nekretnine bračna stečevina, a ne isključivo vlasništvo izvršenika, te da ona nije dala saglasnost za njihovo zalaganje, niti je znala da su predmetne nekretnine založene.

36. Ustavni sud, naime, zapaža da je redovni sud, odbijajući apelanticin prigovor, istakao da osporeno rješenje nije zasnovano na povredama odredaba Zakona o izvršnom postupku, pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i pogrešnoj primjeni materijalnog prava, niti na povredama Evropske konvencije na koje apelantica neosnovano ukazuje. Nakon što je interpretirao činjenično stanje (navedeno u prvom dijelu ove odluke), Ustavni sud zapaža da je drugostepeni sud o svim apelanticinim prigovorima dao obrazloženje prema kojem su neosnovani navodi žalbe da je predmetno izvršenje provedeno na štetu apelantice kao trećeg lica, jer iz sadržaja predmetnog spisa jasno proizlazi da apelantica, kao supruga izvršenika, shodno odredbi člana 51. stav 1. Zakona o izvršnom postupku, na predmetnim nekretninama izvršenika nema takvo pravo koje sprečava predmetno izvršenje s obzirom na to da je izvršenik, prema priloženim dokazima u spisu, u vrijeme upisa založnog prava na predmetnim nekretninama u korist tražitelja izvršenja u Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda bio upisan kao vlasnik predmetnih nekretnina sa dijelom 1/1, kako je pravilno utvrdio i prvostepeni sud, te zaključio da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je u skladu sa citiranim odredbama člana 52. Zakona o izvršnom postupku odbio predmetni prigovor trećeg lica - apelantice kao neosnovan.

37. Navedenim obrazloženjem drugostepenog suda, prema mišljenju Ustavnog suda, uopće nije odgovoreno na apelanticine prigovore, odnosno obrazloženje ne sadrži argumente iz kojih bi Ustavni sud uopće mogao prosuditi da li je miješanje u pravo na apelanticin dom bilo zakonito, pa ako jeste - da pristupi ocjeni ostalih uvjeta koji moraju biti ispunjeni da bi miješanje u apelanticino pravo moglo biti ocijenjeno dopuštenim u smislu stava 2. člana 8. Evropske konvencije. Pri tome Ustavni sud podsjeća da je odredbom stava 1. člana 52. ZIP-a, kao što je drugostepeni sud i naveo, propisano da će sud o prigovoru trećeg lica odlučiti u izvršnom postupku, ili će podnosioca prigovora zaključkom uputiti da svoja prava ostvaruje u parnici. Međutim, Ustavni sud ukazuje na odredbu stava 2. člana 52. ZIP-a prema kojoj će izvršni sud o prigovoru odlučiti u izvršnom postupku, kada to okolnosti slučaja dopuštaju, a naročito ako podnosilac prigovora dokazuje opravdanost svog prigovora pravosnažnom presudom, javnom ispravom ili privatnom ispravom ovjerenom

prema zakonu. Ustavni sud se neće miješati u ocjenu redovnog suda da li su okolnosti slučaja dopuštale da izvršni sud odluči o apelantičnom prigovoru u izvršnom postupku, jer je to prema zakonu njegovo diskreciono pravo, ali bilježi da apelantica, kao podnositeljica prigovora, opravdanost svog prigovora nije dokazivala pravosnažnom presudom, javnom ispravom ili privatnom ispravom ovjerenom prema zakonu, što je značajno smanjilo mogućnost izvršnog suda da u izvršnom postupku odluči o prigovoru.

38. Pored navedene procesne poteškoće sa kojom se susreo izvršni sud, Ustavni sud zapaža da je taj sud odlučio o apelantičnom prigovoru u izvršnom postupku tako da ga je odbio pri čemu nije imao u vidu: da je stavom (1) člana 251. Porodičnog zakona propisano da bračnu stečevinu čini imovina koju su bračni partneri stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine, a stavom (1) člana 252. Porodičnog zakona propisano je da su bračni partneri u jednakim dijelovima suvlasnici u bračnoj stečevini ako nisu drukčije ugovorili, što, prema mišljenju Ustavnog suda, znači da bez obzira na to koji je bračni drug upisan kao vlasnik u zemljišnim knjigama – ako se utvrdi da je predmetna nekretnina bračna stečevina, bračni drugovi su suvlasnici sa po ½ na nekretnini izuzev ako su oni sami drukčije ugovorili. Pored toga, navedeno je da je stavom (3) člana 252. Porodičnog zakona propisano da, ukoliko je u zemljišne knjige kao vlasnik stečevine upisan jedan bračni partner, drugi bračni partner može zahtijevati ispravku upisa u skladu sa Zakonom o zemljišnim knjigama Federacije BiH. Dalje, Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporene odluke kojom je odbijen apelantičin prigovor proizlazi da izvršni sud nije imao u vidu ni odredbu člana 262. Porodičnog zakona prema kojoj: za obaveze koje je jedan bračni partner preuzeo radi podmirenja tekućih potreba bračne, odnosno porodične zajednice, kao i za obaveze za koje, prema zakonu odgovaraju zajednički oba bračna partnera, odgovaraju bračni partneri solidarno kako bračnom stečevinom, tako i svojom posebnom imovinom. Dakle, izvršni sud nije dao odgovor na pitanje da li je u konkretnom slučaju riječ o solidarnoj odgovornosti izvršenika i apelantice kao bračnih drugova i ako jeste, da li su za to ispunjeni uvjeti iz člana 262. Porodičnog zakona.

39. Ustavni sud, također, zapaža da izvršni sud nije imao u vidu ni relevantne odredbe Zakona o vlasničkopravnim odnosima, među kojima odredbe člana 21. kojima je propisano da zajedničko vlasništvo postoji u slučajevima određenim zakonom, kada stvar pripada dvama ili više lica (zajedničari), tako da njihovi udjeli nisu unaprijed određeni, ali su određivi, te da se na zajedničko vlasništvo shodno primjenjuju odredbe ovog zakona o suvlasništvu ako zakonom nije drugačije određeno. Također, proizlazi da je izvršni sud, propustivši da apelantičin prigovor sagleda u svjetlu prethodno navedenih relevantnih odredaba relevantnih zakona, propustio da dovede činjenice konkretnog predmeta i navedene odredbe relevantnih zakona u vezu i sa članom 9. Zakona o zemljišnim knjigama, prema kojem se upisano pravo u zemljišnoj knjizi smatra tačnim, te da za treća lica, koja u dobroj vjeri u postojanje neke nekretnine ili prava na nekoj nekretnini putem pravnog posla steknu takvo jedno pravo, sadržaj zemljišne knjige se smatra tačnim ukoliko ispravnost zemljišne knjige nije osporena putem upisa prigovora, ili ukoliko je trećem licu poznata netačnost zemljišne knjige, ili zbog grube nepažnje nije poznata. Dakle, izvršni sud nije utvrdio da li je tražitelj izvršenja postupao u dobroj vjeri prilikom zasnivanja založnog prava, da li mu je moglo da bude nepoznato da je zemljišna knjiga eventualno netačna s obzirom na to da apelantica tvrdi da je predmetna nekretnina bračna stečevina i da su i u vrijeme zasnivanja založnog prava izvršenik i apelantica bili u bračnoj zajednici, te da li je tražitelju izvršenja podatak da

je zemljišna knjiga eventualno netačna ostao nepoznat zbog grube nepažnje.

40. Ustavni sud ponovo podsjeća da je izvršni sud, u odnosu na sve apelantičine prigovore i u odnosu na sve odredbe materijalnog prava koje je bio dužan tumačiti i primijeniti kada je već iskoristio svoje pravo da o prigovoru odluči u izvršnom postupku, usvojio stav da iz sadržaja predmetnog spisa jasno proizlazi da apelantica kao supruga izvršenika, shodno odredbi člana 51. stav 1. Zakona o izvršnom postupku, na predmetnim nekretninama izvršenika nema takvo pravo koje sprečava predmetno izvršenje s obzirom na to da je izvršenik, prema priloženim dokazima u spisu, u vrijeme upisa založnog prava na predmetnim nekretninama u korist tražitelja izvršenja u Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda bio upisan kao vlasnik predmetnih nekretnina sa dijelom 1/1.

41. Ustavni sud neće, umjesto izvršnog suda, utvrđivati činjenice i na njih primjenjivati materijalno pravo, jer to, uostalom, i nije zadaća Ustavnog suda, već je to prvenstveno zadaća redovnog suda. Isto tako, da bi Ustavni sud mogao vršiti svoju nadležnost i odlučiti da li je povrijeđeno apelantičino ustavno pravo na dom, Ustavni sud mora imati pred sobom takvu odluku redovnog suda - bilo da je donesena u parničnom, bilo u izvršnom postupku - iz koje će moći zaključiti da li su ostvareni uvjeti iz stava 2. člana 8. Evropske konvencije za miješanje javnih vlasti u apelantičino pravo na dom. S obzirom na to da osporena odluka ne predstavlja takvu odluku, Ustavni sud smatra apelantičine navode osnovanim.

42. Zbog toga, Ustavni sud smatra da je neophodno ukinuti osporeno rješenje i predmet vratiti Kantonalnom sudu na ponovno rješavanje pri čemu će Kantonalni sud imati u vidu stavove navedene u ovoj odluci.

43. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je prekršeno apelantičino pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

44. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije kada redovni sudovi u osporenim odlukama nisu dali obrazloženje iz kojeg bi se moglo zaključiti da li je miješanje javnih vlasti u apelantičino ustavno pravo na dom izvršeno u skladu sa stavom 2. člana 8. Evropske konvencije.

45. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

46. U smislu člana 43. stav 1. Pravila Ustavnog suda, sutkinja Valerija Galić je dala izjavu o neslaganju sa odlukom većine u ovoj odluci.

47. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj AP 15/14, rješavajući apelaciju **Adise Penjo**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Čeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 20. travnja 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Adise Penjo**.

Utvrđuje se povreda prava na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Rješenje Kantonalnog suda u Zenici broj 36 0 IP 000075 13 Pžip od 15. studenog 2013. godine.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu u Zenici, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku, sukladno članku II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Zenici da, sukladno članku 72. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 30 dana od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Adisa Penjo (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Kaknja, koju zastupa Kemo Kapur, odvjetnik iz Sarajeva, podnijela je 3. siječnja 2014. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 36 0 IP 000075 13 Pžip od 15. studenog 2013. godine i Rješenja Općinskog suda u Kaknju (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 36 0 IP 000075 08 Ip od 26. lipnja 2013. godine. Apelantica je, također, podnijela zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud prekinuo predmetni izvršni postupak do donošenja odluke o apelaciji.

2. Obzirom na to da apelacija nije sadržavala sve elemente propisane člankom 19. stavak 2. alineja 1. prethodnih Pravila Ustavnog suda ("Službeni glasnik BiH" br. 60/05, 64/08 i 51/09), od apelantice je 27. veljače 2014. godine zatraženo da dopuni apelaciju. Apelantica je 13. ožujka 2014. godine dostavila traženu dopunu apelacije.

3. Apelantica je 14. travnja 2014. godine dostavila dopunu apelacije i urgenciju za rješavanje predmeta, jer je, kako je navela, Općinski sud donio zaključak broj 36 0 IP 000075 08 Ip od 10. travnja 2014. godine kojim je za 7. svibanj 2014. godine naložena predaja nekretnina koje su predmetom izvršnog postupka tražitelju izvršenja Hypo Alpe Adria Bank (u daljnjem tekstu: tražitelj izvršenja). Apelantica je dostavila 30. travnja 2014. godine i 27. listopada 2015. godine obavijesti da je deložacija odgođena.

4. Općinski sud je obavijestio Ustavni sud da je provedba rješenja ponovno zakazana za 6. travanj 2016. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

5. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i tražitelja izvršenja zatraženo je 24. travnja 2014. godine da dostave odgovore na apelaciju.

6. Kantonalni sud i Općinski sud su dostavili odgovore 30. travnja 2014. godine, a tražitelj izvršenja 5. svibnja 2014. godine. Općinski sud je dostavio i informacije o stanju predmeta od 29. listopada 2015. godine, 8. prosinca 2015. godine i 16. veljače 2016. godine.

III. Činjenično stanje

7. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

8. Rješenjem o izvršenju Općinskog suda broj 36 0 IP 000075 08 Ip od 22. rujna 2008. godine, koje je doneseno na prijedlog tražitelja izvršenja, protiv "Penjo-eksperta" d.o.o. Sarajevo i Jasmine Penjo kao izvršenika (u daljnjem tekstu: izvršenik), određeno je izvršenje zabilježbom, utvrđivanjem vrijednosti nekretnine, označene kao k.č. broj 1312/6, u naravi kuća, dvorište i njiva, zvani Vina, površine 820 m², upisane u elektronski zk. uložak broj 433 k.o. SP Doboj (u daljnjem tekstu: predmetne nekretnine), prodajom nekretnine u vlasništvu 1/1 izvršenika i namirenjem tražitelja izvršenja za iznos od 259.102,21 KM na ime neotplaćenog kredita koji je osiguran hipotekom.

9. Zaključkom Općinskog suda broj 36 0 IP 000075 08 Ip od 19. travnja 2012. godine oglašena je prodaja predmetnih nekretnina, i to tražitelju izvršenja kao najpovoljnijem ponuđaču za cijenu od 86.000,00 KM.

10. Rješenjem Općinskog suda o dosudi broj 36 0 IP 000075 08 Ip od 1. lipnja 2012. godine predmetna nekretnina dosuđena je tražitelju izvršenja, te naloženo Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda da izvrši upis promjene prava vlasništva na predmetnoj nekretnini u korist tražitelja izvršenja. Dalje, rješenjem je naloženo izvršeniku da predmetne nekretnine preda tražitelju izvršenja, te određeno da tražitelj izvršenja stječe pravo vlasništva na dosuđenoj nekretnini upisom prava vlasništva u njegovu korist, prema odredbama Zakona o zemljišnim knjigama, odnosno nakon uplate porezne obveze koju će moći ispuniti tek nakon pravomoćnosti rješenja o dosudi. Rješenjem je određeno i da će to rješenje biti objavljeno na oglasnoj tabli suda. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatrat će se da je rješenje dostavljeno svim osobama kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim sudionicima u nadmetanju. U obrazloženju je navedeno da je na prijedlog tražitelja izvršenja taj sud donio navedeno rješenje o izvršenju, te da je nakon utvrđivanja vrijednosti nekretnine na održanom trećem ročištu za javnu prodaju nekretnine 18. travnja 2012. godine zaključkom predmetna nekretnina prodana tražitelju izvršenja kao najpovoljnijem ponuđaču za 86.000,00 KM. Navedeno je da tražitelj izvršenja nije obavezan uplatiti navedeni iznos, budući da je taj iznos manji od ukupnih potraživanja čija je naplata predmetom tog postupka i zato što nema osoba čija se potraživanja iz prodajne cijene namiruju prije tražitelja izvršenja.

11. Rješenjem Općinskog suda o namirenju broj 36 0 IP 000075 08 Ip od 12. listopada 2012. godine određeno je da se iz iznosa od 86.000,00 KM, dobivenog prodajom predmetnih nekretnina izvršenika, namiruju potraživanja tražitelja izvršenja prema rješenju o izvršenju od 22. rujna 2008. godine, koje je pravomoćno i izvršno sa 8. listopada 2008. godine, i to troškovi izvršnog postupka u iznosu od 500,00 KM, zakonska kamata koja teče od 23. kolovoza 2006. godine do dana isplate i glavni dug u iznosu od 259.102,21 KM, a ostatak glavnog duga prema rješenju o izvršenju od 173.102,21 KM, kao i ostatak zateznih kamata do isplate ostaju neizmireni.

12. Osporenim Rješenjem Općinskog suda broj 36 0 IP 000075 08 Ip od 26. lipnja 2013. godine odbačen je kao nepravodoban apelantičin prigovor protiv Rješenja o izvršenju tog suda broj 36 0 IP 000075 08 Ip od 12. listopada 2012. godine. U obrazloženju je navedeno da je protiv rješenja o izvršenju tog suda od 12. listopada 2012. godine apelantica, kao treća osoba, odnosno supruga izvršenika, podnijela prigovor 19. travnja 2013. godine, navodeći da je rješenje nedopustivo i nezakonito, jer je ona suvlasnica predmetnih nekretnina za koje nije dala suglasnost za stavljanje pod hipoteku, te da je apelant samo formalno upisan

u zemljišne knjige kao vlasnik 1/1. Općinski sud je obrazložio da je odredbom članka 51. stavak 2. Zakona o izvršnom postupku propisan rok od 30 dana za podnošenje prigovora protiv rješenja o izvršenju, te da je nepobitno da je u konkretnom slučaju apelantica taj prigovor podnijela nakon proteka roka, budući da je podnesen 19. travnja 2013. godine. Navedeno je da je pred tim sudom vođen izvršni postupak u kojem je tražitelju izvršenja-kupcu nekretnina na kojima je vlasnik izvršenik sa dijelom 1/1, na temelju hipoteke koju je izvršenik na tim nekretninama zasnovao, predmetna nekretnina i dodijeljena. Općinski sud je naveo da apelantica u tijeku cijelog izvršnog postupka ni u jednom trenutku nije osporila činjenicu da je izvršenik vlasnik spornih nekretnina 1/1, niti da joj je činjenica da je zasnovao hipoteku na tim nekretninama, koje su, prema apelantičinoj tvrdnji, bračna stečevina, ostala ili mogla ostati nepoznata. Zbog navedenog, Općinski sud je donio rješenje kao u dispozitivu.

13. Protiv navedenog rješenja apelantica je podnijela priziv Kantonalnom sudu, koji je Rješenjem broj 36 0 IP 000075 13 Pžip od 15. studenog 2013. godine priziv odbio kao neutemeljen i potvrdio prvostupajsko rješenje. U obrazloženju je navedeno da iz stanja spisa proizlazi da je apelantičin prigovor, u smislu odredbe članka 51. stavak 2. Zakona o izvršnom postupku, podnesen u roku obzirom na to da predmetni izvršni postupak još nije okončan, jer tražitelj izvršenja nije namiren u cijelosti. Navedeno je da je prvostupajski sud donošenjem osporenog rješenja kojim je kao nepravodoban odbačen apelantičin prigovor postupio pogrešno, ali da se ne radi o povredi odredaba Zakona o izvršnom postupku koja je značajna za odlučivanje u ovoj izvršnoj stvari, u smislu odredaba članka 21. stavak 1. Zakona o izvršnom postupku. Kantonalni sud je naveo da je odredbama članka 51. st. 1. i 2. Zakona o izvršnom postupku propisano da osoba koja tvrdi da u pogledu predmeta izvršenja ima takvo pravo koje sprečava izvršenje može podnijeti prigovor protiv izvršenja, tražeći da se izvršenje na tom predmetu proglašeno nedopuštenim u opsegu u kojem su prava te treće osobe zahvaćena izvršenjem, kao i da se prigovor može podnijeti do okončanja izvršnog postupka s tim da podnošenje prigovora ne sprečava provedbu izvršenja ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

14. Navedeno je i da je odredbama članka 52. st. 1. i 2. Zakona o izvršnom postupku propisano da će sud o prigovoru treće osobe odlučiti u izvršnom postupku, ili da će podnositelja prigovora zaključkom uputiti da svoja prava ostvari u parnici, kao i da će izvršni sud o prigovoru odlučiti u izvršnom postupku kada to okolnosti slučaja dopuštaju. U konkretnom slučaju, prema obrazloženju Kantonalnog suda, rješenjem o izvršenju od 22. rujna 2008. godine, te rješenjem o dosudi predmetnih nekretnina tražitelju izvršenja od 12. listopada 2012. godine, koje je apelantica neutemeljeno pobijala predmetnim prigovorom, određeno je da će se tražitelj izvršenja namiriti prodajom predmetnih nekretnina na kojima je vlasnik izvršenik sa dijelom 1/1 (upisanih u zk. ul. broj 2220 k.o. Doboj u Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda), koje su i prodane za iznos od 86.000,00 KM, ali da je nakon toga potraživanje tražitelja izvršenja ostalo nenamireno u odnosu na glavni dug i iznos od 173.102,21 KM, kao i za ostatak zateznih kamata. Obzirom na navedene zakonske odredbe, kao i navedene činjenice predmeta, Kantonalni sud je zaključio da je apelantičin priziv neutemeljen, budući da ni iz jednog podatka ne proizlazi da apelantica ima takvo pravo na predmetnim nekretninama koje bi sprečavalo provedbu izvršenja na spornim nekretninama. Imajući u vidu navedeno, Kantonalni sud je donio rješenje kao u dispozitivu.

15. Zaključkom Općinskog suda broj 36 0 Ip 000075 08 Ip od 10. travnja 2014. godine, odnosno stavkom 1. tog zaključka, određeno je da će se, radi provedbe radnje izvršenja ispražnjenjem i predajom u posjed predmetne nekretnine,

vlasništvo izvršenika 1/1 bez tereta i slobodnog od osoba i stvari, tražitelju rješenja odrediti ročište na licu mjesta za 7. svibanj 2014. godine u 12 sati, a u preostalim stavcima preciziran je način provedbe izvršenja. U zaključku je naznačeno da protiv tog zaključka nisu dopušteni pravni lijekovi.

16. Rješenjem istog suda broj 36 0 Ip 000075 08 Ip od 17. rujna 2014. godine navedeno izvršenje je na prijedlog tražitelja izvršenja odgođeno do 20. listopada 2014. godine, ali ni navedeno izvršenje nije provedeno, već je, također, odgođeno do listopada 2015. godine, nakon čega je i rješenjem isti broj od 26. listopada 2015. godine izvršenje ponovno odgođeno sve do 1. siječnja 2016. godine, a nakon toga i do 6. travnja 2016. godine uz obrazloženja da je sa izvršenikom i apelanticom zaključen ugovor o zakupu, zbog čega tražitelj izvršenja smatra da je nepotrebno ulaziti u posjed predmetnih nekretnina dok zakupni odnos traje.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelantica smatra da joj je osporenim rješenjima prekršeno pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Kršenje navedenog prava apelantica vidi u pogrešno utvrđenim činjenicama i pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Smatra da je "nepobitno da se radi o idealnom dijelu nekretnine u kojem je apelantica sa malodobnom djecom u posjedu, jer oni nemaju drugih nekretnina niti mogućnosti prinudnog smještaja, iako im se svakodnevno prijeti deložacijom, sa posebnom napomenom da apelantica ničim nije doprinijela da dođe do ovako neželjene situacije, stoga je očigledno da je sud donio nezakonitu odluku u smislu što nije uvažio priziv, te predmet vratio prvostupajskom sudu koji bi u parničnom postupku utvrdio pravilno činjenično stanje, čime bi zaštitio apelantičina temeljna ljudska prava". Također, apelantica navodi da je činjenica da je suvlasnica spornih nekretnina koje je sa izvršenikom stekla u bračnoj zajednici, te da nije znala da ih je izvršenik založio.

b) Odgovor na apelaciju

18. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je naveo da apelantica pogrešno smatra da je postupak izvršenja na predmetnoj nekretnini proveden na njezinu štetu, te da se radi o idealnom dijelu nekretnine koji predstavlja bračnu stečevinu, jer je, prema ocjeni tog suda, što proizlazi iz zk. uložka, predmetna nekretnina vlasništvo izvršenika, apelantičinog supruga, u dijelu 1/1, tako da apelantica kao treća osoba nema pravo u smislu odredbe članka 51. stavak 1. Zakona o izvršnom postupku koje sprečava predmetno izvršenje.

19. U odgovoru na apelaciju Općinski sud je naveo da je apelacija neutemeljena, te ponovio kronologiju predmetnog postupka.

20. U odgovoru na apelaciju tražitelj izvršenja je naveo da apelantica u tijeku izvršnog postupka nije dokazala utemeljenost svog zahtjeva, te da se o svojim pravima počela brinuti tek nakon okončanja izvršnog postupka, što ukazuje da joj nije mogla ostati nepoznata činjenica da je predmetna nekretnina založena, te da je tražitelj izvršenja u dobroj vjeri i sukladno važećim propisima stekao hipoteku.

V. Relevantni propisi

21. U Zakonu o ovršnom postupku ("Službene novine FBiH" br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09 i 35/12) relevantne odredbe glase:

PRIGOVOR TREĆEG LICA

Članak 51.

Pretpostavke za prigovor

(1) *Osoba koja tvrdi kako glede predmeta ovrhe ima takvo pravo koje sprečava ovrhu može podnijeti prigovor protiv ovrhe, tražeći da se ovrha na tom predmetu proglasi nedopuštenom u opsegu u kojem su prava te treće osobe zahvaćena ovrhom.*

(2) *Prigovor se može podnijeti do okončanja ovršnog postupka. Podnošenje prigovora ne sprečava provedbu ovrhe i ostvarenje tražbine tražitelja ovrhe, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.*

(3) *Sud će prigovor dostaviti tražitelju ovrhe i ovršeniku i pozvati ih da se u roku od osam dana očituju o prigovoru.*

Članak 52.

Odluke suda po prigovoru treće osobe

(1) *Sud će o prigovoru treće osobe odlučiti u ovršnom postupku ili će podnositelja prigovora zaključkom uputiti da svoja prava ostvaruje u parnici.*

(2) *Ovršni će sud o prigovoru odlučiti u ovršnom postupku kada to okolnosti slučaja dopuštaju, a posebice ako podnositelj prigovora dokazuje opravdanost svojeg prigovora pravomoćnom presudom, javnom ispravom ili po zakonu ovjerovljenom privatnom ispravom.*

Članak 53.

Upućivanje na parnicu

(1) *Upućivanje na parnicu iz stavka 1. članak 52. ovoga zakona ne sprečava provedbu ovrhe, niti ostvarenje tražbine tražitelja ovrhe.*

(2) *U parnici iz članka 52. stavak 1. ovoga zakona podnositelj prigovora iz članka 51. ovoga zakona može tražiti odlaganje ovrhe pri čemu parnični sud na odgovarajući način primjenjuje odredbe parničnog postupka o određivanju sudskih mjera osiguranja.*

(3) *Ukoliko donese rješenje o odlaganju ovrhe, parnični će sud odrediti i vrijeme za koje se ono odlaže, te ga po službenoj dužnosti dostaviti nadležnom ovršnom sudu na provedbu.*

(4) *Ovršni će sud po primitku rješenja iz stavka 3. ovoga članka zaključkom odgoditi dalju ovrhu i nastaviti ju, na prijedlog tražitelja ovrhe, nakon pravomoćnosti odluke kojom parnični sud stavlja izvan snage rješenje o odgodi ovrhe ili odbacuje tužbu podnositelja prigovora, odnosno odbija njegov tužbeni zahtjev. Do nastavka ovršnog postupka, poduzete ovršne radnje ostaju na snazi.*

(5) *Ako prvostupanjski parnični sud prihvati tužbeni zahtjev treće osobe da se ovrha proglasi nedopuštenom i ukinе rješenje o ovrsi, naložit će i obustavu ovršnog postupka. Nakon pravomoćnosti ove odluke parničnog suda, ovršni će sud rješenjem ustanoviti kako je ovršni postupak obustavljen i njime ukinuti sve provedene radnje.*

(6) *Odlukom o prigovoru treće osobe koju ovršni sud donese na temelju stavka 2. članka 52. ovoga zakona ne dira se u prava te osobe da i nakon odluke ostvaruje svoja prava protiv tražitelja ovrhe, odnosno ovršenika u posebnoj parnici.*

(7) *Treća se osoba može koristiti pravima predviđenim stavkom 2. ovoga članka samo ako je parnica radi ostvarenja njezinih prava protiv tražitelja ovrhe, odnosno ovršenika pokrenuta na temelju zaključka o upućivanju na parnicu iz stavka 1. članka 52. ovoga zakona.*

Članak 69.

(1) *Nije li drugačije određeno, predmetom ovrhe može biti samo nepokretnost kao cjelina određena propisima koji uređuju vlasništvo i druga stvarna prava.*

(2) *Suvlasnički dio nekretnine može biti samostalnim predmetom ovrhe glede kojega se na odgovarajući način primjenjuju pravila ovoga zakona o ovrsi na nepokretnostima.*

(3) *U slučaju postupka ovrhe nad suvlasničkim dijelom, a po zahtjevu tražitelja ovrhe, ovršenika ili drugog suvlasnika, sud će u rješenju o ovrsi odrediti da se na prodaju ponude kako cjelokupna nepokretnost, tako i suvlasnički dio koji je predmetom ovrhe. U rješenju o ovrsi sud će naznačiti i da će, ovisno od udovoljenja uvjetima iz stavka 4. ovoga članka, svojim zaključkom iz stavka 3. članak 90. ovoga zakona odlučiti je li predmet prodaje cjelokupna nepokretnost ili samo njezin suvlasnički dio. U istome rješenju sud će odrediti da se ubilježba ovrhe iz članka 72. ovoga zakona odnosi na cjelokupnu nepokretnost.*

(4) *Ako bi prodajna cijena suvlasničkog dijela nepokretnosti bila znatno viša u slučaju prodaje cjelokupne nekretnine, sud će odrediti prodaju cjelokupne nepokretnosti postupajući kao da se radi o zahtjevu suvlasnika za djelidbom fizički nedjeljive stvari, kako je to predviđeno propisima koji uređuju suvlasničke odnose.*

(5) *U slučaju iz stavka 4. ovoga članka suvlasnici koji nisu ovršnici imaju pravo na namiru u visini svojih suvlasničkih dijelova iz iznosa dobivenoga prodajom stvari prije namire tražitelja ovrhe i drugih osoba koje se namiruju u ovršnom postupku, te prije naknade troškova ovršnog postupka.*

(6) *Suvlasnici koji nisu ovršnici imaju pravo zahtijevati da im se stvar koja je predmetom ovrhe ustupi, ako polože iznos koji odgovara vrijednosti ovršenikova udjela u toj stvari.*

(7) *Suvlasnika koji nije ovršenik, a kojemu je osporen udio u stvari koja je predmetom ovrhe, sud će uputiti na parnicu protiv tražitelja ovrhe, a i protiv ovršenika ako i on osporava njegovo pravo, da dokaže svoje pravo, osim ako u ovršnom postupku ne može dokazati svoje pravo pravomoćnom presudom, javnom ispravom ili po zakonu ovjerovljenom privatnom ispravom. Na pokrenutu parnicu, kao i na prava suvlasnika da u njoj traže odlaganje postupka ovrhe, na odgovarajuću se način primjenjuju odredbe ovoga zakona kojima se uređuje postupanje suda po prigovoru trećih osoba.*

(8) *Ako suvlasnik iz stavka 7. ovoga članka može dokazati svoje pravo pravomoćnom presudom, javnom ispravom ili po zakonu ovjerovljenom privatnom ispravom, sud će postupiti kao da njegovo pravo nije osporeno.*

(9) *Okolnost da je sud u ovršnom postupku uzeo da pravo osobe iz stavka 7. ovoga članka nije osporeno u smislu odredaba tog stavka ili stavka 8. ovoga članka ne utječe na pravo tražitelja ovrhe ili ovršenika da svoja prava protiv te osobe ostvaruju u posebnoj parnici.*

(10) *Odredbe st. od 2. do 9. ovoga članka na odgovarajući se način primjenjuju i na vlasnike zajedničke imovine (zajedničari). Ako između ovršenika i ostalih vlasnika zajedničke imovine ne postoji suglasnost o njihovim pravima u zajedničkoj stvari, sud će vlasnika zajedničke imovine koji osporava ovršenikova prava na zajedničku stvar zaključkom uputiti da svoja prava dokazuje u parnici. Na pokrenutu parnicu, kao i na prava vlasnika zajedničke imovine da u njoj traže odlaganje postupka ovrhe na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ovoga zakona kojima se uređuje postupanje suda po prigovoru trećih osoba.*

(11) *Ako je glede neke nepokretnosti ili njezina idealnog dijela utemeljeno pravo plodouživanja, ono može biti samostalnim predmetom ovrhe s tim da ovršenik može namiriti svoju tražbinu iz plodova koji to pravo daje na temelju nekoga pravnoga odnosa (najamnina, zakupnina), glede čega se na odgovarajući način primjenjuju pravila ovoga zakona o ovrsi na pravima.*

22. U **Obiteljskom zakonu** ("Službene novine FBiH" br. 35/05, 41/05 i 31/14) relevantne odredbe glase:

Članak 250.

Bračni partneri mogu imati bračnu stečevinu i posebnu imovinu.

a) Bračna stečevina**Članak 251. stavak 1.**

(1) Bračnu stečevinu čini imovina koju su bračni partneri stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine.

Članak 252.

(1) Bračni partneri su u jednakim dijelovima suvlasnici u bračnoj stečevini ako nisu drukčije ugovorili.

(2) Budući bračni partneri, odnosno bračni partneri mogu bračnim ugovorom drukčije urediti svoje odnose vezane za bračnu stečevinu.

(3) Ukoliko je u zemljišne knjige kao vlasnik stečevine upisan jedan bračni partner, drugi bračni partner može zahtijevati ispravku upisa, sukladno Zakonu o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine.

b) Solidarna odgovornost bračnih partnera**Članak 262.**

Za obveze koje je jedan bračni partner preuzeo radi podmirenja tekućih potreba bračne, odnosno obiteljske zajednice, kao i za obveze za koje po zakonu odgovaraju zajednički oba bračna partnera, odgovaraju bračni partneri solidarno, kako bračnom stečevinom tako i svojom posebnom imovinom.

23. U **Zakonu o vlasničkopравnim odnosima** ("Službene novine Federacije BiH" br. 6/98 i 29/03) relevantne odredbe glase:

Članak 21.

Zajedničko vlasništvo postoji, u slučajevima određenim zakonom, kada stvar pripada dvjema ili više osoba (zajedničari) tako da njihovi udjeli nisu unaprijed određeni, ali su određivi.

Na zajedničko vlasništvo shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona o suvlasništvu, ako zakonom nije drugačije određeno.

24. U **Zakonu o zemljišnim knjigama FBiH** ("Službene novine FBiH" br. 58/02, 19/03, 54/04) relevantne odredbe glase:

Članak 9. st. 1. i 2.**Javno povjerenje**

(1) Upisano pravo u zemljišnoj knjizi smatra se točnim. Smatra se da brisano pravo iz zemljišne knjige ne postoji.

(2) Za treće osobe, koje u dobroj vjeri u postojanje neke nekretnine ili prava na nekoj nekretnini, putem pravnog posla steknu takvo jedno pravo, sadržaj zemljišne knjige se smatra točnim, ukoliko ispravnost zemljišne knjige nije osporena putem upisa prigovora ili ukoliko je trećoj osobi poznata netočnost zemljišne knjige ili zbog grube nepažnje nije poznata.

VI. Dopustivost

25. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

26. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

27. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da apelantica osporava odluke donesene u izvršnom postupku. Ustavni sud zapaža i da je apelantica podnijela prigovor protiv navedenih odluka u svojstvu treće osobe, što je omogućeno sukladno odredbama članka 51. Zakona o izvršnom postupku, te da su

redoviti sudovi odlučivali o tom njezinom prigovoru iz čega proizlazi da je apelantica bila sudionica predmetnog postupka. Obzirom na navedeno, potom, da apelantica tvrdi da joj je, zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, prekršeno pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, jer nema drugog mjesta za stanovanje osim predmetnih nekretnina, što nedvojbeno predstavlja stvar od posebnog značaja za apelanticu, te da predmetna apelacija ispunjava sve ostale uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti, te će ispitati apelantičine navode o kršenju prava na dom.

VII. Meritum

28. Apelantica pobija navedene odluke, tvrdeći da je tim odlukama prekršeno njezino pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

29. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje.

30. Europska konvencija u relevantnom dijelu glasi:

Članak 8.

Svako ima pravo na štovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, gospodarske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.

31. U konkretnom slučaju Ustavni sud podsjeća da je odredbama članka 51. Zakona o izvršnom postupku, između ostalog, propisano da osoba koja tvrdi da u pogledu predmeta izvršenja ima takvo pravo koje sprečava izvršenje može podnijeti prigovor protiv izvršenja, tražeći da se izvršenje na tom predmetu proglasi nedopuštenim u opsegu u kojem su prava te treće osobe zahvaćena izvršenjem, te da se takav prigovor može podnijeti sve do okončanja izvršnog postupka. S tim u svezi, Ustavni sud zapaža da je apelantica prigovorom u svojstvu treće osobe osporavala odluke donesene u izvršnom postupku povodom zahtjeva tražitelja izvršenja za namirenje neizmirenog kredita koji je izvršenik (koji je, kako je već rečeno, apelantičin suprug) podigao kod tražitelja izvršenja na ime privatnog poduzeća, čiji je vlasnik izvršenik i koji je osiguran založnim pravom-hipotekom na predmetnim nekretninama, tvrdeći da su te nekretnine bračna stečevina za čije raspolaganje ona nije znala, niti je dala suglasnost izvršeniku, te da su predmetne nekretnine njezin dom u kojem živi sa djecom (i izvršenikom) i da bi njihovim napuštanjem ostala bez doma. Osim toga, člankom 52. istog zakona je propisano da sudovi o navedenom prigovoru mogu riješiti u okviru izvršnog postupka, ili stranke uputiti da sporna pitanja riješe u parničnom postupku.

32. U konkretnom slučaju redoviti sudovi su odlučili da o apelantičinom prigovoru riješe u okviru izvršnog postupka, bez upućivanja stranaka na parnicu, te su odbili apelantičin prigovor uz obrazloženje da apelantica nije dokazala da su predmetne nekretnine bračna stečevina, kao i da nije znala, niti dala suglasnost za njihovo zalaganje, budući da je izvršenik jedini upisan kao vlasnik predmetnih nekretnina.

33. Ustavni sud, u svezi s navedenim obrazloženjem redovitih sudova, podsjeća da je, između ostalih, odredbama čl. 250, 251. i 252. Obiteljskog zakona regulirano pitanje imovinskih

odnosa bračnih partnera, odnosno propisano što predstavlja bračnu stečevinu, kao i da u slučaju kada je samo jedan bračni partner upisan u zemljišne knjige kao vlasnik, drugi bračni partner može tražiti ispravak upisa. Također, člankom 262. istog zakona regulirano je pitanje solidarne odgovornosti bračnih partnera za obveze koje su nastale pri poduzimanju radnji usmjerenih na podmirenje tekućih potreba bračne, odnosno obiteljske zajednice. Osim toga, Ustavni sud podsjeća i na odredbe članka 69. Zakona o izvršnom postupku kojim je propisano postupanje u postupku izvršenja na nekretninama na kojima postoji više vlasnika (suvlasnici i zajedničari) i koji nisu svi izvršenici. Naime, u takvim slučajevima ova zakonska odredba obvezuje sud da osobe koje u tijeku izvršnog postupka polažu pravo na dio imovine uputi da svoja prava dokazuju u posebnoj parnici. Pored toga, člankom 9. Zakona o zemljišnim knjigama je, između ostalog, propisano da se pravo upisano u zemljišnu knjigu smatra točnim sve dok upisano pravo nije osporeno prigovorom.

34. U svezi sa apelantičnim navodima da je osporenim odlukama prekršeno njezino pravo na dom, Ustavni sud ukazuje na činjenicu da je bitna svrha članka 8. Europske konvencije zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana ovim člankom (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Nizozemske*, presuda od 27. listopada 1994. godine, Serija A broj 297-C). Da bi se utvrdilo radi li se u svakom konkretnom slučaju o kršenju (u predmetnom slučaju) prava na dom iz članka 8. Europske konvencije, prvo se mora utvrditi predstavljaju li predmetne nekretnine apelantov "dom" u smislu značenja stavka 1. članka 8. Europske konvencije, te ako je odgovor na ovo pitanje potvrđen, je li odlukama koje apelant osporava došlo do miješanja javne vlasti u apelantovo pravo na poštivanje doma i, ako je to slučaj, je li to miješanje bilo opravdano u smislu stavka 2. članka 8. Europske konvencije, odnosno je li ono bilo sukladno zakonu, je li to miješanje bilo "neophodna mjera u demokratskom društvu" i je li miješanje bilo proporcionalno u svezi s jednim od ciljeva navedenih u stavku 2. članka 8. Europske konvencije.

35. Sagledavajući obrazloženje redovitih sudova u kontekstu navedenih zakonskih odredaba, te standarda ustanovljenih člankom 8. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da su redoviti sudovi, u situaciji kada su iskoristili svoje diskrecijsko pravo i odabrali da o prigovoru odluče u okviru izvršnog postupka bez upućivanja stranaka na parnicu, bili obvezni dati jasne i nedvojbene odgovore na pitanja koja su se otvorila u trenutku kada je apelantica u svojstvu treće osobe podnijela prigovor, tvrdeći da su predmetne nekretnine bračna stečevina, a ne isključivo vlasništvo izvršenika, te da ona nije dala suglasnost za njihovo zalaganje, niti je znala da su predmetne nekretnine založene.

36. Ustavni sud, naime, zapaža da je redoviti sud, odbijajući apelantičin prigovor, istaknuo da osporeno rješenje nije utemeljeno na povredama odredaba Zakona o izvršnom postupku, pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i pogrešnoj primjeni materijalnog prava, niti na povredama Europske konvencije na koje apelantica neutemeljeno ukazuje. Nakon što je interpretirao činjenično stanje (navedeno u prvom dijelu ove odluke), Ustavni sud zapaža da je drugostupanjski sud o svim apelantičnim prigovorima dao obrazloženje prema kojem su neutemeljeni navodi priziva da je predmetno izvršenje provedeno na štetu apelantice kao treće osobe, jer iz sadržaja predmetnog spisa jasno proizlazi da apelantica, kao supruga izvršenika, sukladno odredbi članka 51. stavak 1. Zakona o izvršnom postupku, na predmetnim nekretninama izvršenika nema takvo pravo koje sprečava predmetno izvršenje obzirom na to da je izvršenik, prema priloženim dokazima u spisu, u vrijeme upisa založnog prava na predmetnim nekretninama u korist tražitelja

izvršenja u Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda bio upisan kao vlasnik predmetnih nekretnina sa dijelom 1/1, kako je pravilno utvrdio i prvostupanjski sud, te zaključio da je prvostupanjski sud pravilno postupio kada je sukladno citiranim odredbama članka 52. Zakona o izvršnom postupku odbio predmetni prigovor treće osobe - apelantice kao neutemeljen.

37. Navedenim obrazloženjem drugostupanjskog suda, prema mišljenju Ustavnog suda, uopće nije odgovoreno na apelantičine prigovore, odnosno obrazloženje ne sadrži argumente iz kojih bi Ustavni sud uopće mogao prosuditi je li miješanje u pravo na apelantičin dom bilo zakonito, pa ako jeste - da pristupi ocjeni ostalih uvjeta koji moraju biti ispunjeni da bi miješanje u apelantičino pravo moglo biti ocijenjeno dopuštenim u smislu stavka 2. članka 8. Europske konvencije. Pri tome Ustavni sud podsjeća da je odredbom stavka 1. članka 52. ZIP-a, kao što je drugostupanjski sud i naveo, propisano da će sud o prigovoru treće osobe odlučiti u izvršnom postupku, ili će podnositelja prigovora zaključkom uputiti da svoja prava ostvaruje u parnici. Međutim, Ustavni sud ukazuje na odredbu stavka 2. članka 52. ZIP-a prema kojoj će izvršni sud o prigovoru odlučiti u izvršnom postupku, kada to okolnosti slučaja dopuštaju, a osobito ako podnositelj prigovora dokazuje opravdanost svog prigovora pravomoćnom presudom, javnom ispravom ili privatnom ispravom ovjerenom prema zakonu. Ustavni sud se neće miješati u ocjenu redovitog suda jesu li okolnosti slučaja dopuštale da izvršni sud odluči o apelantičnom prigovoru u izvršnom postupku, jer je to prema zakonu njegovo diskrecijsko pravo, ali bilježi da apelantica, kao podnositeljica prigovora, opravdanost svog prigovora nije dokazivala pravomoćnom presudom, javnom ispravom ili privatnom ispravom ovjerenom prema zakonu, što je značajno smanjilo mogućnost izvršnog suda da u izvršnom postupku odluči o prigovoru.

38. Pored navedene procesne poteškoće sa kojom se susreo izvršni sud, Ustavni sud zapaža da je taj sud odlučio o apelantičnom prigovoru u izvršnom postupku tako da ga je odbio pri čemu nije imao u vidu: da je stavkom (1) članka 251. Obiteljskog zakona propisano da bračnu stečevinu čini imovina koju su bračni partneri stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine, a stavkom (1) članka 252. Obiteljskog zakona propisano je da su bračni partneri u jednakim dijelovima suvlasnici u bračnoj stečevini ako nisu drukčije ugovorili, što, prema mišljenju Ustavnog suda, znači da bez obzira na to koji je bračni drug upisan kao vlasnik u zemljišnim knjigama - ako se utvrdi da je predmetna nekretnina bračna stečevina, bračni drugovi su suvlasnici sa po 1/2 na nekretnini izuzev ako su oni sami drukčije ugovorili. Pored toga, navedeno je da je stavkom (3) članka 252. Obiteljskog zakona propisano da, ukoliko je u zemljišne knjige kao vlasnik stečevine upisan jedan bračni partner, drugi bračni partner može zahtijevati ispravak upisa sukladno Zakonu o zemljišnim knjigama Federacije BiH. Dalje, Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporene odluke kojom je odbijen apelantičin prigovor proizlazi da izvršni sud nije imao u vidu ni odredbu članka 262. Obiteljskog zakona prema kojoj: za obveze koje je jedan bračni partner preuzeo radi podmirenja tekućih potreba bračne, odnosno obiteljske zajednice, kao i za obveze za koje, prema zakonu, odgovaraju zajednički oba bračna partnera, odgovaraju bračni partneri solidarno kako bračnom stečevinom, tako i svojom posebnom imovinom. Dakle, izvršni sud nije dao odgovor na pitanje je li u konkretnom slučaju riječ o solidarnoj odgovornosti izvršenika i apelantice kao bračnih drugova i ako jeste, jesu li za to ispunjeni uvjeti iz članka 262. Obiteljskog zakona.

39. Ustavni sud, također, zapaža da izvršni sud nije imao u vidu ni relevantne odredbe Zakona o vlasničkopравnim odnosima, među kojima odredbe članka 21. kojima je propisano

да заједничко власништво постоји у случајевима одређеним законом, када ствар припада двојма или више особа (заједничари), тако да њихови удјели нису унапријед одређени, али су одређиви, те да се на заједничко власништво суkladно примјенјују одредбе овог закона о сувласништву ако законом није другачије одређено. Такође, произлази да је извршни суд, propустивши да апелантичин преговор саследи у свјетлу претходно наведених релевантних одредаба релевантних закона, propустивши довести чињенице конкретnog предмета и наведене одредбе релевантних закона у свеу и са чланком 9. Закона о земљишним књигама, према којем се upисано право у земљишној књизи сматра точним, те да за треће особе, које у доброј вјери у постојање неке некретности или права на некој некретности путем правног посла стекну тако једно право, садржај земљишне књиге се сматра точним уколико исправност земљишне књиге није osporeна путем upиса преговора, или уколико је трећој особи позната неточност земљишне књиге, или због грубе непажње није позната. Dakле, извршни суд није utврдио је ли тражитељ извршења postupao у доброј вјери приликом заснивања zaloжног права, је ли му могло бити непознато да је земљишна књига eventualno неточна обзиром на то да апелантица tvрди да је предметна некретност брачна стећевина и да су и у вријеме заснивања zaloжног права извршеник и апелантица били у брачној заједници, те је ли тражитељу извршења податак да је земљишна књига eventualno неточна остао непознат због грубе непажње.

40. Уставни суд поновно подсјећа да је извршни суд, у односу на све апелантичине преговоре и у односу на све одредбе материјалног права које је био дужан тумачити и примјенити када је већ искористио своје право о преговору одлучити у извршном поступку, усвојио стајалиште да из садржаја предметног spisa јасно произлази да апелантица као супруга извршеника, суkladно одредби чланка 51. ставак 1. Закона о извршном поступку, на предметним некретностима извршеника нема такво право које спречава предметно извршење обзиром на то да је извршеник, према приложеном доказима у spisu, у вријеме upиса zaloжног права на предметним некретностима у корист тражитеља извршења у Земљишнокњижном ureду Опћинског суда био upисан као власник предметних некретности са дијелом 1/1.

41. Уставни суд неће, umјесто извршног суда, utврђивати чињенице и на њих примјенјивати материјално право, јер то, uосталом, и није задатак Уставног суда, већ је то првенствено задатак редовитог суда. Исто тако, да би Уставни суд mogao вршити своју надлежност и одлучити је ли повриједено апелантичино уставно право на дом, Уставни суд мора имати пред собом такву одлуку редовитог суда - било да је donesена у парничном, било у извршном поступку - из које ће моћи закључити јесу ли ostварени uvјети из ставка 2. чланка 8. Европске конвенције за мијешање јавних власти у апелантичино право на дом. Обзиром на то да osporeна одлука не представља такву одлуку, Уставни суд сматра апелантичине наводе utemeljenim.

42. Због тога, Уставни суд сматра да је neophодно укинати osporeно рјешење и предмет вратити Кантоналном суду на поновно рјешавање при чему ће Кантонални суд имати у виду стајалишта наведена у овој одлуци.

43. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је прекршено апелантичино право на дом из чланка II/3.(f) Устава Босне и Херцеговине и чланка 8. Европске конвенције.

VIII. Закључак

44. Уставни суд закључује да постоји кршење права на дом из чланка II/3.(f) Устава Босне и Херцеговине и чланка 8. Европске конвенције када редовити судови у osporenim одлукaма нису дали образложење из којег би се mogло закључити је ли мијешање јавних власти у апелантичино уставно право на дом извршено суkladно ставку 2. чланка 8. Европске конвенције.

45. На temelju чланка 59. ст. (1) и (2) и чланка 62. ставак (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

46. У смислу чланка 43. ставак 1. Правила Уставног суда, суткиња Валерија Галић је дала изјаву о nesлаганју са одлуком већине у овој одлуци.

47. Према чланку VI/5. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обвезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Mirsad Ćeman, v. r.

583

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 377/16**, рјешавајући апелацију **Хусеина Боснића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 став (3) тачка л), члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
на сједници одржаној 20. априла 2016. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Хусеина Боснића** поднесена против рјешења Суда Босне и Херцеговине бр. С1 2 К 017968 15 Кж 3 од 2. децембра 2015. године и С1 2 К 017968 15 К од 20. новембра 2015. године у односу на право на породични живот из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези са наведеним правом.

Одбацује се као недопуштена апелација **Хусеина Боснића** поднесена против рјешења Суда Босне и Херцеговине бр. С1 2 К 017968 15 Кж 3 од 2. децембра 2015. године и С1 2 К 017968 15 К од 20. новембра 2015. године у односу на право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, зато што је преурањена.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Хусеин Боснић (у даљњем тексту: апелант), који се тренутно налази у Притворском одјељењу Суда Босне и Херцеговине, којег заступа Адил Лозо, адвокат из Травника, поднио је 22. јануара 2016. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против рјешења Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) бр. С1 2 К 017968 15 Кж 3 од 2. децембра 2015. године и С1 2 К 017968 15 К од 20. новембра 2015. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Суда БиХ и Тужилаштва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво БиХ) затражено је 3. фебруара 2016. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Суд БиХ и Тужилаштво БиХ су доставили одговоре на апелацију 9, односно 10. фебруара 2016. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

Уводне напомене

5. Пред Судом БиХ се води кривични поступак против апеланта по оптужници Тужилаштва БиХ број Т20 0 КТ 0007857 13 од 25. децембра 2015. године, која је потврђена 29. децембра 2014. године, због кривичног дјела јавно подстицање на терористичке активности из члана 202а Кривичног закона БиХ (у даљњем тексту: КЗБиХ) у вези са кривичним дјелом врбовање ради терористичких активности из члана 202б КЗБиХ и кривичним дјелом организовање терористичке групе из члана 202д став 2 КЗБиХ. Суд БиХ је у предметном поступку 5. новембра 2015. године донио првостепену пресуду којом је апелант проглашен кривим за кривична дјела за која је оптужен, те је (неправоснажно) кажњен казном затвора у трајању од седам година. На основу расположивих података, произилази да се према апеланту од раније примјењује мјера притвора која је, након изрицања првостепене пресуде, продужена због постојања посебних притворских разлога из члана 132 став 1 тач. а) и ц) Закона о кривичном поступку БиХ (у даљњем тексту: ЗКПБиХ), и то за наредних девет мјесеци, те је одређено да притвор може да траје до 5. августа 2016. године, или до упућивања апеланта на издржавање казне.

Оспорена рјешења

6. Рјешењем Суда БиХ број С1 2 К 017968 15 К од 20. новембра 2015. године апеланту су тачком 1 диспозитива рјешења забрањене посјете и телефонски контакти са свим лицима, осим посјета и телефонских контаката са члановима уже породице (вјенчана супруга и дјеца рођена у браку и ван брака) и браниоцем, те је прецизирано да ће све одобрене телефонске контакте, посјете, као и размјену повјерљиве преписке надzirати службена лица Притворске јединице на државном нивоу, која ће онемогућити сваки разговор, односно преписку која се на било који начин односи на предмет и поступак који се тренутно води пред Судом БиХ, као и сваки други разговор који би указивао на угрожавање безбједности у БиХ, те у случају другачијег поступања, посјете, телефонска комуникација и повјерљива преписка биће прекинута и о томе ће бити без одлагања обавијештен Суд БиХ. Тачком 2 истог рјешења прецизирано је да забрана остаје на снази до нове одлуке Суда, а тачком 3 да жалба не одлаже извршење рјешења.

7. У вези са изреченим мјерама, Суд БиХ је навео да је 16. новембра 2015. године од Тужилаштва БиХ примио приједлог за ограничење телефонских контаката и посјета апеланту, у складу са одредбама члана 141 ЗКПБиХ, и то да се апеланту забране телефонски контакти и посјете (осим вјенчаној супрузи, дјеци и браниоцу), а све због тренутних дешавања у Европи и пријетњи БиХ припадника идеолошке групе којој апелант припада, те због угроженог безбједносног ризика од терористичких активности у БиХ, а све ради заштите безбједности. У приједлогу је изнесена бојазан да би апелант могао да искористи посјете лица која

нису чланови уже породице, као и телефонске контакте са њима ради угрожавања безбједносне ситуације у БиХ.

8. Апелантов адвокат је у изјашњењу на приједлог Тужилаштва БиХ изразио противљење наводима из приједлога, истичући да су дешавања у Европи и наводне пријетње у БиХ субјективна увјерења Тужилаштва БиХ, при чему је нагласио да наведена дешавања у Европи немају никакве везе са апелантом, нити постоје докази да апелант припада истој идеолошкој групи као лица која су извршила терористичке активности, предложивши да се приједлог одбије.

9. Одлучујући о приједлогу, Суд БиХ је имао у виду одредбе члана 144 ЗКПБиХ, које је цитирао, те је закључио да је приједлог основан, јер би посјете, коришћење телефона и размјена повјерљиве преписке са лицима која нису чланови уже апелантове породице могли да угрозе безбједност не само установе у којој борави већ и безбједност у БиХ. Суд БиХ је приликом одлучења узео у обзир тежину кривичних дјела за која је оптужен, те је оцијенио дешавања у свијету, посебно у Паризу, те дешавања у БиХ од 19. новембра 2015. године, када су у Сарајеву убијена двојица припадника Оружаних снага. С обзиром на све наведене околности, Суд БиХ је оцијенио да у том тренутку разлози безбједности захтијевају ограничење апелантовог права у овом обиму и на начин како је Тужилаштво БиХ предложило, те да су ограничења нужна и пропорционална циљу којем се тежило.

10. Одлучујући о жалби апелантовог браниоца, Суд БиХ је Рјешењем број С1 2 К 017968 15 Кж 3 од 2. децембра 2015. године одбио жалбу као неосновану. Апелационо вијеће Суда БиХ је, прије свега, указало да мјера притвора представља најтежу мјеру обезбјеђења присуства оптуженог лица, која по својој природи оптуженом ускраћује одређена права, али све у складу са законом и неопходности да се постигне одређени циљ који се ни на који други начин не може да постигне. Имајући у виду да се наведена мјера и одређује у посебним околностима, уз испуњење законских услова, и то у ситуацији када је неопходно спријечити оптуженог да предузме одређене активности, у конкретном случају бјекство и понављање кривичног дјела, па је закон предвидио и додатна ограничења за постизање неопходног циља. Према оцјени Апелационог вијећа, првостепени суд је, одлучујући о приједлогу Тужилаштва БиХ, правилно и потпуно утврдио чињенично стање и на њега исправно примијенио одредбу члана 144 ЗКПБиХ, одлучивши као у изреци првостепеног рјешења. Апелационо вијеће је у свему подржало становиште првостепеног суда и дато образложење у вези са разлозима за прихватање приједлога Тужилаштва БиХ (о чему се наведено вијеће исцрпније изјаснило на страни 3 образложења).

11. Жалбени приговори апелантовог браниоца у вези са његовим породичним стањем, којима се потенцира кршење минимума загарантованих основних људских права и слобода тако да је апеланту омогућена посјета само најужих чланова породице (законите супруге и дјеце), као и браниоца су, према оцјени Апелационог вијећа, без доказне и логичне основаности. У том правцу Апелационо вијеће је појаснило да је БиХ секуларна држава у којој мора да се поштује правни поредак установљен законом и Уставом, па је у вези с тим наведено вијеће подсјетило да Породични закон Федерације БиХ (у даљњем тексту: Породични закон) не допушта постојање истовремених брачних и ванбрачних заједница, односно једно лице може да има склопљен брак или да живи у ванбрачној заједници само са једним лицем, а никако у брачној и ванбрачној заједници, као у апелантовом случају.

12. У конкретном случају, како је навело Апелационо вијеће, пред законима БиХ једина ваљана и законита заједница живота јесте брак који је апелант склопио са вјенчаном супругом Самиром Боснић, па су, сходно члану 4 Породичног закона, све друге апелантове ванбрачне заједнице са другим женама незаконите, те, према правном поретку у БиХ, не постоје. Сходно изнесеном, Апелационо вијеће је закључило да је првостепени суд правилно закључио да се забрана не односи на вјенчану супругу, као ни на апелантово 16-оро дјеце, имајући у виду да су дјеца рођена у браку или ван брака пред законом изједначена, те у том смислу за сву апелантову дјецу нема сметњи у смислу посјета.

13. На крају, Апелационо вијеће је закључило да је првостепени суд правилно утврдио да су, с обзиром на све наведене околности, описана ограничења права апеланту неопходна, да су привременог карактера и да она, у случају промјене околности на којима се заснивају, могу да се промијене.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

14. Апелант сматра да је оспореним рјешењима повријеђено његово право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), затим, право из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, као и право из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције. Апелацијом се, између осталог, указује да догађаји у свијету и БиХ немају никакву узрочно-последичну везу са апелантом, јер је он за вријеме тих догађаја био у притвору, под строгим контролом Суда БиХ. Осим тога, према апелантовој оцјени, не постоји нити једна чињеница која би указивала да би апелант могао да угрози безбједност у БиХ. У конкретном случају, према наводима апелације, ради се само о неповезаном навођењу чињеница и догађаја да би се оне употребиле против апеланта. Према наводима апелације, једина логична узрочно-последична веза би могла да буде субјективно убјеђење Суда БиХ да је апелант идеолошки везан за лица починиоце терористичких аката са којима би могао да се доведе у везу као истомишљеник. Даље се у апелацији наводи да апелант има многобројну породицу, да има 16-оро дјеце, која су рођена у браку са законитом супругом Самиром Боснић (петоро дјеце), а остало 11-оро дјеце је рођено ван брака са три различите жене. Према апелантовој оцјени, тиме што се ускрађује да га посјете мајке његове дјеце са којима је успоставио односе ван брака, суштински се ускрађује право његовој дјечи да га посјећују, будући да се ради о малолетној дјечи која не би могла да путују из Цазина сама без пратње својих мајки. Апелант сматра да се Суд БиХ непотребно бавио питањима из области породичног права, јер апелант и његов бранилац уопште нису поставили питање легитимности брачне или ванбрачне заједнице, која је неспојива са овим поступком. Дакле, апелант је током поступка само тврдио да има 16-оро дјеце и да су нека дјеца рођена ван брачне заједнице, те да би, без обзира на ту околност, требало да виђа сву дјецу, а будући да су ванбрачна дјеца малолетна и да апеланта не могу да посјећују без пратње мајки као старатеља, тој дјечи је суштински ускраћено право на посјете апеланту као оцу. Апелант сматра да су одлуке донесене на основу претпоставки и субјективног убјеђења, или на основу предрасуда о апеланту. Сматра да је подвргнут дискриминацији само зато што је његову дјецу родило више

мајки са чим Суд БиХ нема ништа, јер су органи БиХ апеланта уписали као законитог оца дјеце која нису у могућности да га посјете.

б) Одговор на апелацију

15. У одговору на апелацију Суд БиХ је, између осталог, истакао да су оба вијећа наведеног суда дала јасне и разумљиве разлоге за своје становиште при којем и даље остају. Суд БиХ наводи да апелант и у апелацији износи готово исте приговоре које је износио током поступка о којима је Апелационо вијеће изнијело јасна становишта у побијаном рјешењу. Суд БиХ је навео да је, с обзиром на мјеру притвора која егзистира према апеланту и која се одређује у посебним околностима, закон предвидио и додатна ограничења за постизање неопходног циља, у смислу члана 144 ЗКПБиХ. С обзиром на природу кривичних дјела за која је апелант неправоснажно проглашен кривим, а која представљају јавно подстицање и врбовање ради вршења терористичких активности, као и организовање терористичке групе, оцјењујући тренутна дешавања у свијету и у БиХ, према оцјени Суда БиХ, основаним се указује на постојање реалне опасности да би апелант могао да искористи сваку врсту контаката и да посредним путем настави да врши кривичне активности. У прилог наведеном говори и чињеница да је апеланту притвор одређен управо због колузионе опасности, па је, због њеног отклањања, потребно подузети и додатне мјере. Приговор у вези са породичним стањем апелант покушава да доведе у везу са субјективним елементима приликом одлучивања Суда БиХ, као и постојањем предрасуда, јер се Суд БиХ неовлашћено бавио Породичним законом. У том правцу Суд БиХ је навео да је правни систем у БиХ цјеловит, што значи да се приликом одлучивања оцјењују закони који се тичу конкретног предмета, али се при томе консултују и други прописи који помажу при рјешавању одређених питања која се појаве. Стога би парцијални приступ правном систему, према оцјени Суда БиХ, довео до нарушавања јединства тог система. У односу на апелантов приговор да је немогуће да његова малолетна дјеца путују сама од Цазина до Сарајева, Суд БиХ је овај приговор оцјенио потпуно неоснованим, јер не налази ништа спорно у самом путовању дјеце са њиховим мајкама, које су, уједно, и њихови старатељи, јер се забрана односи на сам чин приступа Притворској јединици, будући да тај чин могу да обаве само дјеца и вјенчана супруга.

16. Тужилаштво БиХ је у исцрпном одговору на апелацију предложило да се апелација одбаци као *prima facie* неоснована у односу на чл. 8 и 14 Европске конвенције, те да се одбаци као преурањена у односу на кршење члана 6 Европске конвенције. У одговору је наведено да у току истраге и главног претреса апеланту није била ускраћена могућност да га посјећује његова законита супруга, нити чланови уже породице, како се то неосновано приказује у апелацији. У вези са дискриминацијом на коју се апелант позива, Тужилаштво БиХ је истакло да апелант није образложио у чему се она огледа, па није могуће ни образложити такав паушалан приговор.

V. Релевантни прописи

17. У **Кривичном закону Босне и Херцеговине** ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15 и 40/15) релевантне одредбе гласе:

Члан 202а.

Јавно подстицање на терористичке активности

Ко јавно, путем средства информисања, дистрибуира или на било који други начин упути поруку јавности чији је циљ подстицање другог да почини кривично дјело из члана: 191. (Узимање талаца), 192. (Угрожавање лица под међународноправном заштитом), 194. (Неовлашћено прибављање или располагање нуклеарним материјалом), 194а. (Угрожавање нуклеарног објекта), 196. (Пиратство), 197. (Отмица авиона или брода или заузимање фиксне платформе), 198. (Угрожавање безбједности ваздушне или морске пловидбе или фиксних платформи), 199. (Уништење и уклањање знакова који служе безбједности ваздушног саобраћаја), 200. (Злоупотреба телекомуникационих знакова), 201. (Тероризам), 202. (Финансирање терористичких активности), 202б. (Врбовање ради терористичких активности), 202ц. (Обука за извођење терористичких активности) и 202д. (Организовање терористичке групе) овог закона казниће се казном затвора најмање три године.

Члан 202б.

Врбовање ради терористичких активности

Ко врбује или наводи другог да учини или да учествује или да помаже у извршењу или да се придружи терористичкој групи ради извршења неког од кривичних дјела из члана 191. (Узимање талаца), 192. (Угрожавање лица под међународноправном заштитом), 194. (Неовлашћено прибављање или располагање нуклеарним материјалом), 194а. (Угрожавање нуклеарног објекта), 196. (Пиратство), 197. (Отмица авиона или брода или заузимање фиксне платформе), 198. (Угрожавање безбједности ваздушне или морске пловидбе или фиксних платформи), 199. (Уништење и уклањање знакова који служе безбједности ваздушног саобраћаја), 200. (Злоупотреба телекомуникационих знакова), 201. (Тероризам), 202. (Финансирање терористичких активности), 202а. (Јавно подстицање на терористичке активности) или 202ц. (Обука за извођење терористичких активности) овог закона казниће се казном затвора најмање три године.

Члан 202д. став 2.

Организовање терористичке групе

(1) Ко организује терористичку групу или на други начин удружује најмање три лица ради извршења неког од кривичних дјела из члана: 191. (Узимање талаца), 192. (Угрожавање лица под међународноправном заштитом), 194. (Неовлашћено прибављање или располагање нуклеарним материјалом), 194а. (Угрожавање нуклеарног објекта), 196. (Пиратство), 197. (Отмица авиона или брода или заузимање фиксне платформе), 198. (Угрожавање безбједности ваздушне или морске пловидбе или фиксних платформи), 199. (Уништење и уклањање знакова који служе безбједности ваздушног саобраћаја), 200. (Злоупотреба телекомуникационих знакова), 201. (Тероризам), 202. (Финансирање терористичких активности), 202а. (Јавно подстицање на терористичке активности), 202б. (Врбовање ради терористичких активности) или 202ц. (Обука за извођење терористичких активности) казниће се казном затвора најмање пет година.

18. У Закону о кривичном поступку БиХ ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 132.

Разлози за притвор

(1) Ако постоји основана сумња да је одређено лице учинило кривично дјело, притвор му се може одредити:

а) ако се крије или ако постоје друге околности које указују на опасност од бјекства,

ц) ако нарочите околности оправдавају бојазан да ће поновити кривично дјело или да ће довршити покушано кривично дјело или да ће учинити кривично дјело којим пријети, а за та кривична дјела може се изрећи казна затвора три године или тежа казна,

Члан 138. ст. (1) и (3)

Одрађивање притвора након изрицања пресуде

(1) Када изрекне пресуду на казну затвора, Суд може оптуженом одредити, односно продужити притвор, узимајући у обзир све околности повезане са извршењем кривичног дјела, односно личношћу починиоца. У овом случају доноси се посебно рјешење, а жалба против рјешења не задржава његово извршење.

(3) Послије изрицања првостепене пресуде, притвор може трајати најдуже још девет мјесеци. (...).

Члан 141.

Права и слободе притвореника и подаци о притвореницима

(1) Притвор се извршава на начин да се не вријеђа личност и достојанство притвореника. Овлашћена лица судске полиције и страже установе при извршавању притвора смију употребити принудна средства само у случајевима одређеним законом.

(2) Права и слободе притвореника могу бити ограничени само у мјери потребној да се оствари сврха ради које је одређен притвор, спречи бјекство притвореника, спречи почињење кривичног дјела и отклони опасност по живот и здравље људи.

(3) Управа установе прикупља, обрађује и похрањује податке о притвореницима који се односе на идентитет притвореника и њихово психофизичко стање, трајање, продужење и укидање притвора, рад притвореника, понашање притвореника и изречене дисциплинске мјере и слично.

(4) Евиденцију о притвореницима води надлежно министарство Босне и Херцеговине.

Члан 144. ст. 1, 3, 4. и 5.

Право на комуникацију притвореника са спољним свијетом и браниоцем

(1) Притвореник има право на посјете лица по свом избору, осим у случајевима када судија за претходни поступак донесе писану одлуку о забрани одређених посјета због њиховог штетног дјеловања на ток поступка.

(3) Притвореник смије одржавати повјерљиву преписку с било којим другим лицем. Изузетно, ако то захтијевају интереси поступка, Суд може донијети рјешење о надзору такве повјерљиве преписке или рјешење којим се забрањује таква повјерљива преписка. Против овог рјешења дозвољена је жалба која не задржава извршење рјешења. Притворенику се не може забранити слање молби, притужби и жалби.

(4) Притвореник не може користити мобител али има право, у складу са кућним редом а под надзором управе притвора, о свом трошку обављати телефонске разговоре. Управа притвора у ту сврху притвореницима обезбјеђује потребан број јавних телефонских прикључака. Судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање, судија или предсједник вијећа могу, због безбједности или постојања неког од разлога из члана 132. став 1. тач. од а. до ц. овог закона, рјешењем ограничити или забранити притворенику кориштење телефона.

(5) Притвореник има право слободне и неометане везе с браниоцем.

19. У **Породичном закону Федерације БиХ** ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 35/05 и 41/05) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

Овим законом уређују се: породица, брак и правни односи у браку, односи родитеља и дјеце, усвојење, старатељство, дејства ванбрачне заједнице жене и мушкарца, права и дужности чланова породице у Федерацији Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Федерација), те поступци надлежних органа у вези са брачним и породичним односима и старатељством.

Члан 3.

Ванбрачна заједница, у смислу овог закона, јесте заједница живота жене и мушкарца који нису у браку или ванбрачној заједници са другим лицем, која траје најмање три године или краће ако је у њој рођено заједничко дијете.

VI. Допустивост

20. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

21. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

а) Допустивост у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 Европске конвенције

22. У вези са овим наводима (који суштински покрећу питање кршења члана 6 став 1 Европске конвенције), Уставни суд подсјећа на то да је у својој пракси већ усвојио јасно становиште да се на питање да ли апелант има, или да ли ће имати правично суђење пред редовним судовима не може да одговори док је поступак у току. Сагласно пракси Уставног суда и Европског суда, питање да ли је поштовано начело правичног суђења треба сагледати на основу поступка у цјелини. С обзиром на сложеност кривичног поступка, евентуални процесни пропусти и недостаци који се појаве у једној фази поступка могу да буду исправљени у некој од наредних фаза истог тог поступка. Слиједећи то, није могуће, у начелу, утврдити да ли је кривични поступак био правичан док се поступак правоснажно не оконча (види, Европски суд, *Barbera, Meeseque и Jabardo против Шпаније*, пресуда од 6. децембра 1988. године, Серија А број 146, став 68, и Уставни суд, Одлука број У 63/01 од 27. јуна 2003. године, тачка 18, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 38/03).

23. У конкретном случају кривични поступак против апеланта још није окончан. У вези с тим, Уставни суд примјећује да оспорена рјешења не представљају утврђење основаности кривичне оптужбе против апеланта, у смислу члана 6 Европске конвенције (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука број АП 3271/13 од 23. децембра 2013. године, доступна на www.ustavnisud.ba, тачка 26).

24. Сагласно наведеноме, имајући у виду одредбе члана 18 став (3) тачка л) Правила Уставног суда, Уставни суд закључује да је апелација, у односу на повреду права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, преурањена.

б) Допустивост у односу на остала права

25. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Суда БиХ број С1 2 К 017968 15 Кж 3 од 2. децембра 2015. године против којег нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење апелант, односно апелантов бранилац је примио 7. децембра 2015. године, а апелација је поднесена 22. јануара 2016. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки други формални разлог због којег апелација није допустива, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

27. Апелант оспорава наведена рјешења, тврдећи да су му тим рјешењима повријеђена права из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, те члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције.

Право на приватни и породични живот, дом и преписку

28. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

ф) Право на приватни и породични живот, дом и преписку.

29. Члан 8 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавна власт се не мијеша у вршење овог права, осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је то неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина, заштите здравља и морала, или заштите права и слобода других.

30. У конкретном предмету апелацијом се покреће питање поштивања апелантовог права на породични живот, као једног од сегмената члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције. С тим у вези, Уставни суд мора, прво, да утврди да ли је оспореним рјешењима уопште дошло до мијешања у апелантово право на породични живот.

31. Уставни суд запажа да су оспорена рјешења донесена на основу ЗКПБиХ, који је одредбама чл. 141 и 144 прописао у којем случају права и слободе притвореника могу да буду ограничени. Уставни суд запажа да је циљ који се жели постићи мјерама ограничавања права и слобода притворених лица на начин на који то предвиђају чл. 141 и 144 ЗКПБиХ обезбјеђење да се несметано спроводи кривични поступак, односно да се онемогући ометање његовог спровођења. Уставни суд запажа да је апеланту оспореним рјешењима омогућена комуникација (посјете и телефонски контакти) са члановима уже породице (супруга са којом је апелант вјенчан према Породичном закону и њихових петоро дјеце, као и осталих 11-оро дјеце коју су родиле три различите жене са којима је апелант вјенчан према исламском праву), као и са апелантовим браниоцем.

Међутим, за апеланта је спорно што његовој малољетној дјечи (11-оро дјеце), коју је добио ван брака са три различите жене, са којима је вјенчан према исламском праву, суштински нису омогућене посјете. Наиме, њиховим мајкама није дозвољено да га посјете у затвору из чега апелант извлачи закључак да је његовој малољетној дјечи немогуће да га посјете у затвору, јер их мајке не могу довести.

32. Уставни суд напомиње да је бивша Европска комисија за људска права у својој одлуци поводом представки бр. 2991/66 и 2992/66, *Alam, Kahn и Singh против Уједињеног Краљевства* (види, Извјештаји број 10 за 1967. годину, страна 478), разматрала питање поштивања права на породични живот из члана 8 Европске конвенције у односу на дјецу из полигамне породице (радило се о дозволи за улазак у земљу ради посјете оцу). Међутим, то је одвојено од питања да ли држава мора да допусти праксу полигамије.

33. Међутим, у конкретном случају се поставља питање да ли је оспореним рјешењима, заиста, забрањено апелантовој дјечи рођеној у браку са женама са којима је он вјенчан према исламском праву да га посјећују у затвору.

34. С тим у вези, Уставни суд запажа да Суд БиХ у оспореним рјешењима није правио разлику између апелантове дјеце, омогућавајући посјете дјечи која су рођена у браку, као и дјечи која су рођена ван брака. Уставни суд, такође, запажа да се ограничења која су прописана оспореним рјешењима односе искључиво на приступ Притворској јединици у којој се апелант тренутно налази, а никако ван тога, па се приговори који се тичу немогућности путовања и доласка малољетне ванбрачне дјеце у посјету апеланту, без пратње њихових мајки, чине неоснованим. О том приговору Суд БиХ се додатно изјаснио у одговору на апелацију, оцијенивши такав приговор неоснованим, јер Суд БиХ оспореним рјешењима није поставио било какво ограничење ван Притворске јединице у којој се апелант тренутно налази. Стога, према оцјени Уставног суда, не стоје апелантови приговори да постоје било каква ограничења у погледу дјеце која су рођена ван брака на шта апелант и у апелацији неосновано указује.

35. Са друге стране, када је ријеч о мајкама апелантове дјеце са којима је апелант вјенчан према исламском праву, те којим посјете нису дозвољене, Уставни суд запажа да је Суд БиХ приликом одлучења имао у виду да је Босна и Херцеговина секуларна држава, те чињеницу да члан 3 Породичног закона прописује да мушкарац може да буде у браку или ванбрачној заједници само са једном женом, односно обротно. Сходно наведеном, брачни односи које апелант успоставља према правилима исламског права релевантни законски оквир Босне и Херцеговине не познаје, па самим тим такви бракови, према законима Босне и Херцеговине, нису признати. Европски суд за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) у досадашњој пракси усвојио је становиште да породични живот није ограничен на друштвене, моралне или културне односе, већ обухвата и интересе материјалне врсте, као што су обавезе у погледу издржавања, наследних права и ограничења, те питања располагања између блиских сродника. Међутим, члан 8 Европске конвенције не може да се тумачи тако да државама намеће обавезу да признају вјерске бракове (види, Европски суд, *Serife Yigit против Турске*, 2. новембар 2010. године, апликација број 3976/05, став 102), или везе којима се успоставља посебан режим за одређене категорије невјенчаних парова у сврху наслеђивања (види, Европски суд, *Johnston и др. против Ирске*, 18. децембар 1986. године, Серија А број 112, став 68). Коначно, у спровођењу своје позитивне обавезе према члану 8 Европске конвенције државе уживају одређено поље слободне процјене.

36. Стога, имајући у виду да законски оквир Босне и Херцеговине не признаје вјерске брачне односе које је апелант успоставио са три различите жене, што је био полазни основ Суду БиХ приликом одлучења, а што је у сваком случају легитиман основ у смислу члана 8 Европске конвенције, према мишљењу Уставног суда, спорна забрана да апеланта посјећују мајке његове дјеце са којима је апелант вјенчан према правилима исламског права, у околностима конкретног случаја, не потпада под опсег заштите члана 8 Европске конвенције.

37. С обзиром на све наведено, Уставни суд сматра да оспорена рјешења којима је апеланту ограничена комуникација са спољним свијетом, осим законите супруге, дјеце из брака и ван брака, те браниоца, у околностима конкретног случаја не покрећу питање заштите права из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, нити апелант у околностима конкретног случаја са успјехом може да се позива на кршење наведеног права.

38. На основу наведеног, Уставни суд закључује да оспореним рјешењима није прекршено апелантово право из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

Недискриминација

39. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уживање права и слобода, предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што су пол, раса, боја, језик, вјерисповијест, политичко и друго мишљење, национално и социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.

40. Члан 14 Европске конвенције гласи:

Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбеђује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.

41. Иако апелант није експлицитно навео, из навода апелације произилази да сматра да му је прекршено право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези с правом на поштивање приватног живота и породице. У вези с тим, Уставни суд подсјећа на то да дискриминација постоји ако резултира различитим третманом појединаца у сличним позицијама и ако тај третман нема објективно или разумно оправдање. Да би био оправдан, третман мора да тежи законитом циљу, те мора да постоји разуман однос пропорционалности између коришћених средстава и циља који се треба остварити (види, Европски суд, *Marckx против Белгије*, став 33). Стога је потребно у сваком конкретном случају установити да ли се према апеланту поступало друкчије него према другима у истим или сличним ситуацијама. Свако различито поступање се има сматрати дискриминационим ако нема разумно и објективно оправдање, тј. ако не стреми легитимном циљу, или ако нема разумног односа.

42. У конкретном случају Уставни суд примјећује да апелант, осим својих паушалних навода да је подвргнут дискриминацији само зато што су његова дјеца рођена ван брака са различитим женама, није понудио било какав аргуменат који би упућивао на то да је апелант у предметном поступку на било који начин дискриминисан. Неоснованост ових паушалних приговора се огледа и у томе што су

рјешењима Суда БиХ апелантовој и брачној и ванбрачној дјечи омогућене посјете и комуникација са апелантом, јер Суд БиХ у том правцу није правило никакву разлику. Стога, Уставни суд сматра да су апелантови паушални наводи о кршењу права на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези с правом на поштивање приватног живота и породице неосновани.

VIII. Закључак

43. Уставни суд закључује да нема повреде апелантовог права на поштивање приватног и породичног живота, дома и преписке из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције у ситуацији када су члановима апелантове уже породице, законитој супрузи и дјечи рођеној у браку и ван брака, те адвокату омогућене посјете, при чему забрана да га посјеђују мајке његове дјеце са којима је апелант вјенчан према правилима исламског права не покреће питање кршења права на породични живот када Породични закон не познаје, нити признаје такве везе.

44. Такође, није повријеђено апелантово право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези са правом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, јер апелант није понудио доказе и аргументе из којих произилази да је апелант био различито третиран у односу на друга лица у идентичној ситуацији.

45. На основу члана 18 став (3) тачка л) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

46. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник

Уставног суда Босне и Херцеговине

Мирсад Ћеман, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вјећу, у предмету број **AP 377/16**, рјешавајући апелацију **Huseina Bosnića**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 18. став (3) тачка л), члана 57. став (2) тачка б) и члана 59. ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – преčiшчени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
на сједници одржаној 20. априла 2016. године донио је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija **Huseina Bosnića** podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. decembra 2015. godine i S1 2 K 017968 15 K od 20. novembra 2015. godine u odnosu na pravo na porodični život iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi sa navedenim pravom.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija **Huseina Bosnića** podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. decembra 2015. godine i S1 2 K 017968 15 K od 20. novembra 2015. godine u odnosu na pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6.

Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zato što je preuranjena.

Odluku objaviti u "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Husein Bosnić (u daljnjem tekstu: apelant), koji se trenutno nalazi u Pritvorskom odjeljenju Suda Bosne i Hercegovine, kojeg zastupa Adil Lozo, advokat iz Travnika, podnio je 22. januara 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. decembra 2015. godine i S1 2 K 017968 15 K od 20. novembra 2015. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH) zatraženo je 3. februara 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Sud BiH i Tužilaštvo BiH su dostavili odgovore na apelaciju 9. odnosno 10. februara 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

5. Pred Sudom BiH se vodi krivični postupak protiv apelanta po optužnici Tužilaštva BiH broj T20 0 KT 0007857 13 od 25. decembra 2015. godine, koja je potvrđena 29. decembra 2014. godine, zbog krivičnog djela javno podsticanje na terorističke aktivnosti iz člana 202.a Krivičnog zakona BiH (u daljnjem tekstu: KZBiH) u vezi sa krivičnim djelom vrbovanje radi terorističkih aktivnosti iz člana 202.b KZBiH i krivičnim djelom organiziranje terorističke grupe iz člana 202.d stav 2. KZBiH. Sud BiH je u predmetnom postupku 5. novembra 2015. godine donio prvostepenu presudu kojom je apelant proglašen krivim za krivična djela za koja je optužen, te je (nepravosnažno) kažnjen kaznom zatvora u trajanju od sedam godina. Na temelju raspoloživih podataka, proizlazi da se prema apelantu odranije primjenjuje mjera pritvora koja je, nakon izricanja prvostepene presude, produžena zbog postojanja posebnih pritvorskih razloga iz člana 132. stav 1. tač. a) i c) Zakona o krivičnom postupku BiH (u daljnjem tekstu: ZKPBiH), i to za narednih devet mjeseci, te je određeno da pritvor može trajati do 5. augusta 2016. godine, ili do upućivanja apelanta na izdržavanje kazne.

Osporena rješenja

6. Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 017968 15 K od 20. novembra 2015. godine apelantu su tačkom 1. dispozitiva rješenja zabranjene posjete i telefonski kontakti sa svim licima, osim posjeta i telefonskih kontakata sa članovima uže porodice (vjenčana supruga i djeca rođena u braku i izvan braka) i braniocem, te je precizirano da će sve odobrene telefonske kontakte, posjete, kao i razmjenu povjerljive preписке nadzirati službena lica Pritvorske jedinice na državnom nivou, koja će onemogućiti svaki razgovor, odnosno prepisku koja se na bilo koji način odnosi na predmet i postupak koji se trenutno vodi pred Sudom BiH, kao i svaki drugi razgovor koji bi ukazivao na ugrožavanje sigurnosti u BiH, te u slučaju drugačijeg postupanja, posjete, telefonska komunikacija i povjerljiva prepiska bit će prekinuti i o tome će biti bez odgađanja obaviješten Sud BiH. Tačkom 2. istog rješenja precizirano je da zabrana ostaje na snazi

do nove odluke Suda, a tačkom 3. da žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

7. U vezi sa izrečenim mjerama, Sud BiH je naveo da je 16. novembra 2015. godine od Tužilaštva BiH primio prijedlog za ograničenje telefonskih kontakata i posjeta apelantu, u skladu sa odredbama člana 141. ZKPBiH, i to da se apelantu zabrane telefonski kontakti i posjete (osim vjenčanoj supruzi, djeci i branitelju), a sve zbog trenutnih dešavanja u Evropi i prijetnji BiH pripadnika ideološke grupe kojoj apelant pripada, te zbog ugroženog sigurnosnog rizika od terorističkih aktivnosti u BiH, a sve radi zaštite sigurnosti. U prijedlogu je iznesena bojazan da bi apelant mogao iskoristiti posjete lica koja nisu članovi uže porodice, kao i telefonske kontakte sa njima radi ugrožavanja sigurnosne situacije u BiH.

8. Apelantov advokat je u izjašnjenju na prijedlog Tužilaštva BiH izrazio protivljenje navodima iz prijedloga, ističući da su dešavanja u Evropi i navodne prijetnje u BiH subjektivna uvjerenja Tužilaštva BiH, pri čemu je naglasio da navedena dešavanja u Evropi nemaju nikakve veze sa apelantom, niti postoje dokazi da apelant pripada istoj ideološkoj grupi kao lica koja su izvršila terorističke aktivnosti, predloživši da se prijedlog odbije.

9. Odlučujući o prijedlogu, Sud BiH je imao u vidu odredbe člana 144. ZKPBiH, koje je citirao, te je zaključio da je prijedlog osnovan, jer bi posjete, korištenje telefona i razmjena poverljive prepiske sa licima koja nisu članovi uže apelantove porodice mogli ugroziti sigurnost ne samo ustanove u kojoj boravi već i sigurnost u BiH. Sud BiH je prilikom odlučivanja uzeo u obzir težinu krivičnih djela za koja je optužen, te je ocijenio dešavanja u svijetu, posebno u Parizu, te dešavanja u BiH od 19. novembra 2015. godine, kada su u Sarajevu ubijena dvojica pripadnika Oružanih snaga. S obzirom na sve navedene okolnosti, Sud BiH je ocijenio da u tom trenutku razlozi sigurnosti zahtijevaju ograničenje apelantovog prava u ovom obimu i na način kako je Tužilaštvo BiH predložilo, te da su ograničenja nužna i proporcionalna cilju kojem se težilo.

10. Odlučujući o žalbi apelantovog branitelja, Sud BiH je Rješenjem broj S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. decembra 2015. godine odbio žalbu kao neosnovanu. Apelaciono vijeće Suda BiH je, prije svega, ukazalo da mjera pritvora predstavlja najtežu mjeru osiguranja prisustva optuženog lica, koja po svojoj prirodi optuženom uskraćuje određena prava, ali sve u skladu sa zakonom i neophodnosti da se postigne određeni cilj koji se ni na koji drugi način ne može postići. Imajući u vidu da se navedena mjera i određuje u posebnim okolnostima, uz ispunjenje zakonskih uvjeta, i to u situaciji kada je neophodno spriječiti optuženog da poduzme određene aktivnosti, u konkretnom slučaju bjekstvo i ponavljanje krivičnog djela, pa je zakon predvidio i dodatna ograničenja za postizanje neophodnog cilja. Prema ocjeni Apelacionog vijeća, prvostepeni sud je, odlučujući o prijedlogu Tužilaštva BiH, pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje i na njega ispravno primijenio odredbu člana 144. ZKPBiH, odlučivši kao u izreci prvostepenog rješenja. Apelaciono vijeće je u svemu podržalo stav prvostepenog suda i dato obrazloženje u vezi sa razlozima za prihvatanje prijedloga Tužilaštva BiH (o čemu se navedeno vijeće iscrpnije izjasnilo na strani 3. obrazloženja).

11. Žalbeni prigovori apelantovog branioca u vezi sa njegovim porodičnim stanjem, kojima se potencira kršenje minimuma zagarantiranih osnovnih ljudskih prava i sloboda tako da je apelantu omogućena posjeta samo najužih članova porodice (zakonite supruge i djece), kao i branitelja su, prema ocjeni Apelacionog vijeća, bez dokazne i logične osnovanosti. U tom pravcu Apelaciono vijeće je pojasnilo da je BiH sekularna država u kojoj se mora poštovati pravni poredak ustanovljen zakonom i Ustavom, pa je u vezi s tim navedeno vijeće podsjetilo da

Porodični zakon Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Porodični zakon) ne dopušta postojanje istovremenih bračnih i vanbračnih zajednica, odnosno jedno lice može imati sklopljen brak ili živjeti u vanbračnoj zajednici samo sa jednim licem, a nikako u bračnoj i vanbračnoj zajednici, kao u apelantovom slučaju.

12. U konkretnom slučaju, kako je navelo Apelaciono vijeće, pred zakonima BiH jedina valjana i zakonita zajednica života jeste brak koji je apelant sklopio sa vjenčanom suprugom Samirom Bosnić, pa su, shodno članu 4. Porodičnog zakona, sve druge apelantove vanbračne zajednice sa drugim ženama nezakonite, te, prema pravnom poretku u BiH, ne postoje. Shodno iznesenom, Apelaciono vijeće je zaključilo da je prvostepeni sud pravilno zaključio da se zabrana ne odnosi na vjenčanu suprugu, kao ni na apelantovo 16-ero djece, imajući u vidu da su djeca rođena u braku ili izvan braka pred zakonom izjednačena, te u tom smislu za svu apelantovu djecu nema smetnji u smislu posjeta.

13. Na kraju, Apelaciono vijeće je zaključilo da je prvostepeni sud pravilno utvrdio da su, s obzirom na sve navedene okolnosti, opisana ograničenja prava apelantu neophodna, da su privremenog karaktera i da se ona, u slučaju promjene okolnosti na kojima se temelje, mogu promijeniti.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelant smatra da je osporenim rješenjima povrijeđeno njegovo pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), zatim, pravo iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, kao i pravo iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije. Apelacijom se, između ostalog, ukazuje da događaji u svijetu i BiH nemaju nikakvu uzročno-posljedičnu vezu sa apelantom, jer je on za vrijeme tih događaja bio u pritvoru, pod strogom kontrolom Suda BiH. Osim toga, prema apelantovoj ocjeni, ne postoji niti jedna činjenica koja bi ukazivala da bi apelant mogao ugroziti sigurnost u BiH. U konkretnom slučaju, prema navodima apelacije, radi se samo o nepovezanim navođenju činjenica i događaja da bi se one upotrijebile protiv apelanta. Prema navodima apelacije, jedina logična uzročno-posljedična veza bi mogla biti subjektivno uvjerenje Suda BiH da je apelant ideološki vezan za lica počinitelje terorističkih akata sa kojima bi se mogao dovesti u vezu kao istomišljenik. Dalje se u apelaciji navodi da apelant ima mnogobrojnu porodicu, da ima 16-ero djece, koja su rođena u braku sa zakonitom suprugom Samirom Bosnić (petero djece), a ostalo 11-ero djece je rođeno izvan braka sa tri različite žene. Prema apelantovoj ocjeni, time što se uskraćuje da ga posjete majke njegove djece sa kojima je uspostavio odnose izvan braka, suštinski se uskraćuje pravo njegovoj djeci da ga posjećuju, budući da se radi o maloljetnoj djeci koja ne bi mogla da putuju iz Cazina sama bez pratnje svojih majki. Apelant smatra da se Sud BiH nepotrebno bavio pitanjima iz oblasti porodičnog prava, jer apelant i njegov branitelj uopće nisu postavili pitanje legitimnosti bračne ili vanbračne zajednice, koja je nespojiva sa ovim postupkom. Dakle, apelant je tokom postupka samo tvrdio da ima 16-ero djece i da su neka djeca rođena izvan bračne zajednice, te da bi, bez obzira na tu okolnost, trebalo da vida svu djecu, a budući da su izvanbračna djeca maloljetna i da apelanta ne mogu posjećivati bez pratnje majki kao staratelja, toj djeci je suštinski uskraćeno pravo na posjete apelantu kao ocu. Apelant smatra da su odluke donesene na osnovu pretpostavki i subjektivnog uvjerenja, ili na osnovu predrasuda o apelantu. Smatra da je podvrgnut diskriminaciji samo zato što je njegovu djecu rodilo više majki sa čim Sud BiH nema ništa, jer su organi

BiH apelanta upisali kao zakonitog oca djece koja nisu u mogućnosti da ga posjete.

b) Odgovor na apelaciju

15. U odgovoru na apelaciju Sud BiH je, između ostalog, istakao da su oba vijeća navedenog suda dala jasne i razumljive razloge za svoj stav pri kojem i dalje ostaju. Sud BiH navodi da apelant i u apelaciji iznosi gotovo iste prigovore koje je iznosio tokom postupka o kojima je Apelaciono vijeće iznijelo jasne stavove u pobijanom rješenju. Sud BiH je naveo da je, s obzirom na mjeru pritvora koja egzistira prema apelantu i koja se određuje u posebnim okolnostima, zakon predvidio i dodatna ograničenja za postizanje neophodnog cilja, u smislu člana 144. ZKPBiH. S obzirom na prirodu krivičnih djela za koja je apelant nepravosnažno proglašen krivim, a koja predstavljaju javno podsticanje i vrbovanje radi vršenja terorističkih aktivnosti, kao i organiziranje terorističke grupe, ocjenjujući trenutna dešavanja u svijetu i u BiH, prema ocjeni Suda BiH, osnovanim se ukazuje na postojanje realne opasnosti da bi apelant mogao iskoristiti svaku vrstu kontakata i posrednim putem nastaviti da vrši krivične aktivnosti. U prilog navedenom govori i činjenica da je apelantu pritvor određen upravo zbog koluzijske opasnosti, pa je, zbog njenog otklanjanja, potrebno poduzeti i dodatne mjere. Prigovor u vezi sa porodičnim stanjem apelant pokušava da dovede u vezu sa subjektivnim elementima prilikom odlučivanja Suda BiH, kao i postojanjem predrasuda, jer se Sud BiH neovlašteno bavio Porodičnim zakonom. U tom pravcu Sud BiH je naveo da je pravni sistem u BiH cjelovit, što znači da se prilikom odlučivanja ocjenjuju zakoni koji se tiču konkretnog predmeta, ali se pri tome konsultiraju i drugi propisi koji pomažu pri rješavanju određenih pitanja koja se pojave. Stoga bi parcijalni pristup pravnom sistemu, prema ocjeni Suda BiH, doveo do narušavanja jedinstva tog sistema. U odnosu na apelantov prigovor da je nemoguće da njegova maloljetna djeca putuju sama od Cazina do Sarajeva, Sud BiH je ovaj prigovor ocijenio potpuno neosnovanim, jer ne nalazi ništa sporno u samom putovanju djece sa njihovim majkama, koje su, ujedno, i njihovi staratelji, jer se zabrana odnosi na sam čin pristupa Pritvorskoj jedinici, budući da taj čin mogu obaviti samo djeca i vjenčana supruga.

16. Tužilaštvo BiH je u iscrpnom odgovoru na apelaciju predložilo da se apelacija odbaci kao *prima facie* neosnovana u odnosu na čl. 8. i 14. Evropske konvencije, te da se odbaci kao preuranjena u odnosu na kršenje člana 6. Evropske konvencije. U odgovoru je navedeno da u toku istrage i glavnog pretresa apelantu nije bila uskraćena mogućnost da ga posjećuje njegova zakonita supruga, niti članovi uže porodice, kako se to neosnovano prikazuje u apelaciji. U vezi sa diskriminacijom na koju se apelant poziva, Tužilaštvo BiH je istaklo da apelant nije obrazložio u čemu se ona ogleda, pa nije moguće ni obrazložiti takav paušalan prigovor.

V. Relevantni propisi

17. U **Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15 i 40/15) relevantne odredbe glase:

Član 202.a

Javno podsticanje na terorističke aktivnosti

Ko javno, putem sredstva informiranja, distribuirati ili na bilo koji drugi način uputi poruku javnosti koja ima za cilj podsticanje drugog na izvršenje krivičnog djela iz članova: 191. (Uzimanje talaca), 192. (Ugrožavanje osoba pod međunarodnom pravnom zaštitom) 194. (Neovlašteno pribavljanje ili raspolaganje nuklearnim materijalom), 194.a. (Ugrožavanje nuklearnog objekta), 196. (Piratstvo), 197. (Otmica zrakoplova ili broda ili zauzimanje fiksne platforme), 198. (Ugrožavanje

sigurnosti zračne ili morske plovidbe ili fiksni platformi), 199. (Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog saobraćaja), 200. (Zloupotreba telekomunikacionih znakova), 201. (Terorizam), 202. (Finansiranje terorističkih aktivnosti), 202.b. (Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti), 202.c. (Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti) i 202.d. (Organiziranje terorističke grupe) ovog zakona kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 202.b

Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti

Ko vrbuje ili navodi drugoga da počini ili učestvuje ili pomaže u izvršenju ili da se pridruži terorističkoj grupi radi izvršenja nekog od krivičnih djela iz članova: 191. (Uzimanje talaca), 192. (Ugrožavanje osoba pod međunarodnom pravnom zaštitom), 194. (Neovlašteno pribavljanje ili raspolaganje nuklearnim materijalom), 194.a. (Ugrožavanje nuklearnog objekta), 196. (Piratstvo), 197. (Otmica zrakoplova ili broda ili zauzimanje fiksne platforme), 198. (Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe ili fiksni platformi), 199. (Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog saobraćaja), 200. (Zloupotreba telekomunikacionih znakova), 201. (Terorizam), 202. (Finansiranje terorističkih aktivnosti) 202.a. (Javno podsticanje na terorističke aktivnosti) ili 202.c. (Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti) ovog zakona kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 202.d stav 2.

Organiziranje terorističke grupe

(1) Ko organizira terorističku grupu ili na drugi način udružuje najmanje tri lica radi izvršenja nekog od krivičnih djela iz članova: 191. (Uzimanje talaca), 192. (Ugrožavanje osoba pod međunarodnom pravnom zaštitom), 194. (Neovlašteno pribavljanje ili raspolaganje nuklearnim materijalom), 194.a. (Ugrožavanje nuklearnog objekta), 196. (Piratstvo), 197. (Otmica zrakoplova ili broda ili zauzimanje fiksne platforme), 198. (Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe ili fiksni platformi), 199. (Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog saobraćaja), 200. (Zloupotreba telekomunikacionih znakova), 201. (Terorizam), 202. (Finansiranje terorističkih aktivnosti), 202.a. (Javno podsticanje na terorističke aktivnosti), 202.b. (Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti) ili 202.c. (Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti) kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

18. U **Zakonu o krivičnom postupku BiH** ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) relevantne odredbe glase:

Član 132.

Razlozi za pritvor

(1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila krivično djelo, pritvor joj se može odrediti:

a) ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva,

c) ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo ili da će dovršiti pokušano krivično djelo ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora tri godina ili teža kazna,

Član 138. st. (1) i (3)

Odrađivanje pritvora nakon izricanja presude

(1) Kada izrekne presudu na kaznu zatvora, Sud može optuženom odrediti, odnosno produžiti pritvor, uzimajući u obzir sve okolnosti povezane sa izvršenjem krivičnog djela, odnosno ličnošću počinioca. U ovom slučaju donosi se posebno rješenje, a žalba protiv rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.

(3) Poslije izricanja prvostepene presude, pritvor može trajati još devet mjeseci. (...).

Član 141.

Prava i slobode pritvorenika i podaci o pritvorenima

(1) Pritvor se izvršava na način da se ne vrijeđa osoba i dostojanstvo pritvorenika. Ovlaštene osobe sudske policije i straže ustanove pri izvršavanju pritvora smiju upotrijebiti prinudna sredstva samo u slučajevima određenim zakonom.

(2) Prava i slobode pritvorenika mogu biti ograničeni samo u mjeri potrebnoj da se ostvari svrha radi koje je određen pritvor, spriječi bjekstvo pritvorenika, spriječi počinjenje krivičnog djela i otkloni opasnost po život i zdravlje ljudi.

(3) Uprava ustanove prikuplja, obrađuje i pohranjuje podatke o pritvorenima koji se odnose na identitet pritvorenika i njihovo psihofizičko stanje, trajanje, produženje i ukidanje pritvora, rad pritvorenika, ponašanje pritvorenika i izrečene disciplinske mjere i slično.

(4) Evidenciju o pritvorenima vodi nadležno ministarstvo Bosne i Hercegovine.

Član 144. st. 1, 3, 4. i 5.

Pravo na komunikaciju pritvorenika sa vanjskim svijetom i braniocem

(1) Pritvorenik ima pravo na posjete lica po svom izboru, osim u slučajevima kada sudija za prethodni postupak donese pisanu odluku o zabrani određenih posjeta zbog njihovog štetnog djelovanja na tok postupka.

(3) Pritvorenici smiju održavati povjerljivu prepisku s bilo kojim drugim licem. Izuzetno, ako to zahtijevaju interesi postupka, Sud može donijeti rješenje o nadzoru takve povjerljive prepiske ili rješenje kojim se zabranjuje takva povjerljiva prepiska. Protiv ovog rješenja dozvoljena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja. Pritvorenom se ne može zabraniti slanje molbi, pritužbi i žalbi.

(4) Pritvorenik ne može koristiti mobilni telefon, ali ima pravo, u skladu sa kućnim redom a pod nadzorom uprave pritvora, o svom trošku obavljati telefonske razgovore. Uprava pritvora u tu svrhu pritvorenima osigurava potreban broj javnih telefonskih priključaka. Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija ili predsjednik vijeća mogu, zbog sigurnosti ili postojanja nekog od razloga iz člana 132. stav 1. tač. od a. do c. ovog zakona, rješenjem ograničiti ili zabraniti pritvoreniku korištenje telefona.

(5) Pritvorenik ima pravo slobodne i neometane veze s braniocem.

19. U **Porodičnom zakonu Federacije BiH** ("Službene novine Federacije BiH" br. 35/05 i 41/05) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Ovim Zakonom uređuju se: porodica, brak i pravni odnosi u braku, odnosi roditelja i djece, usvojenje, starateljstvo, pravni učinci vanbračne zajednice žene i muškarca, prava i dužnosti članova porodice u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), te postupci nadležnih organa u vezi sa bračnim i porodičnim odnosima i starateljstvom.

Član 3.

Vanbračna zajednica, u smislu ovog Zakona, jeste zajednica života žene i muškarca koji nisu u braku ili vanbračnoj zajednici sa drugom osobom, koja traje najmanje tri godine ili kraće ako je u njoj rođeno zajedničko dijete.

VI. Dopustivost

20. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

a) Dopustivost u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. Evropske konvencije

22. U vezi sa ovim navodima (koji suštinski pokreću pitanje kršenja člana 6. stav 1. Evropske konvencije), Ustavni sud podsjeća na to da je u svojoj praksi već usvojio jasan stav da se na pitanje da li apelant ima, ili da li će imati pravično suđenje pred redovnim sudovima ne može odgovoriti dok je postupak u toku. Saglasno praksi Ustavnog suda i Evropskog suda, pitanje da li je poštovano načelo pravičnog suđenja treba sagledati na osnovu postupka u cjelini. S obzirom na složenost krivičnog postupka, eventualni procesni propusti i nedostaci koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti ispravljani u nekoj od narednih faza istog tog postupka. Slijedeći to, nije moguće, u načelu, utvrditi da li je krivični postupak bio pravičan dok se postupak pravomoćno ne okonča (vidi, Evropski sud, *Barbera, Meeseque i Jabardo protiv Španije*, presuda od 6. decembra 1988. godine, Serija A broj 146, stav 68, i Ustavni sud, Odluka broj U 63/01 od 27. juna 2003. godine, tačka 18, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 38/03).

23. U konkretnom slučaju krivični postupak protiv apelanta još nije okončan. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da osporena rješenja ne predstavljaju utvrđenje osnovanosti krivične optužbe protiv apelanta, u smislu člana 6. Evropske konvencije (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj AP 3271/13 od 23. decembra 2013. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba, tačka 26).

24. Saglasno navedenom, imajući u vidu odredbe člana 18. stav (3) tačka l) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da je apelacija, u odnosu na povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, preuranjena.

b) Dopustivost u odnosu na ostala prava

25. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Suda BiH broj S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. decembra 2015. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje apelant, odnosno apelantov branitelj je primio 7. decembra 2015. godine, a apelacija je podnesena 22. januara 2016. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant osporava navedena rješenja, tvrdeći da su mu tim rješenjima povrijeđena prava iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, te člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije.

Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku

28. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

f) *Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.*

29. Član 8. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. *Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.*

2. *Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.*

30. U konkretnom predmetu apelacijom se pokreće pitanje poštivanja apelantovog prava na porodični život, kao jednog od segmenata člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije. S tim u vezi, Ustavni sud mora, prvo, utvrditi da li je osporenim rješenjima uopće došlo do miješanja u apelantovo pravo na porodični život.

31. Ustavni sud zapaža da su osporena rješenja donesena na temelju ZKPBiH, koji je odredbama čl. 141. i 144. propisao u kojem slučaju prava i slobode pritvorenika mogu biti ograničeni. Ustavni sud zapaža da je cilj koji se želi postići mjerama ograničavanja prava i sloboda pritvorenih lica na način na koji to predviđaju čl. 141. i 144. ZKPBiH osiguranje da se nesmetano provodi krivični postupak, odnosno da se onemogućiti ometanje njegovog provođenja. Ustavni sud zapaža da je apelantu osporenim rješenjima omogućena komunikacija (posjete i telefonski kontakti) sa članovima uže porodice (supruga sa kojom je apelant vjenčan prema Porodičnom zakonu i njihovih petero djece, kao i ostalih 11-ero djece koju su rodile tri različite žene sa kojima je apelant vjenčan prema islamskom pravu), kao i sa apelantovim braniteljem. Međutim, za apelanta je sporno što njegovoj maloljetnoj djeci (11-ero djece), koju je dobio izvan braka sa tri različite žene, sa kojima je vjenčan prema islamskom pravu, suštinski nisu omogućene posjete. Naime, njihovim majkama nije dozvoljeno da ga posjete u zatvoru iz čega apelant izvlači zaključak da je njegovoj maloljetnoj djeci nemoguće da ga posjete u zatvoru, jer ih majke ne mogu dovesti.

32. Ustavni sud napominje da je bivša Evropska komisija za ljudska prava u svojoj odluci povodom predstavi br. 2991/66 i 2992/66, *Alam, Kahn i Singh protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (vidi, Izvještaji broj 10 za 1967. godinu, strana 478), razmatrala pitanje poštivanja prava na porodični život iz člana 8. Evropske konvencije u odnosu na djecu iz poligamne porodice (radilo se o dozvoli za ulazak u zemlju radi posjete ocu). Međutim, to je odvojeno od pitanja da li država mora dopustiti praksu poligamije.

33. Međutim, u konkretnom slučaju se postavlja pitanje da li je osporenim rješenjima, zaista, zabranjeno apelantovoj djeci rođenoj u braku sa ženama sa kojima je on vjenčan prema islamskom pravu da ga posjećuju u zatvoru.

34. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da Sud BiH u osporenim rješenjima nije pravio razliku između apelantove djece, omogućavajući posjete djeci koja su rođena u braku, kao i djeci koja su rođena van braka. Ustavni sud, također, zapaža da se ograničenja koja su propisana osporenim rješenjima odnose isključivo na pristup Pritvorskoj jedinici u kojoj se apelant trenutno nalazi, a nikako izvan toga, pa se prigovori koji se tiču nemogućnosti putovanja i dolaska maloljetne izvanbračne djece u posjetu apelantu, bez pratnje njihovih majki, čine neutemeljenim. O tom prigovoru Sud BiH se dodatno izjasnio u odgovoru na apelaciju, ocijenivši takav prigovor neosnovanim, jer Sud BiH osporenim rješenjima nije postavio bilo kakvo ograničenje izvan Pritvorske jedinice u kojoj se apelant trenutno nalazi. Stoga, prema ocjeni Ustavnog suda, ne stoje apelantovi prigovori da postoje bilo kakva ograničenja u pogledu djece koja su rođena izvan braka na šta apelant i u apelaciji neosnovano ukazuje.

35. Sa druge strane, kada je riječ o majkama apelantove djece sa kojima je apelant vjenčan prema islamskom pravu, te kojim posjete nisu dozvoljene, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH prilikom odlučivanja imao u vidu da je Bosna i Hercegovina sekularna država, te činjenicu da član 3. Porodičnog zakona propisuje da muškarac može biti u braku ili vanbračnoj zajednici samo sa jednom ženom, odnosno obratno. Shodno navedenom, bračni odnosi koje apelant uspostavlja prema pravilima islamskog prava relevantni zakonski okvir Bosne i Hercegovine ne poznaje, pa samim tim takvi brakovi, prema zakonima Bosne i Hercegovine, nisu priznati. Evropski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) u dosadašnjoj praksi usvojio je stav da porodični život nije ograničen na društvene, moralne ili kulturne odnose, već obuhvata i interese materijalne vrste, kao što su obaveze u pogledu izdržavanja, nasljednih prava i ograničenja, te pitanja raspolaganja između bliskih srodnika. Međutim, član 8. Evropske konvencije se ne može tumačiti tako da državama nameće obavezu da priznaju vjerske brakove (vidi, Evropski sud, *Serife Yigit protiv Turske*, 2. novembar 2010. godine, aplikacija broj 3976/05, stav 102), ili veze kojima se uspostavlja poseban režim za određene kategorije nevjenčanih parova u svrhu nasljeđivanja (vidi, Evropski sud, *Johnston i dr. protiv Irske*, 18. decembar 1986. godine, Serija A broj 112, stav 68). Konačno, u provođenju svoje pozitivne obaveze prema članu 8. Evropske konvencije države uživaju određeno polje slobodne procjene.

36. Stoga, imajući u vidu da zakonski okvir Bosne i Hercegovine ne priznaje vjerske bračne odnose koje je apelant uspostavio sa tri različite žene, što je bila polazna osnova Sudu BiH prilikom odlučivanja, a što je u svakom slučaju legitimna osnova u smislu člana 8. Evropske konvencije, prema mišljenju Ustavnog suda, sporna zabrana da apelanta posjećuju majke njegove djece sa kojima je apelant vjenčan prema pravilima islamskog prava, u okolnostima konkretnog slučaja, ne potpada pod opseg zaštite člana 8. Evropske konvencije.

37. S obzirom na sve navedeno, Ustavni sud smatra da osporena rješenja kojima je apelantu ograničena komunikacija sa vanjskim svijetom, osim zakonite supruge, djece iz braka i izvan braka, te branitelja, u okolnostima konkretnog slučaja ne pokreću pitanje zaštite prava iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, niti se apelant u okolnostima konkretnog slučaja sa uspjehom može pozivati na kršenje navedenog prava.

38. Na osnovu navedenog, Ustavni sud zaključuje da osporenim rješenjima nije prekršeno apelantovo pravo iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

Nediskriminacija

39. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

40. Član 14. Evropske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

41. Iako apelant nije eksplicitno naveo, iz navoda apelacije proizlazi da smatra da mu je prekršeno pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na poštivanje privatnog života i

porodice. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na to da diskriminacija postoji ako rezultira različitim tretmanom pojedinaca u sličnim pozicijama i ako taj tretman nema objektivno ili razumno opravdanje. Da bi bio opravdan, tretman mora težiti zakonitom cilju, te mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se treba ostvariti (vidi, Evropski sud, *Marckx protiv Belgije*, stav 33). Stoga je potrebno u svakom konkretnom slučaju ustanoviti da li se prema apelantu postupalo drukčije nego prema drugima u istim ili sličnim situacijama. Svako različito postupanje se ima smatrati diskriminacijskim ako nema razumno i objektivno opravdanje, tj. ako ne stremlje legitimnom cilju, ili ako nema razumnog odnosa.

42. U konkretnom slučaju Ustavni sud primjećuje da apelant, osim svojih paušalnih navoda da je podvrgnut diskriminaciji samo zato što su njegova djeca rođena izvan braka sa različitim ženama, nije ponudio bilo kakav argument koji bi upućivao na to da je apelant u predmetnom postupku na bilo koji način diskriminiran. Neosnovanost ovih paušalnih prigovora se ogleda i u tome što su rješenjima Suda BiH apelantovoj i bračnoj i vanbračnoj djeci omogućene posjete i komunikacija sa apelantom, jer Sud BiH u tom pravcu nije pravio nikakvu razliku. Stoga, Ustavni sud smatra da su apelantovi paušalni navodi o kršenju prava na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na poštivanje privatnog života i porodice neutemeljeni.

VIII. Zaključak

43. Ustavni sud zaključuje da nema povrede apelantovog prava na poštivanje privatnog i porodičnog života, doma i prepiske iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije u situaciji kada su članovima apelantove uže porodice, zakonitoj supruzi i djeci rođenoj u braku i izvan braka, te advokatu omogućene posjete, pri čemu zabrana da ga posjećuju majke njegove djece sa kojima je apelant vjenčan prema pravilima islamskog prava ne pokreće pitanje kršenja prava na porodični život kada Porodični zakon ne poznaje, niti priznaje takve veze.

44. Također, nije povrijeđeno apelantovo pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, jer apelant nije ponudio dokaze i argumente iz kojih proizlazi da je apelant bio različito tretiran u odnosu na druga lica u identičnoj situaciji.

45. Na osnovu člana 18. stav (3) tačka 1) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

46. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 377/16**, rješavajući apelaciju **Huseina Bosnića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. stavak (3) tačka 1), članka 57. stavak (2) tačka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Čeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 20. travnja 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Huseina Bosnića** podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. prosinca 2015. godine i S1 2 K 017968 15 K od 20. studenog 2015. godine u odnosu na pravo na obiteljski život iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i zabranu diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi sa navedenim pravom.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija **Huseina Bosnića** podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. prosinca 2015. godine i S1 2 K 017968 15 K od 20. studenog 2015. godine u odnosu na pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, zato što je preuranjena.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Husein Bosnić (u daljnjem tekstu: apelant), koji se trenutno nalazi u Pritvorskom odjelu Suda Bosne i Hercegovine, kojeg zastupa Adil Lozo, odvjetnik iz Travnika, podnio je 22. siječnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. prosinca 2015. godine i S1 2 K 017968 15 K od 20. studenog 2015. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužiteljstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo BiH) zatraženo je 3. veljače 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Sud BiH i Tužiteljstvo BiH su dostavili odgovore na apelaciju 9. odnosno 10. veljače 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

5. Pred Sudom BiH se vodi kazneni postupak protiv apelanta po optužnici Tužiteljstva BiH broj T20 0 KT 0007857 13 od 25. prosinca 2015. godine, koja je potvrđena 29. prosinca 2014. godine, zbog kaznenog djela javno poticanje na terorističke aktivnosti iz članka 202.a Kaznenog zakona BiH (u daljnjem tekstu: KZBiH) u svezi sa kaznenim djelom vrbovanje radi terorističkih aktivnosti iz članka 202.b KZBiH i kaznenim djelom organiziranje terorističke skupine iz članka 202.d stavak 2. KZBiH. Sud BiH je u predmetnom postupku 5. studenog 2015. godine donio prvostupanjsku presudu kojom je apelant proglašen krivim za kaznena djela za koja je optužen, te je (nepravomoćno) kažnjen kaznom zatvora u trajanju od sedam godina. Na temelju raspoloživih podataka, proizlazi da se prema apelantu odranije primjenjuje mjera pritvora koja je, nakon izricanja prvostupanjske presude, produljena zbog postojanja posebnih pritvorskih razloga iz članka 132. stavak 1. toč. a) i c) Zakona o kaznenom postupku BiH (u daljnjem tekstu: ZKPBiH), i to za

narednih devet mjeseci, te je određeno da pritvor može trajati do 5. kolovoza 2016. godine, ili do upućivanja apelanta na izdržavanje kazne.

Pobijana rješenja

6. Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 017968 15 K od 20. studenog 2015. godine apelantu su točkom 1. dispozitiva rješenja zabranjeni posjeti i telefonski kontakti sa svim osobama, osim posjeta i telefonskih kontakata sa članovima uže obitelji (vjenčana supruga i djeca rođena u braku i izvan braka) i braniteljem, te je precizirano da će sve odobrene telefonske kontakte, posjete, kao i razmjenu povjerljive prepiske nadzirati službene osobe Pritvorske jedinice na državnoj razini, koje će onemogućiti svaki razgovor, odnosno prepisku koja se na bilo koji način odnosi na predmet i postupak koji se trenutačno vodi pred Sudom BiH, kao i svaki drugi razgovor koji bi ukazivao na ugrožavanje sigurnosti u BiH, te u slučaju drugačijeg postupanja, posjeti, telefonska komunikacija i povjerljiva prepiska bit će prekinuti i o tomu će biti bez odgađanja obaviješten Sud BiH. Točkom 2. istog rješenja precizirano je da zabrana ostaje na snazi do nove odluke Suda, a točkom 3. da priziv ne odgađa izvršenje rješenja.

7. U svezi sa izrečenim mjerama, Sud BiH je naveo da je 16. studenog 2015. godine od Tužiteljstva BiH primio prijedlog za ograničenje telefonskih kontakata i posjeta apelantu, sukladno odredbama članka 141. ZKPBiH, i to da se apelantu zabrane telefonski kontakti i posjeti (osim vjenčanoj supruzi, djeci i branitelju), a sve zbog trenutačnih dešavanja u Europi i prijetnji BiH pripadnika ideološke skupine kojoj apelant pripada, te zbog ugroženog sigurnosnog rizika od terorističkih aktivnosti u BiH, a sve radi zaštite sigurnosti. U prijedlogu je iznesena bojazan da bi apelant mogao iskoristiti posjete osoba koje nisu članovi uže obitelji, kao i telefonske kontakte sa njima radi ugrožavanja sigurnosne situacije u BiH.

8. Apelantov odvjetnik je u izjašnjenju na prijedlog Tužiteljstva BiH izrazio protivljenje navodima iz prijedloga, ističući da su dešavanja u Europi i navodne prijetnje u BiH subjektivna uvjerenja Tužiteljstva BiH, pri čemu je naglasio da navedena dešavanja u Europi nemaju nikakve veze sa apelantom, niti postoje dokazi da apelant pripada istoj ideološkoj skupini kao osobe koje su izvršile terorističke aktivnosti, predloživši da se prijedlog odbije.

9. Odlučujući o prijedlogu, Sud BiH je imao u vidu odredbe članka 144. ZKPBiH, koje je citirao, te je zaključio da je prijedlog utemeljen, jer bi posjeti, korištenje telefona i razmjena povjerljive prepiske sa osobama koje nisu članovi uže apelantove obitelji mogli ugroziti sigurnost ne samo ustanove u kojoj boravi već i sigurnost u BiH. Sud BiH je prilikom odlučivanja uzeo u obzir težinu kaznenih djela za koja je optužen, te je ocijenio dešavanja u svijetu, posebice u Parizu, te dešavanja u BiH od 19. studenog 2015. godine, kada su u Sarajevu ubijena dvojica pripadnika Oružanih snaga. Obzirom na sve navedene okolnosti, Sud BiH je ocijenio da u tom trenutku razlozi sigurnosti zahtijevaju ograničenje apelantovog prava u ovom opsegu i na način kako je Tužiteljstvo BiH predložilo, te da su ograničenja nužna i proporcionalna cilju kojem se težilo.

10. Odlučujući o prizivu apelantovog branitelja, Sud BiH je Rješenjem broj S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. prosinca 2015. godine odbio priziv kao neutemeljen. Apelacijsko vijeće Suda BiH je, prije svega, ukazalo da mjera pritvora predstavlja najtežu mjeru osiguranja nazočnosti optužene osobe, koja po svojoj naravi optuženom uskraćuje određena prava, ali sve sukladno zakonu i neophodnosti da se postigne određeni cilj koji se ni na koji drugi način ne može postignuti. Imajući u vidu da se navedena mjera i određuje u posebnim okolnostima, uz ispunjenje zakonskih uvjeta, i to u situaciji kada je neophodno

spriječiti optuženog da poduzme određene aktivnosti, u konkretnom slučaju bjekstvo i ponavljanje kaznenog djela, pa je zakon predvidio i dodatna ograničenja za postizanje neophodnog cilja. Prema ocjeni Apelacijskog vijeća, prvostupanijski sud je, odlučujući o prijedlogu Tužiteljstva BiH, pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje i na njega ispravno primijenio odredbu članka 144. ZKPBiH, odlučivši kao u izreci prvostupanijskog rješenja. Apelacijsko vijeće je u svemu podržalo stajalište prvostupanijskog suda i dano obrazloženje u svezi sa razlozima za prihvatanje prijedloga Tužiteljstva BiH (o čemu se navedeno vijeće iscrpnije izjasnilo na strani 3. obrazloženja).

11. Prizivni prigovori apelantovog branitelja u svezi sa njegovim obiteljskim stanjem, kojima se potencira kršenje minimuma zagarantiranih temeljnih ljudskih prava i sloboda tako da je apelantu omogućen posjet samo najužih članova obitelji (zakonite supruge i djece), kao i branitelja su, prema ocjeni Apelacijskog vijeća, bez dokazne i logične utemeljenosti. U tom pravcu Apelacijsko vijeće je pojasnilo da je BiH sekularna država u kojoj se mora poštovati pravni poredak ustanovljen zakonom i Ustavom, pa je u svezi s tim navedeno vijeće podsjetilo da Obiteljski zakon Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Obiteljski zakon) ne dopušta postojanje istodobnih bračnih i izvanbračnih zajednica, odnosno jedna osoba može imati sklopljen brak ili živjeti u izvanbračnoj zajednici samo sa jednom osobom, a nikako u bračnoj i izvanbračnoj zajednici, kao u apelantovom slučaju.

12. U konkretnom slučaju, kako je navelo Apelacijsko vijeće, pred zakonima BiH jedina valjana i zakonita zajednica života jeste brak koji je apelant sklopio sa vjenčanom suprugom Samirom Bosnić, pa su, sukladno članku 4. Obiteljskog zakona, sve druge apelantove izvanbračne zajednice sa drugim ženama nezakonite, te, prema pravnom poretku u BiH, ne postoje. Sukladno iznesenom, Apelacijsko vijeće je zaključilo da je prvostupanijski sud pravilno zaključio da se zabrana ne odnosi na vjenčanu suprugu, kao ni na apelantovo 16-ero djece, imajući u vidu da su djeca rođena u braku ili izvan braka pred zakonom izjednačena, te u tom smislu za svu apelantovu djecu nema smetnji u smislu posjeta.

13. Na koncu, Apelacijsko vijeće je zaključilo da je prvostupanijski sud pravilno utvrdio da su, obzirom na sve navedene okolnosti, opisana ograničenja prava apelantu neophodna, da su privremenog karaktera i da se ona, u slučaju promjene okolnosti na kojima se temelje, mogu promijeniti.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelant smatra da je pobijanim rješenjima povrijeđeno njegovo pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), potom, pravo iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, kao i pravo iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije. Apelacijom se, između ostalog, ukazuje da događaji u svijetu i BiH nemaju nikakvu uzročno-posljedičnu vezu sa apelantom, jer je on za vrijeme tih događaja bio u pritvoru, pod strogom kontrolom Suda BiH. Osim toga, prema apelantovoj ocjeni, ne postoji niti jedna činjenica koja bi ukazivala da bi apelant mogao ugroziti sigurnost u BiH. U konkretnom slučaju, prema navodima apelacije, radi se samo o nepovezanom navođenju činjenica i događaja kako bi se one upotrijebile protiv apelanta. Prema navodima apelacije, jedina logična uzročno-posljedična veza bi mogla biti subjektivno uvjerenje Suda BiH da je apelant ideološki vezan za osobe počinitelje terorističkih akata sa kojima bi se mogao dovesti u vezu kao istomišljenik. Dalje se u apelaciji navodi da apelant ima mnogobrojnu obitelj, da ima 16-ero djece,

koja su rođena u braku sa zakonitom suprugom Samirom Bosnić (petero djece), a ostalo 11-ero djece je rođeno izvan braka sa tri različite žene. Prema apelantovoj ocjeni, time što se uskraćuje da ga posjete majke njegove djece sa kojima je uspostavio odnose izvan braka, suštinski se uskraćuje pravo njegovoj djeci da ga posjećuju, budući da se radi o malodobnoj djeci koja ne bi mogla putovati iz Cazina sama bez pratnje svojih majki. Apelant smatra da se Sud BiH nepotrebno bavio pitanjima iz oblasti obiteljskog prava, jer apelant i njegov branitelj uopće nisu postavili pitanje legitimnosti bračne ili izvanbračne zajednice, koja je nespojiva sa ovim postupkom. Dakle, apelant je tijekom postupka samo tvrdio da ima 16-ero djece i da su neka djeca rođena izvan bračne zajednice, te da bi, bez obzira na tu okolnost, trebao vidati svu djecu, a budući da su izvanbračna djeca malodobna i da apelanta ne mogu posjećivati bez pratnje majki kao staratelja, toj djeci je suštinski uskraćeno pravo na posjete apelantu kao ocu. Apelant smatra da su odluke donesene na temelju pretpostavki i subjektivnog uvjerenja, ili na temelju predrasuda o apelantu. Smatra da je podvrgnut diskriminaciji samo zato što je njegovu djecu rodilo više majki sa čim Sud BiH nema ništa, jer su tijela BiH apelanta upisala kao zakonitog oca djece koja nisu u mogućnosti posjetiti ga.

b) Odgovor na apelaciju

15. U odgovoru na apelaciju Sud BiH je, između ostalog, istaknuo da su oba vijeća navedenog suda dala jasne i razumljive razloge za svoje stajalište pri kojem i dalje ostaju. Sud BiH navodi da apelant i u apelaciji iznosi gotovo iste prigovore koje je iznio tijekom postupka o kojima je Apelacijsko vijeće iznijelo jasna stajališta u pobijanom rješenju. Sud BiH je naveo da je, obzirom na mjeru pritvora koja egzistira prema apelantu i koja se određuje u posebnim okolnostima, zakon predvidio i dodatna ograničenja za postizanje neophodnog cilja, u smislu članka 144. ZKPBH. Obzirom na narav kaznenih djela za koja je apelant nepravomoćno proglašen krivim, a koja predstavljaju javno poticanje i vrbovanje radi vršenja terorističkih aktivnosti, kao i organiziranje terorističke skupine, ocjenjujući trenutačna dešavanja u svijetu i u BiH, prema ocjeni Suda BiH, utemeljenim se ukazuje na postojanje realne opasnosti da bi apelant mogao iskoristiti svaku vrstu kontakata i posrednim putem nastaviti vršiti kaznene aktivnosti. U prilog navedenom govori i činjenica da je apelantu pritvor određen upravo zbog koluzijske opasnosti, pa je, zbog njezinog otklanjanja, potrebno poduzeti i dodatne mjere. Prigovor u svezi sa obiteljskim stanjem apelant pokušava dovesti u vezu sa subjektivnim elementima prilikom odlučivanja Suda BiH, kao i postojanjem predrasuda, jer se Sud BiH neovlašteno bavio Obiteljskim zakonom. U tom pravcu Sud BiH je naveo da je pravni sustav u BiH cjelovit, što znači da se prilikom odlučivanja ocjenjuju zakoni koji se tiču konkretnog predmeta, ali se pri tomu konzultiraju i drugi propisi koji pomažu pri rješavanju određenih pitanja koja se pojave. Stoga bi parcijalni pristup pravnom sustavu, prema ocjeni Suda BiH, doveo do narušavanja jedinstva tog sustava. U odnosu na apelantov prigovor da je nemoguće da njegova malodobna djeca putuju sama od Cazina do Sarajeva, Sud BiH je ovaj prigovor ocijenio potpuno neutemeljenim, jer ne nalazi ništa sporno u samom putovanju djece sa njihovim majkama, koje su, ujedno, i njihovi staratelji, jer se zabrana odnosi na sam čin pristupa Pritvorskoj jedinici, budući da taj čin mogu obaviti samo djeca i vjenčana supruge.

16. Tužiteljstvo BiH je u iscrpnom odgovoru na apelaciju predložilo da se apelacija odbaci kao *prima facie* neutemeljena u odnosu na čl. 8. i 14. Europske konvencije, te da se odbaci kao preuranjena u odnosu na kršenje članka 6. Europske konvencije. U odgovoru je navedeno da u tijeku istrage i glavnog pretresa apelantu nije bila uskraćena mogućnost da ga posjećuje njegova

zakonita supruga, niti članovi uže obitelji, kako se to neutemeljeno prikazuje u apelaciji. U svezi sa diskriminacijom na koju se apelant poziva, Tužiteljstvo BiH je istaknulo da apelant nije obrazložio u čemu se ona ogleda, pa nije moguće ni obrazložiti takav paušalan prigovor.

V. Relevantni propisi

17. U **Kaznenom zakonu Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15 i 40/15) relevantne odredbe glase:

Članak 202.a.

Javno poticanje na terorističke aktivnosti

Tko javno, putem sredstva priopćavanja, distribuirati ili na bilo koji drugi način uputi poruku javnosti koja ima za cilj poticanje drugoga na činjene kaznenog djela iz članaka: 191. (Uzimanje talaca), 192. (Ugrožavanje osoba pod međunarodnom pravnom zaštitom), 194. (Neovlašteno pribavljanje ili raspolaganje nuklearnim materijalom), 194a. (Ugrožavanje nuklearnog objekta), 196. (Piratstvo), 197. (Otmica zrakoplova ili broda ili zauzimanje fiksne platforme), 198. (Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe ili fiksnih platformi), 199. (Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog prometa), 200. (Zloupotreba telekomunikacijskih znakova), 201. (Terorizam), 202. (Financiranje terorističkih aktivnosti), 202b. (Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti), 202c. (Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti) i 202d. (Organiziranje terorističke grupe) ovoga zakona kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 202.b.

Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti

Tko vrbuje ili navodi drugoga da počini ili sudjeluje ili pomaže u počinjenju ili se pridruži terorističkoj grupi radi činjenja kojeg od kaznenih djela iz članaka: 191. (Uzimanje talaca), 192. (Ugrožavanje osoba pod međunarodnom pravnom zaštitom), 194. (Neovlašteno pribavljanje ili raspolaganje nuklearnim materijalom), 194a. (Ugrožavanje nuklearnog objekta), 196. (Piratstvo), 197. (Otmica zrakoplova ili broda ili zauzimanje fiksne platforme), 198. (Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe ili fiksnih platformi), 199. (Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog prometa), 200. (Zloupotreba telekomunikacijskih znakova), 201. (Terorizam), 202. (Financiranje terorističkih aktivnosti) 202a. (Javno poticanje na terorističke aktivnosti) ili 202c. (Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti) ovoga zakona kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 202.d. stavak 2.

Organiziranje terorističke grupe

(1) Tko organizira terorističku grupu ili na drugi način udružuje najmanje tri osobe radi počinjenja kojeg od kaznenih djela iz članaka: 191. (Uzimanje talaca), 192. (Ugrožavanje osoba pod međunarodnom pravnom zaštitom), 194. (Neovlašteno pribavljanje ili raspolaganje nuklearnim materijalom), 194a. (Ugrožavanje nuklearnog objekta), 196. (Piratstvo), 197. (Otmica zrakoplova ili broda ili zauzimanje fiksne platforme), 198. (Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe ili fiksnih platformi), 199. (Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog prometa), 200. (Zloupotreba telekomunikacijskih znakova), 201. (Terorizam), 202. (Financiranje terorističkih aktivnosti), 202a. (Javno poticanje na terorističke aktivnosti), 202b. (Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti) ili 202c. (Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti) kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

18. U **Zakonu o kaznenom postupku BiH** ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05,

46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) relevantne odredbe glase:

Članak 132.

Razlozi za pritvor

(1) *Kada postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo, pritvor joj se može odrediti:*

a) *ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bijega,*

c) *ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti kazneno djelo ili da će dovršiti pokušano kazneno djelo ili da će počiniti kazneno djelo kojim prijeti, a za ta se kaznena djela može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna,*

Član 138. st. (1) i (3)

Odrađivanje pritvora nakon izricanja presude

(1) *Kada izrekne presudu na kaznu zatvora, Sud može optuženiku odrediti, odnosno produljiti pritvor, uzimajući u obzir sve okolnosti povezane sa izvršenjem kaznenog djela, odnosno ličnošću počinitelja. U ovom slučaju donosi se posebno rješenje, a priziv protiv rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.*

(3) *Poslije izricanja prvostupanjske presude, pritvor može trajati još devet mjeseci. (...).*

Članak 141.

Prava i slobode pritvorenika i podaci o pritvorenicima

(1) *Pritvor se izvršava na način da se ne vrijeđa osoba ni dostojanstvo pritvorenika. Ovlaštene osobe pravosudne policije i straže ustanove smiju uporabiti prinudna sredstva pri izvršavanju pritvora samo u slučajevima određenim zakonom.*

(2) *Prava i slobode pritvorenika mogu biti ograničene samo u mjeri potrebnoj za ostvarenje svrhe radi koje je pritvor određen, spriječiti bijeg pritvorenika, spriječiti počinjenje kaznenog djela i otkloni opasnost po život i zdravlje ljudi.*

(3) *Uprava ustanove prikuplja, obrađuje i pohranjuje podatke o pritvorenicima koji se odnose na istovjetnost pritvorenika i njihovo duševno i tjelesno stanje, trajanje, produljenje i ukinuće pritvora, rad pritvorenika, ponašanje pritvorenika i izrečene stegovne mjere i slično.*

(4) *Evidenciju o pritvorenicima vodi nadležno ministarstvo Bosne i Hercegovine.*

Članak 144. st. 1, 3, 4. i 5.

Pravo na komunikaciju pritvorenika sa vanjskim svijetom i braniteljem

(1) *Pritvorenik ima pravo na posjete osoba po svom izboru, osim u slučajevima kada sudac za prethodni postupak donese pisanu odluku o zabrani određenih posjeta zbog njihovog štetnog djelovanja na tijek postupka.*

(3) *Pritvorenik smije održavati povjerljivu korespondenciju s bilo kojom drugom osobom. Iznimno, ako to zahtijevaju interesi postupka, Sud može donijeti rješenje o nadzoru takve povjerljive korespondencije ili rješenje kojim se zabranjuje takva povjerljiva korespondencija. Protiv toga rješenja dozvoljena je žalba, koja ne zadržava izvršenje rješenja. Pritvoreniku se ne može zabraniti slanje molbi, pritužbi i žalbi.*

(4) *Pritvorenik ne može koristiti mobilni telefon ali ima pravo sukladno kućnom redu i pod nadzorom uprave pritvora o svom trošku obavljati telefonske razgovore. Uprava pritvora u tu svrhu pritvorenicima osigurava potreban broj javnih telefonskih priključaka. Sudac za prethodni postupak, sudac za prethodno saslušanje, sudac odnosno predsjednik vijeća mogu zbog razloga sigurnosti ili postojanja nekog od razloga iz članka 132. stavak 1. toč. od a) do c) ovoga Zakona, rješenjem ograničiti ili zabraniti pritvoreniku korištenje telefona.*

(5) *Pritvorenik ima pravo slobodne i neometane veze s braniteljem.*

19. U **Obiteljskom zakonu Federacije BiH** ("Službene novine Federacije BiH" br. 35/05 i 41/05) relevantne odredbe glase:

Članak 1.

Ovim se zakonom uređuju obitelj, brak i pravni odnosi u braku, odnosi roditelja i djece, posvojenje, skrbništvo, pravni učinci izvanbračne zajednice žene i muškarca, prava i dužnosti članova obitelji u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), te postupci mjerodavnih organa u svezi sa bračnim i obiteljskim odnosima i skrbništvom.

Članak 3.

Izvanbračna zajednica u smislu ovog zakona je zajednica života žene i muškarca koji nisu u braku ili izvanbračnoj zajednici sa drugom osobom, koja traje najmanje tri godine ili kraće ako je u njoj rođeno zajedničko dijete.

VI. Dopustivost

20. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

a) Dopustivost u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. Europske konvencije

22. U svezi sa ovim navodima (koji suštinski pokreću pitanje kršenja članka 6. stavak 1. Europske konvencije), Ustavni sud podsjeća na to da je u svojoj praksi već usvojio jasno stajalište da se na pitanje ima li apelant, ili hoće li imati pravično suđenje pred redovitim sudovima ne može odgovoriti dok je postupak u tijeku. Suglasno praksi Ustavnog suda i Europskog suda, pitanje je li poštovano načelo pravičnog suđenja treba sagledati na temelju postupka u cjelini. Obzirom na složenost kaznenog postupka, eventualni procesni propusti i nedostaci koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti ispravljeni u nekoj od narednih faza istog tog postupka. Slijedeći to, nije moguće, u načelu, utvrditi je li kazneni postupak bio pravičan dok se postupak pravomoćno ne okonča (vidi, Europski sud, *Barbera, Meeseque i Jabardo protiv Španjolske*, presuda od 6. prosinca 1988. godine, Serija A broj 146, stavak 68, i Ustavni sud, Odluka broj *U 63/01* od 27. lipnja 2003. godine, točka 18, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 38/03).

23. U konkretnom slučaju kazneni postupak protiv apelanta još nije okončan. U svezi s tim, Ustavni sud primjećuje da pobijana rješenja ne predstavljaju utvrđenje utemeljenosti kaznene optužbe protiv apelanta, u smislu članka 6. Europske konvencije (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj *AP 3271/13* od 23. prosinca 2013. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba, točka 26).

24. Suglasno navedenome, imajući u vidu odredbe članka 18. stavak (3) točka 1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da je apelacija, u odnosu na povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, preuranjena.

b) Dopustivost u odnosu na ostala prava

25. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Suda BiH broj S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. prosinca 2015. godine protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijano rješenje apelant, odnosno apelantov branitelj je primio 7. prosinca 2015.

godine, a apelacija je podnesena 22. siječnja 2016. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

26. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant osporava navedena rješenja, tvrdeći da su mu tim rješenjima povrijeđena prava iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, te članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije.

Pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje

28. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje.

29. Članak 8. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svako ima pravo na štovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, gospodarske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.

30. U konkretnom predmetu apelacijom se pokreće pitanje poštivanja apelantovog prava na obiteljski život, kao jednog od segmenata članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije. S tim u svezi, Ustavni sud mora, prvo, utvrditi je li pobijanim rješenjima uopće došlo do miješanja u apelantovo pravo na obiteljski život.

31. Ustavni sud zapaža da su pobijana rješenja donesena na temelju ZKPBiH, koji je odredbama čl. 141. i 144. propisao u kojem slučaju prava i slobode pritvorenika mogu biti ograničeni. Ustavni sud zapaža da je cilj koji se želi postići mjerama ograničavanja prava i sloboda pritvorenih osoba na način na koji to predviđaju čl. 141. i 144. ZKPBiH osiguranje da se nesmetano provodi kazneni postupak, odnosno da se onemogućiti ometanje njegove provedbe. Ustavni sud zapaža da je apelantu pobijanim rješenjima omogućena komunikacija (posjeti i telefonski kontakti) sa članovima uže obitelji (supruga sa kojom je apelant vjenčan prema Obiteljskom zakonu i njihovih petero djece, kao i ostalih 11-ero djece koju su rodile tri različite žene sa kojima je apelant vjenčan prema islamskom pravu), kao i sa apelantovim braniteljem. Međutim, za apelanta je sporno što njegovoj malodobnoj djeci (11-ero djece), koju je dobio izvan braka sa tri različite žene, sa kojima je vjenčan prema islamskom pravu, suštinski nisu omogućeni posjeti. Naime, njihovim majkama nije dozvoljeno posjetiti ga u zatvoru iz čega apelant izvlači zaključak da je njegovoj malodobnoj djeci nemoguće posjetiti ga u zatvoru, jer ih majke ne mogu dovesti.

32. Ustavni sud napominje da je bivše Europsko povjerenstvo za ljudska prava u svojoj odluci povodom predstavi br. 2991/66 i 2992/66, *Alam, Kahn i Singh protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (vidi, Izvješća broj 10 za 1967. godinu, strana 478), razmatralo pitanje poštivanja prava na obiteljski život iz članka 8. Europske konvencije u odnosu na djecu iz poligamne obitelji (radilo se o dozvoli za ulazak u zemlju radi

posjeta ocu). Međutim, to je odvojeno od pitanja mora li država dopustiti praksu poligamije.

33. Međutim, u konkretnom slučaju se postavlja pitanje je li pobijanim rješenjima, odista, zabranjeno apelantovoj djeci rođenoj u braku sa ženama sa kojima je on vjenčan prema islamskom pravu da ga posjećuju u zatvoru.

34. S tim u svezi, Ustavni sud zapaža da Sud BiH u pobijanim rješenjima nije pravio razliku između apelantove djece, omogućavajući posjete djeci koja su rođena u braku, kao i djeci koja su rođena izvan braka. Ustavni sud, također, zapaža da se ograničenja koja su propisana pobijanim rješenjima odnose isključivo na pristup Pritvorskoj jedinici u kojoj se apelant trenutačno nalazi, a nikako izvan toga, pa se prigovori koji se tiču nemogućnosti putovanja i dolaska malodobne izvanbračne djece u posjet apelantu, bez pratnje njihovih majki, čine neutemeljenim. O tom prigovoru Sud BiH se dodatno izjasnio u odgovoru na apelaciju, ocijenivši takav prigovor neutemeljenim, jer Sud BiH pobijanim rješenjima nije postavio bilo kakvo ograničenje izvan Pritvorske jedinice u kojoj se apelant trenutačno nalazi. Stoga, prema ocjeni Ustavnog suda, ne stoje apelantovi prigovori da postoje bilo kakva ograničenja u pogledu djece koja su rođena izvan braka na što apelant i u apelaciji neutemeljeno ukazuje.

35. Sa druge strane, kada je riječ o majkama apelantove djece sa kojima je apelant vjenčan prema islamskom pravu, te kojim posjeti nisu dozvoljeni, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH prilikom odlučivanja imao u vidu da je Bosna i Hercegovina sekularna država, te činjenicu da članak 3. Obiteljskog zakona propisuje da muškarac može biti u braku ili izvanbračnoj zajednici samo sa jednom ženom, odnosno obratno. Sukladno navedenom, bračni odnosi koje apelant uspostavlja prema pravilima islamskog prava relevantni zakonski okvir Bosne i Hercegovine ne poznaje, pa samim tim takvi brakovi, prema zakonima Bosne i Hercegovine, nisu priznati. Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) u dosadašnjoj praksi usvojio je stajalište da obiteljski život nije ograničen na društvene, moralne ili kulturne odnose, već obuhvaća i interese materijalne vrste, kao što su obveze u pogledu izdržavanja, nasljednih prava i ograničenja, te pitanja raspolaganja između bliskih srodnika. Međutim, članak 8. Europske konvencije se ne može tumačiti tako da državama nameće obvezu da priznaju vjerske brakove (vidi, Europski sud, *Serife Yigit protiv Turske*, 2. studeni 2010. godine, aplikacija broj 3976/05, stavak 102), ili veze kojima se uspostavlja poseban režim za određene kategorije nevjenčanih parova u svrhu nasljeđivanja (vidi, Europski sud, *Johnston i dr. protiv Irske*, 18. prosinac 1986. godine, Serija A broj 112, stavak 68). Konačno, u provedbi svoje pozitivne obveze prema članku 8. Europske konvencije države uživaju određeno polje slobodne procjene.

36. Stoga, imajući u vidu da zakonski okvir Bosne i Hercegovine ne priznaje vjerske bračne odnose koje je apelant uspostavio sa tri različite žene, što je bila polazna osnova Sudu BiH prilikom odlučivanja, a što je u svakom slučaju legitimna osnova u smislu članka 8. Europske konvencije, prema mišljenju Ustavnog suda, sporna zabrana da apelanta posjećuju majke njegove djece sa kojima je apelant vjenčan prema pravilima islamskog prava, u okolnostima konkretnog slučaja, ne potpada pod opseg zaštite članka 8. Europske konvencije.

37. Obzirom na sve navedeno, Ustavni sud smatra da pobijana rješenja kojima je apelantu ograničena komunikacija sa vanjskim svijetom, osim zakonite supruge, djece iz braka i izvan braka, te branitelja, u okolnostima konkretnog slučaja ne pokreću pitanje zaštite prava iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, niti se apelant u okolnostima konkretnog slučaja sa uspjehom može pozivati na kršenje navedenog prava.

38. На основу наведеног, Уставни суд закључује да побјиганим рјешенима није прекршено апелантово право из чланка II/3.(f) Устава Босне и Херцеговине и чланка 8. Европске конвенције.

Недискриминација

39. Чланак II/4. Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уживање права и слобода предвиђених овим чланком или у међународним споразумима наведеним у Анексу I овом Уставу, осигурано је за све особе у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што је пол, раса, боја, језик, вјера, политичко или друго увјерјење, национално или друштвено подријетло, везивање за неку националну мањину, имовина, рођење или други статус.

40. Чланак 14. Европске конвенције гласи:

Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом осигурава се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја, вјера, политичко или друго мишљење, национално или социјално подријетло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.

41. Иако апелант није експлицитно навео, из навода апелације произлази да сматра да му је прекршено право на недискриминацију из чланка II/4. Устава Босне и Херцеговине и чланка 14. Европске конвенције у вези с правом на поштовање приватног живота и обitelji. У вези с тим, Уставни суд подсјећа на то да дискриминација постоји ако резултира различитим третманом појединаца у сличним позицијама и ако тај третман нема објективно или разумно оправдање. Да би био оправдан, третман мора тежити законитом циљу, те мора постојати разуман однос пропорционалности између коришћених средстава и циља који се треба остварити (види, Европски суд, *Marckx protiv Belgije*, ставак 33). Стога је потребно у сваком конкретном случају установити је ли се према апеланту поступало drukčije него према другима у истим или сличним ситуацијама. Свако различито поступање се има сматрати дискриминацијским ако нема разумно и објективно оправдање, тј. ако не стреми легитимном циљу, или ако нема разумног односа.

42. У конкретном случају Уставни суд примјећује да апелант, осим својих паушалних навода да је подвргнут дискриминацији само зато што су његова дјеца рођена изван брака

са различитим женама, није понудио било какав аргумент који би упућивао на то да је апелант у предметном поступку на било који начин дискриминиран. Неутемелјеност ових паушалних приговора се огледа и у томе што су рјешенима Суда БиХ апелантовој и брачној и изванбрачној дјечи омогућени посјети и комуникација са апелантом, јер Суд БиХ у том правцу није правео никакву разлику. Стога, Уставни суд сматра да су апелантови паушални наводи о кршењу права на недискриминацију из чланка II/4. Устава Босне и Херцеговине и чланка 14. Европске конвенције у вези с правом на поштовање приватног живота и обitelji неутемелјени.

VIII. Закључак

43. Уставни суд закључује да нема повреде апелантовог права на поштовање приватног и обiteljskog живота, дома и писања из чланка II/3.(f) Устава Босне и Херцеговине и чланка 8. Европске конвенције у ситуацији када су члановима апелантове уже обitelji, законитој супрузи и дјечи рођеној у браку и изван брака, те одвјетнику омогућени посјети, при чему забрана да га посјеђују мајке његове дјеце са којима је апелант вјенчан према правилима исламског права не покреће питање кршења права на обiteljski живот када Обiteljski закон не познаје, нити признаје такве везе.

44. Такође, није повриједено апелантово право на недискриминацију из чланка II/4. Устава Босне и Херцеговине и чланка 14. Европске конвенције у вези са правом из чланка II/3.(f) Устава Босне и Херцеговине и чланка 8. Европске конвенције, јер апелант није понудио доказе и аргументе из којих произлази да је апелант био различито третман у односу на друге особе у идиентичној ситуацији.

45. На основу чланка 18. ставак (3) тачка 1) и чланка 59. ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

46. Према чланку VI/5. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обвезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Mirsad Ćeman, v. r.

САДРЖАЈ

**ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 567 Одлука о именовању члана Централне изборне комисије Босне и Херцеговине (српски језик)
Одлука о именовању члана Централне изборне комисије Босне и Херцеговине (bosanski jezik)
Одлука о именовању члана Сredišnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)
- 568 Одлука о потврђивању именовања министра и замјеника министра у Савјету министара Босне и Херцеговине (српски језик)
Одлука о потврђивању именовања министра и замјеника министра у Вјећу министара Босне и Херцеговине (bosanski jezik)
Одлука потврди именовања министра и замјеника министра у Вјећу министара Босне и Херцеговине (hrvatski jezik)

**ПРЕДСЈЕДНИШТВО
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 569 Одлука о интервентном кориштењу средстава текуће резерве (српски језик)
Одлука о интервентном кориштењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)
Одлука о интервентном кориштењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)
- 570 Одлука о интервентном кориштењу средстава текуће резерве (српски језик)
Одлука о интервентном кориштењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)
Одлука о интервентном кориштењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)
- 571 Одлука о интервентном кориштењу средстава текуће резерве (српски језик)
Одлука о интервентном кориштењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)
Одлука о интервентном кориштењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)
- 572 Одлука о интервентном кориштењу средстава текуће резерве (српски језик)
Одлука о интервентном кориштењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)
Одлука о интервентном кориштењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)

**МИНИСТАРСТВО КОМУНИКАЦИЈА И
ТРАНСПОРТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 573 Рјешење о именовању помоћника министра (српски језик)
Рјешење о именовању помоћника министра (bosanski jezik)
Рјешење о именовању помоћника министра (hrvatski jezik)

**КОНКУРЕНЦИЈСКИ САВЈЕТ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 574 Рјешење број 03-26-1-031-31-II/15 (српски језик) 7
Рјешење број 03-26-1-031-31-II/15 (bosanski jezik) 12
Рјешење број 03-26-1-031- 1-II/15 (hrvatski jezik) 17

**АГЕНЦИЈА ЗА ДРЖАВНУ СЛУЖБУ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 575 Преглед постављених државних службеника по јавним огласима за април 2016. године (српски језик) 22
Преглед постављених државних службеника по јавним огласима за април 2016. године (bosanski jezik) 22
Преглед постављених државних службеника по јавним натјецајима за травањ 2016. године (hrvatski jezik) 23
- 576 Преглед постављених државних службеника по интерним огласима за април 2016. године (српски језик) 24
Преглед постављених државних службеника по интерним огласима за април 2016. године (bosanski jezik) 24
Преглед постављених државних службеника по интерним натјецајима за травањ 2016. године (hrvatski jezik) 25

**АГЕНЦИЈА ЗА ОСИГУРАЊЕ ДЕПОЗИТА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 577 Одлука број 01-1-01-1-162/3-16 (српски језик) 26
Одлука број 01-1-01-1-162/3-16 (bosanski jezik) 26
Одлука број 01-1-01-1-162/3-16 (hrvatski jezik) 27

**ДИРЕКЦИЈА ЗА ЦИВИЛНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 578 Правилник о успостављању система гаранција безбједности софтвера који користе пружаоци услуга ваздушне пловидбе (српски језик) 27
Правилник о успостављању система гаранција сигурности софтвера који користе пружатељи услуга зрачне пловидбе (bosanski jezik) 30
Правилник о успостави система гаранција сигурности софтвера који користе пружатељи услуга зрачне пловидбе (hrvatski jezik) 32

**ИНСТИТУТ ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНУ СВОЈИНУ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 579 Правилник о измјенама и допунама Правилника о стручном испиту за представнике за заштиту индустријске својине (српски језик) 35
Правилник о измјенама и допунама Правилника о стручном испиту за представнике за заштиту индустријског власништва (bosanski jezik) 35
Правилник о измјенама и допунама Правилника о стручном испиту за заступнике за заштиту индустријског власништва (hrvatski jezik) 36

**УСТАВНИ СУД
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

580	Одлука број АП 4218/12 (српски језик)	36	Одлука број АП 708/13 (хрватски језик)	58
	Одлука број АП 4218/12 (босански језик)	42	Одлука број АП 15/14 (српски језик)	61
	Одлука број АП 4218/12 (хрватски језик)	47	Одлука број АП 15/14 (босански језик)	67
581	Одлука број АП 708/13 (српски језик)	52	Одлука број АП 377/16 (српски језик)	78
	Одлука број АП 708/13 (босански језик)	55	Одлука број АП 377/16 (босански језик)	84
			Одлука број АП 377/16 (хрватски језик)	89

Издавач: Овлаштена служба Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Трг БиХ 1, Сарајево - За издавача: секретар Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Бојан Нинковић - Припрема и дистрибуција: ЈП НИО Службени лист БиХ Сарајево, Џемала Биједића 39/III - Директор: Драган Прушина - Телефони: Централна: 722-030 - Директор: 722-061 - Претплата: 722-054, факс: 722-071 - Огласни одјел: 722-049, 722-050, факс: 722-074 - Служба за правне и опште послове: 722-051 - Рачуноводство: 722-044, 722-046 - Комерцијала: 722-042 - Претплата се утврђује полугодишње, а уплата се врши УНАПРИЈЕД у корист рачуна: UNICREDIT BANK д.д. 338-320-22000052-11, ВАКУФСКА БАНКА д.д. Сарајево 160-200-00005746-51, НУРО-ALPE-ADRIA-BANK А.Д. Бања Лука, филијала Брчко 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK д.д. БиХ Сарајево 161-000- 00071700-57 - Штампач: ГИК "ОКО" д. д. Сарајево - За штампању: Мевлудин Хамзић - Рекламације за непримљене бројеве примају се 20 дана од изласка гласила.

"Службени гласник БиХ" је уписан у евиденцију јавних гласила под редним бројем 731. Упис у судски регистар код Кантоналног суда у Сарајеву, број УФ/І - 2168/97 од 10.07.1997. године. - Идентификацијски број 4200226120002. - Порезни број 01071019. - ПДВ број 200226120002. Молимо претплатнике да обавезно доставе свој ПДВ број ради издавања пореске фактуре. Претплата за I полугодиште 2016. за "Службени гласник БиХ" и "Међународне уговоре" 120,00 КМ, "Службене новине Федерације БиХ" 110,00 КМ.

Web издање: <http://www.sluzbenilist.ba> - годишња претплата 200,00 КМ